

Tale očala, kaj vem, niso mi ravno udobna. Rekli so mi, da se tu zelo potrudijo, da so vrhunski. In stekla so najbrž izjemna, ročno brušena. Ne rečem, ostrina vida je res boljša, no ... Ampak na grobem nosu me nekoliko tiščijo, ali pa mi obraz zateka. Mi zateka obraz!? se grof Zalinsky ujame v novo zaskrbljenost. Odrine se iz udobnega naslanjača in se hiti gledat v zrcalo. Dolgo si ogleduje oči, najprej levo oko, s prstom potegne spodnjo veko navzdol in se nagne daleč nad umivalnik, da bi bil čim bližje zrcalu. Pordelo je, ugotavlja, pordelo. Kaj pa desno? Spet razvleče veko in si pozorno ogleduje rdino. Pa menda nisem staknil prepaha!? Zoprna reč. Nobenih mazil, nič ... Vsa ta prekleta kemija. Kar naj si umišljajo nove in nove preparate, jaz bom umrl v naročju spontanosti ... No, malo rdečine, ne bo hudega. Skelenje, pa nič hujšega. Levo je v redu, desno pa ... nič, brljavo je. Operacija, ne hvala! Vem, smejijo se mi, ko me vidijo, da uporabljam za branje star objektiv fotoaparata, vem, se grof zamišlja tam pred zrcalom, se kremži, celo malo zapačil se. Vzame glavnik in si začne popravljati lasišče. Pa ga obide spomin na mladeniška leta, ko je nosil izjemno dolge lase, za tiste čase v Varšavi, ej ... Smejali so se mu, celo zmerjali, da oponaša zahodnjaško dekadenco. Ko je odhajal z mamo, ki je bila Slovenka, doma nekje iz okolice Ljubljane, na počitnice, (sicer niso bila potovanja vedno možna, a se je oče vedno smukal blizu vladnim kabinetom in je že uredil tako, da je to bilo

možno) je videl, da je v Ljubljani kar veliko takšnih štre-narjev. Z nekaterimi je celo navezal prijateljstva. Ah, tisti čas, se mu sladko izvije iz prsi, tisti čas ... S prsti si postrga čez grobo brado. Pa bi se moral malo obriti, vsaj za danes. Pomembna reč, podpisovanje pogodb za tisti center. No, paviljoni so lepi, ne rečem, le poti so štorasto narejene. Načrtovalec je najbrž mislil, da se bo tu samo kmetovalo. Domačini so domnevali, da sem vso to zemljo pokupil samo zato, da bom ustanovil nekakšno novo vinarsko zad-rugo. Kaj še. Nekaj plemenitega vina se bo pridelalo, to ja, ne pa da bi se s tem profesionalno ukvarjal. Butična proiz-vodnja, to, to ... Zmoti ga brlitzg mobitela. Hudič, saj je komaj osma zjutraj, pa me že nadlegujejo. Pa ja, saj res, moja Jani me kliče. Navržeta običajen jutranji klepet, opomni ga, da mora še enkrat skrbno prebrati listine, da naj bo pozoren na dodatne člene, sicer da je sama zjutraj še enkrat preletela, pa še pravniku v službi da je pokazala, ta pa ji je zatrdil, da je stvar korektno sestavljena, pa vendar naj še enkrat vse prebere. Namrmra ji, da bo, da ve, kje so morebitne pasti, saj nima prve pogodbe pred nosom. In spet stopi pred zrcalo. Gleda se in gleda. Ne, z obrazom je vse v redu. Iz lončka vzame zobno protezo in si jo natakne. Nasmehne se. Potem se spomni, da ni še zajtrkoval. Spet sname protezo, jo oplakne in da nazaj v bel lonček. Takšne jutranje rutine je pač imel. Najprej zajtrk, kava, ki si jo je sam pripravljal, in potem se je zaprl v svoj kabinet v razko-šni hiši v vasici Križ na italijanski strani. Že deset let je tu. Takoj ko je prejel bogato dediščino, se je začel ozirati za novim domom in za novo žensko. No, kapitala je imel dovolj, ker je obogatel kot nepremičninar, a se je primerilo, da je dobil grofovski naslov in dediščino po očetovi strani. Denacionalizacija ... Vzame ustno vodico in si splakne usta.

Gleda, kako se bogate zelene pene odsvedrajo v odtočnik. Odpre pipo, da močan curek vode odnese izbljuvke. Še enkrat zajame vodo in si jo pljusne v obraz. In se gleda. Lica so se mu napihnila, rdeča so. Za mojo starost ... petinpetdeset, ej, lep sem, lep, si sam sebi pritrjuje in poišče grobo brisačo. Zdrgne se in si zategne pas domače halje. S počasnimi drsajočimi koraki se odpravi v jedilnico, kjer ga čaka svež pomarančni sok in rezina belega kruha pa maslo in med. Usede se in vzdihne. Prav počasi si maže ravno prav ogreto maslo, ki je bilo prej na posebnem grelcu, nekakšna keramična pametna posodica, narejena prav za maslo. Z nožem naredi nekakšen iks na maslu in potem nanese še domačo marelično marmelado, ki mu jo je poklonila Armita, Diranova žena – ta dva bosta vodila Center za počivanje – tako se bo imenoval kompleks, namenjen plemenitenju ljudi, razmišlja med mazanjem. Moj denar bo dobil smisel. Zagriže, nerodno, zelo nerodno, bolj z levo polovico ust, ker na desni nima nič zob zgoraj. S protezo bi šlo mnogo lažje, a je trmast, noče je mazati z zajtrkom. Dogodilo pa se je že, da ga je moral šofer pripeljati nazaj domov, ker se je zavedal, da je pozabil protezo. Te njegove rutine. Prežvekuje in premišlja. Tak lep center, vse ima, nočitvene kapacitete, dve ordinaciji, notranji bazen, zunanji, vrtnarski center in poseben center Mediteranium, kjer so zbrane sadne vrste in trta. Znotraj tega pa je še agromedicinski center. Kako je vse dorečeno, kako je vse premišljeno. Danes popisujemo pogodbe o zaposlitvah, o nadzorništvu, vse v paketu pri notarju v Koprju, no notarki, tako prekleto čedni. In kadar se skloni in pokaže zagorel dekolte!? Ah, saj to je samo uslužbenka starega notarja, ki ima belkaste lase in tako čudno nasvedrane, v obraz pa je vedno zelo rdeč – pa menda ne od terana. Samo Leninsky,

njega pa ne bo, šele oktobra pride. Mlada zdravnica splošne prakse bo pa prišla. Anja, ja, ja ... Skrbela bo za običajne preglede, za merjenje tlaka, sladkorja, skratka bedarije ... Manj kot veš, bolj si zdrav. Pa ja, pa ja, ah, tabletko ... Seže v škatlico in si vrže v usta majhno belo tableto v obliki srca. Samo to mu je ostalo od silnih terapij takoj po operaciji na srcu, zapleti z aorto, pred letom in pol, da ... ga za trenutek stisne. Nehote se prime za žilo na roki in ugotavlja, da mu srce dela mirno. Nasmehne se, tako, tako ... Jani bi rekla, lepo dela srči, lepo ... Pogoltne debel grižljaj in priskrne sok. Pa spet telefon. Joj, no ... Tajnica notarja mu je sporočila, da ima vse papirje zložene in so mape pripravljene. Ob dveh popoldan da se vsi dobijo v Kopru na notariatu, kopije pa da ima doma in naj jih še enkrat prebere. Za trenutek odloži nalomljen kruh in skrbno odfrca drobtinice po pogrinjku. Papirji, papirji ... Kako je Slovenija zbirokratizirana. Ko sem kupoval zemljišča, ej! Moj pravnik je bil sicer tega vaje, a se je samo nasmihal, ko mi je razlagal cel postopek do vpisa v zemljiško knjigo. Joj, kakšne komplikacije. Pa smo Evropa. Smo, kaj sem jaz sam!? Mama je bila Slovenka, oče Poljak, jaz imam zdaj dvojno državljanstvo in živim v neki tretji državi, ki je bila prej, davno nazaj, ena sama. Ah, sem samo grof Zalinsky, pa nič več. To zadostuje. Pobobna s prsti po mizi in si pogladi trebušček. Malce nečimrno si ogleduje debelo brazgotino na prsni – ostanek operacije. Kava, kava, ga nenadoma prešine. Gre v majhno priročno kuhinjo, ki si jo je dal narediti poleg kopalnice in delovnega kabineta. Skrbno odmeri vodo in natančno dve žlički sladkorja. Ogleduje si žličko, ki jo le redkokdaj opere. Drži se je veliko prisušene kave, a to ga ne moti. Na hitro umeša kavo in počaka, da se zapeni do roba. Potem poišče skodelico in krožniček. Opazuje, kako se sveti roža na sko-

delici. Zlata obroba se iskri. Počasi nalije kavo in počaka, da se mehurčki zrinesejo do roba. Šele zdaj si jo prisloni na mesnati ustnici in priskrne. Zadovoljen vzdih poleti do težkih zaves, ki jih ni še povsem odgrnil. Stopi tja in spusti sonce v prostor. Odpre okno in vdihne težak vlažen zrak. Vidi, da je morje pohlevno. Kadar se zapeni, brizgnejo pene vse gor do garaž. Danes pa je mir, le drobno plivkanje se čipka med skalami. Pogleda na levo, kjer je majhen ribiški pomol. Vsi čolni so v skromnem bazenu. Prešteva jih, šest, da, vsi so, ugotavlja. Čolni so last domačinov, ki se še odpravijo na morje in po malem ribarijo. Stari Guido je več v šivanju mrež, pa tudi na morje se spozna. Možakar jih ima osemdeset, pa se še vedno poda na morje, še vedno ... Starec in morje ... mu blisne skozi možgane. Premakne se na levo, kjer je velika sijajna knjižnica. Položi skodelico na pladenj in tudi tu odgrne težke zaves, ki blažijo zvok. Navojnice so samo priprte. Hemingway, kje je ta knjiga, vznemirjeno pomisli. Aha, tamle, aha ... in se zažene proti vzhodnim policam. Polista po izvorniku, angleščina ... in tam najde tudi kupček prevodov, ki jih je nakupil po antikvariatih. Poseben oddelek je s slovensko književnostjo. Ta ga je začela zdaj obsedati. Prebere nekaj stavkov, pokima in spet priskrne kavo. Najraje bi kar sedel in bral, pa moram urediti te papirje, moram, ga zaskrbi. Na hitro spije preostanek kave in se odpravi v garderobo. Oh, kako se obleči, eleganca, strogost, uradne reči ... Najraje bi se oblekel v trenirko. To bi bilo smešno, to. No, zresnimo se, no. Povleče stroge črne hlače in črno srajco, črne nogavice, skratka ... S črnim v lep dan. Potem se spomni, da bi moral odpeljati še psa na sprehod ob kamniti brežini. Zdaj ne bo časa, zdaj ne, danes ne. Gre v pritličje, kjer za vrati sliši razgrajanje psa Rubona – Rubo, Rubi ... kakor kdaj, ampak na

vsa ta imena je slišal. Razvila sta neko posebno govorico in sta včasih o vsem modrovala, da, o vsem. No, Rubon, no, kaj se usajaš. Menda sem ti povedal, da bodo danes pomembne stvari. Seveda, povedal sem ti. Si pozabil? Sinoči, ko sva šla gor skozi vas, sem ti razlagal te stvari. Počakal boš, da pridem domov in popoldan bova šla na dolg sprehod na gmajne, kjer boš lahko skakal čez tiste kamne in se delal, da loviš nevidnega sovražnika. Kaj si pa sanjal, a. Odpre vrata in mu dovoli, da se s tacama nasloni na prsi. Hipoma se spomni, da je že v fini črni srajci. Pogleda se in vidi odtisa prednjih tac na srajci. Pomiga pametnemu volčjaku s prstom in mu reče: »Si videl, si videl, kaj si naredil, a si videl. No, v hiši boš ostal, hrane imaš še preveč, voda je. Pa pazi, prav,« mu zabiča in se odpravi spet gor, da v garderobi poišče primerno krtačo, s katero si bo očistil madeža. Postavi se pred veliko ogledalo in se krtači po prsih. Sam sebi se zdi smešen. Takole črn, kot kakšen dimnikar ... Iz zamisleka ga vrže močan brlitzg telefona v kabinetu. Kje sem pustil mobilca? Prime telefona in ... Ja seveda, šofer ga je končno priklical. Domenita se, da bo ponj prišel ob desetih, ker je podpisovanje ob dveh, še prej ga bo peljal k frizerki in potem še kosilo. Tak je razpored za ta dan, tak. Ves nadišavljen in v udobnih čevljih se je le zbral za veliko pisalno mizo v kabinetu, kjer ima na zloščeni mizi razstlane papirje. Pogodbe, členi, navedki ... Še enkrat moram vse to zbrano prebrati. Pa dajmo, pa dajmo. Skoraj do desete je tehtal vse tiste člene in navedke plač ... Nobene pasti ni, ne ... Ošine uro. Še nekaj minut in šofer bo tu. Če bi Jani imela čas, bi me pa ona peljala. Ampak ona, številke, procenti, finančni trgi, ne, ne ... Meni se bi zmešalo. Saj ne rečem, ko sem preprodajal, sem moral biti na tekočem z vsem tem, zdaj pa

padam v drug svet, svet besede, svet knjig, kot naša babica in mama. Mama, tudi ja ... Delala je v nekem trgovinskem predstavništvu, kamor jo je spravil oče. In kakšna romantična zgodba. Oče je večkrat šel službeno v Ljubljano; kdo ve, kakšne opravke je zares imel, nekaj v zvezi s trgovino se mi zdi. Ne vem, megleno je bilo vse skupaj, morda celo vohunstvo, kaj vem. V glavnem, v nekem biroju ... In potem, mlada tajnica, nepomembna tajnica, ki je ponavadi kuhala kave in urejala papirje za podpis ... Kar vidim jo, kako se nasmiha, kako se sklanja nad mizo, oče pa, eleganten plavolasec, visok, postaven tovariš ... Iz Varšave ... V tistih letih je to nekaj pomenilo, danes, tu na zahodu ... Baje je bila ljubezen na prvi pogled, potem ... Pa ravno zdaj moram razmišljati te stvari, prav zdaj!? Naša babi Malka, potomka stare plemiške družine v Varšavi, je sprva ni kaj dosti marala. Govorila je, da je tam dol balkanska zdravarija, da pa so še vedno nekoliko nemškutarski. Veliko je prebirala o teh deželah. Bila je izvrstna poznavalka zgodovine. No, potem se je le unesla in sprejela očetovo izbiro. In nemalokrat mu je rekla, da je dobro, da se je oženil Slovan-ko. Revica, naša Malka, živela je v skromnem stanovanju, ker ji je revolucija vse pobrala, in to kljub temu, da je bil njen sin oficir Rdeče armade, tankist. Najbrž mu je to uspelo, ker je dokazal, da je privržen revoluciji. Odrekel se je dediščini, na nek način je zanikal svojo plemiško kri. Poslali so ga študirat v Moskvo, ker je njegov ded bil Rus in strasten zagovornik ruskih carjev, čeprav se je spogledoval tudi z močjo revolucije. Seveda, takole iz udobnega gradiča, kamor se je priženil v plemiško družino, ja, ja .... Tri je imel, ena je šla v Moskvo, ja ... Kaj je očeta porinilo v to, da se je nemudoma prijavil kot prostovoljec, pa se šel eno avanturo na poljskih bojiščih, takoj na začetku vojne, še

kot mladenič, leta štirideset je imel komaj dvajset let ... Potem pa spet Moskva in urjenje in ... Ne vem, tega nisem razumel. Pobijanje poljskih častnikov, mar je vedel za to ...!? Morda je v njem vstal kakšen prednik, ki se je bojeval, kar naprej bojeval, kot vsi plemiči ... Babi mi je pravila, kakšne kočije so imeli njeni starši, koliko služinčadi in kakšen lep gradič na južnem delu Varšave in majhen hotel pa še velika posestva v jugovzhodnih okrajih in gozdove. Njeno stanovanje je bilo vedno tako zelo zatohlo, polno knjig. Zbirala jih je in odkupovala. Ko se je selila v novejšo stanovanje, v vrnjen grad, ah ... Kako sem preklinjal tiste knjige. Pomagal sem pri selitvi. Gradič je bil deloma porušen, pa so ga obnovili. In vse tiste knjige, moj Bog, stare, pa veliko tudi ruskih. Njena sestra je bila poročena v Moskvo in ji je priskrbela vse tiste knjige – Dostojevski, Tolstoj, Puškin ... in še cel kup drugih. Včasih je zaspala s knjigo in z nasmehom. Še zdaj se spomnim tistega dne, menda je bil maj. Sedela je v udobnem stolu pod cvetočim drevjem, na mizici je bil kamilični čaj, naša babi pa sladko spi s knjigo v črnem naročju. Ovratna ruta je bila zavita vse dol do tal, nekako ji je zlezla s šibkih ramen. Bele lase je imela spete na vrhu glave. Mlada strežnica, ki je skrbela zanjo, mi je rekla, da ima gospa svojo urico za dremanje in da ne bo dobro, če se jo zbudi. Ponavadi je to bilo malo po enajsti, pred kosilom. Tja sem prišel, da bi se pozanimal, ali res misli odprodati del gozda, da bi to urejal. Pa jo gledam. Usta so bila odprta v neko grozo. Gube pod očmi so ji trzale. Čebela se je zaganjala okrog mrzlega čaja. Šel sem bliže in nenadoma zaslišal, da babica nekaj mrmra: Preklet bodi, svet, preklet, da si tak. Kristus, zakaj si me zapustil, zakaj. Pustil si me shirati, mojega Ivana so pa nacisti ponižali, mene pa rdeča banda, ej jej. Kristus, Kristus. Kdaj boš pri-

šel sem čez zrela žita. Zame imaš kotiček tam zgoraj, kajne ... Vidiš, zdaj, ko sem nazaj dobila skoraj vse, kar smo imeli, lej, ves gozd bom dala zate, za tvojo sveto cerkev. Vse bom dala, da zadnje parcele, da se ne bodo prepirali, čigavo bo kaj. Strahoma sem jo potresel za ramo. Babica se je hipoma prebudila in me bleščavo gledala. Pomoljala je, si pretipala spete lase in s koščeno roko nakazala naj sedem. Taka uglajenost je bila v njenih gibih. Odkašljala se je in rekla: »Vem, zakaj si tu, vem. Malo sem sanjala, malo govorila najbrž ... No, da bom odkrita, gozda ne bom prodajala, ne bom,« je odločno rekla in zaprla knjigo – ameriški avtor, me je takrat presenetilo, sicer prevod v francoščino, ampak ... Dolgo mi je potem govorila o potrebi cerkve, da si opomore, o blagosti vere, o učinku molitve, ki mora oprati svet ... Joj, tista posestva tam okrog Pilawa. Tja sem hodil na počitnice k daljnim sorodnikom, ki so še pomnili, da je bil nekoč lastnik gozdov stari grof, ki je rad prijezdil čez njive in se pijan zvrnil, kamor je pač bilo. Že v prvi veliki vojni je umrl, njegov sin, moj dedek je začel z odprodajami in moj oče ... Še danes ne morem verjeti, da je postal tak ljubitelj Lenina in Rusije. Celo v Stalinu je videl luč človeštva, moj Bog, moj Bog. Naša babi je molila, da bi se spreobrnil, pa se ni. Nema lokrat sem ga moral poslušati, kako so jih poslali na zahod, globoko v Nemčijo. Po vojni je doštudiral in postal referent na ministrstvu za gospodarstvo. Dodelili so mu hišo v Drawski ulici, ki so jo na hitro obnovili, ker je bila od bombardiranja močno poškodovana. Svojo mamo pa je pustil v majhnem stanovanju v sosesčini, ni je maral v naši bližini. Čez cesto je bil park, nekdam last sorodnikov naše stare mame. In tja je hodila vsak dan. No, ko so se začele kazati spremembe, pa je oče šel na svoje in odprl nepremičninsko podjetje. V hipu je pozabil na

vrednote revolucije. Postal je pogolten in zadirčen. Pa ga je vzelo. Podjetnost ga je spodnesla. Naša babi ni jokala, ne. Tisto jutro je prišla v našo vilo v črnini in je tiho molila. Mama jo je posedla, ji dal čaj in ... Potem je le rekla, da je pošteno zapisan pri Bogu, ker je molila zanj, da upa, da se mu bodo odprla nebeška vrata. Mrak tistega poletja. Takrat sem živel s Sonjo, Rusinjo, ki je tako prekleto pila ... S tak-sijem sem prišel iz severnega dela Varšave ... Tišina je lebdela in gostje so se gnetli okrog krste, kjer je blede obličje kazalo onostranskost. Mama mi je rekla, da je kar slutila, da bo tako, ker ni hotel slišati, da bi malo izpregel. Zadnji pregled pri kardiologu je pokazal na deformacijo na aorti, kot pri meni, pa ni hotel slišati, da bi se umiril ne – počila je, ta prekleta aorta, počila ... No, mojo je zamenjal ruski kirurg in tega se mi ni treba bati, vsaj tega ne ... Ah, ah ... Moral bi pisati dnevnik, pravzaprav spet pisati. Saj mi gre, kar dobro mi gre. No, pod večer ga bom napisal, usedel se bom za nov prenosnik in napisal. In spet žepni telefonček. Kdo? Ah ja, šofer, šofer, saj res. Živčno zgrne papirje in jih da v plastično mapo, to pa v usnjeno. Iz garderobne omare izvleče primeren suknjič, pogleda, ali je vse kot mora biti, alarm je vključen, kamere, vse je ... Steče po stopnicah in opleta z veliko usnjeno naramno torbo. Preveri, ali je vzel oba mobilca, ja ja ... Ključi so, tablete, no, vse je. Pa bi moral še enkrat gor in se ... Joj tišči, saj sem vedel, da bo tako, najprej nič, potem pa to tiščanje, zavijanje. Nič ne pomaga. Pokliče šoferja in mu pove, da ima še en opravke v hiši. Opravil je. Spet se pogleda v zrcalo in si temeljito umije roki. Da si nekaj kapljic parfuma na dlani, pomenca in ovoha dišavo. Globoko vdihne in se zbira. Zagleda velikega pajka v kotu. No, tale pa nosi srečo, domislil in se odpravil dol.

Melanholičen zrak lebdi nad mestom. Zapeljeta se na ulico, kjer je notarska pisarna. Komaj najdeta prosto parkirišče. Šofer, mlad domačin, ki je nekdaj bil doma tam dol, kjer so vojne raztreščile sanje, po svoje zakolne in si še bolj jezno zatakne očala v skodrane lase. Med zobmi melje zobotrebec in momlja nekaj o tem, da bi morali uvesti drugačen režim parkiranja, da pa bo župan že naredil red, da ga bo, ker bo spet izvoljen. Opomni ga, naj politične trače obdrži kar zase, da ga plačuje samo za vožnje in ne za politično komentiranje. Končno parkira težak Fordov model, nekakšen eleganten terenec, povsem nov, ne ravno najdražji; grof ni nagnjen k tovrstnemu prestižu. Noče kazati oklici, da je premožen. Malce ga pa vendarle bremeni to, da ne more sam voziti avta. Če Jani ni doma, potem mora najeti šoferja, ki mu ga je priskrbela agencija za takšne usluge. Razgleduje se. Diran je tudi tu, njegov rdeči avto je tam, pa zdravnica, njen zelen, pa ... No, kaže, da so vsi. Hitro bo stvar opravljena, vsaj upam, ker me ti novi čevlji tako tiščijo, da bi se najraje sezul. Šoferju naroči, naj bo naslednji dve uri dosegljiv. Mladenič samo prikima in se važno nasloni na avto. Namigne mu, da se lahko zapelje naokrog, ampak naj bo dosegljiv. Mladenič spretno odsune vrata in pokima. Ni si bil prav na jasnem, če je ta človek res tako zanesljiv, kot so mu na agenciji zatrjevali. Preveril je usnjeno torbo in se prepričal, da ima cel šop papirjev. Diran se mu bliža čez pločnik in se smeje. Drobni ostri brki mu poudarjajo odločnost in nasmeh. Možato stopi čez in vošči dober dan. Zagnano mu govori o vseh podrobnostih, ki so jih še postorili, ko je bil odsoten za nekaj časa. Omenja mu, da je center za aromaterapijo urejen, da je intenzivni oddelek odprt, da so pridobili celo anesteziološko ekipo, če bo treba. Majhna operacijska dvorana je dobila certifikat

in odobritev ministrstva za zdravstvo, na kar se je dolgo čakalo, ker so bile vmes volitve. Stisk rok je močan in odločen. Izjemno moč izžareva Diran; pozna se mu, da je bil šolan vojak, čeprav to zares ni nikoli bil. Na trenutke govori tako zelo hitro, da mu je težko slediti. Prvi pogovori z njim, pred leti, joj ... Slovensko sem odlično znal, ampak, narečje, narečje ... Še zdaj imam včasih težave, nekaterih sploh ne razumem. Pogleda gor po pročelju solidne vile. Sivkasta tabla ima zlat napis, ki pojasnjuje, da je tu notariat. Počaka, da se priziblje mlada zdravnica, sila zadržana dama nekaj čez trideset; prej je delala v zdravstvenem domu. Menda bo še, trikrat na teden pa bo v ordinaciji pri nas, se mu toplo nasmiha in ga žgečka. Kako je lepo grajena, kakšen nasmeh in odločnost. Že samo njena blagost zdravi, da ... Rokuje se tudi z njo in ji navrže nekaj šablonskih laskavih besed, vendar se zdravnica odzove zbrano in skrajno zadržano. Leninsky je dobil pogodbo po pošti in bi morala biti podpisana že zgoraj pri notarki. No, bomo videli. Tajnica bi mi menda povedala, da ena pogodba manjka, menda bi mi. Vidiš, to sem pa pozabil zjutraj vprašati. No, nič hudega, to se lahko uredi naknadno, to že. Bistveni so zemljiški vpisi, ki so že urejeni, zdaj gre samo še za razmerja v novo nastalem centru, ki premore tudi inštitut za preučevanje učinkovitega počivanja, kjer bo zunanjih sodelavcev kar veliko in vsi že imajo pristopne pogodbe, ogrodje bodo pa le ti, ki bodo korigirali vse dejavnosti. Anesteziologinja Julka se je tudi opravičila, ker da ima pomembnejše opravke; mora biti prisotna pri pripravi naravnih anestetikov, ki bodo v centru prakticirani – koliko skrbi, koliko skrbi, se je zašobil in jih povabil v nemo preddverje notariata. Kot vedno, kadar je bil tukaj zaradi urejanja, je najprej poiskal toaleta. Spet se je moral olajšati. To bo od parfuma,

joj! Opraviči se in jih pusti v zadregi. Stopi v toaleta in se pomirjeno preda iztrebljanju. Veliko časa porabi za gledanje v zrcalu. Rdečina na licih se je razpela vse do brezhibnih sivih zalizcev. Ta ogenj v licih, ta ogenj, kot takrat, ko sem srečeval Jani, ah ... Poletje ... Zdaj ni čas za to, zdaj ne. Pomembne reči se dogajajo. Omoči si usta in še enkrat preveri, če je v torbi vse. Odkašlja se in se odpravi ven. Čudi se navalu te nekontrolirane treme. Pa si je obljubil, da bo več delal na sebi. Zberi se, zberi se, zberi se ... Pod nogami čuti mehko, temno preprogo, ki ga pripelje do rjavo oblazinjenih vrat. Pritisne na zvonec. Kmalu se ven prismeje tajnica, suha črnolaska, na kratko postržena in do kraja odpre vrata. »V sejni sobi je vse pripravljeno,« reče in skuša nanizati nekaj prijaznih nasmehov. Zavoha njen izbrani parfum. O, diši, diši, miška drobna ... Počaka, da gresta najprej zdravnica in Diran, potem pa še sam plahutavo stopi. Ošine pisarno, vse je v nekem delovnem neredu. Na levo se gre v pisarno notarja, na desno k njegovi pomočnici, ki opravi večino dela, naravnost pa v sejno sobo. Tajnica zatleska s petami po parketu, kjer zmanjka preproge. Odpre vrata v svetlo sejno sobo. Na mizi so zloženi papirji in na pladnju je set nalivnih peres in nekaj štipilk. »Gospod notar bo takoj,« miška začivka in koketno oddiši do njene pisalne mize. Privzdigne slušalko in pokliče notarja. Rejen rdečeličen gospod se prismeje in med prsti vrti nalivno pero. Očitno je pravkar nekaj podpisoval. Kaj vse lahko pomenijo ti žigi in podpisi, kaj vse, kakšne usode. Sistemi se menjajo, navade ostajajo. Njegove pomočnice ne bo, no ... Najbrž je opravila s tehnologijo priprave dokumentov, podpisovanje bo vodil sam notar, no ... Posedejo za dolgo ovalno mizo. Notar jih seznanil z vsemi pravnimi vidiki podpisa. Vsakega posebej vpraša, ali je resnično dob-

ro prebral pogodbo, da ne bo nepotrebnega tožarjenja. Oba prikimata, Diran še pripomni, da je to zgolj formalnost, da so bili pogovori dolgi in jasni, da ... Notar ustavi govoranco in jima potisne pogodbi v podpis pa še posebno izjavo o molčečnosti in o lojalnosti. Zbrana tišina se zgošča do te mere, da je slišati škrabanje nalivnega peresa. Zdravnica se nagne nad listine in pri tem malo zazvoni z nakitom na levem zapestju. Olajšano odrine papirje in poda nalivno pero še grofu. Ta se spet čudno zašobi in svojo pogrblejnost usloči nad papirje. Na hitro opravi s podpisovanjem in se vzravna. Nekako zatlačeno reče: »Tako, Center za počivanje je odprt. Zdaj lahko pridejo prvi gostje.« Olajšano začnejo odrivati stole. Prvi se dvigne notar in skrbno zapre nalivno pero. Ostro zakroži z levo roko in pogleda na uro. Še enkrat se jim zahvali in jim pove, da bodo pogodbe deponirane, kopije pa da bodo dobili po pošti. S tem je bilo procedure resnično konec. Zalinsky se kremži in se trudi, da bi obdržal slavnosten nasmešek, ki ga je nekako skrila gosta rašča sivečih brkov pod nosom. Lica so se mu nekoliko razbarvala. Drobna tajnica se zdaj zasuče mednje in skrbno pobira podpisane liste. Pove jim, da bo stvar uredila do jutri in da v petek že lahko pričakujejo pošto. No, seveda, v ponedeljek pričakujem prvo skupino gostov, tako je domnjeno, grof premišlja in se trudi sproščeno zapreti torbo. Povabi jih čez cesto v majhen bistro na kozarček, kjer je vedno spil kavo, kadar je bil tukaj in urejal dolge procedure za vsa tista zemljišča. Z mladim pravnikom sta včasih tam potem posedala še kakšno urico in dorekla podrobnosti. Ja, sposoben pravnik, ja. Rekel je: V pravu ni pomembno, kaj je res, pomembno je, kaj lahko dokažeš. Bo že držalo, bo že. Počasi se le odpravijo na svež zrak. Popoldan je zasičen z vlago. Od pristanišča sem se sliši ropot strojev. Ule-

žana južnina se vlači in sonca ni več. Nad mesto je legla sparina poznega avgusta. Zdravnica pripomni, da se ji strašno mudi nazaj v Ljubljano, ker da ima dežurstvo. Diran se ji prijateljsko smihka in ji hiti govoriti, da je za kozarček relaksina vedno dovolj časa. Zalinsky bi najraje poklical šoferja, da ga odpelje domov. Čuti, da ga zadnjik spet peče, da mu je živčnost navrela kisle sokove. Skomig z rameni zdravnice je naredil kompromis. Gredo čez cesto in zasedejo prostor ob okrogli mizi v majhnem vrtu. Južne sape vlečejo prav pri tleh. Ob srkljajih se npletajo besede. Govorijo predvsem o tem, da je res potrebno ljudem dopovedati, naj se ne ženejo toliko. Grof povzame besede in reče: »Veste, človeštvo je nasedlo ideji, da je treba ustvariti več, kot zares porabimo. Že nekaj časa se ukvarjam s temi idejami, že nekaj let, če sem iskren. Mislim, da je vsa ta filozofija hlastanja še preostanek ledenodobnih časov, ko so se naši pra pra predniki začeli učiti novega načina preživetja. Iz strahu, da bo sredstev za preživetje vedno manj, so jih začeli kopičiti. Paradoks je tudi v tem, da se moderne družine obdajo z nenavadno veliko količino dobrin, kar bi lahko kazalo na to, da je v tem nekakšna skrb za preživetje zaroda, a je zaroda čedalje manj, dobrin pa več in več. Nikjer ni nič drugače. Pred desetimi leti sem prišel dol iz Varšave. Povsod isto, veliki nakupovalni centri, stečaji pa nova podjetja in propad nekih tradicij. In sem neke deževne noči razmišljal, kako bi naredil tak center za počivanje, kjer bi se ljudje naučili živeti, zares živeti. In potem sva našla skupni jezik z Diranom, in ja, danes smo torej zakoličili novo stvar v teh prostorih. Hvala za vašo pripravljenost. Na zdravje,« doreče in dvigne kozarec, napolnjen s pomarančnim sokom. Trknejo. Gospodična Anja se nekoliko zakremži ob požirku rdečega vina, ki ji ga je predlagal Diran, sam

pa pije kavo z mlekom in pri tem tako strastno kadi, da komaj uspe odpuhkati dim med gostim besedjem. Nena doma ga je prijelo, da je začel razlagati o tem, čigava je zares zemlja. Pa reče:

»Ja, ne, res, res, če je zemlja od Boga, kakor se navaja v krščanski teologiji, kdo jo je potem kupil od njega, kdo je bil prvi lastnik. Torej, če je od Boga, je dana za vse, vsi smo solastniki.«

Zalinsky se smehlja in mu ugovarja:

»Potem ima Bog največji nepremičninski sklad. In zagotovo ima dobro pravniško ekipo, da mu vse to ureja.«

Smeh jih kar nekako razveže. Zdravnica Anja vrtil kozarec med lepimi prsti in se zagleduje v lasten odsev v kozarcu. Zamišljeno reče:

»Res, tale center. Res upam, da bo stvar zaživela. Veste, moja praksa še nima dolge kilometrine, a srečujem mnoge izgoreleže, ne samo od dela, ne. Tudi od zabav in od igranja iger na računalnikih, pa tudi sicer. Ne vem, zakaj ljudje gojijo kult stalnega početja. Saj se sploh ne znamo več usesti in si oddahnuti, res ne. Psihosomatika je še ena od kug tega časa, zagotovo. Zadnjič sem imela v ordinaciji študenta pri dvaindvajsetih. Čista katastrofa, vam rečem. Zrušen je bil, ker je hotel več kot zmore. Noro, vam rečem, noro. Pri teh letih pa je že imel razširjeno levo polovico srca. Zgrožena sem bila, res. In pritisk pa tahikardija, ja ne vem no. Ljudje se res mečejo proč. In kaj naj, pomirjevala, dodatne preiskave. Ja no, kar zahteva protokol, sem naredila, več se pa ne da. Šokirana sem bila, res.«

»To je, to,« reče Zalinsky in še nekoliko trdneje oplete kozarec z dolgimi prsti. Spet se mu zdi, da so mu servirali prehladen sok. »Ljudje izgorevajo, ker preprosto se to od

njih pričakuje. Trg zahteva nove in nove izgoreleže. Kapital hoče nove, sveže ljudi, ki bodo izgoreli za dobiček. Včasih se mi zdi, da je kapitalizem ogromen krematorij. Vsi mi smo ujeti v to zanko, imeti, imeti ... Zdaj mi lahko očitata, ker mi je pač bilo dano določeno materialno ugodje. Splet okoliščin mi je res bil naklonjen, a sem imel tudi jaz svoje obdobje pregorelosti, zato vem, kako je to videti. Ne vem, tam na robu devetdesetih, ko se je vsa Evropa tajala, se je tudi pri nas začel razcvetati pridobitniški duh. In takrat sem ogromno delal. Danes ne vem, zakaj. Zaslužil sem, divje zapravljaj, na koncu pa je ostala praznina in bolezen. Če se zdaj spominjam tistih časov, ne, ne,« odkimava in prisrkne.

»Ja, človek resnično potrebuje malo za samo preživetje. Presežke dela potem požre lastnik kapitala. V socializmu so bili poskusi, da bi se stvari spremenile. Zanimivo je to, da je danes dobrine mnogo lažje narediti, da je produktivnost mnogo večja, pa je kljub temu na robu preživetja veliko preveč ljudi, ne res, mislim to, to, to, je absurd,« nadrždra Diran in že sega po naslednji cigareti. S kakšno ihto zatlači ogorek v velik pepelnik. In še bogato zakroži z rokama, da bi potrdil svoje ugotovitve.

»Meni se pa zdi, da je anomalija v tem, da ljudje preprosto ne prepoznajo svojih zmožnosti in možnosti. Žal jim reklamna industrija vsiljuje vzorce življenja, žal. Ja, in pri tem nisem sama prav nobena izjema. Že večkrat sem se zalotila, kako vestno pregledam vse tiste letake, ki se znajdejo v mojem nabiralniku. Cel kupim kaj od tistega, trapasto, kajne. Vse nam vsilijo, vse nam povedo, mi pa kar nasedamo,« doda Anja. Nasloni se nazaj, prekriža sloki nogi in odsrkne vino. Njena lica zažarevajo. Očitno je stres

popustil in se mediči. Zalinsky opazi, da so njeni gibi zdaj mnogo bolj mehki in spravljeni.

»Ja, bi se kar strinjal, da smo žrtev reklam. Vidite, še ena ideja za naš center. Na nek način bi morali ljudi razreklamiti. No, na to temo bo zagotovo imel veliko povedati naš sodelavec, ki pride šele oktobra. Gospod Leninsky se ukvarja s pregorelostjo in z različnimi odvisnostmi, pravi mož za našo ekipo. Na njegovi internetni strani lahko preberete veliko strokovnih člankov. Napisal je knjigo: Razum želje. Ni ravno v splošnem jeziku, a so nekatere stvari, ki bi jih veljalo resnično prebrati. Toplo priporočam. On tudi sestavlja antistresne programe, ki bodo od ponedeljka naprej na voljo na uradni strani našega centra. Dogovarjam se tudi z občinsko oblastjo, da bi smeli postaviti večje reklamne table, pa tudi na avtocesti bodo opozorilne table. Kot najbrž veste, je program že upoštevala tudi ena od zdravstvenih zavarovalnic, zdravniška zbornica pa, saj se ve, posmehujejo se, kajti njih obvladuje farmacevtski lobi, ki je tako prekleto močan. Ameriška šola zdravljenja pač. Najprej morajo ljudi narediti bolne, da jih potem zdraviš. Zdi se mi celo, da bodo začeli proizvajati zdravila, ki bodo zdravila stranske učinke zdravil. Verjemite, ni daleč dan, ko se bo to zgodilo. Že sedaj so nekatere terapije tako sestavljene, da morajo učinke blažiti z drugimi zdravili. Tako se dela, da imaš zagotovljen stalen dobiček, tako. O vsem me informira moj dobri prijatelj, Nemeč Thomas, ki dela v zasebni lekarni, a se spozna tudi na alternativno medicino. On bo naš svetovalec za zdravila, če bodo res potrebna. O tem sem vas obvestil, kajne, spoštovana Anja,« reče Zalinsky in se vzravna.

»Ja, vem,« dama prikima in odloži prazen kozarec. Spet pogleda na uro. Ustnici zakrči in reče: »Oprostite, muđi se

mi, res. V ponedeljek zjutraj točno ob osmih bom v ordinaciji. Torej še drži, da je koncesija urejena in bodo v ordinacijo lahko prihajali tudi domačini, če bo treba?«

»Ja, ja, posebna pogodba je sklenjena in podpisana. Brez skrbi, nič nisem prepuščal naključju. Vi kar pridite, do dvanajste je vaš čas, potem pa spet v sredo in če bo treba še v petek. Pa mislim, da bo na začetku čisto dovolj, če boste prisotni vsak ponedeljek, morda kdaj še v petek, če bo kdo želel posvet, ker, saj vemo, kako je, ko se bliža vikend. Majhne skrbi, bo dovolj zdravil, bo to, bo ono. Veste, moja mama je vedno skrbela, da je oče imel zalogo zdravil pred prazniki in ob koncih tedna. Babica pa, ah, ona, ne, njo to ni kaj dosti skrbelo, le pravi konjak je moral biti v hišnem bifeju, pravi francoski konjak, morda kdaj še odlično češko pivo, kakšna uležana stvar. Vina pa ni marala, ne ... Pa moj slovenski dedek, vam rečem, korenina in pol. On je imel svojo medicino pri čebelicah. Sam je varil žganje in ga mešal z medom, s tistim si je potem zdravil vse tegobe, pa jih je možakar čakal, ja ... petindevetdeset, On je vedel, kaj je počasno življenje, da, on je to znal. Bil je mojster v tovarni, a je imel še majhno kmetijo, pa je vse zmogel, ampak vse na počasi, na izi, res ... No, no, gospodična Anja, torej v ponedeljek, v paviljonu A, v vaši ordinaciji. Diran bo zagotovo na voljo, če bo treba še kaj postoriti, čeprav ima zdaj kar nekaj dela z urejanjem osrednjega družabnega centra, ki se dokončuje. Ti mojstri tako zelo zavlačujejo, moj Bog. Torej, v ponedeljek,« dokonča Zalinsky.

»Brez skrbi, točna bom,« se Anja smehlja in se vzdigne. Poslovi se in zibaje gre na drugo stran do svojega avtomobila. Diran spet seže po cigareti in se guba. Ostre gube nad očmi se mu napnejo in se hip za tem v valovih umikajo. S hitro kretnjo prižge cigareto in malo zakašlja.

»To, z zdravili, to imate prav. To je biznis, velik biznis. Jaz ne jem ničesar, morda včasih aspirin pa kaj proti vročini, ne, res, to je posel in pol. Vidim naše starejše vaščane. Tega ne moreš verjet, kadar pridejo iz lekarne, ne res. Cele vrečke zdravil, res,« Diran melje in maha z rokama.

»Groza,« prikimuje prof. »No, gospod Diran, čas je, da grem. Imam še nekaj opravkov v tem mestu. Z Jani se bova oglasila v nedeljo popoldan, da si še enkrat vse ogledava. V ponedeljek pride na slavnostno odprtje tudi župan in iz dveh ministrstev so obljubili prihod, čeprav se mi zdi, da tale vlada v odhajanju nima posluha za takšne stvari. Ne vem, zdi se mi, da bi bil potreben rahel zasuk v levo, da bi se zgodilo ljudem prijazno politikantstvo. Torej se vidimo in srečno,« z utrujenim glasom reče Zalinsky in se dvigne.

»Prav, torej v ponedeljek začnemo zares. Se pravi ponedeljek, 25. avgusta bo zgodovinski datum, ko se bo odprl center za počivanje. Dobro, dobro,« Diran pokimne in utrne, kdo ve katero že cigareto.

Miren sprehod ob obali v Izoli, kamor se je odpravil, da bi se povsem raztresel, ga sveži. Majhna ploha je umila nebo, ozračje se je razelektrilo. Namenil se je v predel, kjer so imeli svoj kos obale invalidi in slepi in slabovidni. Sedi na zamaknjeni klopi in gleda mlado dekle, ki pelje fanta v vozičku gor po klancu. Nekaj čez šest je že. Najbrž je konec popoldanskega kopanja. Kar sedi in gleda. Mlado dekle se smeji, se za trenutek ustavi, da invalidu popravi naramno torbo, ki leze nad desno kolo. Potem se močno upre ob držala in potisne. Kakšen kontrast, pomisli, mlada moč in invalid, ki mu je dano doživeti obmorsko idilo. Res, kako kontrastno. Tu lahko vidiš veliko lepo grajenih teles, recimo tam spodaj, malo bolj na desno, dve mladi ženski, ena ima skromne kopalke, blede modre, druga, kričeče rume-

ne. In kako si tista z rumenimi gladi trebuh ... S svojim preostankom vida ne morem presoditi, koliko sta stari, ampak telesi sta lepi, da ... In možakar v črnih kopalkah, kako gre mimo, kako se napenja. Razstava teles in iskanje odzvena v drugem. Telo išče telo. Zdi se mi, da sta morje in plaža ena sama borza paritvene sposobnosti. In ko vidim tiste invalide, vseh vrst jih je, me stisne ... V Velikem rajhu so takšne uspavali ... V čem je torej smisel, da to sploh premišljam. Humanost je vendar stara kategorija, ki se je dodajala k civilizacijski rasti. Potentna morija se je kasneje povsem razdivjala. Ko so začeli nabiralci in lovci ustanavljati večje horde, je prišlo do prvih spopadov za teritorij in ... Ne vem, ne razumem. Še marsičesa ne razumem, res. Ko so enkrat zavohali, da se da z orožjem pridobiti več pravic, kot z orodjem, se je uzakonilo zlo, da ... Svetost življenja, da ... In še enkrat ošine mladenko, ki rine voziček navzgor. Mimo se agresivno zapelje močan moški na elektrificiranem vozičku. Obe roki ima tetovirani. Ustavi se ob ograji, da lahko mirno gleda dol na razstavljenе primerke poznopopoldanskih kopalk in kopalcev. Iz torbice izbeza cigareto in si jo prižge. Trzne z brado in izdiha dim nekam gor proti nebu, kjer se vedrina meša z ostanki oblakov. Očitno je paraliziran samo v noge. Nekaj časa mirno kadi, potem pa z ustnicami stisne cigareto, pritisne na gumb in se odpelje po klančini navzgor. Pa se spet pripelje dol, naredi dva živčna kroga in se odpelje navzgor. Nekaj čas je mir, da lahko grof tone v svoj sproščeno zamišljijo. Če bi zdajle imel ob sebi Jani? Morda bi me prepričala, da greva dol v vodo, morda. Ne vem, nisem dober plavalec in se morja pravzaprav bojim. Pa sem si le izbral hišo ob morju, ker mi je ta zrak tako blagodejen. Ja, papirji so podpisani, ja ... Glej, dve slepi dekleti, ga zmoti prizor. Mladi sta. Ena ima vijoli-

časte kopalke in dolge črne lase, druga je debelušna in očitno še nekaj vidi, saj oni reče, naj pazi na robnik. Spretno jo popelje na široko betonsko pot. Zavijata navzgor. Napenja vrat, da bi bolje videl, pa mu slika kmalu izgine. Sesede se v davni spomin, ko je bil še študent, Varšava, leta 1982, poletje. Hodil je obedovat v majhno restavracijo. In vsak dan je tja prihajala študentka iz Litve, leto dni starejša od njega. Pa jo je neki opoldan povabil k sebi, k svoji mizi. Takrat še ni vedel, da punca slabo vidi, ne. V kratkem krilu je bila in prsi ... Njeni rahlo rjavi lasje so dišali po neki vznemirljivosti, ki bi ji težko dal pravo ime. Že ko jo je prvič videl, se mu je zdelo, da bi to lahko bila ženska, s katero bi izgubljal poletne večere. Govorila je polomljeno poljščino, bolje ji je šla ruščina, mnogo bolje. Litvanščine pa nisem razumel, ne, se zamišlja. In potem, ah ... Takole sedi tam pred menoj in žveči črn kruh ... Jaz sem že pojedel. Gledal sem jo naravnost v oči, pa se mi je ves čas zdelo, da gleda nekam mimo mene. To se mi je zdelo čudno. Z roko je trzaje iskala pribor po mizi in torbica ji je kar naprej padala iz zaobljenih ramen. Ampak ustnici, ustnici, brez šminke, vlažni, mesnati ... Mrmral sem si, kako bi jo kar tu zajel, poljubil ... Premlevala sva o vročini, pa o težkem študiju mednarodnega prava, ki ga je imela namen dokončati in se potem zaposliti v diplomaciji, ker je bila pravzaprav na študij poslana. Ko sem jo vprašal, zakaj se ni odločila, da bi študiral kje drugje, v Moskvi, Leningradu ... mi je rekla, da ima v Varšavi sorodnike, ki so ji odstopili skromno stanovanje, da njena teta predava na univerzi ... Dala mi je naslov. Čez dva dni sem šel k njej. Nič posebnega, poslušala sva glasbo na starem magnetofonu. Pojedla sva dve mesni konzervi in pila slabo pivo. Takrat sem še kadil, ja ... In tako se je ponavljalo. Dobivala sva se v parku blizu naše

hiše, domov si je pa nisem upal povabiti, ker mi je mama rekla, da bo sprejela samo dekle, s katero bom imel resen namen. No ja ... Sthefi ... In tako se je poletje razgrevalo, najina strast pa tudi. Ampak dlje od otipavanja nisva prišla. Ni hotela, preprosto ni hotela, niti s kondomom ne. Vse drugo sva počela, samo ... In še najraje se je mečkala v skritih predelih parka. Pri njej doma sva bila nekoliko bolj razdražena in je dovolila več, samo pravega seksa pa ne in ne. Počasi mi je le zaupala, da je z njenimi očmi res nekaj zelo narobe, da ima bolezen, za katero ni zdravil in ni možna operacija. Možno je, da bi stanje ostalo še nekaj let stabilno, možno pa je tudi, da bi se nenadoma vse spremenilo. Sthefi, Sthefi ... Vedno znova me je gnalo k njej, vsak dan ... Hodila sva na dolge sprehode, in kako bedasto, za damske vložke sva morala obhoditi nekaj trgovin in dva kioska ... Občasno je tudi tega zmanjkovalo, da. Pa je prišel tisti dan, ko sem sedel na lokalnem avtobusu, ki me je odpeljal v predmestje, da bi obiskal bratranca. Slučajno je ona bila na neki vmesni postaji. Na glavi je imela slamnik in v poletnem krilu je bila tako, ah ... ja, seksi ... Tolkel sem po šipi in ji mahal, ona pa nič, kot da meni. Avtobus je že speljeval, jaz pa sem še kar tolkel in tolkel, da so me drugi že sumničavo gledali. Možakar ob meni je zaklel in me dregnil. Rekel mi je, da naj ne norim, če me baba noče. Ves čas sem bil prilepljen na šipo in sem jo gledal. Malo se je prestopala in ni se ozrla za avtobusom. Komaj sem čakal, da se zvečer najdeva. Pa sva se. Našel sem jo doma. Nepremično je sedela na postelji s prekrižanimi nogami. Iz magnetofona je lila otožna resna glasba. To me je čudilo. Sedela je pravzaprav v polmraku. Vse je bilo tako zelo čudno, nabito z neko bolečo patetiko. Prižgal sem luč in videl, da je zdaj v ponošeni trenirki. Brezbrižno je mlela jabolko. Čez čas, ko

ji je grižljaj zdrsnil dol, je rekla. »Boris, ti si« Med nama se je napela čudna tkanina razdražljive tišine. Kako me ne vidi!? Premaknil sem se bližje in jo kar gledal. Spet je ugrižnila v jabolko in kar mlela in mlela. Videl sem, da ji iz levega očesa mezi solza, debela in počasna. Za trenutek je prenehala z mletjem jabolka, razprla ustnici in šepnila: »Sedi, na posteljo, sedi.« Strahoma sem sedel in jo pogledal v tog bled obraz. Odložila je na pol obgrizeno jabolko. Z levico je dotipala moder krožniček in nanj položila jabolko. Ti gibi so bili tako negotovi, tako čudni. Potem si je s hrbtom desnice obrisala ustnici in hlipnila: »Boris, moram ti povedati, da, da,« je zajecljala. »Kaj?« sem zaskrbljeno vprašal, »kaj mi imaš povedati. Daj, zini že! Zakaj mi nisi odzdravila, ko sem ti mahal iz avtobusa. Tam si bila na postajališču za predmestja, si bila ne? Jaz sem ti mahal, ti pa nič. Stala si in bebasto gledala. Kaj je, kaj se dogaja!?« sem histerično govoril. »Boris, poslušaj, nisem te videla, ne več ...« je tako žalostno rekla, se napela in cela zavibrirala v joku. Takrat se mi je zavrtelo, kar omahnil sem in tlesknil ob steno. Nekaj časa sem jo pustil, da je trzala v joku. Čutil sem, kako se postelja trese, kako jo silna bolečina stresa. Nisem vedel, kaj bi. Čez čas sem jo le zajel v objem in se pustil oškropiti z njenimi solzami, ki so drle iz meglenih oči. Ko se je le malo umirila, in ko sem ji ponudil svoj sveži in zlikani robec, mi je povedala, da je prišla tja na tisto postajo, da bi šla do tete, ker ... Zjutraj je bila v skrbeh, ker se ji je naredila tema v očeh, v obeh, vse tako nenadoma. Potem se je utrnilo nekaj svetlobe, obrisi predmetov so še ostali, ampak vse je bilo tako obupno megleno. Šla je na urgenco, kjer ji je dežurni okulist povedal, da se je pač zgodilo to, kar ji je bilo napovedano. Niti toliko da ni več videla, da bi ga poklicala, ni več videla številke v telefonskih

govorilnicah. Svet se ji je potopil v meglo. Obsedel sem z njo in sva čakala, da nama noč olajša težo spoznanja. Dolgo v noč sva razpravljala o tem, kako bi kljub vsemu lahko nadaljevala s študijem. Pojasnil sem ji, da obstaja zveza slepih in slabovidnih, da imajo tehnična pomagala, magnetofone za snemanje predavanj, da bomo organizirali mrežo bralcev, da ... Kaj vse sva dorekla, kaj vse. Na jesen je šla za nekaj časa v bolnico, potem domov, nikoli več je nisem videl. Študij je opustila. Našli so ji službo v neki časopisni hiši, kjer je bila samo telefonistka in je včasih tudi kaj prevedla. Sthefi s slamnikom na postaji, z mrtvim pogledom v avgustu ... vzdihne. Zamežika proti soncu, ki se je še mrvilo na majhnih valovih. Zdi se, da se je morje začelo bolj peniti, kar nekako jeziti. Polagoma odmišlja to zgodbo in se ves težak in zanemel dvigne. Z desnico si popravi očala. S prstom zavrta v nos, kakor da tam išče neko rešitev, neko sproščenost. Spotoma priključuje šoferja. Zmenita se, da ga pobere na glavnem trgu, pred hotelom. Če bi bilo kot nek-daj ... zdajle bi šel do najbližje gostilne in si naročil vrček točenega, pa ... Potem bi zagotovo sledilo še nekaj vrčkov in še ... Dokler ne bi omagal in kakšni natakariči blebetal neumnosti ... Ja, ja ... To je mimo. Dosmrtna abstinenca bo sledila in ... Nazadnje, kdaj sem pil nazadnje, lansko leto, pa ne veliko, ne. Uspešno sem končal posel z bančnimi garancijami za gradnjo paviljonov, pa sem nazdravil. Hudiča, samo dva kozarčka sem spil, pa sem zvečer končal na urgenci. Zdaj sem najbrž podoben tistemu kljukcu iz reklame za neki dišavni sprej. Pred kratkim sem jo videl na televiziji. To sem se nasmejal. Kakšen možki pa si, če ne uporabljaš ... Zase bi pa lahko rekel, kašen grof pa si, če ne pijančuješ, prav res. No, poglej, kakšni lepi leseni počivalniki. Zakaj nisem prej hodil sem, zakaj. Da, samo enkrat

sem bil, takrat, ko sem šel na obisk, k Marjanu, letoval je v Izoli. Razkazal mi je ta stari ribiški kraj, povsem drugačen, kot sem jih poznal zgoraj na Baltiku, povsem drugačen. Mediteran ... Čudno, ves prostor, na obeh straneh meje, si je tako podoben, arhitektura, pokrajina, pa vendar, dva naroda, še več, v Istri trije. Zapletena zgodovina ... mešanje narodov. Saj je bilo na poljskem tudi nekaj mešanj, a jedro je ostalo, pa tudi, koliko milijonov nas je, teh Slovencev pa uboga dva, no ja ... Že mora biti žilava ta kultura, že ... če se ni utopila v vseh teh jezičnih morjih. Moti me to, da nimajo dovolj velikega jezikovnega ponosa. Čim srečajo tujca, se takoj trudijo uporabiti neki tuj jezik, največkrat angleščino, v Ljubljani starejši še znajo nekaj nemščine, tu znajo italijansko. Hitro se jezikovno prilagajajo. In napisi v mestih, vse je tako noro globalno. Še kulinariko pozabljajo, tudi to, ja. Ah, pečenice, kislo zelje, potica, ajdovi žganci. Teh nisem maral, teh ne. Enkrat sem jih jedel z leseno žlico iz lončene sklede. Celo sorodstvo je bilo za mizo na veliki kmetiji, kjer je bila doma mama. Takrat sem imel kakšnih osem let, ne več, meda je to bilo v letu, ko sva prišla sama sem dol. Potovala sva z vlaki, nekaj dni, menda tri, ker so bile slabe zveze in zima je bila, huda zima. Kar naprej me je zeblo v tistih slabo ogrevanih vagonih. No, tisti žganci ... Zgubana starka, neka teta, teta pač, nismo ji drugače rekli, je na mizo postavila skledo rjavih žgancev in jih zabelila z ocvirki, te sem imel rad. Pa so me silili, naj zajemam tako kot ostali, grižljaj po grižljaj. In ostareli stric, nekakšen hlapec pri hiši, ni smel sedeti pri mizi. Njemu so žgance in klobaso postregli na majhni mizici v preddverju. Nekako sem se ga bal. Čemerno je gledal, vedno zaraščen, z belim ščetinjem obrobljen obraz. In pri jedi se je vedno nemarno slinil, včasih se mu je slina vlekla od žlice nazaj v skledo.

Vmes je še pokašljeval in sam zase nekaj godrnjal. Bil je edini, ki so ga voli zares ubogali. Spominjam se ga, kako se ga spominjam. Vidim ga, kako pogrbljen stopa ob volih, zares mogočnih, eden je imel čez tono, kaj takega ... No, pa ga videvam. On ob volih in velik voz sena. Mama in obe sestri so se obešale na zgornjo stran, ker je bila pot speljana okrog hriba. Na tistem mestu je bilo nevarno, da se voz prevrne. Tisti voli so me plašili. Nisem si upal v njihovo bližino. Že samo sunkovito dihanje, kot dva velika mehova ... In ogromne oči, ki so tako steklasto sijale. Pa kadar sta gobca tiščala v velik lesen čeber in pila. Ko sta se nažlampala, sta dvignila glavi in se jima je nekaj vode pocejalo nazaj v čeber, prav kakor stricu slina v tiste žgance ... Mor-da jih tudi zato nisem maral. Ocvirke sem prifrčal na rob in jih grizljal, pa me je dedek opozoril, da življenje niso samo ocvirki. Tak začuden otrok sem bil v tisti vasi ... Vsemu sem se čudi tisto poletje, vsemu. Črni brozgi, ki je tekla čez cesto, gnojnica ... Kako je tam smrdelo. Pa koscem, ki so zamahovali v dolini in dva sta vedno zavriskala, ko sta prilezla na hrib. Čuden stric je komaj lovil sapo za njimi. Pa me je enkrat poklical k sebi. Koso je obesil na jablano na robu senožeti in mi pokazal satje, nekakšno skladišče medicinine divjih čebel ali os, kaj vem. V glavnem, pokazal mi je, kako se tam ven srka sladkobo. In sem poskusil. Česa takega nisem nikoli več okusil. Ko sem kasneje to pripovedoval naši plemeniti Malki, je rekla, da so Kranjci, ona jim je pač tako rekla, bili znani čebelarji, da tam imajo dober med. Tudi sicer je bila hvaležna za domač med, ki ji ga je prinesla mama. Pozimi si ga je privoščila kakšno žličko v mrzlih jutrih ... No, tudi pri nas smo imeli čebelarje, smo. Moj bratranec je znal najti divje čebele v gozdu, pa jim je kradel med. Enkrat pa ... S sekiro je šel v gozd, razsekal

deblo in naletel na bogato gnezdo. Tako nerodno je zasekal, da je sekira prepolovila gnezdo. Vsa mastna je bila od medicīne. Dvignil jo je in obliznil, ampak ... Roj se je zaganjal v naju, da je bilo veselje. Mlatila sva in stekla do studenca. Bratrancu je uspelo zakuriti nekakšno dimno baklo, to jih je odgnalo. Potem sva obliznila sekiro. A zato rečejo, mu je padla sekira v med. Ja, to so bile zgodbe, to. V taki zamišljivi pride na trg. Razgleduje se. Čaka, da ga šofer pokliče nazaj, da bo stekel do črnega avtomobila in se končno odpeljal domov. Jani danes ne pride iz Ljubljane, danes ne, ker mora delati. Denarja imava dovolj, samo njej je izziv to delo, noro, noro, odkimuje. Gre na pomol in gleda privezane jadrnice pa nekaj ribiških čolnov. Na klopi sedijo tri starejše ženske in napletajo nekaj o revmatičnih bolečinah in o vremenu, ki da ni prav nič poletno. Letos res ne, dež, hlad ... Potem pa sparina. En sam galeb zajadra nad zalivom in se hitro izgubi nad strehami. Na drugem pomolu je še nekaj kopalcev. Gleda otroka, ki leta z nekakšno mrežo in oponaša ribiče. Kriči: mami, mami, kapitalko sem ujel. Ob tem se Zalinsky nasmehne in si misli: Da, ko boš velik, boš zagotovo ujel kakšno kapitalko, zagotovo. Povprečje lepih žensk v teh pokrajinah je nenavadno visoko. Uživam, ko gledam mladost na promenadah. Kakšen ponos, kakšna posrečena mešanica vseh mogočih evropskih narodov. To je pač Slovenija, križišče vseh narodov, ki so se nekaj časa valili z vzhoda proti zahodu, pa s severa proti jugu, potem so se tokovi nekoliko obrnili; na sever jih je šlo mnogo več kot na jug. Sedi na privezu in čuti, da mu bodo noge zgorele. Ti prekleti čevlji. Zdajle bi se najraje usedel in si noge odmočil v morju. Cel dan sem v teh čevljih, cel dan. Noge mi najbrž smrdijo ... Ko pridem domov, se bom zunaj sezul, potem pa šel dol do morja in si odmočil

ta smrad, to bom naredil. Kaj pa večerja. Čakaj, v hladilniku je še pršut pa mlad sir, artičoke, mogoče bom pa samo jajce na oko, morda samo to. Briga me holesterol, prav nič. Če ga ne bi meril, ga ne bi imel. Ne grem več k zdravniku, sicer, če ne bi bilo mojega dobrega doktorja Brenclja, tak priimek pač ima, bi bil zdajle že globoko pokojni. Tiste dni, tista ordinacija, sicer lepa, vsa v modrozeleni kombinaciji, ampak ... Takole je rekel nekaj mesecev pred operacijo: Dragi Zalinsky, stvar je takšna, če ne bova rezala, bo pa počilo. Glejte, tamle sem imel deset let mlajšega človeka od vas. Pritisk sem mu meril, tako kot vam prejle, pa mu je nenadoma postalo slabo. Ulegel se je, pritisk je zanihal in človek je izdihnil, aorta je počila, tam, na preiskovalni mizi, vidite ... V dveh minutah sem lahko potrdil smrt pa nič drugega. Če bi vedel, da je z njim kot je, bi ga prej poslal tja, kamor vas, tako pa, žal. Človek se ni pritoževal, da ga kaj boli, pa se je zgodilo. Srečo imate, da vas bo operiral strokovnjak, ki se na to spozna. Dela v Ljubljani, zanj veste, zveze imate, zato prosim. Morate zaupati moderni medicini, morate. Ne gre za bolezen, gre za fizični ustroj, za mehaniko, če hočete ... Saj ste razumni in načitani, pa boste to sčasoma razumsko sprejeli. Vem, ta operacija ni lahka, to veva oba, ampak pri današnji tehniki in spretnosti ekipe, bi veljalo zaupati, bi ... Nekaj mesecev boste res trpeli, potem bo novo življenje za vas, verjemite. Postopoma boste pridobivali na moči, opozarjal pa bi vas, ampak ne plašil, da se razumeva, da bodo običajno še kar lep čas nekakšne psihične brce, napadi panike, kar je pač ustrezno travmi, ki jo telo doživi. No, kakorkoli. Splača se vam, res. Dva moja pacienta hodita še vedno na smučanje, en pa je še kmet. In še je govoril, še ... Potem sem šel v kisel decembrski dan s tisto napotnico ... Ne, ta čas je mimo, je mimo!

Aha, tamle se rine moj črni ford, se razveseli. Popravi si usnjeno torbo, razrahlja srajco in vstane. Na hitro se s šoferjem domeni, da je tu, da naj počasi pelje po ulici, da bo kar skočil v avto. In res, ko pripelje do njega, odsune vrata in se olajšano usede. Šofer mu govori o tem, da je napolnil rezervoar, da je račun v predalu in da lahko preveri kilometre, če želi. Zanesel se je na njegovo poštenost, saj ga je spodobno plačeval. Morda celo preveč, za občasno nonšalanco, kratke zamude, in dvakrat si je omislil privatne daljše skoke do Ljubljane. Takrat je že kazalo, da ga bo odpustil, pa se je Jani izčrpno pogovorila z njim. Utemeljevala je opravičilo ... Pokazala je usmiljenje do njega, ker da je pravkar poročen in imata dojenčka – takrat, da je peljal ženo na pregled v Ljubljano, ker sta imela avto pokvarjen. No, no ...

Morska voda mu blago izmiva dan. Sedi na skali in si moči nogi. Miži. Poslušá ritmično udarjanje vode ob skale. Kakšna glasba, kakšna glasba. Tu morje drugače poje, ja ... Smešno, Janoš, glasbenik ... Hodil je po svetu in snemal zvoke morja. Koliko posnetkov je imel, pa še kar dobrih. Sposoben fant, da. Kaj mi je zdaj stopil v misli. Vidim ga, posedá na obalah z vso tisto svojo zapleteno tehniko in mikrofoni. Po cele noči je ostajal v majhnem studiu in stvari urejal. Ja, majhen lokalni radio, kamor me je zaneslo, da sem se nekaj časa udinjal kot radijski moderator. Pa je bilo lepo, ja ... Nočni klici ... Na meji okusnosti, kletvice in ... Nenadoma so si ljudje upali vse povedati. Devetdeseta ... Sedeti takole v studiu, na glavi imaš slušalke, na drugi strani se smeje tehnik in pokaže, da imava telefon. Potem, potem te kar spoti, ko pokliče kdo od lokalnih politikov, v poznih urah, ja ... Ponavadi so poklicali, ko so bili na zabavah in so si upali takole kokodakati v eter. No, tudi prepír

je bil, tudi. In takrat bi me vodstvo radia skorajda odpustilo. Preveč provokativen sem bil. Takrat, da, sem se že smel predstavljati kot grof, in to jim je hudo šlo v nos. Niso vedeli, ali se norčujem ali je res. No, nekateri še danes verjamejo, da sem si vse skupaj samo izmislil, da. Še najbolj je bila poslušana oddaja »Skala«. Tam smo si res privoščili marsikaj, ja ... Spomnim se gospe, ki je poklicala in pela revolucionarne pesmi. Tožilo se ji je po partijskih privilegijih. Na koncu je tudi jokala in preklinjala. Zaupala nam je, da je končala kot blagajničarka na javnih straniščih, prej pa da je bila v računovodstvu v velikem državnem podjetju. Da, usode, da ... kaj vse se je slišalo. Malo smo le morali paziti, koga se odkrito napada, to že, a je včasih vse ušlo. Še dobro, da ni bilo nobene tožbe. Lastniki radia pa, ah, sami lokalni boemi, ki so mislili, da bodo kar obogateli, če bodo nabirali reklame pri malih trgovcih in novih podjetnikih. Nekaj časa je šlo, potem se je pa vse sfižilo. Odšel sem, ne da bi dobil zares kakšen honorar. Vse je bilo tako, na pol ljubiteljsko. Mlada dekleta so prihajala in se usedala za mikrofona, nekatera niso znala dobro brati, kaj šele spodobno govoriti. Bedasto. Moški pa, dva sta bila profesionalca, ostali fantje, pa, kakor kdaj. No ja, smo se vsaj pošteno zabavali. In še danes imam tiste posnetke, tistih nekaj provokacij. Janoš pa je le naredil spodoben projekt. Preselil se je v ZDA, kjer je uspel v filmskem svetu kot strokovnjak za zvočne efekte. Ej, Janoš, bradati svetlolasec ... Koliko noči sva presedela na verandi pred studiem in sva razpredala o fizikalnih lastnostih zvoka, o tem, da ima vsaka snov svoj zvok, pravzaprav vsaka molekula, da vsak atom brni v svoji frekvenci, ki je mi seveda ne slišimo. Take sva takrat imela, take. To je bilo obdobje, ko me pravo ni več toliko zanimalo kot ostale znanosti. Nekako sem lezel med leposlovje in

filozofijo. Naravoslovje, no ja, trdno osnovo sem imel, pa sam sem veliko bral ... Potem, potem se je začelo. Sodišča, prepisi pa uradna vrnitev grofovskega naslova, zemljišča, dediščine. Papirji, nevroze, hitenje ... Ah, morje, morje, se Zalinsky vzdihljivo oddihuje in zleze do pasu v vodo. S plavanjem je oprezen. Še vedno ga operativna rana peče. Z rokama brodi okrog sebe in gleda na levo, kjer je nekaj mladih ljudi na skalovju. Vreščijo, se zaganjajo v vodo in delajo hrup. Ta vreščava italijanščina mu gre kar nekako na živce. K sreči se hitro izgubijo onkraj skal, kje je bolj primerna plaža, tam je več grobega peska in je lažji dostop do vode. Ozka potka teče pod njegovo hišo do naslednje, kjer živi ostareli Gvido. Še zna slovensko, še. Mama je bila Slovenka, oče pa Istran, Hrvat ali kaj, ne vem. Priselil se je iz Istre. Po drugi svetovni vojni da se je veliko njegovih sorodnikov moralo seliti v Italijo ... Eni so bili Italijani, eni pa samo tako, strah pred socializmom, pred rdečo oblastjo, ja, ja ... V misli mu zahrskajo koraki. Pogleda na desno in vidi, da gre stari Gvido. Nekako previdno stopa v ponošenih modrih hlačah in v sivi brezrokavni majici. Ves je zagorel. Na glavi ima nacefran slamnik, v ustih pa cigareto. Ustavi se in odfrčne ogorek v morje. Najbrž se je namenil do svojega čolna, da ga pregleda, če je dobro privezan. Tako naredi vsak večer, prav vsak. In drobec tonečega sonca se ujame v njegov nasmeh. Ustavi se. Gleda nekam čez drobne valove, pokimuje, si praska slabo obrito brado in reče:

»Ma ne vem, bo zdržalo, ne vem. Sam dež in vode se mešajo. Ni dobro, za ribe ne, e ne ... Preveč mrzle vode pride dol, preveč. Letos ni vreme. Vrag je vzel poletje. Tokovi so drugi in nosijo jate rib drugače ko druga leta, e ja!« prikimuje.

»Gospod Gvido, voda je kar v redu, ni prevroča, prav osveži, ja. Zvečer mi kar paše, da se malo odmočim,« Zalinsky reče in se počasi odpravi nazaj do vdolbinice med skalami, kjer si je dal narediti kovinske stopnice, da lahko leze iz vode.

»Meni paše, da se od znotraj zmočim, to mi paše,« se smeje Gvido.

»Če počakate, vam lahko pomagam,« Zalinsky reče in leze iz vode. Pograbi veliko rumeno ogrinjalo in se ogrne.

»Ne, ne. Grem gor v bife, da najdem kakšnega kompanjona. Balinajo gor, veste, pa gledam. Raje to kot televizijo. Kaj naj gledam, zdrabe dol v Rimu, naj to gledam, pa vojne. Ja, zveri so ušle, ja. Sirija, ste videli, kaj delajo. Ma meni se zdi, da gre vse u maloro, vse,« Gvido jezno doda in bogato pljune v morje.

»Ni v redu, ne, da se pobijajo. No, če niste za kozarček, pa kdaj drugič sosed, kajne,« Zalinsky reče in si drgne vlogo na stegnih.

»O, bom prišel, bom, saj bodo še suše, nič bat, še bodo,« se Gvido zasmee in se odpravi naprej do betonskih stopnic, ki peljejo do ozke ceste, od tam pa gor v vas.

Zalinsky nekaj časa gleda za njim. Temeljito si zdrgne stegna. Usede se na skalo in si pedantno obriše prste na nogah in si jih pri tem masira. Gleda, če so nohti dovolj pristriženi, če je vse tako kot mora biti. Dolgo si briše presledke med prsti in se pri tem spakuje od užitka. To žgečkanje mu dobro dene. Za hip se zaustavi in se zazre čez morje, kjer se rdnina sonca že raztaplja v majhnih kodrih vode. Kako čudno. Leto in pol po operaciji imam novo žensko, kaj takega ...!? Mislil sem, da bom odšel, če ... Za hip se prime za levo roko in preverja pulz. V redu je, v redu,

umirjeno, ja ... Vedel sem, da bo ostal ta strah, ta večna skrb, če bo s srcem vse v redu. Videl sem posnetek svoje operacije, ah ... Ne vem, če bi smel to gledati, a kirurg je privolil v to, da se mi posnetek da ... On snema vse svoje operacije, čisto vse. Rekel mi je, da je takih naredil že nekaj sto. Največkrat je operiral v Berlinu, potem nekaj časa v Ameriki, zdaj pa dela v Ljubljani, ker je pač našel ženo Slovenko. In kaj mi je treba zdaj tega, kaj!? Nič mi ni, vse je v redu. Pozitivno moram misliti, to bo. In zakaj zdaj nena doma to preišljanje. Tako to pride, ko se pripravljajo južne sape ... Operacija ... Usede se na zgornjo stopnico, si obuže lesene bele cikle, prav takšne kot jih je imel kirurg ... Zapomnil sem si cikle ... Tisti prvi večer, ko sem se prebudil v šok sobi in me je prišel pogledat. Nagnil sem glavo na desno in videl bele hlače in cikle pa črne nogavice. Močan glas je lil dol in me spraševal, ali vem, kaj se je zgodilo in kako je. Nisem mogel odgovarjati, prav nič. Ves v cevkah in prelepljen z detektorji pulza, pa prelepljena prsi s povoji. Na rahlo sem vendarle zanihal z glavo. Dolgo je tam stal in gledal na računalniku vse tiste izpise. Pokimal je in rekel, da bo najbrž vse v redu, da pa se bo to pokazalo v naslednjih štiriindvajsetih urah. Pred tistim se spominjam, kako sem se zavedal, nad menoj so bile zamaskirane ženske in mi dopovedovale, da je operacije konec pa da bom zdaj kmalu spet zaspal. Nobene bolečine. Eno samo lebdenje, nobene misli, nič. Slišal sem bitje srca in neke oddaljene šume. Vsa tista kemija ti vzame strah in zavest. Narkoza je verjetno popustila, a so zdravila poskrbela, da sem zdrsel v neki svet, kjer ni nobene misli. Kakšno mehko počutje. Vse je bilo tako toplo in prav. V takem stanju bi človek kar ostal. Ampak tisto pred operacijo, tisto, joj!. Prišel sem na kliniko ob napovedani uri. Jasno, najprej sem poiskal toa-

leto. In tam ... Zamašena školjka. Umazana voda je plala po tleh in debela klobasa človeškega blata je plavala tik pod robom školjke. Skoraj bi bruhal. Moral sem daleč na konec hodnika v drugo toaleta. In ko sem že ležal v sprejemni ordinaciji, gol, samo v črnih spodnjih hlačkah, bi kmalu vstal, se oblekel in šel. Pa je prišla sestra in vprašala, kaj sem tako nervozen. Dovolila mi je, da sem se spet oblekel in še enkrat šel na toaleta. Drama, drama ... Pridem nazaj, se slečem in čakam. Končno je prišel mlad zdravnik in mi razložil, kaj bo treba narediti. Najbolj sem bil v skrbeh, če bo treba tudi aortno zaklopko zamenjati. Skomigal je in komaj iztisnil, da se bo o tem odločal kirurg, ko bo enkrat stvar odprl. Da obstaja možnost, da zaklopko nekoliko pošiva in ... Zavedal sem se, da bi umetna zaklopka prinesla nove sitnosti, zdravila, kontrole ... Po pogovoru je sledilo tehtanje, merjenje tlaka, odvzem krvi ... Potem mi je sestra natančno opisala, kam moram iti ... Vzel sem nahrbtnik in šel. Tam zgoraj pa, v tisti zeleni svetlobi, kjer so v vitrini razstavljene umetne zaklopke, tam pa sem videl prelep obraz za steklom v sprejemnici. Za trenutek se mi je zazdelo, da sem že v nebesih, da angelčki plavajo okrog mene. Potem sem zagledal dva starejša moška, ki sta se pomikala proti kavnemu aparatu, oba s prelepljenimi prsmi. Tako bo to, tako, sem takrat pomislil. No, kar dobro zagledata po takšni operaciji. In mlajša sestra je prišla do sprejemnice in klepetala z administratorko. Govorila ji je, da je bila zdaj spodaj, kjer so imeli kontrole operirancev po treh mescih. Pa da so nekateri čisto prerojeni, čisto sveži. Jaz pa sem tonil v živčni zaskrbljenosti, kako bo zares. Kmalu me je prevzela debela sestra in mi nič kaj prijazno rekla, naj ji sledim. Dobil sem posteljo in grobe napotke, kako bo šlo do operacije. Najprej kopanje, potem klistir in popoldan

pogovor z anesteziologinjo, podpis privoljenj, da te ... da te, začasno ubijejo ... Vse je šlo po tem scenariju. Bedno se mi je zdelo, ko me je v zanikrni kopalnici brila debela sestra. Tisto grobo britje ... In klistir, ej ... Ko je bilo konec iztrebljanja, sem bil ves šibak in zmeden. Kot prazna vreča sem ležal na postelji in čakal na pogovor. Končno je le prišla mlada pametna zdravnica, ki bo vodila anestezijo. Razložila mi je, da sta se s kirurgom že načelno odločila, kakšna anestezija bo, katera zdravila bodo hkratno uvajali, kako bo po operaciji, kako bo po zburanju in kakšen režim zdravil bo v intenzivni negi. Odšla je. Ostal sem sam z mešanimi občutki. Komaj sem čakal, da pride noč. Pred spanjem še eno kopianje z dezinfekcijskim milom in spet nova oblačila in prestlana postelja. Režim pač. Sosed v sobi je bil ves vznemirjen, ker so mu operacijo predstavljali. Baje zaradi dodatnih zapletov na ožilju. Ni prijetno takšno čakanje, ni ... Drugi, na desni, pa je menil, da bo najbrž odšel domov, da je vseeno, kako umre. In je res šel. Zgodaj zjutraj je zahteval svoje stvari. Dežurni zdravnik ga je šepetaje prepričeval, a na koncu je možakar le zlezal v svoja oblačila, vzal majhno črno potovalko in šel ... Pred spanjem še dve tabletki in ... Zjutraj so mi operacijo prestavili na pol eno popoldan. Tisto čakanje, dali so mi dodatno pomirjevalo, da sem lebdel ... Potem sta prišla dva mlada fanta, mi vrgla papirje na prsi in začela se je vožnja. Tiste luči na hodniku. Vse se je nekam odmikalo, vse. In potem. Spet mlada zdravnica. Pripravila je kanal za uvajanje narkoze. Pokimala je in rekla: »Tako, zdaj bomo začeli, v petnajstih sekundah bo vsega konec, zaspali boste.« Majčkeno me je zaščemelo in zapeklo. Ampak zavest je počasi ugašala, čisto počasi sem tonil. Bilo je prijetno, lep odhod. Če je smrt taka, potem ... Ah, ah, ah ... se iz grofa izvija vzdih in se spremeša z vriš-

čem zgoraj na cesti, kjer se je vračala skupinica kopalcev. Tlači si cokle na nogi in se vzdiguje. Vse to, to, mu brni v glavi. Pozabiti, pozabiti ... Živ sem, ljubljene sem ... moja Jani. Skloni se in pograbi mobilni telefon. Kliče. Jani pove, da se je malce odmočil in da bo večerjal malo, samo sirni namaz in sok. Obljubila mu je, da mu bo jutri pripravila palačinke, da pride dol iz Ljubljane.

Dolgo sedi na verandi in gleda mrakobo, ki se ziblje nad nekoliko glasnejšim morjem. Daleč na jugu so se že zbirale težke gmote vlage. V oddaljenem lokalu se vrtinči smeh. Samota ... Teža dni ... V zamislek klenkne stara ura in odbije deseto zvečer. Še malo, pa bom sedel pred televizijo. Kakšen dan, pogodbe ... Pograbi telefon, da bi koga poklical. Nenadoma se mu hoče klepetati. Jani zagotovo že spi, kaj pa plemenita Jacinta, kaj pa ona. Jacinta Krimska. Mislim sem, da je to ruski Krim, pa se je izkazalo, da imajo v bližini Ljubljane tudi Krim. Nekaj časa zvoni potem pa ... Rečeta nekaj o vremenu in o zdravju. Ona, ona je šele heroj, pomisli, ko odloži telefon v naročje. Domenjena sta, da bo jutri dopoldan prišla na kavo, da pa jo lahko še kasneje pokliče, ker da je ravno v ordinaciji za splošno higieno ...

Razlezen v udobnem naslonjaču prisluškuje noči. Ne zanima ga, kaj mu nabliska velik ekran. Bežno sicer pogleda nekaj dobrih posnetkov vožnje z vlakom v švicarskih Alpah – zelo rad gleda oddaje o potovanjih. Moti ga, ker gleda samo z levim očesom, desno pa mu mrvi svetlobo in občasno ne more uskladiti slike. To mu gre na živce. Za branje si nadene čitakon, tako on reče pripravi, ki si jo je sam naredil. Na stara očala je nekako namontiral objektiv fotoaparata, običajen 50 milimetrski objektiv stare praktike. Zgodilo se je slučajno, v tistem poletju, ko se je priprav-

ljal, da bi pa le šel na operacijo očesa. Pa je čistil fotografsko opremo in dal pred bolno oko objektiv. Nenadoma se je slika zjasnila in izostrila, seveda samo na kakega pol metra – na daljavo ni šlo. Če je gledal skozi povečalo, je tudi na daljavo še kaj videl. In potem je pozabil na operacijo in okuliste. Res je smešen s tisto pripravo. Gledanje televizije mu pa zaradi tega ni več v užitek. Sicer si je stvar olajšal tako, da si je dal televizijo speljati preko računalnika na manjši ekran v kabinetu. Vendarle je bilo tisto gledanje naporno, sedeti v tistem strogem stolu, ne, ne ... Ploskne z roko na golo ramo in se nasmehne, ker je zadel komarja. Iztegne roko pod majhno svetilko. Ogleduje si krvav razmazek. Vstane in gre v kopalnico, da si izmije to nepomembno smrt. In potem brlitzg hišnega telefona. Počasi si obriše roke, popraska se po hrbtu, nasloni se na podboj in se podrgne. Z dolgimi koraki nese svojo slokost do mizice in dvigne slušalko. Hijacinta ...

»O, smo še v pokončni pozi,« sliši njen smehljajoči glas.

»Nič pokončnega ni v hiši, zdaj se bom zleknil na kavč in čakal, da me noč vzame. Še ne spiš?« sproščeno vpraša. (Sta kar na ti, ker se poznata še iz časov njegovega prihoda sem dol. Srečevala sta se v parku v Ljubljani, ko je urejal papirje in je malical burek pred rjavo sodno palačo).

»Ne, še ne. Daj mi ti povej, no. Kaj bo pravzaprav tisti agromedicinski center, ali kaj že. Veš, da so poročali na televiziji. Pozabila sem ti povedati. Vse je tako lepo urejeno. Ja, moram videti to, moram. In novinarka je spraševala tistega, čakaj, kako mu je ime. A ja, Dirana, gospoda Dirana, kaj da bodo tam počeli. Pa je govoril o tem, da bodo ljudi učili, kako se vzpostavi nov stik z zemljo. Našteval je terapevtska sredstva. Joj, sem se smejala. Mala motika bo za male nevroze, večja, rovačka ali kaj, pa za težje primere

nevroz pa še druge, samo nisem si vsega zapomnila. Pa aromaterapija, celo to. No, moram reči, da me bazeni privlačijo, pa pokrajina. Ves tisti razgled dol v Ajdovščino. Ja, ob prvi priliki bom šla tja, bom. Upam, da me boš povabil, ne,« kar govori in govori.

»Jacinta, seveda si vabljena. Svojega šoferja bom poslal pote, pa se bomo zapeljali gor. Jutri itak prideš dol v Piran, a ne, potem pa še sem. Ti samo pozvoni na mobi, pa te pridemo iskat. Boš dolgo na morju?« vpraša Zalinsky in se zagnete v mehak kavč.

»Računam, da bom deset dni. Če bo vreme slabo, bom pa prej pobegnila. Dokončujem opus slik, kaj vem ... Iščem posebno svetlobo. Ti boš to razumel. Iščem, ne vem. Veš, zadnjič sem strmela gor v hrib tu nad Vipavo in sem gledala tiste posebne svetlobe. Nek čudovit preliv je bil. Pa sem si mislila, kako bi bilo, če bi mi uspelo namešati te barve, prav take. Težko je prenesti stanje stvari na platno, težko. Čutila sem tisto svetlobo, evo, čutila. S svojimi brljavimi očmi pač vidim, kar vidim, a drugače vidim. Ti, a veš, da sem potem razmišljala, kako bi bilo, če bi tam gor organizirali slikarsko srečanje. Pa še oni pesnik in pisatelj bi lahko prišel, oni, veš, saj sem ti ga že omenjala. Dal ti je nekaj knjig. Vidiš, on je tudi imel probleme z očmi, pa še vedno fotografira in piše. Mislim, da je bil tudi na podobni operaciji kot ti. Da, kar malo sta si podobna. V živo sta se srečala samo takrat, ko si ti bil pri meni na čaju, on pa je samo pozvonil in se na hitro poslovil, ko je videl, da imam obisk. No, za to bo še čas. Upam, da se bomo tam zgoraj srečevali. Glej, toliko let sem že tukaj, pa tako slabo poznam okolico, res. Po bolezni sem se zaprla v svoj grad, jaz temu tako rečem. Čeprav so moji predniki imeli majhen gradič pod Krimom in gozdove. Oh, saj sem ti to že vse povedala, no.

Kaj je zdaj s centrom, kdaj začne uradno delovati, menda v kratkem. Tako so rekli na televiziji,« leti iz nje.

»V ponedeljek, Jacinta, v ponedeljek. Ti in tvoj prijatelj sta dobila uradni vabili. Najbrž že spet nisi šla dol do nabiralnika, kaj? Joj, ti bi res potrebovala osebnega tajnika, da bi ti zjutraj postregel z zajtrkom in ti serviral tudi pošto,« je Zalinsky nekoliko piker.

»O ja, to bi bilo nekaj, ja. Pa lep in mlad bi moral biti. Saj veš, da mi je zdravnik napisal na recept samo mlade. Veš, imenitno bi bilo. Ah, zlati rimski časi in sužnji,« vzneseno reče in posmrka.

»Še vedno trdiš, da si potomka rimskega plemstva,« Zalinsky zafrkljivo reče.

»Pa veš, da me ima, da bi te gene raziskala. Kar zdi se mi, da bo nekaj na tem. Moji predniki resnično izvirajo iz južne Italije, da boš vedel, res. O tem sem ti enkrat že razlagala, a ne. No vidiš. In moji sodobni predniki, tisti izpred obeh vonj, so bili bogataši in lesni trgovci. Skoraj cel Krim je bil njihov, naš ljubljanski Krim, da ne boš spet sanjal tiste svoje mrzle Rusije, no. Vse to sem ti že razlagala, no. Ja, pa se mi res včasih sanja, da imam vilo, služabnike in jaz samo slikam. Vidim se v beli tuniki, obdano z barvami in nekaj mačkami. Evo, tako se vidim. Daj no, povej, kaj bo še tam v tistem centru, kaj bo zares,« je zahtevna.

»V bistvu se bo dogajal antistresni program, tudi z motikami, tudi, res. Vrtnarjenje bo ena od možnosti. Diran se rad šali, to je res, no. Sicer bomo tam skušali ljudi naučiti kvalitetnega počivanja, odmišljanja in sproščanja. Ideologija centra bo šla v to smer, da bomo ljudem dopovedovali, da je hiperpotrošništvo smrt človeštva. Ogromno dobička se nateče iz nepotrebne šare, ki se proizvaja s

ceneno delovno silo, pravzaprav s podcenjeno. Ta bitka za več in več lomi ljudi. In iz tega nastajajo konflikti, ko nekateri potem bežijo v nezdrave ideologije in razne mistike. Imeli bomo predavanja na temo nepotrebnosti reklamiranih stvari in na temo zdravega počivanja. Sodelovali bodo strokovnjaki, ki bodo sčasoma osnovali inštitut za počivanje. Že zdaj delajo na ergonomiji počivanja, na fiziologiji počivanja, biomotorika počivanja, biokemijski procesi in fiziologija počivanja pa patofiziologija izgorevanja in nevrovegetativni učinki počivanja. Skratka, znanstveno bomo pristopili k počivanju.«

»Joj, to me zabava. Potem boste znanstveno utemeljevali lenobo, tako to jaz razumem. Kaj pa primernost prehrane, ki pospešuje počivanje, kaj pa to?« Hijacinta (on ji na kratko reče Jacinta) pripomni in se zasmije.

»Ja, tudi to imamo v načrtih, tudi to. Jedilniki bodo sestavljeni na podlagi dognanj, ki so dokazala učinke nekaterih živil na ugodno odvijanje lenobe. Če sem iskren, bomo gojili kult lenobe, neko ležernost, ki bo zagotovo odrešila svet. Danes se vse odvija z neko blazno hitrostjo. Zato si bomo prizadevali ozavestiti ljudi, da je lenobnost nova odrešitev. Ampak kreativna lenoba, da se razumeva. Dovoljeno bo umetnikovati, snovati, to ja. Ne pa biznisirati, to pa ne. Veš, prišel sem na idejo, da bomo naredili performans, nekakšen posmeh na noro sodobno kmetijstvo. Diran me je seznanil, kolikokrat ljudje škropijo vinograde, kaj vse zmečejo na njive, koliko umetnih gnojil, strupov. In sem se odločil, da bom najel lokalno profesionalno gledališče. Na pomlad bodo prišli, ko je čas dognojevanja. In se bodo plegli v Diranov vinograd pod zvezdo. Tako bo njegov vinograd najbolj tretiran z umetniki.«

»Joj, no, ta bo dobra, ta,« se Hijacinta zasmije. »Čakaj, grem zapret vrata, prepih je, pa da mi mačka ne pobegne ven,« zresnjeno reče. Zalinsky sliši njeno pokašljevanje in se praska na mestu, kjer ga je pravkar pičil komar, ki ga ni uspel potolči.

»Ja, veš, pa tudi poseben oddelek za blage anestezije bomo imeli, tudi to,« resno razlaga prof.

»Kaj bo pa to?«

»To bo prijeten prostor za pijančevanje, če sem iskren. Vino bo točila gospa Julka, ki se je specializirala za naravne anestetike, doma zvarjene. To bo samo za tiste osebkke, ki v prvi fazi zdravljenja ne morejo dati miru. Napili jih bomo in bodo tako pahnjeni v prisilno počivanje, da bodo lahko sploh začutili, kaj je to počivanje. Sicer bo tista blaga nar-koza imela stranske učinke, vendar s tem računamo in bo za to poskrbljeno z vso potrebno medicinsko doktrino,« povsem resno razlaga Zalinsky

»Joj, no, to bo hec. Ja, a potem boste najprej ljudi spravili v neko sobo, kako naj rečem, no. Mislim, a boste ljudi najprej razstrupili, tako kot to počnejo z ostalimi zasvojen-
ci,« se Hijacinta pozanima.

»Ja, tako nekako, najprej bo sledila detoksikacija pri resnih pacientih. Koliko je stvar resna, o tem bo odločal konzilij, na čelu katerega bo strokovnjak Leninsky, ki pride oktobra. Za pravi počitek mora biti človek zdrav, a ne.«

»O, seveda, seveda. No, pa neke prostorčke boste imeli, kaj že. Saj so prikazovali napise, pa je prehitro šla kamera, kaj že?« je Hijacinta spraševala.

»Ja, takole, na začetku, poleg aromaterapevtskega cen-
tra, bo počivalnik, malo naprej bo ljubčkalnik in še naprej, zgoraj na gmajni, bo kričišče. Pod zvezdo bo urejen medita-

ativni prostor in poseben predel, kjer bo prostor za tiste, ki imajo probleme s križem. Tam se zbira posebna kozmična energija, ki zdravi išias in podobne bolečine v križu,« vneto pripoveduje Zalinsky.

»Čakaj, čakaj, kaj si rekel, ljubčkalnik, kaj bo to?« vzneseno vpraša Hijacinta.

»To bo prijeten prostor pod mladimi češnjami, kjer bodo parčki lahko, no, se bodo parčkali, temu bo namenjen tisti predel.«

»Nekakšen randi plac, ne. Ja no, kaj pa kričišče, kaj bo to?«

»To, to, je nekakšno območje divjega kričanja, preklinjanja in govorjenja. Tam se bodo lahko izkazali kot divji govorce in govornice. Če bodo želeli, bodo imeli posnetke teh svojih nastopov. Lokacija je bila že testirana in ima pravo akustiko, sicer ne bo motila lokalnih prebivalcev; morda se bodo lovci nekoliko pritoževali, ampak z njimi smo že sprejeli sporazum, da bo stvar tako urejena, da bo v nekaterih terminih tam zaprto območje. Rezervna lokacija je v neki podzemni jami, kjer je še posebna akustika, zgoraj na planoti. Tista jama bo služila tudi kot posebna komora za fonoterapijo, nekakšno samozdravljenje s posebej oblikovanimi zvoki. To bo vodila izšolana terapevtka, ki je to prakticirala v Tibetu, v nekih votlinah. Cela znanost, ti rečem. Z lastnim zvokom naj bi spravljali v red um, dušo in telo. Nekaj bo že na tem, saj imajo snovi svoj zvok in o tem je že veliko napisanega,« Zalinsky povsem resno in pedantno razlaga.

»A vidiš, zato se jaz tako odlično počutim, kadar se nakričim in bentim po bajti. Ja, bo že nekaj na tem. Ti, kaj

pa tisti figov drevored. Pa tista figa na vrhu hriba, kaj bo že tam?«

»Figov drevored, nič, poimenovali smo ga fignik in je v sklopu mediteranuma, to je park, kjer je Diran zbral skoraj vse agrikulture, ki uspevajo v Mediteranu. Tista stara figa na vrhu hriba, malo naprej od starega trtnika, tako se zdaj imenuje vinograd, tista bo pa namenjena globokemu pre-mišljevanju; če sem neskromen, bo to nekakšno preročišče. Tam bodo posedali in skušali najti nove smisle. Menda ti je znano, da je Buda doživel razsvetljenje pod figovim drevesom.«

»Ja, ja to pa vem. Pa misliš, da se bo komu kaj posvetilo, razen javne razsvetljave in luči na avtocesti,« se Hijacinta zasmije.

»To se bo pa še izkazalo. Je pa v figovem nasadu ravno toliko dreves, kolikor je poslancev v parlamentu, pa še za predsedstvo je poseben kotiček. Zaželeno je, da bi kdaj pa kdaj posedeli pod figami in bi morda na ta način našli prave in učinkovite rešitve. No, stvar je šele v poskusnem obdobju, bomo videli, bomo videli,« zavzdihne Zalinsky.

»Ja, potem bodo poslanci prišli in imeli fige nad glavo namesto v žepu. Je to tako mišljeno?« se Hijacinta smeje.

»Jacinta, morda, morda, bomo videli. Veš kaj, zdaj sem se spomnil, na nekaj smo pa pozabili,« Zalinsky leze v resnost.

»Kaj pa?«

»Kromoterapijo, to. Zdravljenje z barvami. Kaj meniš, ti si vendar en kos slikarke in bi o tem kaj vedela, ne.«

»Ja, ja, to, vidiš. Ljudje bi imeli neke, kaj vem, neke pobarvanke, to. Ja res, no. Jasno, da barve zdravijo, kaj pa ti misliš. Barve imajo svoj vpliv na psiho, to se ve. Ja, to

boš pa mogel organizirati, to pa ja. Daj, preberi si Trstenjakovo študijo na to temo. On je o tem prvi pisal pri nas. Svetovno znana je tista študija, veš. Ja, fajn ideja, res.«

»V daljni prihodnosti bomo zdravili tudi z živalmi, konji, psi, mačke, oslički, kače, vse, kar je pač zdaj v modi in se obnese. Ampak, najprej se bodo morali naučiti počivati. Počivanje bo odrešilo svet, ne pa hiperprodukcija, kajne.«

»Ja, ja, tu se lahko strinjam. Ne vem pa, če boš uspel, malo me je strah, da boš v tem okolju dobil kar veliko polen pod noge. Ti še ne veš, kako je s to dolino, še ne veš. Tisto, da bi tržil pohode po močni burji, tisto bo morda zaživel. In zdaj že vedo, da imajo najmanjšo višinsko razliko med vinsko trto in alpskim cvetjem, fenomen Kucelj - Stomaž. Brala sem, da imaš namen narediti posebno sprehajalno pot, ki bi imela označene botanične posebnosti. Kaj je s tem?« se Hijacinta polagoma resni.

»Res je, dela se. Krčijo in označujejo. Tam sem pa res skoraj izgubil živce. Majhni lastniki parcel so trmasto vztrajali, na koncu pa sem le dobil vsa potrebna soglasja. Ta birokratizem. Kako je možno, da smo tako prekleto zbirokratizirani v tej Evropi. Ne, ne povsod, v Sloveniji pa, Bog pomagaj. Papir na papir, ki potrjuje, da je tisti papir v redu in potem naslednji papir potrjuje, da je s papirji vse v redu, dokler ni stvar sodno registrirana. Mislim ej, birokratska aristokracija je v Sloveniji tako zasidrana, da me je groza, če mi kdo omenja še kakšen posel. Danes smo podpisali še zadnje pogodbe in zdaj je stvar končana,« utrujeno reče Zalinsky.

»Oh, birokrati. Za enkrat mi ni treba skakat po uradih. Ti, kaj pa tisti Diran, mislim, a je samski, ima družino. Ne

vem, zdel se mi je tak fajn dedec,« se Hijacinta zažene v novo področje.

»Ni poročen, živi skupaj z Armito«

»A, z gospo, ki ima na skrbi aromaterapevtski center in vrtnarstvo, s tisto, na kratko postriženo črnolasko?« še kar zaslišuje.

»Ja, s tisto,« reče Zalinsky.

»Se mi pa zdi, da je še kar malo v prejšnjih časih. S kakšno vnemo je kazal tisto rdečo zvezdo sredi vinograda. Joj, no, to je dokončno mimo. Včasih se tudi meni stoži po tistih časih, bom iskrena. Vaš socializem, ali kar je že bilo, je bil drugačen, vem. Vi ste imeli Jaruzelskega pa solidarnost, danes ste pa hitro rastoča država, mi pa, saj vidiš, saj vidiš, Italija pa, kaj vem, nič ne morem reči, nič. Mi smo kljub vsemu živeli bolj odprto, tu, na primorskem, pa sploh. Oh, kako se je švercalo, kava, kavbojke, mali kalkulatorji. A sem ti pravila, kako si je moj brat doma sestavljal prvi računalnik in smo švercali komponente v otroških plenica in v pralnem prašku. Joj no, bedarije,« se Hijacinta razgovori.

»Si, si, takrat, ko sem ti govoril o svojih petih računalnikih v hiši. No, naša kalvarija z generalom, ah. Takrat sem bil študent in sem uvidel, da je najbolje, da si lepo tiho in delaš svoje delo. Na univerzi so bili takrat čudni časi. Študiral sem pravo in še ekonomijo, ampak, kakšen siv čas je to bil, siv, res. Pomanjkanje in nezaupanje vsepovsod. Jaz sem študiral in malo hodil ven, res malo. Z nikomer se nisem pretirano družil, pa dolge lase sem nosil, kar je bilo tako in tako že samo po sebi sumljivo. Takrat nisva z mamo hodila dol, nekaj let, mislim da kar pet, po tistem, ko je umrl vaš Tito. Ja, ne, ne, nisem prihajal. Tik preden je

umrl vaš predsednik, tisto zimo sem še bil, potem pa šele, čakaj, da, petinosemdesetega poleti, da. Veliko mojih prijateljev je bilo zaprtih, nekaj pa se jih je odvrnilo od mene, ker je bil moj oče vseskozi v vladnih službah. Kaj hočem, državni birokrat je bil od petdesetih naprej. Preživel je vse prevrate, ker se je spoznal na sisteme vladanja in na pravo. Morda pa je bil vseskozi v ruski službi, tega ne bom nikoli izvedel. Vem samo to, da je vsak mesec potoval v Moskvo, ne ravno vsak, ampak dostikrat. Potem pa nenadoma ne več. In že tisto, kako je končal v Rdeči armadi, ki je čakala pred Varšavo, da Nemci opravijo krvavo delo, že tisto mi ni bilo nikoli jasno. Babica, naša plemenita Malka, je bila naklonjena Rusom, čeprav je bila omožena z majhnim grofičem poljskega rodu. Nemalokrat sem se spraševal, kako je očetu uspelo, da je prišel do oficirskega čina, če je pa imel plemiške korenine, tako osovražene pri revolucionarni oblasti. Enkrat sem to stvar želel raziskati, pa sem prišel samo do podatka, da je v Moskvi pridobil drugo identiteto, ker je bil njegov prijatelj visoko v revolucionarni hierarhiji. Toliko sem zvedel. Kasneje pa so ga menda Rusi postavili na mesto v poljski vladi. Kdo bi vedel. Doktoriral je iz pravnih ved, govoril je pet jezikov, hodil v nekdanje socialistične države in skrbel za gospodarske stike, toliko vem. Z menoj je ravnal kot z vojakom revolucije, zato sva se že nekako pri petnajstih razšla. Odšel sem od doma, si našel majhno nezakurjeno sobico in se šel nekakšnega upornika. Mama mi je prinašala denar in hrano, domov se pa nisem več vrnil, dokler ni oče umrl, ne,« jedko dodal Zalinsky

»Tega mi pa še nisi zaupal. Kako, a potem si v Varšavi stanoval privat, mama ti je plačevala stanarino, oče pa je to toleriral, ali kako?«

»Zapletlo se je že pri izbiri splošne gimnazije. Jaz sem hotel na tisto, ki je imela sloves odprtosti in ni bila strogo ideološka, on je hotel, da grem v tisto, kjer so vzgajali poslušen kader, to se je vedelo. Če si hodil v tisto, si potem bil sprejet na elitne oddelke univerze, brez dodatnih preverjanj. Ampak ne, rekel sem svoj prvi ne, ki je imel za posledico ukinitvev vseh finančnih podpor. In namenoma me je vključil v nekakšne delovne brigade. Ah, da ti to vidiš. Na državna posestva smo morali, k sreči jih ni bilo veliko, hodili smo delat kot dodatna delovna sila. Ej, kakšna zabava. Gnali so nas pobirati zeljne glave. Pa smo se na njivi žogali, jih brcali in take oslarije, dokler ni po blatni njivi prišel nadzornik in nas popisal. Za kazen smo morali delati ob nedeljah; kar pet nedelj sem oddelal v tisti jeseni. Preklete me je zeblo v roke, ko smo že v zmrzali pobirali še zadnje zeljnate glave. Zelje, samo zelje, velike njive zelja, ki so ga potem kisali v združni kisarni. Ne vem, ali veš, ampak pri nas na Poljskem so se kmetje kar nekako ubranili vseh reform, samo dobrih 20 % zemlje je bilo v državni lasti, vse ostalo so obdelovali majhni in tudi veliki kmetje. Je pa država nagajala s prepovedjo uvoza boljše tehnologije, s carinami. Bilo je pomanjkanje gnojil, vsega, vsega. Zato je občasno primanjkovalo hrane, da, dobesedno primanjkovalo. Naš oče je seveda imel zveze, lačen nisem bil, res ne, ampak so se mi smilili ljudje v vrstah, res. Ti ne veš, kako bedno je bilo, ko so čakali pred mesnicami, joj no. Nekaterim sem pač pomagal, kolikor se je dalo, vsaj v tistih groznih letih, potem je sledil bum. Zdaj se ti najbrž zdi smešno, grof, ki je vegetiral v najeti neogrevani sobici in jedel ceneno salamo in zeljnato solato pa kuhan krompir, kaj?«

»Čudno, res. No, takoj po vojni je baje tudi pri nas vsega primanjkovalo. Saj smo tudi mi imeli bedarije, smo. Pa ni bilo olja, pa ni bilo pralnega praška, pa gorivo s parnimi in neparnimi dnevi pa omejena vsota denarja, ko si šel ven. Kljub vsemu smo lepo živeli. Ni bilo stečajev, delavci so si lahko gradili hiše, vsi so dobili stanovanja, vrtci so bili brezplačni, zdravstvo na nivoju in vse zastonj, pa sindikalni počitniški domovi in ozimnice. Zdaj pa, saj vidiš, kaj se dogaja. In ti bi odvajal ljudi od dela, nekateri ga pa obupno iščejo. Mar ni to zmešano, a?« Hijacinta vpraša.

»Meni se ne zdi, je treba pobrati denar, tam, kjer je. Bogati ga imajo, nekateri preveč delajo in nimajo časa, da bi zares uživali svoje bogastvo. Morda bodo na ta način dali priložnost, da se več ljudi ukvarja z njimi in bodo tako nekateri prišli do zaslužka. Polagoma bodo spoznali, da potrebujejo manj stvari in bodo pripravljeni soustvarjati lepši svet. Vem, da se sliši precej utopistično, a to je proces, ki se je šele začel,« Zalinsky zdaj že precej utrujeno reče.

»Ne vem, no. Zares bogatih ne bo v te predele, o tem sem prepričana. Mogoče ti bo uspelo prepričati nekaj pre-zaposlenih poslovnežev iz Evrope, mogoče. No ja, bomo videli, no. Daj, se jutri dobiva ob kavi, pa bova še kakšno rekla. Grem zapirat balkonska vrata, da ne bom imela sejma komarjev. Pa mačka mi spet tuli. Menda bo jugo. Kadar se napravlja na južno vreme, jo zmerom malo meče. No, jutri, malo po deseti računaj name, čeprav imaš pet računalnikov, a je prav,« reče Hijacinta in se posmeje.

»Prav Jacinta, prav,« povsem izpit reče in nerodno odloži slušalko, da se v prostor še vedno oglašča drobno pisanje telefona. Popravi jo in spusti roki ob naslonjala. Ta bi pa kar govorila in govorila. In tisti njen prijatelj pesnik in pisatelj, čakaj, kje sem pustil tiste knjige. Aha, v knjižnici

med novostmi, tam so. Čas bi bil, da kaj preberem, da vidim, kaj ta tip piše. Ne vem, ni ga v seznamih avtorjev slovenske moderne proze, niti med pesniki ga nisem našel. Na internetu je nekaj zabeležk, v centralnem registru knjig tudi, kaj več pa ne. Še nobene kritike nisem zasledil v medijih. Ne vem, no. Kaj jim je, vsi bi radi bili pisatelji, pesnikov je pa v Sloveniji za en cel vlak. Pri nas je bilo veliko samozaložniških del, nekatera so potem prerasla v dobro literaturo, kolikor sem uspel spremljati, zdaj, zdaj je tudi tam tako. Male založbe vzniknejo in umrejo, prav tako je tu, no onkraj, v Sloveniji. Se mi pa zdi, da je tisti pisec iz Trsta, tisti stoletnik, res nekakšen svetilnik za slovensko besedo. S svojo držo mu je uspelo, da je bil prepoznan v Evropi. Zadnjič sem ga videl v Trstu, s počasno hojo, z rokama na hrbtu je šel mimo kavarne. Za trenutek se mi je zazdelo, da je oblečen v posebno svetlobo. Povabil ga bom gor na jesen, ga bom, domisli in vstane, da bi poiskal knjige pisatelja iz Ajdovščine. Kje ima ta čitakon, tisti za v posteljo. Glej no. Aja, na nočni omarici. Potolažen s to ugotovitvijo, prime kupček knjig in jih odnese v spalnico. Spotoma ugasne televizor, pogasi luči, preveri, če so vhodna vrata zaklenjena in gre. Nekaj časa samo leži in premišlja. Potem pograbi zbirko kratke proze, polista, si nadene čitakon, ki ga nekoliko zažuli v nos. Popravi oglavno vrvico, izdihne in si ga spet nadene. Tokrat so črke jasne in ostre. Pa bere:

ŽEJA

Prah se je sukal okrog stebrov, zloščernih od vetra, ki je navijal dopoldan v dolgo čakanje. Koliko ur še, sem se spraševal, ko sem telebnil v čuden občutek; zazdevalo se mi je, da postajam riba z velikim gobcem in da plujem čez mrest norega časa. Pogled se mi je nenadoma ustavil na veliki uri starega zvonika, nekaj čez enajsto dopoldan, torej še kakšno uro do odhoda avtobusa. Potem sem odsunil nahrbtnik in si naravnal boleč in srbeč hrbet. Pokončen upokojeni vojak je stal poleg kioska in prav počasi srebal kavo. Videlo se mu je, da je svoje kitasto telo dobro prodajal. Vendarle sem v njegovih očeh videl neko izgubljenost, najbrž odtegnjeno svetu. Znašla sva se pač tam, edina potnika v tem malem kraju, ki je bila le drobna pika na zemljevidu države, kjer je svetloba tako slepeča, da postaneš pergament, popisan z usmiljenjem vseh romajočih v znamenito cerkev, kjer da je obljubljena ozdravitev skorajda od vsega. Sam sem prišel sem, pa ne zaradi cerkve, ne, zaradi nekih oči, ki so olistale mojo knjigo ... In potem sem moral pojesti paradiznikovo juho skupaj z njenim možem ... Zaprl sem oči in še enkrat videl črne kaplje njenega pogleda, ki me je odplaknil v tistem poletju. Nisem mogel doumeti, da se je nagon v meni tako zgostil in zahteval njo, prav njo. Posedala sva po lokalih na mrzlem severu, kjer je iskala neko potešitev, ker je njen sedanji mož šel za kratek čas v vilo, k mladi muhasti hčerki nekega podjetnika ... Hotel je biti bogat. Prišel je s hribovja in je sanjal, da ne bo več delavec v tovarni, nikoli več. Oh, kako sva gorela v vegastem ležišču najcenejšega hotela, potem sva samo še tlela ob žalostnem jezeru. Ona je šla nazaj na jug, med stare oljke v bližino cerkve, kjer je tišina gomazela po sklonje-

nih molivcih. Srečal sem skupino mladih Poljakov, ki so peš prišli sem dol in vseskozi nosili lesen masiven križ, preplepljen s prošnjami za to in ono. Mlada Poljakinja, pšeničnih las, mi je v polomljeni angleščini razlagala, da je doma pustila bolna starša. Z ihtavo prepričljivostjo je verjela, da jima bo z romanjem vrnila zdravje. Dolgo v noč smo skupaj sedeli na razkošni terasi in pili težko črno vino. Poslušal sem zgodbe. Drobile so se med žvenket trkanja s kozarci, iskrili so se pogledi, natararice so se muzale, lastnik pa, trebušast in brkat, je posedal malo tu in malo tam. Mladenič mi je razlagal, da je pred dvema letoma prišel sem dol in je prosil Marijo, da naj ozdravi njegovo mamo, baje je imela neko dolgotrajno vnetje na nogi in hudo sladkorno bolezen. Ko je prišel domov, ji je pral noge z vodo, ki je bila blagoslovljena v tisti cerkvi, navadna plastenka, navadne vode ... Prinesena sem dol, potem pa ... Ali pa zgodba ženske, ki si je želela otroka ... Z možem sta bila že povsem obupana, potem pa sta peš prišla sem dol. Nekaj tednov po tistem je zanosila ... Kljub vsemu sva se z Moni držala za roki in pretakala noč odhoda v ničnost neke bližine, ki ji ni bilo usojeno, da bi vzevetela. Njen mož je pijan zaspal. Močil je brke v luži črnega vina. Imel je lep glas in lepo je pel, ko ga je nekdo spremljal na kitari, vendar je bilo vino močnejše. Zvedel sem, da je bil doma na hribih, kjer so še vedno pasli koze in ovce in da je bila večja vas dvajset kilometrov oddaljena. Kot otrok, da je tekal za ovčami in jahal konja, če je oče dovolil, potem, potem so ga zagnali od hiše, ko je imel petnajst let. Oče se je zatekel v tiste hribe skupaj z njegovim očetom, ki se je bojeval v državljanski vojni in se je skrtil na tisti odročni planotast divji svet, kjer so prva leta stradali, potem pa je nekako šlo. V očeh je imel nevaren blesk ljubosumja. Omenjal mi je, da so tam na

vzhodu rase, ki bi jih bilo treba na novo krstiti ... Osuški v ustih so se mi zlepili v eno samo kepo nesmisla. Čemu sem prišel sem dol, čemu vse to, ti dolgi kilometri do kraja, ki je bil na poti do glavnega romarskega središča, čemu ... Njene oči, njene hotne prsi, njeni razmigani boki. Njen svaljkasti jezik, ki je iskal v meni med neke ljubezni; spočenjal jo je veter, ožgan od trpljenja vseh teh molivcev. V njej sem videl neko močno luč, neki žar, ki bi me dokončno prežgal in bi bil ogorek naslade. Jok na severu jo je opral. Njena lica so se usločila in njen smehljaj je postal tolažba ... Če bi jo ovil v modro tkanino, bi bila res nekoliko podobna Mariji v cerkvi, ki sem jo videl na preštevilnih razglednicah v gostišču. V cerkev me ni vleklo, nikakor ne. Na pol otreznjen sem zjutraj gledal množico, ki se je drenjala na kamnitih tlakovcih pred cerkvijo. Slovesen veter je lomil noč. Preložil sem odhod na opoldanski avtobus. Vojak se je šalil s točajko v kiosku. Razumel sem, da ji je laskal, da je v njej videl začasno tolažbo, morda, morda ... Septembra je tam bilo še vedno vroče. Brutalna moč vojaka je pršela vse bolj in bolj. Hormoni ga dajejo, sem pomislil in se naslonil na drevo, ki mu nisem vedel imena. Gledal sem veje, raztez-njene daleč na majhen trg, kjer se ni kaj dosti dogajalo. Starec je rinil ob sebi kolo in dvakrat zakašljaj. Ustavil se je in pogledal proti zvoniku, potem pa na zapestno uro. Pokimal je in šel naprej. Zaprl sem oči, da bi morebiti še malo podremal. Skozi spomin si spet poromala, Moni. Šla si po naših klancih v razpeti bluzi. Umita s polno luno si bleščala tam pod starimi jablanami, ravno v času, ko so se odevale v nežno cvetje, dehtljivo po tvojem poljubu. Potem si šla dol do tolmuna in se povsem slekla. Gola si stala tam in me vabila v hladno vodo, da bi odplaknila žerjavico strasti. Pa nisem šel. Ostajal sem za grmi dvoma. Ti pa si se

smejala in klicala vaš znameniti veter, ki da nosi norost. Balon moje otročje zaljubljenosti je zanihal nad ločjem starega jezera, kjer sem še kot otrok jokal v meglo, da bi priklical mrtve ptice. Videl sem tvoje zrele ustnice, kako se potapljajo v poln vrč piva, kako drhtijo v hladu jutra, ko sva šla skozi mesto, da bi poiskala drug hotel. Prezabila sva ga našla in cel dan preležala. Zvečer si mi odpela uspavanke slovesa. In potem si se smejala v severnem vetru. Postala si velika močvirna ptica, ki je kljubovalno krožila nad jezerom in vabila še druge ptice v strašen ples. Zdelo se je, da si privlekla težak vihar sem od juga, poln peska in joka. Krakala si v mrak: Španija, Španija ... Kje so zdaj vsi tvoji konkvistadorji, ki so trpeli žejo med kaktusi novih dežel, kje? Kje zdaj tvoji vojaki, strmeči v kupe zlata, za katere je bilo vredno narediti morje krvi. In kje so tvoji strastni bikoborci, ki se tolčejo z birokracijo opevane Evrope. V tvojih očeh, Moni, je bil prezir do preveč urejene Evrope. Ko sem ti omenjal pesnika, ki je doumeval vašo strast, si samo pljunila in rekla, da je bil peder. Ej, Moni ... Tvoj mož je mogočen ljubimec, o tem ne dvomim. Čista narava je v njem. Moč gora in moč vetra. Gledal sem ga, kako strastno je mlel olive med zdravimi zobmi, kako je prijemal kos mesa, kako se je zagrizel v kruh. Ampak paradižnikova juha ... Predramil sem se. V senci je tiho stal mlad menih v črnini in z vrvjo okrog pasu. Poleg nog je imel kričeč sodoben nahrbtnik. Tole pa ne gre skupaj, ne, sem pomislil ... Prašna očala so mu skrivala begave oči. Pripival je vodo iz plastenke. Spet sem pogledal proti zvoniku. Ni še čas, ni še, me je zagrnilo. V mislih sem preračunaval, če si lahko privoščim ustekleničeno vodo, kajti dan je še dolg in šele ponoči bom sedel na letalo. K sreči sem kupil povratno vozovnico. V majhni turistični pisarni mi je ljubka delavka

v znosni angleščini razložila, da bom še ujel nočni let za Milano, od tam pa na vlak. Vsak evro je zdaj usoden, vsak, me je stiskalo. In če bi prosil meniha za požirek. Morda bi mi pa vojak častil pivo. O, pivo, hladno ... Spet sem pogledoval meniha, kako nagiba plastenko. Naredil je samo nekaj požirkov. Kako mu mora biti vroče v tej obleki, v tej zapriseženi črnini. V drobu mi je gorel ogenj, v glavi se je zbiral tornado. Drobnu drdljanje je razlomilo tišino. Majhen lesen voziček je vlekla starka, na njem pa sodček. Kaj le vozi!?! Potem se mi je posvetilo, vodo, seveda. Tu so rade pustošile suše in javni vodovod je včasih presahnil. Pa so si pomagali z vodo iz oddaljene rečice, ki se je prignala s hribov in med osušenim gričevjem izginjala. Starka je zavila naravnost sem proti nam. Zdaj sem videl, da ima na kavljju obešen vrč. Bele lase je imela spete na vrhu glave, črno ruto je imela potisnjeno na zatilje. Videlo se ji je, da je kar precej utrujena, saj je globoko dihala. Ustavila se je v naši senci in godrnjala. Nisem je razumel. Menih jo očitno je, saj ji je umirjeno nekaj dopovedoval. Moja španščina, ja, nič, nič ... Nekaj fraz, nekaj vsakdanjih besed, le toliko, da se znajdeš. Redki avtomobili so razbijali pomenek. Ženica se je pokrepčala z vodo, ki si jo je natočila v vrč, pojedla je še košček sladkorja, na katerega je nakapljala nekaj kapljic limone. Vse to je nosila s seboj v črni cunjasti naramni torbi. Menih ji je še nekaj rekel in odkimaje gledal za njo. Kmalu je izginila v senci ozke ulice, ki se je zažirala v hrib. Tako blizu je bila voda in vrč ... me je grabilo. Tako blizu ... kot njene ustnice sinoči. Ko je mož zaspal, sva se izgubila v veži in si šepetaje dopovedovala, da se ne smeva spustiti z vajeti. In res se nisva, ne. Tako blizu je dihala vame. Čutil sem njeno telo, njeno zažarjenost ... Skozi mlačen jok mi je zatrjevala, da bi jo mož ubil, če bi kakorkoli zvedel, da sem

prišel samo zato, da bi midva imela praznik. Predstavila me je kot naključnika, ki se je z njim seznanila na potovanju, pa da ga je povabila v njihovo cerkev ... Kako tesnoben občutek je bil, ko sem sedel tam za mizo in se najprej silil z vinom, potem pa je kar samo steklo. Izkazalo se je, da je bil tisti letnik neobičajno močan, joj! Zdaj pa mi nabija v glavi in žeja me muči. Ona pa je slonela na verandi, kadila v noč in čakala, da se družba razleti. Čudil sem se, koliko vina je sposobna spiti. Gledal sem njene očarljive kretnje in luno, ki je plezala nad naseljem. Tam zgoraj v cerkvi, ne vem, morda pa sem imel prisluhe, od tam sem slišal petje menihov. Morda pa so res peli, saj da imajo tudi nočne maše. Tisti zven je tako mehko plaval, tako zelo intenzivno, da sem za trenutek kar obstal, ampak v glavi mi je preveč šumelo od vina, da bi zares slišal vse intonacije. V hiši so bili glasni, najbrž so se prepirali tudi o tem, kdo je kriv, da je njihova reprezentanca tako na hitro končala svetovno prvenstvo v Braziliji. Seveda, nogomet. Mene se ne dotakne, zdaj, v teh letih pa sploh ne več. Če se spomnim tistih nabijanaj, tistih dolgih lajhanj z žogo na jasi ... Tudi takrat je bila huda žeja, zelo huda ... Kradli smo steklenice oranžade v skladišču združne trgovine v spodnji vasi. Pa kako spretno. Jernejček, pa, ja ... Prvi je odprl podjetje, prvi je dobil kredite, odpuščal ... Šel je v Avstrijo, ampak k spovedi je pa hodil, ko smo kradli, ja ... Njegov stric je bil mlad župnik, pa je včasih z nami brcal žogo. Vem, da nam je mimogrede natrosil kakšno zgodbo, tako ... Minute čakanja so se počasi začele gostiti. Vsebolj sem pogledoval proti kiosku. Nič, bom pa preskočil kakšen obrok hrane. Žeja je res prehuda. Tja grem in si kupim plastenko vode ... Komaj sem se uspel vzdigniti. Kar zaneslo me je. Menih me je čudno pogledal in si misli: tega nosijo vibracije zemlje, pretočene skozi

vino. Vojak se mi je nasmehnil in mi namignil, da je pivo vsekakor boljše kot voda. Pa sem samo skomignil z ramo in prijel hladno plastenko vode, ki jo je mladenka elegantno postregla. Pri tem se je tako zavrtela, da je črno krilce malo zaplesalo. V očeh ji je potlevala divja noč, to se ji je videlo. Plačal sem cel evro in še malo za liter in pol vode. Veliko, za moj natančni proračun. Pohitel sem nazaj v senco in počakal, da je rosnina na steklenici odkapljala v prah, nabran okrog drevesa. Menih se je začel živčno prestopati. Njegovi nogi sta bili zatakneni v smešni opanki, polni rjavkastega prahu, ki mu je obarval tudi rob oblačila. Prav nemarno je bilo, tisto prašno okrasje. Kadarkoli se je prestopil, mu je zanihala vrh. Nekako bedasto sem pomislil; je spodaj gol, deviški. In kot da bi slutil, da intenzivno razmišljam o njem, se je obrnil in pogledal dol proti meni. Blag smešek mu je visel na gladkem mladeniškem obrazu, kar nekako zamaknjem v odtujitev temu svetu. Le kaj ga je pahnilo v tako askezo, če se jo pošteno gre, kdo ve. »Avtobus zamuja,« mi je rekel in se široko razkrečil. Pokimal sem in mu odvrnil, da bom pač primoran počakati. Potem se je tudi sam primuzal do debla in počepnil. Spet je nagnil plastenko in goltavo spil preostanek pregrete vode. Zdaj sem tudi sam počasi odvil zamašek in naredil samo nekaj hladnih požirkov. Iz izkušnje sem vedel, da ne smem takoj popiti veliko, ker bi voda prehitro izparela v tej pregrevici. Čutil sem, da bo sledil pomenek.

»Ste namenjeni vse do Madrida?« me je vprašal v znosni angleščini.

»Ja,« sem mu skromno odgovoril.

»No, pet ur vožnje, če bo vse po sreči,« se je nasmehnil. »Pa ste bili na romanju?« ga je zanimalo. Zavrtel je vame bistre modrikaste oči.

»Ne,« sem kratko odgovoril in spet pripil malo vode. Videl sem, da njega prav tako žeja, da je ves prepoten – kako tudi ne, v tisti težki črni tkanini. »Bi malo hladne vode?« mu ponudim.

Blisknil je vame, kar sem razumel, kot da hoče. Iztegnil sem roko in mu podal steklenico. Še vedno je bila dovolj hladna, da se je še rosila in sem opazoval odtis svoje objemajoče roke. Obrisal je grlo plastenke, nagnil in naredil nekaj strogo kontroliranih požirkov. Očitno mu je odleglo. Zahvalil se je in mi jo vrnil.

»Veste, zgoraj ob cerkvi so moji samostanski bratje. Nekajkrat na leto jih obiščem, tudi zaradi predavanj, ki jih imajo. Dol iz Nemčije hodim. Pa vi, od kod?« je bil vljuden, ampak meni ni bilo do pomenka. Raje bi bil v svoji miselni katakombi. Spet sem nagnil in odpil.

»Iz Slovenije,« sem zdrdral in pogledal nekam gor v krošnjo, kjer je cvetelo opoldansko sonce. Težko zvonjenje je podrhtelo. Dve ptici sta se splašili in odleteli nekam čez opusteli trg. Poldan, poldan, mi je nabijalo v glavi. Menih se je prekrizal in očitno zamrmral neko molitev. Oba sva na nek način molila, jaz, da bi že vendar prišel klimatiziran udoben avtobus, ki bo po nekaj ovinkih na avtocesti in potem ... on pa najbrž, da bi svetost v njem zabrnela do popolnosti.

»Slovenija!?« je zamišljeno rekel, ko je udarjanje zvonov preniknilo med listjem. »Slišal sem za to državico, nekdam Balkan, ne, Jugoslavija? Nekaj sem bil poučen o tem v zgodovinskem seminarju,« je plehko navrgel in se zazibal na petah.

»Ja, Balkan je ostal v naših glavah, je,« sem mu moral pritrditi, čeprav ... Koliko nemškega je pa v njem. Glej si

ga, skromnega meniha, ki je utonil v morju poduhovljenosti.

»Pa vojne so bile, ne, v devetdesetih?« je še kar silil v pomenek.

»Bile, bile,« sem prikimal in se zvijal od glavobola. Zdaj šele je vsa tista vinska izpuhtina začela lesti iz mene. Čutil sem, da se znojim in začenjajam smrdeti.

»Vem, pomislili boste, kako je to mogoče, če pa Bog ureja vse skupaj, kaj?« kar ni hotel odnehati.

»Jaz nimam teh dilem. Zame je Bog nekaj intimnega in nisem pristaš nobene verske organizacije. Na to pot sem prišel zaradi božanske ženske, pa se je zataknilo. Vem, noro romanje, noro,« sem mu zaupal, popolnemu tujcu.

»Zaradi ženske!?« je poblisnil po meni.

»Ja,« sem osramočeno priznal.

»Ženske, ženske,« je siknil skozi zobe in sunkoma vstal, da mu je vrv smešno zaplesala. »Bog je naredil lepoto za neko ukano, no. Že marsikaj sem slišal zgoraj pri nas, mnogo usod na to temo, mnogo zgodb. Nagon je posebna molitev,« je zateglo rekel, s takim naglasom, da je kar škrtnilo. In je ura preskočila za nekaj minut. Sem čez trg se je pomikala ogromna ženska z nahrbtnikom. Velika, močna, plavolasa. Oba sva gledala samo še vanjo. Prišla je v krog sence in se rešila nahrbtnika. Bela majica je bila povsem prepojena z znojem in napeta čez njene šilaste male prsi. Menih je zvedavo zdrsel čeznje, s tistim slabo prikritim slinastim pogledom. Njena lica so bila rdeča, najverjetneje opečena od sonca. Roki sta kar žareli. Opletala je z levico in iz nahrbtnika izvlekla tablico, nekakšen majhen računalnik, ki je bil hkrati tudi telefon. Nekaj je na hitro odtipkala in nekomu razlagala v čisti angleščini, da ne more več, da

gre na avtobus in potem na letališče. In še to je povedala, da je njena prijateljica šla z nekim Portugalcem. Sunkoma se je obrnila k meni in me vprašala, ali vem, kdaj natanko odpelje avtobus. Mrmraje sem ji povedal, da bi po mojih informacijah že moral odpeljati, da pa se tu dogajajo zamude. Menih je pritrdil, da so zamude nekaj običajnega. Spraševala je še, kako je s štopanjem, pa sem ji mlačno rekel, da s tem nimam izkušenj v teh krajih. Zašobila se je in svojo slokost stisnila pod krošnjo. Zdaj smo bili res čedna družčina, upokojeni vojak, menih, ona in jaz. Potovanje v razgret čas. Tišina je bila moreča. Od kioska sem se je slišal zdrav smeh vojaka, ki je najbrž že dobil telefonsko številko mladenke, saj si je nekaj zapisoval v mobilnik, ki ga je potem zatlačil v srajčni žep prepotene in pomečkane odslužene uniforme. Vročično čemernost je zmotil ropot starejšega kombija. O, Madona, kakšna starina. Prignal se je po razgretem asfaltu z vzhodne strani in se ustavil ob nas. Takole sedeč na tleh sem gledal kromirane pokrove koles, v katerih sta bila prav lep par menih in visokorasla potovka. Zvita sta bila v dve paraboli, skupaj z drevesom in čistim nebom. Kuštravec je odpahnil zaveso na oknu in vprašal meniha za pot do samostana. Menih je počasi in razločno povedal za pot, šofer pa je vzel mobilnik in preverjal navigacijske informacije. Zahvalili so se in odsmrdeli. Mar samostan ponuja tudi prenočišča? Kdo bi vedel. Tukaj se tako in tako vse trži, od podobic, do razglednic. Bog potrebuje denar, da ... Končno. Zaslišal sem brundajoč glas velikega avtobusa, vsega popisane in porisane, vendar je že od daleč obljubljal olajšanje, temne šipe, lesketava kolesa, odbijači, ah ... Vrgel sem si nahrbtnik čez levo rame in se vzravnal. K sreči nisem kaj dosti tovoril s seboj, nekaj oblačil in eno samo knjigo, ki sem jo že dva

meseca prebiral. Vojak je tlesknil z rokama in jih nato dvignil visoko v zrak, najbrž v zahvalo, ker se je le prikazal avtobus. Zdrenjali smo se k vratom. Končno, domov ... mi je zazvenelo v razboleni glavi. Na hitro sem naredil nekaj požirkov vode, preveč pa tudi ne, da na avtobusu ne bi imel težav z mehurjem. Nič nisem vedel, koliko postaj ima in če se kje ustavi za dlje časa. Našel sem si udoben sedež, ampak ravno tam je bila ena od šob klimatskega hlajenja. Mrzel slap zraka je lil name in me krčil v zaskrbljenost. Vedel sem, da bo temu sledil pošten prehlad, vsaj to. Tako izkušnjo sem že imel pred leti. Moral sem na neko sitno pot na Poljsko, pa se je zgodilo. Star avtobus je bil s slabo klimatsko napravo. Rezerviranega sedeža nisem mogel kar tako zamenjati. Celo pot me je po malem mrazilo. Nič, zdrsnil sem v premislek. Ona, zakaj je ona privolila, da pridem sem, zakaj, če se je pa med tem poročila. To mi ni jasno. Ne bom trdil, da me ni žejalo po njeni roži, ne ... Doma sem ogledoval druge in ji iskal podobne. Kar nekaj dni sem porabil samo zato, da sem sedel v bližini Tromostovja in gledal, če ji bo katera podobna. Ne vem, neka koprena obsedenosti me je obšla, pa sem se vozil v Ljubljano. Kolegice v službi so se mi smejale in hkrati pomilovale. Še Katji sem se zdel tako ubog. Enkrat sva šla na pijačo, pa sem se ji zaupal. Rekla je, da je temperament tisto, kar me je razvnelo, da pa to ne bi trajalo dolgo. In spet sem videval njeno počasno slačenje, njen ritem gibov, njen ples ognja, njeno kuštravo momljanje v mrzlo severno noč. Tisti december, Finska, ej. Šla sva čez zamrznjeno jezero in se držala za roki. Gledal sem pod noge, ker sem se bal, da bi led preveč popokal. Opozorilo je že bilo takšno, da je dovoljen prehod na lastno odgovornost. Nesla sva svojo norost tja čez do brunarice, kjer sva spila čaj in se potem vrnila po drugi poti

nazaj. Motilo me je samo to, da je prevečkrat zvonil njen mobilni telefon. Še sredi tistega jezera se je ustavila in se z nekom prepirala. Tako strastno se je prepirala, da je tlesknila z levo nogo po ledu. Strahoma sem opazoval, kako se je naredila nevarna črta na ledu. Mahal sem z rokama in ji kazal na led, ona pa nič. Še naprej je nekaj kričala, potem pa si je jezno zavihala dolg rdeč šal in se le prestopila. Slišal sem, kako je led nevarno jokaje zaškripal. Nisem več okleval. Zagrabil sem jo za roko in jo povlekel za seboj. Končno je le spravila mobilca v žep. Nekaj časa je bila kar tiho in pihala v mrzel mrak, ki se je razsul nad goste smreke nad južnim delom jezera. Tako je bila obsedena od ljubljenja, da je hotela tudi v snegu, da ... Kakšna žeja teles, joj ... Predremal sem nekaj postaj in čutil, kako mi že kljuva v sencih in v zaočju. Res, klimatska naprava je bila nesramno naravnana. Opazil sem, da ima loputa tudi možnost zaprtja. Segel sem z roko gor in zavrtel sistem. Ah, olajšanje. Pihanje je prenehalo. Po zvočniku so najavili, da se bomo ustavili za petnajst minut, da pa je še štiri ure vožnje do Madrida. Bog, sem vzdihnil nekam vase. Spet sem zaprl oči in padel v finsko pravljico. Hoja na smučeh skozi smrekov gozd. Učila se je tega, učila. Polagoma ji je šlo vsak dan bolje. Capljala je za mano in se delala, da je utrujena, pa ni bila. Včasih je trenirala tek pa tudi malo odbojke na mivki. Njeno telo je bilo sila prožno, v skladu z njenim duhom. Vsak dan sva si privoščila dve uri hoje na smučeh, ker do teka še nisva prišla. V tisti oprijeti opravi se je njeno telo še bolj izrisalo. Namenoma sem jo spuščal naprej, da sem lahko videl njeno migljivost in prožnost. Na dan, ko je zares snežilo, je hotela na vsak način na sprehod globoko v gozd na drugo stran hotelskega naselja. Pa sva šla. Mračno je bilo in rahlo je vleklo. Snežinke so nama butale v obraz, midva

pa sva tekmovala, kdo jih bo več ujel na jezik. Tu in tam sva kakšno skupaj stopila v strastnem poljubu. Do hotelskega naselja sva prišla izmučena. Naročila sva si zajetna sendviča in liter vina, prekleto dragega. Koliko sem takrat zapravil ...!? Tisti večer mi je razlagala o svojem očetu, ki je hotel postati bikoborec, pa se je polomil na ježi, ko so zganjali bike na neki veliki farmi. Od takrat je bil na vozičku, ampak je verjel, da bo shodil. Vozila da ga je gor v samostan in vsi so vneto molili. Neko nedeljsko popoldne pa da se kar ni mogel odžejati. Cel popoldan je pil mineralno vodo in navadno vodo, vina se pa ni pritaknil. Zvečer je zahteval, da ga peljejo gor v samostan k večerni maši. Potem, potem da se je zgodilo. Eden od menihov da ga je dolgo gladil po čelu in z njim skupaj molil. Oče pa da je po tistem kar vstal, najprej počasi, prav počasi, in zastokal, da bo shodil. Menihi so se postavili v dve vrsti in mu namignili, naj shodi po cerkvi. In res, kar šel je, šel med svečami in molitvami. Bil da je to še en čudež v tisti cerkvi in samostanu, po tistem je bil še bolj oblegan. Potem so ga prepeljali na razne preiskave tudi v ZDA, kjer so ugotovili, da se je stanje nog skorajda popolnoma normaliziralo; res je hodil, sprva težko in klecavo, potem pa je zmogel, že brez opornic, po celi vasi in še dlje. Kako banalno, umrl je zaradi pljučnice, ki si jo je nakopal, ko je ves pregret pil mrzlo vodo iz studenca, za katerega so menihi trdili, da ima zdravilno moč. Saj da jo je pil tudi že prej, vendar nikoli tako pregret. Tisto poletje pa je šel na izlet še z dvema prijateljem in je bil sparinast dan, žeja pa neznosna. Žeja, žeja ... mi je pozvanjalo v glavi. Ozrem se po pokrajini, ki je kar mezela mimo. Suša, rjavi odtenki. Avtobus se je upočasn timer. Spet smo zavili z avtoceste v neko večje mesto. Postanek bo kratek, so rekli. Ves zadovoljen, da je nekaj potnikov odšlo

dol, sem se premaknil in si poiskal prost sedež, da ne bi bil spet pod šobo klimatske naprave. Potem se je na avtobus zagnala skupinica mladih ljudi z nahrbtniki in z neko vreščavostjo. Po naglasu sodeč, so bili nekje z Balkana, vsaj nekateri. Dobro sem razumel njihove živahne glasove in javkanja zaradi tega nenačrtovanega premika nazaj do Madrida. Slišal sem jih, kako so se pogovarjali o cenah paradižnika, pic, o kuhani koruzi. Ena od deklet se je zmignjeno pririnila do mojega sedeža in v polomljeni španščini vprašala, če imam prosto. Lepo sem ji rekel v čisti srbohrvaščini: »Pa ajde, sjedni.« Oči so ji zažarele in se je hitro usedla. Takoj sem vedel, da bo to napaka, zdaj mi klepetanje ne uide, je zagomazelo po meni. Nekajkrat je pihnila in mi potem rekla, da ji je ime Sanja. Stisnil sem potno nežno dlan. Velike rjave oči so bile polne mehkega odseva. Skozi klepet mi je povedala, da je v skupini študentov arheologije, in da so imeli terenske raziskave, ki so se predčasno končale, ker so morali nazaj v Madrid na dodatno predavanje, potem se bodo spet vrnili na izkop. Šlo naj bi za neko staro cerkev, ki je bila pod naseljem, kjer urejajo vodovod in kanalizacijo pa še drugo infrastrukturo. Najhujše od vsega da je bila grozna žeja, ki so jo trpeli. Najbrž tudi zato, ker niso znali piti. Oba mentorja, domača arheologa, sta znala, in sta kar naprej ponavljala, da je potrebno nekoliko kontrolirano piti. Zaupal sem ji, da prihajam iz Slovenije, iz majhne gorske vasi, kjer je tišina in hlad. Njen Zagreb. Kako je znala opisovati svoje mesto, priljubljena shajališča, in kako da vse to že pogreša, je dodala. In res je otožno rekla, da se bo vrnila šele decembra, za božič. Očitno je ugotovila, da nosim s seboj težko utrujenost, ki me je povsem zdruzgala. Moja usta so postala zelo lepljiva in suha. Komaj sem še valjal jezik in kaj malega pripomnil.

Segel sem po platenki in se pošteno odžejal. Zdaj je bilo že prepozno, da bi mislil na mehur. Pustila me je, da sem potihoma zdrsnil v polspanec, skozi katerega so se mi pri-megličile domače podobe: mama sedi za mizo in rešuje križanke, če je že vse postorila na vrtu, oče pa, on, morda je že zlezal s traktorja in bo mrk poslonil močno telo na zid in prav počasi spil merico vina, ki si ga je odredil za tisti dan. Piva se ne pritakne več, odkar se ga je napil na gasilski veselici in je pod staro jablano klical jelene, tako je rekel. Res, tisto popivanje ga je zdelalo. Ležal je cel dan in še pol drugega. Mati mu je nosila mineralno vodo in juhico. Pa molila je, molila. In potem sem jo slišal tam v vrtu, kako je preklinjala pijačo in dedce pijane. Saj bi ju poklical na mobilca, pa ne vem, včasih je signal kar pomrknjen. Če hočeš koga poklicati, moraš v poseben koridor med hišo in skednjem ... Mance pa tudi ne bom klical, ne, sem se odločil, pa tudi ostalih iz službe ne, ker bi se mi smejali. In v blagi sanjavci se mi je prikazala Mojca, gostilničarjeva hči v spodnji vasi. Hodila je čez senožeti v kratkem krilu. Nabirala je jagode in borovnice. Prste je imela vse rdeče, usta pa ... Takrat, joj. Letel sem v nebo in verjel v angele. Šla sva dol v sence, kjer sva vroče dihala. Rekla je, da je žejna. Pa sem ji v dlaneh nosil vodo in ona me je prijela za roke. Vročice so bile njene ustnice, vroče. Kako me je še in še žejalo po njih. Telefonaril sem ji, ji pisal, se potikal okrog gostilne!? Celo nov motor sem si umislil, da bi naredil vtis, pa nič, nič ... Ostala je samo žeja po tistih ustnicah, po okusu borovnic. Še danes zato obožujem borovničev sok. Kako naj doma razložim, da sem zapravil za to potovanje več kot za pol avtomobila, ki sem ga prodal in potem kupil staro kripo. Ej, kako!? Kar vidim očeta, našpičil bo obrvi in se mi smejal, mama pa ... Šla bo v vrt in s solzami pokapljala

rože, ki bodo za prvi november dovolj zrele, da bodo smele veneti na grobu vseh naših prednikov, tam na planjavi med hribi, tam, kjer se veter nekoliko odpočije, preden zaletavo odide v dolino. Jutri ponoči bom že doma, ah ... čez dva dni pa spet v pisarno, bilance, bilance ... V stečaj bomo padli tako ali tako. Krediti so presahnili, denarja ni, zadolženost ... lastnik pa sanja, da bo ne vem kaj. V kakšno bednost sem se spustil. Nor ples metuljev v glavi, nor. Pa bi se poročil z Anito, pa bi se, je rekla mama po nedeljski maši, ko si je sezuvala nekoliko pretesne čevlje in si potem odmakala nogi v slani vodi, da bi utišala otiščanec in bi si izrezala kurje oko. Drhte sem ji odgovoril, da si bom babo že še našel, da pa Anita ... Saj je res bila tečna, da ... Vse bi moral delati po njeno, še jesti bi moral vegetarijansko hrano. No, no ... Nosila mi je literaturo in pošiljala povezave do strani na internetu, kjer naj bi si prebiral o koristnosti zelenjave in sadja in o škodljivosti mesa. Zanimivo, njen dedek je bil mesar ... Pa kaj še, ni ga čez dobro suho klobaso, čez dober zrezek, močan golaž in vse to ... Ona pa neke sokove, pa soja, pa ... Kako je shujšala in postala tečna ... Še sreča, da nisem šel z njo v najeto stanovanje, še sreča ... Ah ja ... In tisti njeni posti. Joj, no. Imela je dneve, ko je pila samo vodo, ja no ... Ko je prišla iz službe, je nekaj malega pojedla, potem pa slušalke na ušesa in tek ... Mislil sem, da to dela, ker hoče biti tako zelo vitka, pa ne ... Zapičila si je v glavo, da bo ohranjala kondicijo, da bo zmogla tudi še kakšen maraton. Tudi mene je silila, da bi tekel, mene ... mene, ki sem se tako rad izogibal telovadbi. In pobožnost jo je prijela. Zato je bila tako všeč naši mami, zato. Vedno je bila pri maši, včasih še med tednom. Res, kar naprej je prebirala sveto pismo, pa še mene je silila z molitvijo. Hvalila je novega mladega župnika, ki da tudi

teče in je vegetarijanec. In kar naprej mi je govorila, da sem zavrt ateist, da sem predolgo masturbiral, ej ... Naveličal sem se je, res. Tisto nedeljo je tako prekleto lilo in odneslo zgornjo njivo ... Sestala sva se spodaj v mestu, v njeni najeti garsonjeri. Sveča je drhtela pred sliko nekega svetnika, ko sem ji vlačil premočene kavbojke dol, potem, potem me je grobo zagrabila za roko in me čudno pogledala. Rekla je, da po nepotrebnem razmetavava energijo. In v tistem trenutku se mi je zdelo, da se mi svetnik smeji. Čudno sem jo gledal. Vstal sem, pobral svoje cunje in ji odkrito povedal, da je med nama konec. V bližnjem bifeju sem spil nekaj kozarcev vina, potem sem šel v sosednje mesto in se našel s sodelavcem, da sva nedelji zavila vrat. Tisto noč nisem šel gor na hribe, ne. Oče me je pozno zvečer klical, da kam sem se izgubil, da je huda megla, da ... Da, skrbelo ju je, ja. S sodelavcem sva tešila žejo še drugi dan. Njemu se je ponesrečil zakon, žena je šla z drugim, otrok pa ga ni maral, hčerka ... Ja no ... Res je bil ves roba-vsast, in se mi zdi, da na trenutke tudi grob. Anita pa ... Telefonirala je zvečer, ponoči, pa naslednje dni in počasi sva se odtujila. Slišal sem, da so jo videvali na gozdnih cestah s tistim mladim župnikom. Tekala sta in, hja, kdo ve, kaj sta se šla. Marsikaj se je po vasi govorilo. Očitno so cerkvene oblasti nekaj zaslutile, izvedele, kaj vem. Premestili so ga. Namesto njega pa so poslali starega župnika, tik pred upokojitvijo. Ne, po Aniti me ni več žejalo. Iz spirals-tega spominjanja me je spet predramila Sanja. Povedala mi je, da bomo zdaj stali pol ure, da bo treba dol po kakšen sendvič, pa če bom tudi jaz šel dol. V njenih očeh je bila neka čistost, ki me je dregnila v jedro moje občutljive raztegnjenosti med askezo in divjim poželenjem. Mačkasto počutje se je počasi krotilo, le žeja se mi je še kar naprej

valjala po ustih. Razložil sem ji, da sem bil na zabavi in sem celo noč jedel in pil, da bom najbrž šel samo po mineralno vodo. V hipu sem se spomnil, da to ne bo šlo, da so finance ... Mineralna voda, mehurčki, to, to ... Joj ...!? Skupaj z drugimi sem šel na razsežno postajališče na avtocesti. Gledala sem avtobuse vseh mogočih barv in drenjanje pred toaletami. Sam sem si želel le debel požirek mineralne vode, ampak ... Naslonil sem se na okrušen železen steber in gledal čez plato proti mali trgovini. Ljudje so ven nosil vrečke s pijačo in hrano. Tudi Sanja je šla tja. Menih je prav tako šel. Zamišljeno sem spustil pogled na tla in tam našel izgubljenih pet evrov, pomečkanih, komaj opaznih. Zagotovo jih je nekdo imel v tesnem žepu. Pobral sem denar in se zazrl v izčiščeno nebo. Na glas sem rekel. »Hvala ti angel moj, hvala.« Pohitel sem v trgovino in si kupil plastenko mineralne vode in čips. Z nekoliko več lagodja sem Sanji dopustil, da mi je začela razlagati, kaj so izkopavali. Šlo naj bi za zelo staro cerkev, ki so jo večkrat podrli, pa spet zgradili, dokler se niso oblasti odločile, da jo preselijo. Našli da so nekaj ostankov oltarja, pa še druge stvari. Legenda je govorila, da naj bi v tisti cerkvi zaprisegli lokalni izvajalci pregona čarovnic. V bistvu, naj bi tam bila šola za mučitelje. Zato da so potem cerkev porušili in jo preselili. Na tistem mestu da je nenavadno veliko škorpionov, pa tudi kačje gnezdo so našli. Nekaj panike je bilo. Spali so v šotorih in dežurali ob ognju. Eno jutro jo je prebudil močan tlesk. Izkazalo se je, da je na šotor padel mrtev ptič. Kar padel da je s hrasta, pod katerim so šotorili. Domačin, ki jih je oskrboval z zelenjavo in sirom, jim je pripovedoval, da razsaja neka čudna bolezen, da ptice kar omahujejo, neka starka pa da je trdila, da je to zato, ker razkopavajo sveti kraj in jih Kristus opominja. Tista starka, vsa pogr-

ljena in s staro sivo palico, da je večkrat prišla mednje in jim žugala. Včasih je tako kričala, da so morali klicati celo policijo. Tolkla je s palico in jih skušala odgnati. In kot nalašč je bradati Enzzo zbiral škorpijone v plastenki. Star-ka jo je videla in tolkla s palico po njej. Kričala je, da je to satansko seme. In tista cerkev, da je bila postavljena na mesto še nekega starejšega svetišča, zato so se oblasti odlo-čile, da bodo prekopali celotno območje. No, tam je bilo tudi manjše grobišče iz državljanske vojne. Žalostna zgod-ba, ker so tam pobili nekaj vaščanov, menda zato, ker so odrekli hrano vojakom, pa so se znesli. Pobili so ženske in otroke, moške pa da so obesili, da so potem lahko stražili vas ... Preden so domačine pobili, so jih mučili z žejo v ogradi. O tem je bilo napisano v brošuri o tistem kraju. Tiste hraste so pustili in tam spodaj so šotorili. Vas da je bila dolgo prazna, dokler se niso počasi začeli vračati soro-dniki pobitih. Tista kričava starka da je bila ena redkih, ki je ostala, ker so njeni starši preživeli ... Njena družina je ušla na hribe in se po končani vojni vrnila v vas. To da so zvedeli od domačina, ki jim je pomagal odvažati izkopan material. Vroče španske solze, suh veter, z vonjem po mrt-vih telesih, in prerekanje, kdo je lepše ubijal. Krvava držav-ljanska vojna, mednarodne brigade, kletvice v vseh jezik, le kri je bila enako rdeča, le kri ... Picasso je vedel, kako izkri-čati nepotrebno smrt, je vedel ... Ideje ubijajo ... Sanja je očitno uvidela, da me je odneslo nekam, kjer me njene besede ne dosežejo več. Sporazumela sva se, da bova sku-šala še malo oddremati do Madrida. In res me je odneslo v blage sanje. Sanjalo se mi je, da hodim po veliki travi in za seboj vlečem voz, napolnjen s starimi lonci. Kadar je voz zadel ob kamen, so zazveneli. Potem sem se ustavil in s palico ustvarjal nekakšno tolkalsko glasbo. Lonce sem raz-

ložil po travi in se polotil udarjanja. Nenavadni zvoki so nihali vse tja do vaške cerkve in zvon mi je odpeval. Potem sem videl mamu, kako prihaja čez njivo, vsa oškropljena od rjavkaste zemlje. Za njo hodi Cankar in si viha brke. Smeje se ... Narod se bo sam okradel, je rekel, se z levico tlesknil po kolenu in se še bolj zasmel. Tisti smeh se je čudovito ujel z zvoki mojih loncev. Od nekod se je pojavil še stari župnik v sandalih in kričal, da kličemo grešnost, da smo poteptali Boga. Žugal je nad visokimi travami in ves rdeč v obraz še bolj kričal, da je to satanski ples. Cankar pa se je še bolj smejal. Usedel se je na voz, še sam vzel star počen lonec, menda tak iz enajste šole, ga dal med nogi in začel tolči svoj ritem. Pri tem mu je strastno poplesaval frfotec las. Mama pa si je obrisala roki ob travo, naslonila motiko na voz in rekla: Sine, žejna sem, greva domov. S temi počenimi lonci ne moreš naloviti zadosti vode, greva sine, greva.« Zbudil sem se ves moker in zaprepaščen. Iz zvočnikov so res lile neke bobnarske ekshibicije ... Sanja je kinkala in bila sklonjena nad majhen rumen nahrbtnik. Glavo ji je nosilo daleč naprej. Pogledal sem ven in se nisem kaj dosti zmenil za bežečo pokrajino. Še malo, pa bo, sem oddahnjeno ugotavljal. Skozi mrest misli mi je polagoma pripravila zgodba pijanega Moninega moža. Hvalil se je s tem, kako je kot mladenič kradel mašno vino župniku tam zgoraj v njihovi vasi. Ona mi je sproti prevajala v angleščino. Kradel vino ... Splazil da se je skozi rešetke na oknu, in potem je prijateljem podajal steklenice dobrega mašnega vina. Enkrat pa da ga je spodaj v kleti zalotila kuharica, sestra župnika, debela ženska. In ko se je hotel na hitro pognati skozi rešetke, se je nerodno zasukal in ostal ujet. Prijatelji so se mu zunaj smejali, vaščan, ki je mimo peljala oslička pa se je usajal in bi ga premlatil z bičem, če ne bi posredo-

val sam župnik, ki ga je premotilo kričanje. Morali so po nekega moškega, da je razširil tiste železne palice. Ko je za to izvedel njegov oče, ga je potem cel teden mučil z žejo. Seveda ga je tudi pretepel, tako zelo, da mu je izbil tri zobe in po hrbtu je imel krvave rane. Župniku je v opravičilo poklonil celega prašiča. Tisti spačeni obraz med rešetkami ... Z olajšanjem sem videl veliko tablo, ki je nakazovala smer za Madrid. Segel sem po mobilcu. Poiskal sem njeno ime in ga z neko ihto izbrisal. Kot da bi se s tistim izbrisom zgodilo silno olajšanje. Nenadoma sem se počutil lahek in veder.

Septembrska noč je pohlevno dihala nad grapami, ko sem se vozil nazaj proti domu. Stari avto me je premetaval po makadamski cesti, za katero sem se odločil, da bi si skrajšal pot gor do naše vasi. Na jasi, tik pod vasjo, sem se ustavil. Odprl sem vrata in utišal radio. Poslušal sem kapljanje vode z vej, ker je malo prej še deževalo. Globoko sem vdihnil rezkost, ki se je kotila v zgoščenem gozdu. Ovohaval sem trhlino odmiranja in vlago, ki se je tako bogato naredila. Vse jeseni so takšne v naših hribih, vse. Najprej se naredijo megle, potem počasi kaplja od vej in potem pride skorjasta zmrzal. Nekje je počila veja, pa še enkrat. Nisem se zmenil za to, saj me tega ni bilo strah, čeprav so govorili, da so tu spodaj videli medvedko, da prav čez to jaso rada preči. Pa naj, sem si mislil in se nekoliko razhodil ob avtomobilu. Ves zdrizast sem se sesedel na sedež, si obraz zajel v dlani in zajokal. Kakšen tepec, kakšen tepec, letim v Španijo, da bi videl njenega moža. Nič ni rekla, nič napisala, samo privolila je, da se najdeva v njeni vasi pod hribom, kjer je manjši romarski samostan in cerkev ... Jaz pa sem sedel na letalo in šel. Le kaj sem si predstavljal, da bova kar par, takole na daljavo, joj! Pa sem res hribovec

zarukan, sem! Kašljal sem in jokal in se davil. Grenke sline so mi šle v usta, v glavi mi je vrelo. Spet me je grabila žeja. Spomnil sem se, da je malo višje droban studenček, ob njem pa leseno korito. Odpeljal sem se do tja in poslušal nočna poročila ob dveh zjutraj. Ob koritu sem ustavil. Pustil sem avto dovolj daleč, da je osvetil izvirek studenca in korito. Šel sem do tja, si zajel mrzlo vodo in naredil nekaj požirkov. Hladnost me je treznila, a utolažila me ni. Z neko nebrzdanostjo sem si pljuskal obraz. Hlad me je presenetil. Stresel sem se in si še enkrat vrgel vodo v obraz. Takole prebujen sem divjaško zapeljal proti domu. Malo me je začudilo, ker sem v veliki izbi še videl luč. Staršema sem sporočil, da se bom ponoči vrnil, da pa bi me mama čakala!? In res me je. Našel sem jo v izbi ob lučki s knjigo v naročju. Odložil sem nahrbtnik in zazvonil s ključi. Mama je odprla oči in se nasmehnila.

»O, sine, pa si le doma,« je mehko rekla in se dvignila, vsa trudna, izžeta.

»Ja,« sem na kratko dahnil in se popraskal po zatilju. Teden dni je hitro minil, hitro ...

»Si lačen, žejen,?« je mama vprašala.

»Žejen sem, ja,« sem priznal.

Mama je prišla čisto blizu in me nenavadno dolgo gledala v obraz. Presenetile so me njene živahne zmigljive oči. Potem pa je rekla: »Sine, za tvojo žejo ni pijače, ni ... No, ti bom prinesla kompot, kar sedi, pa malo peciva je še, za tolažbo bo zadosti. Ti bom zjutraj pripravila kaj bolj močnega. Samo da si zdrav ... in doma, no ...«

Brez besed sem se sesedel za veliko mizo in se zagledal v križanega v kotu. In kakor da se mi smeji tam zgoraj ... prekleta žeja ...

Knjigo prisloni na prsi in globoko vzdihne. Premišlja o napisanem. Pocmokne z usti in zdi se mu, da bi še sam nekaj spil, morda nekaj požirkov mineralne vode. Rahel blisk sikne skozi na pol spuščene navojnice. Romarji ... Gre do okna in pogleda nad morje. Poslušša.

Valovi so bolj siloviti. Nevihta bo, pomisli. Gre v kuhinjo in vzame tablico s tabletami, da preveri, ali je vzela večerno. Šteje. Deset jih manjka, parno število, v redu je, ena zjutraj, ena zvečer, to je v redu. Vzame steklenico mineralne vode in gre na teraso. Močan južnik žene valove med skale in stresa mlade oljke na levi. Spodaj Rubo zacvili, kar naj bi pomenilo, da ve, da bo nevihta. Nekoliko si poočita, ker popoldan ni našel časa zanj. Zjutraj, zjutraj, da. Saj bi lahko poklical Gvida, da ga malo popelje gor na gmajne. Razumeta se, ja, kar ujela sta se, ja. Nasloni se na ograjo. Pozna ta strasten šum. Jezik bliska tleskne v morje. En večji val se raztrešči spodaj med skalami in še en blisk osvetli zibajoče čolne zadaj za valobranom. Tokrat je grmenje močno in se dolgo poslavlja. Pije z dolgimi požirki in potem bogato rigne. Pa se mu spomin nasnuje okrog tistega ležanja v bolnici. Žeja, pa je bila res žeja, konkretna žeja. S suhimi usti sem skušal nekaj reči sestri, ki se je sklanjala nadme in mi močila potno čelo. Toliko sem le zmoget, da sem ji rekel, da sem žejen. Pomilovalno me je gledala in mi šepetaje rekla, da mi ne sme dati nobene tekočine, tak da je protokol. Mene pa je zvijalo. Trgalo se je v meni. Sanjal sem mehurčke, oranžado. Takrat sem že pomislil, zakaj se nisem dal operirati v kakšni zasebni kliniki, kjer bi bil deležen povsem drugačne oskrbe. No, pa pride spet tista sestra od nekod z majhno mandarino. Sede poleg mene in mi jo olupí. Šepetaje mi reče, naj grižljaj po grižljaj posesam in naj bom čisto miren. Res, tisti krlji, ki

sem ji posesal, so me osvežili, in takrat sem pomislil: življenje se spet začne. Ko sem prišel na navaden oddelek, je bilo prvo, kar je bilo, da sem skoraj na dušek spil pol litra radenske, ej, jej. Še tam sem imel omejitve tekočine pa še nekaj mesecev, liter in pol na dan, skupaj z juhami in jogurti. Kakšna bedarija. Res je muka, da se postaviš na noge. In tista kratka hoja ob obali. Korak in še en korak, dokler nisem zmogel že do valobrana. Na stopnice sem pa kar pozabil. Uvidel sem, da bo tu zame prenaporno, pa sem začasno najel majhno stanovanje v Kopru, kjer sem imel v bližini restavracijo in lekarno. Celo leto sem bil tam, skoraj leto, potem je prišla Jani, v lanskem poletju. Da, Jani. Noč, spomini ... Spet nagne steklenico z mineralno vodo in sredi pitja se zdrzne, ker je močan blisk razklal ozračje in hip za tem je močno zagrmelo. Umakne se v hišo. Nekaj minut kar stoji in gleda v temo. Ni dolgo trajalo, ko je zaslišal tleskavico dežja na razsežni verandi. Pozabil je umakniti oblazinjene stole. Zamahne z roko in zagrne težko zaveso. Ni mu do spanja. Gre v knjižnico in pregleduje hrbte knjig. To ga umirja. Sega po pesniških zbirkah in si prebere posamezen verz. Potem se nasloni na omaro in premišlja. Z očmi spolzne dol na delovno mizo in vidi par kock. Te kocke, te kocke, se zdrzne. In se spet spomni tistega večera, ko je pripravljen čakal, da se naslednje jutro odpelje v Ljubljano v Klinični center. Stal sem pri mizi, preden sem legel, pozno je že bilo. Bil sem že okopan, nadišavljen. Preverjal sem papirje, ki sem jih mukoma čakal lep del zime. Tisto prekleto čakanje. Pa stojim tukaj in potem, saj še sam ne vem, od kod to moje vraževerje. Rekel sem si, trikrat bom vrgel kocke, pravzaprav, če sem natančen, sem si rekel:

Preko kock bom vprašal Boga, če bo operacija uspela. Ne spomnim se natančno, kateri par števil je bil, a bil je –

in to mislim, da v tretjem poskusu. In od takrat vedno sprašujem kocke, smešno ne ... In to jaz, ki sem zavračal Boga in cerkev, potem ... To je druga zgodba. Babi je imela dobrega prijatelja, ki je bil visok cerkveni dostojanstvenik. Nosil ji je knjige o mistiki, o dialogih med verami, o filozofiji vere, pa sem jih še sam prebiral. In včasih mi je babica govorila o stvareh, ki so se mi zdele nedorečene. Govorila je in govorila, včasih tako strastno, da se je od tega užejala. Pa sem ji moral postreči ohlajen melisni čaj, z malo medu, in krepak stisk limone. Kako jo vidim, moj Bog. Sedi v tistem svojem starem naslonjaču, ki ga je kupila v neki stari narnici, ker je ugotovila, da je bil nekoč v njihovem starem domu, potem pa se je znašel tam. Spoznala ga je po prilepljenem listku pod njim, kajti dedek da je vse rad popisal in oštevilčil, vse kose pohištva je imel popisane, prav vse. Vse da si je zabeležil, kdaj in kje je kaj kupil in kdo je bil izdelovalec, če je šlo za naročeno pohištvo. No, sedela je tam, obložena s knjigami in z naočniki na nosu. Velikokrat se je zgodilo, da si je po zajtrku pozabila natakniti protezo, pa jo je ta čakala tam v kozarcu na pladnju, poleg jabolk in skodelice pravega čaja, kavo je le redkokdaj pila. Če že, potem je morala biti sveže zmleta, in to v ročnem mlinčku. Nekatera predavanja sem zanemarjal in se umaknil k njej. Pa mi je pripovedovala zgodbe s podeželja, take, malo grozne, da ... Kaj vse da Bog dopušča. Strašljiva je bila tista o starcih, ki so odhajali v zimskih nočeh v gozdove, da so se prepustili volkovom. To se je dogajalo južno od Krakova, v vaseh pod gorovjem Visokih Tater. To ji je pravil stric, ki je imel tam velika posestva in lovske revirje. Tam da so kmetje v hudih zimah tudi stradali. In starci, ki so bolehali, pa so imeli še zadosti moči, da so šli sami v gozd, so pač šli. Napili so se žganja in šli. Nihče jih ni več našel. Zagotovo

so jih raztrgali lačni volkovi. Starke so pustili doma do bridke smrti – če je hrane primanjkovalo, jih pač enostavno niso več hranili in so umrle zaradi lakote. Za starce je bila to častna smrt, če so šli v gozd. Kot pri Eskimih, ja ... In kako živo mi je to opisovala. Pa tudi, da se je primerilo, da so odvečnega otroka preprosto pustili zmrzniti. Odvečnega, kako je lahko otrok odvečen!? Potem sem res našel zapise o tistih odhajanjih, o tej kruti selekciji ... Naša Malka se je strastno zanimala za etnologijo, zato je imela večasih take zgodbarske popodake. Celo o ženitnih navadah je veliko vedela. Prav tam, v tistih vaseh, da je bila navada, da je dekle dalo na okno rdeče jabolko, kar naj bi pomenilo, da je voljna za ljubezen. Tudi po več jabolkih je bilo na oknih. In mladenič, ki je prvi zagrizel v jabolko, ki si je upal do okna, je smel potem v sobo in tako naprej. Pa o kraji deklet, bodočih nevest, ja ... Koliko zgodb, koliko zgodb. Cele dopoldneve sva takole govorila, dokler ni prišla služkinja, da ji pripravi kosilo in spravi nekaj stvari v red. Pa vprašajmo kocke, če bo center res zaživel, se domisli in prime kocki. Dolgo jih trklja v pesti in potem ju zakotali po mizi. Enkrat, dvakrat, tretjič, nič ... Pa če bi še enkrat, kaj? In spet, dva in pet, pa tri dve, pa pet in pet. Blag smehljaj mu polzi čez lice. Torej bo stvar delovala, bo. Da bi le. V mislih vidim meditirajoče ljudi pod figami. Sedijo, nekateri molijo, drugi pa preprosto samo premišljujejo, tako kot sem jaz leto dni pred operacijo. Stal sem tam in tehtal možnosti, da preživim. Spomnim se tistega soparnega julija, ja. Sedel sem tam, dišalo je po pravkar pokošeni travi in sem premišljal. Spodaj na cesti me je čakal šofer, stroji so brneli in rinili zemljo za nov paviljon, za strogi medicinski oddelek, jaz pa sem se tam spraševal, kaj mi je tega treba, če bom z belo rjuho pregrnjen in oddan v belo svetlobo, ki

te posea. In potem me je stresel rahel drget, nekaj je siknilo, nekaj je zašepetalo, da bo vse v redu, da to preprosto moram storiti. In kakšno naključje, v tistem trenutku se je ob meni znašel droban ptiček in čivkal tam okrog. Le kaj mi je hotel povedati, le kaj. V jutru pred operacijo je bil na oknu golob; stisnjen od mraza je mežikal vame in me gledal. Morda je hotel tudi on kaj povedati, morda. In ko sem prišel na oddelek, je spet bil tam. Takrat je veselo hodil po okenski polici sem ter tja, a nisem prepričan, da je bil res spet isti. So to kakšni znaki, so to nenavadna znamenja? No, to spominjanje, seveda, zunaj je jugo in ob takem vremenu me zaščemeva rana in mi tolčejo ti spomini. Pa bi raje mislil na Jani, na njen sproščeni smeh med sprehodi po gmajnah. Kako sem se čudil, ko sem začel raziskovati Kras, kako sem se čudil. Kamnite ograde, grmovje, nekako posesane vasi. Kaj vse človek naredi, da preživi. Res nisem kaj dosti potoval, da bi lahko primerjal pokrajine, a tale Kras. Tu so najbrž res živele odločni in trmasti ljudje. Da preživiš s tako malo zemlje, ki je ograjena in še ta je skopa? Pa kako je rdeča. Da, temu sem se čudil, temu. Enkrat sem prav pokleknil, jo ovohal in jo mencal med prsti. Veliko volje je treba, da obstaneš v takšni pokrajini, zelo veliko. Z Rubonom sva večkrat šla po stezah in kolovozih, saj bova še, o ja. Rad zaidem v tisto trmasto grmovje in se čudim in čudim. Podoben svet je takoj za Ajdovščino, majhen privzdignjen hrib. Enkrat sem bil zgoraj. Peljal sem psa na sprehod. In tam je košček Krasa. Kako nenavadno, dolina je vsa prepojena z zelenjem, zgoraj je pa od burje izbrušen svet. Še višje, zgoraj na planoti, je pa spet drugačen svet, podoben kraškemu, le da se raztopi v velikih gozdovih, kar malo strašljivih. Če se spomnim tiste vožnje zadaj za hribi, podrti drevesa od žleda, sledi medveda in sam gozd pa

globeli in kamenje, med katerim trmasto vztraja drevje. Čudil sem se, čudil. Veliko kamenja, drevesa pa kar ženejo v nebo. Namenoma sem se dal tam peljati, ker me je pač zanimalo, kaj je tam zadaj za hribi. Rekli so mi, da bi si moral ogledati Idrijo, kjer da je bil včasih svetovno znan rudnik živega srebra. Zdaj je v zapiranju, no ja ... Vzel si bom čas tudi za to, bom. Ampak, deset let sem že tu, pa ... Saj ni bilo časa, ukvarjal sem se s posli, nepremičnine ... in ta center. Zdaj je, kar je. Zdaj si bom lahko privoščil raziskovanje Slovenije. Še najraje bi šel v Planico, tam smo imeli tudi že naše fante, ki so daleč leteli na smučeh. To sem vedno rad gledal na televiziji, to ja. Ne znam si predstavljati, kako je zares, ko si sam v zraku, ko te nese in nese. Mar med letom dihajo, sploh dihajo. Saj traja vse skupaj le nekaj sekund, pa vendar ... Jaz in letenje, ne hvala. Raje potujem z vlaki, če že moram. Vlak te tako prijetno odziblje, do koder si namenjen. Se je pa že primerilo, da sem spregledal napis in sem se peljal v napačno smer celo uro, dokler nisem le opazil, da nekaj ne bo v redu, da je reka na drugi strani ... No ja, živemu se vse primeri. Oh, spanec, spet te ne bo. Se mi je kar zdelo, da bo tako. Morda bi pa še kaj prebral, bi to pomagalo, bi ... Kaj vem, potem me potegne v premisleke in ne morem zaspati. Tisto kar sem prejel, ja ... Samostan ... Ej, kakšno zgodbo mi je babi povedala. Obstajal naj bi samostan v hribih, kjer v majhni kapeli pojejo duše ... Za osemnajsti rojstni dan sem dobil vozovnico za vlak, s katero sem lahko potoval po celi državi. Poklonila mi jo je babica in mi svetovala, naj si grem ogledat Krakov in Katovice, pa naj obiščem tisti samostan, kjer v kapeli pojejo duše. In sem res šel, z Lenko sva pravzaprav šla. Štorasta plavolaska, ki je bila leto dni mlajša od mene in hčerka direktorja malega podjetja za predelavo lesa.

Namenila sva se, da bova cel julij potovala. Pa sva šla. Med potjo se je nekajkrat skujala in se delala utrujeno in, kaj vem ... Nisva se najbolje ujemala, ne. Ona si je predstavljala pot, ki bo polna zabav in spoznavanja novih obrazov. Saj sva obiskala nekaj mladinskih klubov, sva ... Ja, primerilo se je, da se je z nekom skorajda zbližala ob nalivanju s postanim pivom. Pa še nekakšna hreščeča glasba je bila tam. Fantje so s slabim ozvočenjem skušali posnemati zahodnjaško glasbo. Zapletla se je v pomenek z visokim plavolascem, Nemcem iz Vzhodne Nemčije, ki je prišel v Krakov, da bi tu študiral poljski jezik in filozofijo. Bil sem tako besen na tistega Švaba, da ... Kaj bi tisto, kaj bi. Zjutraj sva le našla avtobus, ki je peljal do tistega samostana. Vse sem si prebral v javni knjižnici. Po dveh urah slabe vožnje sva le prišla na planotast svet, kjer je bilo nekaj lesenih domačij, pasle so se krave in iz megle se je luščil zidan samostan, zraven pa majhna kapela, kjer da pojejo duše ... Njej nisem nič omenjal, prav nič. Vlekel sem jo za sabo kozi meglo. Gnalo me je v tisto kapelo, pravzaprav v spodobno cerkvičo. Na izprani obcestni tabli je pisalo, da je bil samostan ustanovljen pred dvesto leti, da imajo bratje frančiškani še zdaj posestvo in da skrbijo za cerkev, kjer pojejo duše, če si zares veren. Mlad menih je šel po stezi in naju začudeno gledal. Vprašal sem ga, če se sme vstopiti v cerkev, v kateri pojejo duše. Pa se je samo nasmehnil in sklenil roki. Pojasnil nama je, da je zdaj pravi čas, da ni obiskov, pa da morava biti povsem zbrana in goreče predana molitvi. Razložil je še, da so zadaj za cerkvijo pokopani vsi bratje tega redu in da njihovo petje še kar traja, ker se njihove duše radujejo v Božji milosti. Lenka se je temu nasmehnila in pripomnila, da so tudi še tu kakšne radosti. To je mladega meniha nagrbanci. Pripomnil je še, da je cerkviča le izjemoma

odprta, da je zdaj urejal neke stvari notri in da se je namenil po nove sveče, ampak da nama da pol ure, da se lahko oddahneva v molitvi. Moral sem razbrzdano Lenko dregniti, da je utihnila. Zagotovo bi spet kaj pripomnila. Razložil sem mu, da mi je o tej cerkvi pripovedovala babica, ki da je tu že slišala petje duš, še pred leti, pa da sva prišla tako daleč samo zato, da bi poslušala petje duš ... Vstopila sva v hlad. Nekaj sveč je gorelo pred kipom svetega Frančiška, še več pod križanim. Skromen oltar je sameval. Nobenih stolov, nič. Na stenah je bilo nekaj slik, na stropu je sevala okrušena slikarija, ki je prikazovala neke svetnike in Marijo. Kip Marije je bil v kotu oltarja, tam pa le en črn stol, na njem pa dve knjigi. Imelo me je, da bi šel tja in polistal. Lenka se je zdrznila od hladu. Zaukazal sem ji, naj bo kar tiho in naj premišlja, ker ni vedela, kaj je to molitev. Vzgojena je bila v strogem ateizmu. Naslonila se je name in globoko vzdihnila. Njeni svetli dolgi lasje so se bleščali ob svečah. Za trenutek je odprla oči in jih spet zaprla. Slišal sem njene dihce, drugega pa nič. Skušal sem malo pomoliti, kolikor sem se pač spomnil iz priročnikov za molitve, ki jih je imela babica. Drobci so leteli iz mene in se hitro sežigali nad svečami. Potem se mi je zazdelo, da res slišim neko petje. Zadržal sem dih in ... Še danes ne vem, kaj je tisto bilo. Vem samo to, da sem se odlepil od Lenke in se ves zamaknjen in miže začel bližati oltarju. Bolj sem lezel tja, razločneje sem slišal petje, res ... Ubrano petje bratov menihov je bilo. Prisežem, bilo je ... Zaprl sem oči in se ustavil. Vse skupaj je trajalo le nekaj minut, dokler ni Lenka kihnila in mi rekla, če se mi versko fuzla, tako je rekla. Ne vem, če sva bila notri vsega skupaj petnajst minut, potem sva šla ven. Njene oči so bile nekam solzne, kaj vem. Vprašal sem jo, kaj je doživljala. Pa je rekla, da si je zamiš-

ljala, kako bi bilo, če bi, če bi se tam poljubljala in dala sveče na tla in se ... Ne vem, kar tiho sem bil. Stekla sva do malo večje lesene hiše, kjer je pisalo, da imajo prigrizek in pivo. Naročila sva grobo salamo in pivo. Vprašal sem, kako je s prevozom nazaj do prvega malega mesta. Pa so nama razložili, da se okrog dveh dol vrača poštar s starim avtomobilom. Če bo imel prosto, naju lahko pobere, sicer pa da so redki avtomobili, morda gozdarski kamioni, ki vračajo v dolino ... Domačinka, debela in svetlih las, nama je predlagala, da počakava kar tu, da bo zeljna juha kmalu skuhana, da jo bova lahko deležna. Kljub poletju je bilo tam zgoraj hladno in megleno. Tak dan je pač bil. In stari pijanček, ki se je prismejal na prag, se je zagledal v Lenko in rekel. »Ej, takle angelček pa poje, kaj ... Sta šla poslušat dušice, kako pojejo, kaj. Ja, pojejo, pojejo, še bolj pa, če daš denar, takrat šele pojejo. Nebesna banka,« je še rekel in zahteval merico vodke ali žganja, kar pač je pri hiši. Pod pazduho je tiščal štruco kruha in z blatnimi škornji je zatacal mimo naju. Popoldan naju je poštar odpeljal v dolino in do noči sva bila v Katovicah. So res peli angeli, so ... !? Pomenca si oči in si spet nadene čitakon. Ne bo drugače, še eno zgodbo bom prebral, potem se bom zagotovo umiril in zlezal v spanec. Prime knjigo in naključno odpre. In spet bere:

KONJI V JUTRU

Mrak se je slekel in pokazal oblost pokrajine, ki se je razteznila v svileno prejo jutra. Taka tišina je tukaj, je pomislil, ko je vzdihnil in razmetal svoje ležišče. Govorilo se je, da je tod mimo jezdila grofova hči s spremstvom, no ja, če bi jo dobil ... Nazadnje sem jo videl na tistem velikem bahavem plesu na sosednjem gradu, kamor je bil njen oče povabljen. Pa se mi je zdelo čudno, da so ga povabili, saj se baje s tistim najemnikom ne razumeta, še od tedaj ne, ko je njegov sin v igralnicah v Benetkah zaigral nekaj gozda in sta se prepirala zaradi posestev na severu. Ni moč reči, kod zares gre meja, ne ... Ah, ti risalci mej. Kaj meni mar teh mej, jezdim in prodajam svoj meč najboljšemu gospodarju. Le da je žensk in vina dovolj, pa sem srečen, je v jutru razmišljal Balant, vitez iz Kranjskih dežel, ki se je namenil v Oglej, ker je slišal, da se spet pripravlja neka mala vojna, bolj praska zaradi posestev ob obali. Ja, Benečani ne bodo kar tako popustili. Poznam jih. Dovolj premoženja imajo, da nakupijo spretnih vojščakov, dovolj. No, v dveh bitkah sem se jim še sam prodal. Pa sem le jezdil in klatil neumne glave neke preproste vojske, ki ni znala niti pošteno kričati, kaj da bi še meč vihtela. V dveh urah je bilo vsega konec. Potem so se zaprli v nek manjši grad, kjer so bili tudi neki verski odličniki. Naš poveljnik, grof Ulrich, je poslal pogajalca. Še isti dan smo pili dobro močno grajsko vino skupaj s premaganci. Zakaj smo se pa potem podili po njivah in klatili to ubogo vojsko, ki da je hotela oropati dve graščini na jugu. To je bilo lani, letos pa ... Kar naprej jezdim in ne gre mi iz glave Hedvika, s tisto svojo rdeče zlato kito in očmi, ki kar bliskajo. Zdajle sem kakšni dve uri ježe od njihovega gradu. Pa če bi se povabil na kosilo? Slišati je bilo,

da njihov oče rad sprejme viteze, da je v mladih letih bil tudi sam bojevit, njegov sin, ja ... Ta bo zapravil posestva, bo. Samo igre na srečo mu gredo po glavi in malo mu je mar za gospodarstvo. Kar je oče nagrabil, bo ta zapravil po beznicah za kocke, karte in ženske. Tako kot moj oče. Lep grad je bil blizu, pa je šel. Veseljačil je najprej po Bavarskem, pa z nemškimi vitezi se je tolkel, potem pa začel stvari prodajati, namesto da bi kupoval in si nagrabil vasi in tlačanstva. Njegov brat, ta je znal. Menda ima že čez pet tisoč tlačanov. Pozimi sem bil tam, grad pozidujejo, ni še končan, stari pa, no ja. Tam ne bi živel, ne. Preblizu vode je, vode ne maram. Ko smo šli čez tisto veliko reko, če ne bi imel pametnega konja ... Ja, take so bile, take. Ni še maj, ni. Šele zadnje dni aprila. In če bi res odjezdil tja dol v tisto dolino. Poznam te ceste. Tam spodaj je odcep na desno in potem si v dveh urah na tistem gradu. Kako mu že rečejo, dolgo ime ima. Ja, kaj vse si mora moja glava zapomniti, kaj vse. Veliko tega odplakne vino. Sinoči sem pil neko kislino, za katero pravijo, da so jo že Rimljani hvalili. Le zakaj je Bog dal to rastlino, le zakaj? Že dolgo nisem bil pri spovedi, pa kaj. Briga me. Pred leti, ja, pred leti, ko sem se preganjal tam okrog Ogleja, takrat sem bil v službi pri škofu, ki je redil veliko takih vojakov. Pa ni bila težka služba. Samo prevoz blagajne sem spremljal. Lepa službica, lepa, samo kaj, ko pa sem rad izostajal v nočeh in me včasih ni bilo pri roki, ko so si gospod škof izvolil svojo tolstost premakniti. No, poplačan sem bil in odslovljen. Pa komu zdaj te misli delim, komu. Tebi žrebec, kajpada, tebi, na, je zašepetal in popraskal konja za ušesi. Preveril je stremenje in vse jermene. Pred kratkim si je kupil vso novo opravo, celo novo puško si je nabavil za vsak slučaj, če bi bilo treba uporabljati te pihalnike v bojih. Sam je prisegal na meč, ki

so mu ga na Bavarskem skovali in ki mu služi že osmo leto. Pa še očetov pečat je na ročaju. Dol v dolino, pa na grad grofa Alberta bom šel. Nekaj lanskega vina je zagotovo še v kletih, do maja ga ima, se mi zdi. S težavo se je povzpел na rjavega žrebca, ki se je vso noč mirno pasel pod robom gozda, kjer je prenočil. Saj bi lahko v manjši graščini, pa mu tamkajšnji gospodar ni ustrezal, ker sta se enkrat znašla v nasprotnih bojnih vrstah, hudo mu je ranil konja pa še udarec po rami mu je privoščil z mečem; le manjša rana je bila, ampak konj je pa moral umreti, dober konj, veliko vreden. Počasi je konja usmeril na razdrapano pot, ki je vodila navzdol v plodno dolino. Ko je prišel na čistino, si je dolgo ogledoval svet pod seboj. Najprej so senožeti strmo padale v dolino, potlej se je svet zgladil in se razlil v široko dolino, kjer je vedno tako prekleto pihalo. V spominu še ima zimsko jezdenje, ko se je vračal iz tistih neumnih vojn za pravo vero. Takrat je skupaj z bratrancem in stricem jezdil z majhno vojsko, ker so tisto zimo prezimili v nekem majhnem gradu onkraj lepe reke. Naveličani bojov na Bavarskem, v Palatinu pravzaprav, so se umaknili čez Alpe dol v toplejše kraje. In potem jih je spet vleklo na Kranjsko, od koder so prihajali in odhajali. V glavi so se mu vrtele tiste slike, ko jih je že v poznem marcu zasačila burja na stari poti, ki so jo že Rimljani utrli. Jezdili so že od jutra, pa se jim je zdelo, da bo šlo. Ko so prišli malo naprej od stare rimske utrdbe, se je začelo divjanje in blag dež se je spreminjal v ledene bodice. Burja je bila tako močna, da so konji kar obstali in rezgetali. Morali so poiskati zavetje v nekem manjšem zaselku, kjer je bilo nekaj zanemarjenih koč, pravzaprav iz kamna sezidanih bivališč. Preplašeno prebivalstvo se je stiskalo v kot in jim naredilo prostor ob največjem ognjišču v zaselku. Tam je bil človek, ki je znal

nekaj bavarskega narečja, ker se je tudi sam bojeval in je pokazal presekanu nadlaket in vbod od sulice v mečih. Zato je tudi šepal. Ampak tisto strašno tuljenje, tista norija. Ko je pokukal ven, je lahko videl, kako burja odnaša cele kose ostrešja, ki še ni bilo povsem gotovo in prekrito s kamenjem. Od nekod je pobrala neko krpo in jo navila na osamljeno drevo pod naseljem. Dva dni je tako divjalo in dva dni so se nacejali z mlekom in grizli nekakšen na pol pečen kruh. Še najbolj jih je nasitil mlad prašiček, ki so ga uplenili in počasi pekli nad ognjiščem. Kajpak se je iz priročnega sodčka natakalo tudi vino, ki so ga vedno tovorili s seboj. Vsaj eden v skupini je bil zadolžen za takšen tovor. Ob takih mislih je leno jahal navzdol. Konj je bil spočit in je zlahka nesel njega z vso kramo, ki jo je tovoril s seboj. Segel je z levo roko po sodčku in preveril, če je varno pripet z jermenom. Primerilo se mu je že, da se mu je jermen strgal in je šlo vince, ker je sodček tako nerodno padel, da se je strl. Nadejal se je, da se bo z novim vinom oskrbel v tej dolini. Brez vina ni več šlo, nikakor ne. Žeja je tulila in glava je norela. Primerilo se je že, da je na silo vdrl v kakšno klet in se oskrbel. O ja, se je. Ježa je bila tako prijetna, da je spotoma pokinkaval. Skozi misli so mu včasih prhnile slike. Zdaj je nenadoma zagledal gorečo vas zgoraj v Palatinu. Kričanje žensk in otroka, ki je z gorečo srajčko tekkel naravnost v žito, da se je vse skupaj vnelo, tisto cviljenje smrkavca ... Otresel je glavo in si zaželel močnega žganja. Kadar so prišle takšne misli, bi najraje pil močno žganje, ki v trenutku naredi glavo mehko in svet dobi drugačne oblike. Takega skorajda ni več. Kmetje ga malo varijo, menihi pa, ti stiskači, ga ne prodajo. Na silo ga moraš vzeti, če ga hočeš piti, na silo. Samo, ja, tu ni samostanov, tu ne. No, grof Albert zagotovo premore kaj takšnega strupa. Ni hudič, da

ne, se je tolažil. Zdaj mu res ni bilo do vina. In zavedal se je, da nima smisla stikati po bornih bivališčih domačinov, kjer nimajo vina, še kruha ne, kaj šele žganice. O, sveti Bog, je na glas vzkliknil in se zagledal v čisto modro nebo, kakršnega si je vedno želel. Dostikrat se je zaziral v nebo tam zgoraj, ko so med pohodi počivali, pa nikoli ni imelo takšne modrine kot v teh deželah, nikoli.

Po kašni uri ježe se mu je pokazalo prvo naselje, stisnjeno ob izvir reke. Tam je bila na hribu graščina, tja ni bil namenjen. Poznal je gospodarja, vendar je njegovo vojaštvo bilo dostikrat udeleženo v nasprotnih taborih. Znani so bili po dobrih strelcih in suličarjih. Že dedek je znal povedati, da so bili z njimi še ko so se topli z Osmani, dol pri Sisku. Potem se je stari gospodar umaknil nekam v nižine ob morju, na grad pa nastanil oskrbnika, ki je rad pretepal tlačane, vlačil v grad mlade tlačanke in kmete pobijal za prazen nič. V vojnah se je baje obnesel kot spreten napadalec na manjše utrdbe. In vedno je napadal ponoči, nikoli čez dan. Najprej da si je dolgo ogledoval teren, potem pa udaril. Ja, ja, poznam tega bedaka, poznam, čeprav je nekajkrat šel tudi na našo stran, ker so mu boljše plačali in je imel proste roke pri plenjenju. Srečala sva se samo enkrat v štajerskih deželah, ko je bilo že kazalo, da bo mir. Pa je ponoči spet opleni eno vas, takrat napačno, tako rekoč vas svojega plačnika. Oprostili so mu, ker se je izkazal. Na vse nas je naredil čuden vtis. Brkat, z dolgimi lasmi in majhen, pa plečat, kakšnih trideset jih ima zdaj, leto več kot jaz, bi rekel. Čakaj, koliko jih pa imam jaz? Ga je nenedoma hudo zaskrbelo. Dvajsetleten sem šel v vojno, potem, ja no, enajst let se klatim, no ... Kaj bi štel leta, ko pa ne vem, kdaj me bo doletela smrt. Bo to sulica, meč, morda krogla, kdo bi vedel. Bog, kaj on ve, če sploh kaj ve. V Sve-

tem pismu piše tudi deset zapovedi, ja, ja ... Kdo se jih drži, kdo. Ne ubijaj, ja. Potem pa ti pridejo škofje in požegnajo nas vojščake in blagoslovijo orožje. Bog nad vojskami, da tudi tam notri piše. Učeni možje vedo povedati, da so tudi drugačne postave od istega Boga, kako? Pa Osmani da imajo svojega. Če je, je samo en Bog, samo eden, bi rekel. In mi smo se tolkli za pravega, za papeža, ki da mu je bog primaknil sveti sedež. No, če je kje ta Bog in če me zdajle gleda, pa naj mi da na pot nekoga, ki ima žganje. Za moje grehe menda ve in ve se, kam bom šel, v ogenj, v pekel. Koliko takih peklov smo naredili, koliko, zgoraj v tistih deželah, kjer so molili istega boga, a niso marali našega papeža. Ja, pa še kar naprej se imajo za pravičnejše od nas. Moj daljni sorodnik, ta pa je še knjige delal, na kranjščino jih je spisal. O moj Bog. Saj res, kakšen jezik pa govori Bog. Božji, jasno. In ljudem je dal toliko viž in jezikov. Jaz kranjski malo znam, nemško pa kar, tudi še kakšno latinsko besedo poznam, pa laško bi še tudi znal kaj reči. Prusi drugače zategujejo kot Bavarci, v cesarskem mestu pa spet malo po svoje. Se že privadiš, ko je treba. Veliko dežel sem prejezdil, pa nisem nikoli ostal ne lačen in ne žejen. No ja, največkrat smo si kar sami postregli, ja. Počasi se je prizibal do ovinke, kjer je rasel mogočen hrast, pod njim pa je počival potujoči menih. Njegov osliček se je mirno pasel na prvi aprilski travi, ki v tej dolini zgodaj odganja. Kako tudi ne, tu imajo trto, fige, vse to imajo. No, takle menišček, ja ... Na osličku ima kar nekaj krame, ni hudič, da ni v malem sodčku kaj zdravilnega, ni hudič, da ne. Zategnil je povodec in konja ustavil. Zdaj šele je čutil, kako so mu noge odrevenuele v sedlu. Po latinsko je pozdravil meniha. Blag okrogel obraz meniha se je obrnil gor k njemu in se razpotegnil v zvit smehljaj. Odzdravil je in se vzravnal. Vprašal ga je, če

razume nemški ali laški. Menih je prikimal, da zna nemški, da je študiral tudi ta jezik. Oddahnil si je. Takoj ga je vprašal, če ima kaj močnejšega, kaj pekočega. Menih se je zvito nasmehnil in mu rekel, naj vendar razjaha. Sam je vstal in se zibaje odpravil do oslička, ki je vdano dvignil glavo in zastrigel z ušesi. Brkljal je med stvarmi in našel majhno čutarico. Odčepil jo je in dolgo ovohaval in vzdihoval. Obraz se mu je razpenjal v blaženost vsakokrat, ko je globoko vdihnil.

»Prava stvar, gospod, prava. Moji bratje dol v Istri ga varijo. Vam rečem, to je zdravilo, ki nam ga je sam ljubi nebeški oče zaupal, ker nas tako neizmerno ljubi. Preko te vode nas pelje v svojo kambro razuma, vam rečem. Sam ga imam vedno s seboj, je dober za rane, za želodec in pamet. No, izvolite, pa previdno, ni nedolžna reč.« Vojščak je prislonil ustnici in potegnil. Ostra peklina mu je skremžila obraz, pa se je vendarle zadržal in naredil še nekaj kratkih požirkov. V hipu je začutil, kako mu je drob zagorel. Počakal je nekaj trenutkov in potem še enkrat potegnil.

»Ja, ta pa žge, res, močna reč, prava.« Začutil je, kako se ga oprijema prijetna dremava omotica. Misli so postale bolj mehke in svet se je na novo utiril. V daljavi je že videl grajska poslopja, kamor je bil namenjen.

»Vidite, koliko tolažbe ima dobri Bog za nas, če mu znamo prisluhniti,« se je menih nasmihal in še sam naredil požirek. Vojščak je privezal konja za debelo vejo, ki je segala skorajda do tal. Osel je začel pogledovati po konju in zmajevati z glavo. Oddaljil se je in se zapasel na travnik onkraj ceste. »Kam pa ste namenjeni, kam vodijo vaša pota? Tod okrog zdaj ni nobenih vojn, hvala Bogu. Piše se leto 1650 gospodovo, prejšnja leta pa, o, saj ne smem pomisliti na kugo in vojne, ki da so bile tam zgoraj, kjer so

tisti, ki bi radi, da se božje postave drugače pišejo. Bog svoje stvari ureja po svoje, pa tudi, kako naj se njegovi nauki pišejo, tudi to je že zdavnaj dorečeno. In ko so ljudje predivji, pošlje Bog bolezen, kugo, ja,« je menih resno rekel in pomigal s prstom. V obraz je nenadoma ves rdeč, kakor da bi mu ta pridiga razžarila lica.

»Na grad, tjale, če je grof Albert doma. Namenjen sem še dalje dol v Oglej, kjer bom zaprosil za službo, že spet. Baje se pripravlja nova vojaška posadka, pa se bom ponudil. Najprej bom pa malo noge spočil pod hrastom. Malica ne škodi. Imam suhe klobase s seboj. Bi prigriznila?« se je vojščak vitez razgovoril in iz sedelne usnjene torbe potegnil platneno vrečo, v kateri je nosil povitek suhih klobas, nekaj čebule, pa slab črn in že precej trd kruh, nekakšen zmečkan hlebec. Menih je sklenil roki in se priklonil.

»Gospod vitez vojščak, prav rad, prav rad. Veste, jem, kadar je kje kaj dobiti, malo tega tovorim s seboj, še največkrat kakšen kos kruha, pa sira, ponavadi ovčjega, tudi kozjega, no, zgodilo se je že, da sem imel lep kos suhe svinjine, pa so me okradli. Kaj hočem. Tudi razposajene otroke nam je dal ljubi Bog. Grešijo, pa kaj si morem. Lahko molim še za njih. Alberta pa, kolikor vem, že od januarja ni na gradu. Šel naj bi sklepat nove posle vse dol do Benetk. Sina je šel poplačat, neki dolgovi so baje spet. No, prejšnji teden ga še ni bilo, ko sem se tja odpravil na sveto spoved. Gospodična Hedvika, Bog mi je priča, lepa krščanska duša, jo je želela. Taka mila gospodična, veste, no ... Ja, o grehih molčim, o grešnosti pa že lahko pridigam, to že. No, na pomlad me dajo večkrat poklicati, saj sem že dolgo v njihovi službi kot spovednik. Vsake toliko pa me premami pot, da grem dol v Istro obiskat brate, pa tudi tam imam opravka pri nekem drugem odličniku, no o njem pa ne bom

govoril, ker noče, da se ve,« je bil menih sila zgovoren. Vitez se je zamisli: Aha, grehi gospodične Hedvike. Bog si ga vedi, če že ima izbranca, no ... Bomo videli, bomo videli. Po klobasah mu bom ponudil pitnega belega štajerca, ki ga imam v drugem sodčku – zlata rezerva, dobrih pet litrov bi ga še moralo biti. Ko ga bom načel, bo konec, spiti ga bo treba. Hudičevo hitro se skisa. Tista kislica, tiste mu ne bom ponujal.

»Pa sediva in si napolniva trebuha, da bo ježa boljša. No, kar sediva,« je vitez vojščak glasno rekel, skorajda že ukazovalno. Menih je privzdignil prst in rekel:

»Imam boljši kruh, včeraj pečen. Ja, takega papajo tudi gospodje dol v istrski prestolnici. Vam rečem, ta pek pa zna. Nikomur ne zaupa, kaj da še noter, da je kruh tako rahel in tako sladkast – kar topi se v ustih. Čakajte, čakajte,« je menih vriskaje rekel in odskakljal do oslička. Pograbil je za povodec in ga obrnil. Pretipal je opletajočo malho in izvlekel v rjavo krpo zavito mehako hlebec še posut z moko. Privzdignil ga je proti soncu in nekaj malega pomolil v latinščini. Vitez je med tem razgrnil krpo po travi in razpostavil čebulo in suhe klobase – kar nekaj parov jih je bilo. Malo so bile črnikaste, ker so bile tudi okajene, a notranjščina je obetala slastne grižljaje. Posedla sta in se polotila hranjenja. Kajpada se je vitez Balant spomnil štajerca. Med mlaskanjem je navrgel, da takšne klobase potrebujejo močo. Sodček je bil sila trebušast in obroča sta bila že pošteno obdana z rjo. Novega bo treba, se je vitez spotoma spomnil. Spretno je pripravljaval pipico, da jo zabije v sodček. Čep je bil zavoskan in je dobro tesnil. Moral se je kar potruditi, da je namestil pipico. Menih je prebrskal malho in našel lep, kelihu podoben kositrn vrček. Navzven je bil malenkost pozlačen in umetelno zavijugan. Podstavil ga je

pod pipico in smehljaje se gledal, kako zlat curek pada v kozarec in se vino žlahtno peni. Izmenjaje sta nazdravljala in spet prigriznila suhe klobase.

»In od kod prihaja gospod vojščak, vitez domnevam, vitez, najemniški vojak. Takele opreme nimajo siromašni vojščaki, take ne. Kar nekaj teh siromakov sem že srečal. Odkar so se končale vojne, se jih veliko klati sem ter tja in človeku ni dobro, kadar jih sreča. Navajeni so te okrasti, ja. No, od kod, gospod.«? Vitez se je vzravnal in kolcnil:

»Sem res vitez, še vedno, vitez Balant Leopold iz posesstva Manssburg na Kranjskem, blizu Laibacha, sedeža kranjskih deželnih stanov. To vam je najbrž znano, kje je.« Menih nagrbanči čelo in tleskne s prsti.

»O, seveda vem, enkrat sem pa tam tudi že bil, ja. Moji bratje imajo tudi tam samostan, lep, velik. No, meni je ime brat Bernard, magister, teolog in filozof. Matičen samostan imam v Istri, manjši samostan je to, samo deset nas je na hribu blizu stare cerkve v zaledju Capo di Istre, tam dol. Veliko sem na poti, ker sem zaprisežen spovednik. H grofu Albertu zahajam že deseto leto, dolga doba, pa še kuga je bila. V mestih je bilo hudo, podeželani pa so se ji nekako izognili, ne vsi, a je bilo lažje. Če je božja volja pač taka, te doleti, kar te ima doleteti, zato pa mora človek izkoristiti vsak dan. In današnji se je lep naredil. No, pa na zdravje. Je pa pitno tole vince, o, to ni iz naših dežel, ne,« se je menih zasmel in prislonil vrček k mesnatim ustnicam.

»Pa, mislim, spovedujete, no, mislim, ja ... Nekaj bi pa vendarle vprašal, če seveda ne bo težavno odgovoriti, gospod magister. Mislim, je gospodična Hedvika že zaročena?« je vitez boječe nadrobil in odgriznil kos klobase. »Delikatno vprašanje, moj gospod, delikatno. Takole, med

nama, čisto zaupno – se mi zdi, da bi lahko bila, pa ni, vsaj tako domnevo sem imel še do te pomladi. Ne rečem, snubcev je oho, oho, pa plese rada obiskuje, vseh vrst zabav in požrtij, to ja, ampak grof Albert želi, da bi jo omožil tja dol v Benetke. Tja jo sili, ona pa, se mi zdi, da se je tako zaljubila v te kraje, da ostaja vedno na tem dvorcu, zadnja leta pa sploh. Saj se vam bo zdelo neumno, neizmerno ljubi konje, se mi zdi, da skoraj bolj kot moške, kot kogarkoli. Ko so morali enega od njenih jezdnih konj usmrtiti, ker si je pridelal neki ognojek in je shiral od te bolezni, je ni bilo na spregled skorajda dva meseca. In konja je dala pokopati na poseben kraj. Tja mu nosi cvetje, ja ... Moral sem jo tolažiti in ji dopovedovati, da živali nimajo duše, ona pa, revica, verjame, da jo njeni konji imajo, da se lahko pogovarja z njimi. Morali bi jo videti, kako nežna zna biti s temi živalmi. Lanski junij, tik pred košnjo, sem se potrudil priti dol in sem jo videl ob reki. Bog zna res delati lepote. Stala je do kolen v vodi in zlivala bistro vodo konju na grivo in mu nekaj pela. Tako očaran sem bil od te slike, da sem kar pozabil iti naprej. Pa me je zagledala, se priklonila in mi rekla, da je svojega žrebca peljala sama napajat, ker se ima z njim veliko pomeniti. Človek bi še pregrešne skomine dobil, ja. Veliko si da opraviti s konji, veliko. Vojne so pobrale dobre konje, no, pa se stvar popravlja. V njihovem hlevu jih je, čakajte, mislim da dvajset, vsega skupaj pa ima grof čez sto konj na svojih ostalih posestvih. Jaz pa imam svojega magistra, ki mi že drugo leto pridno služi. Včasih ga poprimejo trmaste stvari, pa se s kakšnim priboljškom le pomeniva. Vaš konj pa je lepa in plemenita žival. Tako pametno gleda, rekel bi, da kar filozofsko,« se ni dalo meniha ustaviti, kar brbljal bi.

»Pravite, da nima oklicanega zaročenca,« je Balant prikimal in si pogladil košate brke. »Jaz to sprašujem, da vem, kako se vesti, da pa bi bil jaz kandidat, kje pa. Nič nimam, samo konja, dober meč, bojno opravo, puško in pot pred sabo in za sabo. Naše posestvo se drobi, dolgovi so, brat sicer poziduje novo poslopje, jaz pa sem in tja. Ne zamerite, bi še malo vinca. Zdaj se mi kar pije. Dolga pot je za mano, z Bavarskih dežel jezdim. Na kratko sem bil doma, tam mi ni več mesta. Zato grem spet iskat nevarnosti, tak sem, tak bom umrl,« je nekoliko potrto rekel Balant in se oprijel sodčka. Počasi je spuščal vino v velik vrček in gledal, kako se sončni biseri krepijo v mehurčkih in penah. Privzdignil ga je in dolgo ovohaval plemenito pijačo. »Ko je Bog delil rastline, je najbrž dal trto zato, da se človeku milo stori v duši, kajne dragi moj brat,« se mu je nasmehnilo. Menih pa je samo zadovoljno prikimal in slastno odgrizel nov kos klobase.

»Ja, božja previdnost, vam rečem. Bog je usmiljen, neskončno usmiljen. Pozna grehe in ve, zakaj je tako uredil, da so ljudje sila grešni. Greh je preizkusni ogenj za plemenite duše, no za vse duše, bi rekel. Ko spovedujem, se mi včasih zazdi, da je greha preveč, pa potem pomislim, da je svet poln tudi lepih stvari, lepih duš. Ni mi lahko, ko slišim, kaj vse ljudje nosijo v duševni malhi, verjemite, dragi vitez. Še najraje spovedujem svoje brate, ki imajo tako malo grehov in pretirano trpijo zaradi njih. Meni se zdi, da Bog nikogar ne pozabi opomniti preko grešnosti, res ne. Ni ga čistega človeka, vsaj jaz ga še nisem spoznal,« je resno prikimal menih. »No, iz Kranjskih dežel ste, te so jo dobro odnesle v zadnjih vojnah, pa tudi tu ni bilo hudega, razen kuge. Nekaj vojn se je bilo doli ob morju, pa tam se bodo vedno, ker je bogastva veliko in pomorski promet je pomembna

reč, za to gre. Mene je pa morja strah. Samo enkrat sem šel z ladjo v Benetke. Doživeli smo majhen vihar. Joj, sam ljubi Bog je ustavil butajoče valove. Prepričan sem bil, da je z mano konec, da nikoli ne bom več videl rodne Istre, nikoli. Kako je tulilo in zvijalo jadra, kakšna penasta voda. Ne, ne, kaj takega si ne bi več želel. Raje jezdim oslička in lepo počasi po vseh teh poteh. In vi, ste že skusili morje, ste?« je menih zvedavo vprašal in pridno nagnil posodo z vinom.

»Ne, na ladji nisem bil. Bil pa sem tam, kjer se izliva lepa reka v morje, na oni strani močvirja. In enkrat sem zagazil v vodo in jo okušal, če je res tako slana. Pa je, kar zažge te v ustih. Toliko vode, pa tako slane, temu se res čudim. Na ladji pa nisem bil, Bog ne daj. Slišal sem že praviti mornarje, ki so služili na ladjah, kaj vse jih je doletelo na dolgih plovbah. Nekateri so kar nekaj zaslužili, mene to ne bi potegnilo, ne,« je Balant odkimaval in si otresal mravlje, ki so od nekod začele lesti po razgaljenih golenih. »Ja, brat Bernard, prej ste omenjali grehe. Ko sem bil še doma, me je domači katehet poučeval o veri, o Bogu, grehu, prebiral mi je Sveto pismo in neke spise in mi jih tolmačil. Deset božjih zapovedi znam na pamet, pa tudi nekatere prilike iz Svetega pisma so mi še živo pred očmi. No, vsa ta leta se sprašujem, kako je to, če je zapisano, ne ubijaj, pa moramo ubijati zaradi Boga, zaradi škofov, zaradi papeža tudi. To mi ne gre v glavo, res. Kaj vi rečete na to? Če bi bil zares dober kristjan, potem bi se moral strogo držati teh pravil. Mi pa smo v imenu naše vere lovili tiste, ki niso hoteli priznati našega papeža in naše cerkve, hoteli so pa svojo in to za istega boga. Meni te stvari niso jasne in včasih ponoči take stvari razmišljam. Kako to, da smo vsi otroci enega boga pa se tepemo med seboj, se koljemo, tudi že streljamo, moj Bog, kakšna zmešnjava,« je vitez momljaje rekel,

ker se ga je vino bržkone že pošteno oprijelo. Bernard je dolgo molčal in se pačil. Zadrega je bila očitna. Sklenil je roki v tolsto naročje in pogledal skozi veje, kakor da bi tam zgoraj iskal takojšni odgovor.

»Ja, vidite, Bog ima tudi svoje namene z vojščaki, zato si jih izbira. Bog je gospodar nad vojnami, to se ve. In če se greši v imenu Boga, to ne more biti in ni greh. Bog sam pošlje vojsko in sam ureja svet po svojih načrtih. Zato bodite kar mirni. Tisto zapoved ne ubijaj, tisto morate jemati kot osebno zapoved, ne ubijaj brez božjega namena, tako bi se pravilno tolmačilo. Najbrž pa se občutek grešnosti zažre v dušo kot trn. Veste, niste prvi, ki se je takole ustrašil božje kazni, ker je počel, kar pač je. V vsaki vojni se ljudje pobijajo, prevečkrat pobijajo povsem brez potrebe. Greh pa je, če vojska pobija vse od kraja; starce, otroke in ženske, tem še prej naredijo silo. O, veliko grešnega je v vojnah, veliko preveč, vem, ampak temu se ne da izmakniti. Ljudje spet postanemo živali, ker se duša zaradi strahu nekam umakne, se skrije, kdo ve. Če ima človek svojo dušo na preži, se mu ne morejo skisati možgani in vedno ve, kaj mu je početi. Ko pa pride vojni vihar, se mnogim zmeša, postanejo živali, še slabši, ja, še slabši kot živali. Sam nisem naklonjen temu, da bi se vera nosila na konicah meča. Bog je dal tudi drugačne pripomočke za širjenje vere, knjigo na primer, te so resda še redke, bog ima z njimi svoje namene. Pa smo spet tam, so prave knjige in ne prave. Tudi gorele so že in še bodo, o, še. Misel, zapisana v knjigi, je lahko sila nevarna. Lahko se širi kot kuga, prav tako. Spoštujem vse učenjake, ki se trudijo veliko stvari razložiti in zapisati, a vse le ni vredno, da se zapiše, vse ne. Zato je dobro, da človek ve, kaj mora prebrati, da mu ne skvari duše. Knjiga je zbirka besed, beseda pa lahko omami dušo. In prav to

naredi človeka drugačnega, zastrupi si dušo z besedami, ta pa potem nori. Besede so vedno ključi, ki odklepajo dušo,« Bernard upehano reče in skremži ustnici. Zdelo se je, da so Balantu te besede oprale dušo, kajti resnično ga je mučilo to vprašanje, zadnja leta bolj in bolj. Pred vsakim pohodom je molil in kar naprej slišal v ušesih blag glas kateheta – ne ubijaj, ne ubijaj. V mislih je primerjal ta dva učenjaka. Njihov katehet je bil suh in togega obraza, jedel je malo, nikoli ni pil vina, še najraje je jedel maslo in kruh in pil čaj. Tudi mesa se ni pritaknil, le včasih malo, najraje pa je ob kosilu popil kompot iz suhega sadja. Pa ajdovo kašo, to je rad jedel. Blagi naš Janez, se mu je v mislih stožilo.

»Verjemite, vedno sem molil in spoštoval Boga, ker se mi zdi, da on res ve, kaj delamo in kaj nam je namenil. Pred vsakim bojem sem molil in vedno imel v mislih, da to delam zanj. Nisem dopuščal, da bi kdo iz moje skupine delal grde stvari. Če se je komu le zmešalo, smo ga odpustili. Naš poveljnik, hudo veren človek, nas je držal na kratko. Le enkrat, v neki zimi, ko je bila huda lakota, smo, priznam, okradli neko vas in ljudem naredili veliko gorja. No, razvedelo se je, da je bil tisti zaselek poln takih ljudi, ki so zavračali boga in niso imeli nobene vere, samo neka svoja božanstva, niso marali ne naše vere ne tiste druge, ki smo jo preganjali. Na robu protestantskih krajev je bila. Nismo pa požigali in pobijali otrok in žena, tudi starce smo pustili, čeprav je eden z vilami pobil enega od naših. Drugi so pa kar cele vasi pobili in požgali, to ni bilo bogu všečno delo, vem,« je Balant težavno navrgel in se živčno presedel. Odpel si je težak telovnik in pustil blagim sapam, da so mu mršile dlake na močnih prsih.

»Vidite, neverniki so plevel na posvečenih tleh, na božjem posestvu, če hočete. In zato ga je treba iztrebiti,

tako je to. Bog vas je poslal tja, verjemite, Bog! Zato si nič takega ne očitajte. Zdaj je kar je, za nazaj se ne da nič popraviti. Ostanе nam samo kesanje, iskreno kesanje in skrbna molitev. Molitev naj bo vedno iskrena, pa vas bo Bog zagotovo slišal in opral vašo dušo, da bo kot metulj poletela gor k nebeškemu Očetu. Moč molitve je močnejša od vsakega meča, v to ste lahko prepričani. In zagotovo ima bog z vami še načrte, ker vas je ohranil v vseh teh bojevanjih. Vredni ste njegove milosti, v to morate verjeti, pa vam bo lažje. Krepost in poštenje, to ste si menda že zapisali kot vitez, samo še več molitve in bo,« Bernard kar ni odnehal. Balantu je postalo vroče. Živčno se je pomikal ob deblu gor in začuteval, kako se mu vino razpušča v glavi. Molitev, ja, molitev, je pomišljal. Kaj nam bo molitev, ko pa smo storili toliko gorja. Mar naj moli tako kot tisti stavec, ki je s križem letal po goreči vasi in je potem padel v koprive. Eden od naših mu je skrajšal muke. Pa stara ženska, ki je nosila neko sliko in kričala, da nas je poslal satan. In zvečer se je znašla v našem taboru, delila nam je sol in kruh, češ, da smo potrebni odpuščanja, ker smo zapeljani od satana. Naš poveljnik jo je pogostil z vinom in kosom mesa. Zjutraj smo jo našli na nekem grobu, golo in premraženo. Še vedno je molila in nam pripovedovala, da se pripravlja za odhod k svojemu Bogu. Pustili smo jo in šli naprej. Umirajoči so vedno molil, le otroci še ne, no nekateri. Kaj pa ti veš, Bernard, kako je, ko ranjeni stokajo in ko letajo neveščiči vojščaki pred konji in mahajo in kričijo, naj jih pustimo živeti. V vojni je res tako, da če ne ubijaš, si lahko ubit. Pa zakaj, zakaj. Ah ja.

»Brat Bernard, lepo ste vse to povedali, a moja duša je polna krikov, verjemite. Treba bo veliko časa, da jo bom izkričal. Vem, morda bi jo oprala molitev, še prej pa ljubeča

duša. Poznam vojščake, ki so se oženili in se spremenili. Jaz se ne bi nikoli oženil, ker ne zdržim na enem mestu. Dokler bom pri močeh, bom begal po tem svetu in iskal, kaj vem kaj. Tole vino, piješ ga in piješ in sploh ne veš, da si pijan, pa si. Jaz ga pošteno čutim in ga ne bi več. Ga bi vi morda. Poklonim vam tudi sodček, star je in bo treba novega. Tale je z mano hodil zadnji dve leti. Zdaj pa je čas, da si naročim novega. Vem za delavnico, tod blizu je, če je še. Za Alberta tam delajo vinsko posodo, pa bodo še zame naredili spodoben sodček. Kam ste zdaj namenjeni, brat Bernard?« je Balant naveličano vprašal.

»Vince bom vzel, o, bom,« se je Bernard nasmihal in potrepljal sodček. »Namenil sem se dol nazaj v Istro. Tam gor bom zavil na levo in potem počasi dol na obalo. V dveh dneh bom že dol. Vi pa, dragi gospod, ja no – prejle sem vas gledal v vaši zamišljenosti. Bog je z vami, to vam piše na obrazu. Ne razmišljajte preveč, le na molitev ne pozabite. Za spoved bo še čas. Škoda, velika noč je že za nami, sicer bi spoved opravila kar tu. S seboj imam vso opravo, ampak zdaj je že prepozno. Sonce že siplje svojo vročo moč in ni dobro jezdit v aprilski pripeki, čeprav se lahko vreme v trenutku zasučé in se priženejo mrzle sape,« je Bernard napredel in stisnil sodček pod pazduho. Videlo se mu je, da je precej vdan pijači in da mu je to darilo polepšalo dan. Začela sta se poslavlјati. Balanta je kar malo zaneslo, ko je vstal. Pogledal je proti konju. Ta je takoj zaznal, da se bliža premik in je klamavo prišel do njega. Balant mu je dal kos kruha. Konj je kimaje požvečil in rahlo hrznil. Osliček pa se je že kar daleč zapasel. Bernard si je opasal meč, si obrisal znojnino na čelu in rekel, da bo moral spet loviti to neposlušnost repato. Pa se mu je Balant ponudil, da mu oslička privede nazaj. Zajezdil je konja, poravnal opremo, popah-

ljal uzdi in konja obrnil proti osličku. Počasi se mu je bližal. Osliček je poskočil in zarigal, potem pa je le obstal. Balant se je sklonil iz sedla in ujel osličkovo vrv. Pritegnil ga je h konju in ga povedel proti Bernardu. Sodček je bil kmalu varno zvezan na smešnem lesenem sedlu. Zdaj sta se zares poslovila. Bernard je z majhno šibo potrepal oslička in peš šel ob njem navzgor, kjer sta kmalu utonila v splet rahlih senc. Balant pa se je možato popravil v sedlu in konja pognal navzdol po gruščnati poti, ki so jo pomladne vode povsem razdejale. Po četrturi ježi je že bil spodaj ob reki. Konja je razsedlal in mu privošči hladno vodo. Tudi sam se je treznil z močnimi oblivi mrzle vode. Usedel se je na podrto omahovljeno deblo in sezul težke usnjene škornje. Gledal je zlizan levi podplat in zgrbančenost golenskega dela. Z vodo je izmil blato in z lesenim okleščkom oluščil sprimek pod peto. S takimi čevlji se pa res ne spodobi na grad in pred oči gospodične Hedvike. Mislil sem, da mi bo menih povedal kaj več, pa ... same pridige so ga. Kaj pa on ve, kakšen pekel je zares v duši, ko je za teboj nekaj let klatenja in bojevanja. Nič ne ve. Prebira knjige, moli in živi od darov. Malo tu in malo tam. No, vsak si izbere svoj kolovoz. Moj je tak kot je. Kakor je rekel moj sobojevnik, vitez Majnhard ... mrtvi nas bodo nazadnje popasli. Kako je to mislil, ne vem, ne vem ... Balant je pokleknil in se slekel do pasu. Z mrzlo vodo si je natrl mišičasta ramena in si dolgo utrial vodo na dlakavo poprsje in pri tem vzdihoval, ker ga je mrzla voda prežemala do kosti. Zdrgnil se je s krpo, ki jo je imel za te namene. Našel si je zaplato sonca in si posušil razmočene dolge lase. Čutil je, kako mu sonce polagoma prehaja v kri, kako se mu toplota preliva. Po soncu je ocenil, da mora biti že blizu enajste dopoldan. Osvežen in za silo umit, pa ne še prav trezen, se je obul in pospravil

opremo. Konj je tolkel s kopiti po vodi, da so biserne kaplje prhnile v polmrak v razraslem drevju, tu že povsem ozele- nelem. Spet je nadel sedlo in pričvrstil vso opremo. Puško je potežkal, pogledal, če je s cevjo vse v redu, če je vrečka s smodnikom suha in če je z ostalo kramo tudi vse tako kot mora biti. Meč je izvlekel in ga obrisal ob podrast, da se je zasvetil in iskrivo odbijal sončne žarke, ki so drli skozi listje. Poljubil ga je in ga spet spravil. Pobožal je vtisnjeno znamenje na ročaju in si zašepetal. »Oče, nisem te izdal, branil sem vero in tvojo čast.« Za silo je konju skrtačil grivo in rep. Da bi celega krtačil, je bilo zdaj prepozno. Naročil bo hlevarjem, da mu ga očedijo in preverijo podkve. Povzpел se je nanj in še nekaj časa brodil po hladni vodi. Potem ga je pognal kar čez travnike, da bi čim prej bil na majhni vzpetinici, kjer je bil grad, bolj pristava kot grad, grofa Alfreda, kajti njegov glavni grad je bil dol ob morju pa še eden v bližini Ogleja. Srečal je kmeta z volovsko vprego. Očitno so nekje nekaj zidali, saj je tovoril kamenje. Oddirjal je naprej in se prepuščal vetru, ki mu je vihral lase. Če bi nekdo od strani gledal jezdeca in konja, bi lahko videl, kako jima hkratno poplesujeta griva in lasje. Pred potjo, ki je v dveh ovinkih peljala do pristave, je konja malo obrzdal. Pogladi si je lase, si popravil zaponke na telovniku, pritegnil pas meča in konju poravnal grivo, da je lepo padala med ušesi. Potem je elegantno pojezdil do vhoda. Pod staro lipo je drema hlapec in ga mežikavo pogledal. Po laško ga je nagovoril in ga vprašal, če je kdo doma. Ta mu je nemarno odgovoril, da je samo bratranec gospoda Alfreda in gospodična Hedvika, da se zdaj ravno pripravlja kosilo. Ostalih da ni. Na dvorišču je zažvižgal, da je s tem priklical konjarja, ki je ob tej uri dremal zadaj za hlevom, to je že vedel, saj ni bil prvič tukaj. Konjar se je nejevoljno pri-

majal in ga gledal in gledal. Potem ga je le spoznal. Cenil je njegovega plemenitega rjavega žrebca, ki je navzven izdajal toliko moči. Ena od dekel je nesla čez dvorišče košaro z olupki od krompirja in druge ostanke iz kuhinje. Konjarju je naročil, naj mu žrebca odpelje popoldan dol do reke in naj mu ga temeljito očisti, pa podkve naj pregleda. Opremo pa naj znese v sobo za goste, če je ta prazna. Konjar se je izgovarjal, da ne ve, kako bo z opremo. Pa je Balant jezno rekel, da se bo pri gospodarici pozanimal, pa da naj počaka tu. Zaklical je za dekle in jo vprašal, kje je gospodična Hedvika. V tem se je na glavnih vhodnih vratih, pod arkadami, prikazala Hedvika, v zelenem dolgem krilu, z bogatim izrezom in razpuščenimi rjavimi lasmi, ki so imeli malo rdečkastega pridiha.

»O, vitez Balant, vi, na pomlad. Tega si pa ne bi mislila, res ne. Nazadnje ste bili pri nas na velikem plesu na sosednjem gradu, lansko leto. Dajte no, razjahajte. Menda ne boste dame pozdravljali takole zviška, kar se za viteza ne spodobi, a ne. Ravno prav ste prišli. Kosilo bo vsak čas. Danes imamo lepega janca, pa krompir in nekaj zelenjave. No, dajte že. Opremo naj vam hlapec in konjar zaneseta zgoraj v levo sobo, v desni je nameščen bratranec Ricardo, ki si je prišel nabrat moči. Odhaja na dolgo plovbo. Čez teden dni bo šel v Benetke in bo odpotoval s trgovsko ladjo. No, no, kar!« je bila Hedvika gostobesedna. Upirala je roki ob boka in razkazovala svoj neizmerni ponos. »Vaš konj, ja, priznati moram, da za konje imate pravo oko. Znete si jih izbrati. Elegantno se je prizibala do konja in ga počesljala po grivi. Z roko je šla po vratu, prijela za uzdo in ga obrnila k sebi.

»Veste, konj vse pove z očmi, prav vse. Tale vaš, mi zdaj pravi, da me spoštuje, samo da ima že zadosti poti. Lepo-

tec,« je še dahnila in prislonila bogati ustnici na močno ličnico konja. Očitno mu je ta spodobna nežnost prijala, saj je na rahlo hrznil in prikimal in z levo sprednjo nogo zadržal po tleh. Ko bi mene takole poljubila, ah, je zgoraj v sedlu pomišljal Balant in se napel, da je bil videti še postavnejši. Kakšna kobilica, kakšna bela polt in glej, tiste tri pege na levi dojki. Kako so lepe, kako bi jih poljubljal. Odmaknila se je od konja in še enkrat rekla naj vendar že razjaha. Poklicala je dremavega hlapca, ki je malomarno nekaj žvečil in mu naročila kako in kaj z opremo. Hlevarju pa je samo namignila in stvar je bila urejena. Togo je razjahal. Odpel si je meč in ga zataknil za jermen na sedlu. Počakal je, da je hlevar odpeljal konja. Mežik Hedvike ga je popolnoma zmedel. Dobil je mehka kolena.

»Konji so očitno vaša strast,« je rekel, da bi nekaj rekel v zmedenosti, ki se mu je koprenila izza čela, kjer je še puhtelo vino. Čutil je, da je ves mehak in ne tako čvrst kot pred leti. Zdaj, ko je bil na tleh, je lahko ugotavljal, da ga njene oči preiskujejo. Najprej je ošinila njegove škornje, potem nadgolenici in vitek pas pa široka ramena, močni roki, močne prste, kosmato podlaket in črne dlake na prsih, na katerih so se vesile znojne kaplje.

»Prav ste uganili, konji so moja tolažba in moje življenje. Že moja babica, plemenita Gertrud, so jih redili in se dali z njimi voziti naokrog. Pravili so mi, da je imela najlepšo kočijo, ki pa se je polomila na teh slabih poteh. No, meni je ostala ta ljubezen, pa tudi naš dobri oče jih rad jezdi. Zdaj se dogovarja, da bi kupil novega plemenjaka, pravega plemenjaka. Ne vem, če mu bo uspelo, redki so. Vojne so mnogo konj uničile, žal. Uboge živali. Ne trativa lepega vremena za ta pomenek. Grevna na kosilo, potem si boste bržkone zahoteli privoščiti počitka, zgoraj v zračni sobi.

Naročila bom, da vam še prej pripravijo kopel, če bi se radi skopali pred kosilom. Bomo počakali, če je treba. Slišala sem za vaš plemeniti boj za našega papeža, za Kristusa. Malo je tako srčnih vitezov, s tako plemenitimi nameni. In tudi to sem slišala, da ste iz goreče hiše rešili tri otroke in njihovo mater, pa čeprav jih je dal vaš poveljnik zažagati. To se je razvedelo, dragi Balant. Iz gradu nad zaselkom so prišle novice od tamkajšnjega oskrbnika, ki pa ne sme biti naš gost. Oče mu je prepovedal jezdit po naših posestvih in z grofom, ki ima v lasti grad, sta se dogovorila, da ga bo dal nam v upravljanje. Tisti grobijan bo odslovljen. Pozimi smo imeli priložnost biti skupaj, kar veliko smo se družili, ker so bile pač zabave tod okrog, pa je pomenek nanesel na viteštvo kranjskih vitezov in sem zvedela za vas. No, kako, bi vam kopel prijala, dragi Balant? Rekla bi, da se je ne gre odreči. Takoj bo. Pri nas je topla voda vedno na voljo. Sama sem tako odredila, velik kotel je vedno nad ognjiščem. Takoj bo. Dišave bom poslala in sveže cunje, da ne boste tak kot da greste na boj. Sprejmete to ponudbo?« se je nasmehnila in si z ostro kretnjo vrgla lase čez levo ramo, da je njen beli vrat zasijal, tako boleče zasijal.

»Vaš gost sem, draga gospodična, bodoča grofica. Vaša volja je zame ukaz,« se je Balant priklonil in pokleknil na levo nogo.

»Pa ste res pravi vitez. No, kar pojdite v sobo, po stopnicah gor, pa na levo. Takoj bo vse urejeno. Kosilo bomo predstavili za eno uro,« je odločno rekla, si prijela robove krila, da ga je malo privzdignila in odšumela v notranjost. Slišal je neke glasove in njen ukazovalni glas. Na oknu se je prikazal bled obraz njenega bratranca, brezkrvna kreatura, ki sta jo zanimala samo denar in trgovina. Takle bled meščanček, za take smo prodajali glave, da, tudi za take. Poča-

kal je na hlevarja in hlapca, da sta zanesla sedlo in vso opremo pred njim gor v odkazano mu sobo.

Hlad večera je že sedal nad reko, ko sta s Hedviko jezdila ob strugi in govorila o časih, ko so se plenjenja na poteh pogosto dogajala. Najemniške vojske so se valile k morju in spotoma plenile, kar se je pač dalo pleniti, dokler ni cesarska vojska začela delati red in je te najemnike spravila v redno vojaško službo, ali pa so jih pozaprli in pobili. Balant ni bil vaje tujega konja in takega mehkega sedla. Nerodno se je presedal in brzdal živčno kobilu, ki je kar naprej ritala in se hotela kar obrniti. Očitno je bila vajena samo blage ženske roke. Njen konj pa je mirno in dostojanstveno šel po stlačeni stezi. Ob vrbi sta se ustavila. Razlagala mu je, da so na tej vrbi eno jutro našli obešenca, nekega kmeta, ki ni mogel več na tlako, pa tudi dolgovi si je nabral, pa so ga našli tu. In malo naprej je bila jasa, kjer sta razjahala. Njeni pogledi so bili vse bolj vroči. V njenih očeh se je vnelo vzdušje, ki razkrije srce. Poiskala je primeren kraj, kamor sta lahko sedla na podrto deblo. Dolgo je Balant samo stal in gledal njeno rjavo krilo in ozek telovnik. Majhen bič je predevala po orokavičeni roki. Popravljala si je naglavno ruto, potem pa jo je razvezala in razmetala lase, ki so se mu zdeli drugačni kot takrat na plesu. Zdaj so bili za spoznanje bolj rjavi in več rdečih pramenov je bilo vmes. Ni vedel, kaj bi. Opletal je po jasi, božal kobilu, ki se je očitno sprijaznila z njim. Spustil jo je, da se je pasla ob žrebcu, njenemu sinu, kakor je pojasnila Hedvika. Spodobnost mu ni dovolila, da bi se kar prisedel k njej. Čakal je na povabilo.

»Pa bi prisedli, dragi Balant?« je zapela v večerno pomladno spokojnost. Iz grmovja se je oglašalo še nekaj ptičjega ščebeta, reka pa je mirno tkala svojo pesem. Obotavljal se je in naredil še majhen ovinek, preden se je upal usesti v

njeno bližino. Od nje je podišalo po čarovniji, ki je ni povsem razumel. Spominjal se je materinega vonja in vonja dojlje in pestunje, ki mu je kasneje bila tudi varuška. Dostikrat ga je zibala v naročju ob kaminu in mu pela, kar naprej je pela neke nemške uspavanke. Znala je pa tudi kakšno kranjsko, tudi take mu je pela. Vonji naključnih žensk so izpuhteli. Nenadoma si je zaželel, da bi bil spet majhen deček in bi splezal Hedviki v naročje. Počasi se je približal in sedel, kakšen meter vstran na njeni desni. Dih mu je zastajal in srce se mu je pognalo v galop, kot včasih pred bojem, prav tako.

»Včasih si pa res zaželim tak mir,« je rekel, da bi spet nekaj rekel, kajti tišina mu je jemala še tisto malo poguma.

»Tu pri nas ga je kolikor hočete. Včasih se zgodi, da gredo cesarske čete skozi dolino, to je tudi vse. Popotni trgovci se oglasijo, romarji in tisti reveži, ki so obupali in gredo, da nekam gredo. Vojn pri nas ni, za zdaj ne. Nikoli pa ne veš, kje lahko zagori. Strah me je tega. Ne prenesem krvi. Ne morem pa si misliti, kaj bi bilo z mojimi konji. Če samo pomislim, kako mora biti grozno, ko se bojujete med seboj in sekate tudi po konjih, joj!« je zavzdihnila in nagnila glavo daleč nazaj, da so ji zaponke popustile in so se prikazale obline v strogem dekolteju, precej bolj strogem, kot pa je bil tisti ob prihodu. Niti peg se ni dalo videti, niti tega ne.

»Te grozote bi vam res prihranil. Mislite, da nam je lahko, ni, verjemite, ni. Če izgubiš dobrega konja, izgubiš kos sebe. Tale moj, ki je zdaj v vašem hlevu, tale je z mano tretje leto, prej sem imel še boljšega, pa ... Ne bom vam pravil, kako je poginil, ne, ne bom. No, kar nekaj jih bom še menjal, upam,« se je Balantu razvezalo.

»Naš oče ima kar srečo s konji. Imamo pa tudi odličnega hlevarja, ki zna delati s konji. Pogovarja se z njimi in jih zna krotiti. Ni ga žrebca ali kobile, da mu ne bi dal nekaj pameti. Težko najdeš takega človeka, težko. In njegov sin bo prav tako vzgojen. Pravzaprav smo znani po tem, da vzgajamo dobre hlevarje, to pa. To je naša tradicija. In cesarski oficirji se radi ustavijo na našem posestvu, ker vedo, da bodo njihovi konji primerno oskrbljeni,« se je Hedviki razvedreno odprlo.

»Cesarski oficirji,« je kislo pripomnil Balant. Pomišljal je, ja, ja, tile gizdalini. Mogoče se pa za katerega vnema, to so postavni fantje in lepo so jih našemili. Zagledal se je v konico svojih obtolčenih škornjev. Oficirski so lepši, se je sam sebi nasmehnil.

»Pa ne samo oni, tudi popotni trgovci so pri nas radi. Meni se zdi to priročno. Če kaj zares potrebujem, mi prinesejo na dom. Ni mi treba na dolge in utrudljive nakupe. Za letos sem se odločila, da bom malo pospravila po naši graščini, ki je, resnici na ljubo bolj podobna podeželski pristavi. Manjka mi lepšega posodja, več opreme v sobah za goste in še drugih reči. Oče so se že strinjali, pa poseben prizidek je še v načrtih, za lovsko družčino, za pse in lovske konje. Bomo videli, kupčije ne kažejo najbolje. Lani je bila slaba letina pšenice in prosa. Vino pa smo kar dobro prodajali – no, nekaj ga je še v kleti, nekaj še, a se bojim, da bo poletje sila sušno, kar se tega tiče,« je rekla in si pogladila rob krila. Z bičem si je otrkala jahalni škorenj. Nenadoma ga je pogledala s tako energijo, da je okamnel. Ustnici sta mu zatrepetali in najraje bi se kar sklonil in jo poljubil, ampak viteški kodeks, no ja ...

»Kar se vina tiče, se v teh deželah ni bati, se pa primeri, da ga kateri tudi skrijejo. Razumem jih. Plenilske horde so

vedno žejne. Tlačanstvo pa ga nima, vsaj v teh deželah ne. Grajske kleti, tam se najde. Zgoraj na severu pa radi žlamapajo tudi pivo, ki ga varijo v samostanih. No, ne rečem, če je dobro se ga ne odrečem.« je Balant razpredal, da bi ugonobil drhtavico v sebi.

»Nisem še poskusila tiste pijače. Še vino mi ne gre. Ne vem, potem sem zmedena in glava mi je težka. Saj ste videli, pri obedu ga spijem za prst, dva, več pa ne. Preziram ljudi, ki ne poznajo zmernosti. Na plesih je že tako, da so povsem spodobni plemiči sila težavni, ko se ga nalijejo. Takih ljudi se izogibam. In naši hlapci, joj. Če je kakšen praznik in potem, potem krulijo v tistem svojem jeziku, ki ga nihče ne razume. Na Kranjskem pa da ste imeli protestanta, ki jim je še molitvenik spisal, kaj takega. Je to sploh jezik, to zavijanje. Meni so odvratni, kadar se med seboj pogovarjajo v svoji tlačanščini. Naše deklice sem hitro naučila izborne izgovarjave nemščine, razumejo tudi laško, pa še kakšno izbrano francosko besedo. Tako težko je dobiti zanesljive ljudi. Ne rečem, pošteni so, delavni, a jih moraš stalno opominjati in vzgajati. Naporno je to, zelo naporno. K sreči imam dobrega gospodarja posestva, ki pozna ta živelj tod okrog in zna odbirati ljudi, ki so potem nastanjeni na naši pristavi. Hvaležna sem mu za trud. Sama ne bi zmogla vsega. Mlada sem in še ne vem, kako je treba z ljudmi; s konji, to mi gre, ampak ljudje,« je Hedvika iskreno zavzdihnila in se nagnila daleč nazaj, da so se ji prsi vidno napele. Balant je kar strmел in strmел. Žejalo ga je po tej oblosti. V mislih se je potapljal med njena stegna.

»Ja, ljudi je težje krotiti kot konje, bi rekel. Na našem razpadajočem posestvu smo imeli kar naprej težave z ljudmi. Malo je bil kriv tudi oče, ker jim je popuščal, pa je začelo zmanjkovati, zdaj oprema, zdaj žito, kakor kdaj.

Kradli so in tudi v gozdovih so sekali kar tako, kakor se je komu zdelo in popasli so tudi nekaj travnikov. Morali bi imeti strožjega oskrbnika, naš pa je samo popival in lovil tlačanke. Končal je v vojni. Drugi je bil še slabši, goljufal je in preprodajal našo živino. In tako je šlo naprej, dokler ni vse razpadlo in še razpada. Jaz sem šel na vojne, brat tudi, pa se je le unesel in zdaj počasi ureja stvari. Mene pa žene naprej in naprej. Upam, da bom v Ogleju spet dobil službo, močno upam,« je Balant zavzdihnil in se vzravnal. Popravil si je zavihke velike bele tunike, ki so mu jo dali, da se je po kopanju preoblekel.

»Pa niste nikoli pomislili, da bi se ustavili, se oženili ...« je s tresočim glasom zamrmrala Hedvika in ga pogledala s tisto pristno žensko milino, ki odtaja trdo skorjo moškega ponosa.

»Bojevnikovo srce se s časoma spremeni v skalo, se mi zdi. Najprej bi se moral umiriti, povsem umiriti. Razmišljal sem že, da bi si kupil kakšno priročno majhno pristavo v teh deželah, pa, kaj vem, nekako še ni čas. Morda čez nekaj let, ko ne bom več mogel dobro jahati in bo telo trdo in nerodno,« je jamravo rekel in si gladil golenski del škornja.

»In če bi jaz Vas zaposlila za vodjo straže. Zdi se mi, da jo bomo potrebovali, kajti slišala sem, da se cesarske vojske malo brigajo za varnost te doline. Varujejo glavno pot dol do morja, tu pa, kaj vem, marsikaj se nam lahko zgodi. Z očetom sva že načrtovala, da bi si omislila posadko petih konjenikov. Za silo bi bilo dovolj, za ogleda posestev, gozdov, za nadzor tlačanov in najemnikov. Plača bi bila, ja, o tem se bomo pogovarjali, ko pride oče. Vi bi si sami izbrali posadko. Lahko pošljete po svoje ljudi, če mislite, da vam bi bili zvesti. Ponujam vam službo, dragi Balant,« je rekla in zasvetila vanj s pogledom, ki terja pokorščino.

»O tem bom razmislil. Takole na hitro, presenetili ste me, zelo presenetili. Zjutraj vam povem, prav. Stvar moram prespati,« je Balant cincal.

»Prav, po jutranjem obedu bova šla na pašnike za konje, pa mi boste povedali. Če se boste odločili, bom poslala hlevarja, ki je dober jezdec, do našega gradu dol blizu morja, od tam pa bodo šli povedat očetu. V dveh dneh bo pismo pri meni in potem bova vedela kako in kaj. No, mrači se, odjezdiva nazaj. Moram oddati naročila za večerjo. Bi imeli kaj proti, če bi večerjali pečenko divjega prašička? Naš lovski oskrbnik ga je zgodaj zjutraj uplenil. Že od zjutraj je v začimbah,« je Hedvika rekla in se sunkoma dvignila.

»Se mi že cedijo sline. Divji prašiček, to bo nekaj,« se je Balant vljudno prilizoval, ker se je v mislih že videl v novi službi. Skrbeti, da bo gospodična Hedvika vedno varna, biti v njeni bližini, joj, pa menda je res Bog nekje, mu je zapelo v prsih, da se je prožno zagnal na konja.

Že peto jutro sem tukaj, je Balant pomisli in se premetaval po postelji. Ob sebi je še vedno čutil njeno telo, njene vzdihne in njen krčevit jok, ker da je tako strašansko srečna. V mislih je videl njene lase v vetru na črnem žrebcu. Z nasmeškom se je spomnil tretje noči, ko je v noči potrkala na njegova vrata. Z veliko svečo, ki jo je držala pred seboj, se mu je prismejala. On pa jo je pričakal z mečem. Gledal je njen zaprepaščen obraz, obsijan s svečo in njeno dolgo belo tuniko, ki je zaradi prepaha nihala in ji nežno oblivala boke. Zares je bila še devica, zares. In grešila sva. Nihče ni vedel, da je bila pri meni, vsaj mislim. Če bi se to razvedelo, bi me dal Albert najbrž preganjati, morda pa celo usmrtiti. Bi že plačal ljudi, da me poiščejo in odstranijo, o ja. Vem, kako gre to. Tudi meni je bilo že ponujeno, da bi nekoga zasledoval in ga spravil. Ne, nisem pristal, čeprav bi zaslu-

žil. Ne, jaz sem za časten boj, ne pa za tako iskanje človeka po poteh, da ga potem počakaš in brez možnosti obrambe ubiješ. To je res greh. Kako bova naprej. Če bo grof privolil, potem, ja. Skušnjava bo, vedno bo skušnjava. V nočeh bo prihajala k meni in zna se zgoditi, da bo celo otrok. Kaj potem. Joj, no, v kaj se zapletam. To bo čudna bitka, čudna, take nisem vajen, je dvomil in se v hipu spotil. Ostati tukaj, ostati tukaj in tešiti njeno strast. Ne verjamem, da bo grof privolil v najino srečo. Drži se starih načel in običajev. Hčer bo hotel na vsak način bogato poročiti. Saj zato pa toliko leta okrog velikašev, zato. Ponuja jo kot plemenito kobilo, kajpak. V kaj sem padel, ej, ej! Ne, ne ... Moral bom nekaj ukreniti, moral. Zdaj je še čas. Jutri pride grof, joj!!! Zunaj se je komaj svitalo. Šel je do okna in globoko vdihoval rezek hlad, ki se je valil dol iz strmih pobočij. V daljavi je slišal šum reke in hip za tem se je v jutro oglasil hrzet žrebca na paši. Konjar mu je naredil posebno ogrado, ker so bile kobile zadnje dni precej vznemirjene in niso načrtovali nove brejitve. Hipoma je vstal, si oblekel oprane cunje, si opasal meč in topotaje šel dol, kjer so dekle že letale iz kuhinje v shrambo. Stari hlapec je pometal dvorišče in pokašljeval. Slišal ga je, kako je nekaj bevsknil za kuharico, ki je nesla škaf vode. Toliko je le razumel, da ji je rekel, da ima veliko rit, da jo ziblje kot peč. Pri tem se je robato zasmejal in malo močneje zaškrabal s šibovo metlo po pesku, da je odstranil konjske fige, ki jih tu nikoli ni zmanjkalo. Balant se je namenil proti pašniku, kjer so se pasle kobile z žrebeti. Steza je bila suha in lepo zavijugana med starimi hrasti, ki so bili tako čudno zverženi, bržkone zaradi burje. Njegov konj se je mirno pasel. Šel je najprej do njega. Zažvižgal mu je. Konj ga je takoj razumel. Hrzaje je pridiral do ograde. Seveda mu je prinesel kos kruha in mu z roko razmršil grivo. Vidiš, moj Janus, tako ga je pač klical, pa sva

prijezdila do sočne trave in do novega življenja. Tu ti je dobro, kaj. Družbo imaš, le tistega žrebca ne maraš, kaj. O, v boljšem položaju si kot on, verjemi. Bolj močan si in več poti imaš v nogah. Kaj pa je on, nič proti tebi, nič. Saj sem videl, kako sta se poprijela, pa ga je konjar hitro ločil. Gizdalin bi jo skupil, vem. Ne skrbi, bo že prišel čas, ko boš spuščena h kobilam, bo. Malo morava še potrpeti. Potem ga je pustil, a konj je še dolgo gledal za njim in tekal ob ogradi. Verjetno se mu je že tožilo po cestah, po svobodi. No, pa sem se začel še sam pogovarjati s konjem, ej, no! Se je sam sebi čudil. Ustavil se je in gledal dol na pašnik, kjer so se mirno pasle kobile z žrebeti. Lahna meglica je srebrila kotanjo na levi, kjer je bil majhen zatok reke. Na drugi strani reke se je dvigoval dim izza razkošatenih dreves. Tam je bil zaselek in od tam je bilo slišati mukanje krav. Bi res ostal tukaj? Ga je spet zapeklilo. Ženska me je uročila, ja ... Kaj pa če bi se kar pobral, ga je presunilo, da je kar trznil. Dovolj zgodaj je še, da bi se lahko izmuznil. Hedviki bi pustil sporočilo, da sem pač moral za svojo slo, za vonjem boja. Tak sem. Tu bi se pomehkužil. Dol v Oglej? To zdaj ni zame. Tam bi me hitro našli in bi me dal Alfred ubiti. Nazaj na Kranjsko, pa spet gor v nemške dežele. Bom že našel koga, ki bi potreboval moj meč, bom. Saj zdaj tam po gradovih manjka posadk. V te kraje pa se ne bom več prikazoval, se ne bom smel, nikoli več. Hitro se je odločil. Šel je do svojega žrebca, ga prijel in peljal s seboj. Na hitro je šel gor v sobo in pazil, da ne bi komu kaj odgovarjal. V nadstropju je bilo vse tiho, tako tiho, da je lahko slišal, kako njen pomeščanjen bratranec smrči. K sreči je bil v sobi pisalnik s črnilom in peresom. (Ta soba je bila ponavadi oddana potujočim trgovcem, ti pa so radi pisali račune in razna sporočila in naročila). Z okorno roko je napisal:

Draga gospodična Hedvika. Vem, da moj beg ne bo prav nič viteški. Sami ste me zapeljali v to in jaz sem se vam viteško predal. Obžalujem, da je moj nemir prevelik, da bi mogel krotiti sebe in biti vam zvest. Ko sem danes zjutraj gledal vaše konje, sem videl, da je tu res lep mir – konji v jutru, lepa slika, samo moje srce je divjak. Moram naprej, moram v daljave svoje usode. Hvala vam za te dni, za noči, in upam, da boste kmalu našli nekoga, ki vam bo omogočil še več konj, še več slave. Jaz sem preprosto popotni bojevnik, z malo denarja in z nekaj dedne zemlje, a imam dober meč in pogum. Žal, to je tudi vse. Vi pa si zaslužite plemenitaša, ki ima kaj ponuditi. Še enkrat hvala za vse – bodite prepričani, v te kraje me ne bo več. Ne bi si upal stopiti pred vaše oči in oči Vašega očeta.

Balant.

Sam si je osedlal konja. Stari hlapec ga je začudeno gledal, rekel ni pa nič. Konjar, ki je sumil, da se s Hedviko sestajata v noči, saj mu je večkrat pomežiknil in tudi rekel, da je gospodična drugačna, od kar je on tu, se je prismejal izza hlevov in mu voščil dobo jutro. Navrgel mu je, da se mu je zahotelo daljše ježe, da mora konja malo spet privaditi. Možakar je očitno vse razumel. Zaželel mu je srečno pot in tlesknil konja po zadnjici. Še enkrat je objezdil ogrado s konji, konji v jutru ...

Konji, konji, nikoli jih nisem maral, to pa res ne. Pa mi je oče vedno govoril, da bi moral v jahalno šolo, da to spada k fantovski vzgoji, da ... Nikoli, ne. Babica pa, da, ona pa da. Ponosno mi je kazala album starih fotografij, kjer je bil dedek na svojem žrebcu ... In majhna konjušnica. No ja,

zgoraj na Krasu, Lipica, tisti beli konji ... Nekakšna eleganca je res v tem, ampak jaz ne maram teh živali, res ne. Celotni strah imam pred njimi. Samo enkrat sem bil v sedlu. Verjetno je konj čutil mojo zadrego, pa se je živčno prestopal. Ko je oče videl, da ne bo nič iz mene, me je povlekel dol in mi prepovedal hoditi v tisti klub. Sam pa je spretno jahal, o je. Vidim ga, v tistih svetlih velikih škornjih, kako se ponosno drži na konju in preskakuje ovire. Bil je navdušen nad tem športom, pa malo najbrž tudi zaradi mladih deklet, ki so tja hodila. O, ena je bila prav čedna, ja ... Tista, z rahlo rdečimi lasmi in s tako ponosno držo. Kako je obvladala konja, to pa res. Njej se je podrejal tisti črni žrebec, drugim pa ne. Njo je zares ubogal. Morda zato, ker je konj čutil, da je zaljubljena vanj ... Omenjali so mi, da bi tam v centru počivanja lahko zganjali tudi nekakšno terapijo s konji. Pa sem bil odločno proti, vsaj na začetku, v bodoče bomo pa videli. Sicer za zdaj je še nekaj prostora, kjer je predvidena konjušnica. Nekaj konj je tam zgoraj, nekdo jih redi, ampak tisti bodo samo za gledanje, pa nič drugega. Konji, konji ... Je pa moralo biti idilično včasih, vožnje s kočijami med polji, dolgi izleti na podeželje, popivanje in žetje. Pozimi pa na sani, aha ... Menda sem imel petnajst let, ko nas je oče povabil v neko planinsko kočo, kjer so imeli nekakšen zimski počitniški dom vladni ljudje. Tam se je pilo in ... Da, tam sem se vozil s sanmi. Daleč naokrog smo šli do naslednje vasi, kjer so imeli vaški praznik. Mene je zeblo, ker sem imel pretanke čevlje. Oče je ves čas govoril, da je treba navaditi telo na vse mogoče razmere, da malo mraza ne škodi, da je mraz dober za dezinfekcijo. Nazaj so nas peljali z avtobusom, ki je zdrsnil s ceste, ker je bil šofer popolnoma pijan. Kar prekopicnil se je iz sedeža, ko je avtobus obtičal v zametu ob poti. Potem je trajalo in trajalo, da so

avtobus le nekako zvekli s starim traktorjem, z nekakšnim polgoseničarjem ruske izdelave. Dobili so drugega šoferja in smo le šli. Noč je že bila, ko smo prišli nazaj. Mene je navduševalo gledanje skozi prednje okno, kako so luči avtobusa tipale po ogromnih kupih snega. Novi šofer je bil mlad človek in je vedel, kako se po tej cesti vozi. Videl je, da sem ves zatopljen v vožnjo. Dovolil mi je, da sem se postavil za volan, kar nekako sem mu sedel v naročje in sem poprijel za velik masten neroden volan. Čutil sem, kako težko je obdržati pravo smer in kako neroden je volan. Šofer mi je z močno roko pomagal in je nekako šlo. Dovolil mi je celo, da sem s šibko nogo pritisnil na ogromen pedal za plin. Avtobus je kar malo zaneslo, a se je dobro izteklo. Povsem začarala me je tista nočna vožnja. Tako zelo me je to prevzelo, da sem celo noč ležal v neki vročični fantaziji, kako bom postal šofer avtobusa ... Razmišljal sem o tem, da bom lep, s kravato in s službeno kapo. Smehljaj se bom za volanom, nad menoj bodo bingljale zastavice nogometnih klubov in državna zastava. Res, tisto noč nisem spal, tako poln sem bil tistih vtisov. Ko sem bil majhen, sem se navduševal nad sprevodniki na vlakih. Zagledoval sem se v tiste uniforme, podobne oficirskim, in v zlate gumbe pa kravate. Včasih je kateri prisedel v kupe in se pomenkoval z mamom. Niso pa vsi bili prijazni, ne, pa vendar ... Meni je bilo všeč, na kakšen način so možato stopali po hodniku vlaka, kako so si popravljali kape in so pregledovali vozovnice. Nekajkrat sem se ujel v igri, da sem tudi sam sprevodnik. Mama je pri tem sodelovala. Usedla se je v naslonjač, jaz pa sem prišel k njej z oficirsko kapo, ki sem jo našel v očetovi omari. Zahteval sem vozovnico in ji svetoval, kje naj prestopi in koliko časa bo morala počakati ... V Sloveniji je bilo takrat malo potovanj, nikamor nisva šla. Samo z

avtobusom v njihovo vas, morda še do njenega brata v Cerknico. In to je bilo tudi vse. Tista Cerknica in jezero, ki izginja. Ja, ko sem to pripovedoval sošolcem, skorajda niso verjeli, celo smejali so se mi, da. No, v višjih razredih se je to spremenilo, takrat so nekateri to razumeli. Mama mi je pravila, kako tam včasih ostajajo ribe, ki jih kar poberejo, pa da so posebni lijaki, kamor voda izginja in te lahko pogoltne. Dvakrat sva bila tam, lepo ... Kasneje sem si vse prebral o tistem fenomenu. Še tiste stare zapiske sem prebral od barona, ki je zanesenjaško natisnil knjigo in propadel. Knjige, knjige ... Moj bratranec je nekaj časa imel majhno založbo v Varšavi. Ja, mislil je, da bo kar obogatel, pa je izdajal samo jamrarijo. Zdaj je lahko, sedeš za računalnik in napišeš, potem pa ti digitalni tiskalnik v dveh minutah naredi knjigo. Kaj pa včasih. Babi je imela prijatelja, ki je bil res en pisatelj, ne ravno znan, a izdal je pet romanov, takšnih, bolj psiholoških. Enkrat sva ga obiskala. Živel je v skromnih podstrešnih prostorih. V domači halji naju je pričakal. Na mizi je imel star pisalni stroj, kakšen primerek. Menda je ostal še iz časov nemških komandantov, ja ... Ampak on je še vedno tipkal nanj. Ni hotel slišati za računalnik, kje pa. Skuhal nama je dober gruzinski zeleni čaj in govoril o novi nevihti, ki preti Evropi. Razlagal je, da bodo zdaj finančna vojskovanja, da bo svet padel v kremplje židovsko - ameriške lakomnosti. Mislim, da je bil nekako nastrojen proti Židom, kaj vem. Prebral sem samo eno njegovo knjigo, samo eno, težka reč, neka psihološka drama, o vojaku, ki se spominja svojih sobojevnikov in se cele noči pogovarja z njimi; vsako noč kateri sede na rob njegove postelje in mu pripoveduje – ampak zanimivo, vojaki so raznih narodnosti vseh vpletenih vojsk na poljskem. Popisuje tudi dileme mladega nemškega častnika, ko mora

prvič voditi fante na čiščenje terena, na lovljenje civilistov v predelih Varšave, kjer naj bi se še skrivali uporniki in Židje. In naleti na same starce in starke. Moral jih je likvidirati, ker niso bili primerni za prevoz ... Pa dileme ruskega oficirja, ki je čakal na drugi strani Visle in vedel, da je v navzkrižnem ognju ujeta njegova izbranka, ki je tja šla pred dnevi, da pogleda, kako je s starši ... In še veliko drobcev, veliko psihološkega poglobljanja. Mož naj bi imel poljsko - nemške korenine, njegov oče naj bi bil plemič in velik trgovec s krznom. V vojni so mu ga ubili, možu pa je ostalo skromno stanovanje in profesura na gimnazijah, kjer je učil nemščino in občasno tudi filozofijo. Takrat sem imel šestnajst let, drugi letnik gimnazije, kjer je včasih učil. Spraševal me je o nazorih, o namenih v življenju in mi obljubil pomoč pri učenju nemščine, ki mi ni šla tako dobro kot očetu, ki jo je gladko govoril, pa tudi francoščina mu je dobro tekla, ja. Mož je vedel za očeta, vendar se je kremžil ob njegovem imenu. Najbrž je vedel več kot jaz, ja ... Babi ga je spraševala, kaj trenutno piše, pa je odkimal in rekel, da samo popravlja neke stare zapiske, da o zgodovinskih rečeh ne bo več pisal, ostalo pa, da se mu nič ne zgodi, pa da polagoma odhaja v medzvezdja ... Tri ure sva bila pri njem, ja ... In tisti črni velik pisalni stroj na pisalni mizi pa naslonjač in na kupe knjig in listov. Kasneje sem res šel nekajkrat k njemu, da sva ponavljala in ponavljala nemško izgovarjavo in slovnico, ki mi je delala težave. Dal mi je nekaj nalog in pokazal nekatere koristne taktike pri učenju jezikov. Hotel me je ogreti za latinščino, da bi me tako, privatno učil, pa sem prišel samo do uvodnih lekcij, potem me je vnema popustila. Stari mož je končal v bolnici, jaz pa v svojem svetu. Na pogreb nisem šel. Razvedelo se pa je, da je njegovo zapuščino zaplenila država ... Zakaj le ... Imel je tri brate

in sestro, ki je rešila rokopise in del knjižnice, pisalni stroj da pa je še sedaj na društvu pisateljev, kjer imajo posebno spominsko dvorano. Tam hranijo predmete besednih umetnikov. Patetika ... Nič, jutri bom nadaljeval z dnevniki, žeja me po pisanju. Toliko vsega je v meni. Kakor da bi operacija v meni odpirala zamolčane stvari. Nikoli nisem imel literarnih ambicij, kje pa ... Morda moj bratranec tu v Sloveniji, on ja, on se trudi nekaj pisati, ampak je preveč, kako naj rečem, sluzast, ja. Preveč osladno, preveč na silo, preveč po okusu tržišča in na ukaz urednikov. Kar naj jim naseda, naj. Ja, saj to je edini način, da pride do izdaj svojih del. Je imel pa prigodo, ja ... Pri neki založbi so mu obljubili natis, potem pa je izvedel, da je založba v stečaju, pa druga, kjer so ga odklonili samo zato, ker nima pravega imena in priimka. Saj se ve, manjše kot so družbe, bolj so klanovsko povezani. To sem mu skušal razložiti, pa je gluh. Rekel mi je, da sem jaz pač živel v večji državi, da smo tam imeli drugačen socializem in podobne so letele iz njega. Zadnje čase nimava več kaj dosti stikov, baje se je poročil in preselil. No ja ... Ne, res, jutri zjutraj se polotim izpisovanja. Kako bo zares tam zgoraj v centru za počivanje. Leninsky mi je že razložil, kako si on zamišlja terapijo. Vedno bo začel z majhno skupino petnajstih ljudi. Ta program je že oznanjen v reklamah na internetnih straneh in v tiskani obliki. Počivati, počivati ... Ga grabi utrujenost. Nenadoma se spomni, da najbrž psu ni dal sveže vode. Vstane in gre dol po stopnicah. Rubon zacvili in se splašeno zažene vanj. Stisne mu glavo med noge in drobno cvili. Čohlja ga med ušesi in mu šepeče: Ej Rubo, Rubo, no, vidiš, cel dan pohajanje, ti pa tukaj v svoji sobi in nekaj metrov dvorišča, kaj? A, vodo bova dala, vodo, pa še nekaj briketov, kaj. Za nočno tolažbo. No, jutri popoldan, če le ne

bo prevroče, kaže, da ne bo, bova pa šla na Kras. Ti me razumeš, kaj, ti in Jani. Ja, ja, ja, saj je v redu, no. Le mirno, le mirno ...« Naliva mu vodo. Gre v garažo in prinese brikete. Z ropotom jih strese v kovinsko posodico. Rubon ga gleda in divje zamahuje z repom. Zdi se, da je utolažen in pomirjen. Odpre mu vrata na dvorišče in ovohuje slan nočni ponevihtni zrak. Gre ven in preveri, ali so glavna vhodna vrata zaprta, če so vrata na dvorišče zataknjena in če svetijo vse svetilke. Za nekaj časa se nasloni na betonski južni zid in posluša morje. Valovi so še močni in jezljivi. Vsak tretji je močnejši, potem pa kratek premolk in spet. Močan piš še vedno žvižga v drevesih zgoraj nad hišo, na robu, kjer so nasadi breskev in trte. Še malo naprej je mlad oljčnik in na levi so spet vinogradi in vrtovi. Vidi, da ima Gvido še vedno prižgano luč. Včasih bedi pozno v noč in prebira, včasih pa, kar tako, flaškon vina in zamišljeno pije sam. Zdi se, da ne more pozabiti, svoje Adriane, krhke ženske, ki je kar nenadoma odšla ... Pred dvema letoma ... Prej je hodil z njo na dolge sprehode in gospa je vedno imela nasmešek, ampak brez temnih očal je ni bilo videti, ne ... Svetovala je, kako s cvetjem, kako z limovci in kako naj se presajajo vse tiste rože na balkonu; spoznala se je na te stvari. Oba sinova ga redko obiščeta, eden je v Trstu, drugi v Benetkah. Ta se gre slikarja, kaj vem, no ... Mislim, da se izgublja med omamo, to bo ... Nazadnje ko je bil tu, je imel veliko povedati čez Slovane. Smrkavec. Prepričan sem, da se ga je prijelo to novo šovinistično razburjenje. Govoril je o tem, da so Italijani vredni, da poselijo cel Jadran, ne samo na tej strani, da je to njihovo morje, Slovani pa naj se skrijejo na hribe onkraj. Pa da naj nehamo sanjati, da bo Slovan kdaj imel kaj besede v Trstu in drugje. Ko sem mu rekel, da so Slovani bili na Jadranu že stoletja prisotni, pa

mi je rekel, da samo zato, ker so bili ostali narodi začasno vpleteni v boje drugje. Celo tako je rekel, da je to tako kot bi se nekdo naselil v prazno hišo vojščaka, ki je v boju, pa pride domov in najde tujca. Ja, ja, take ima ... Tisti v Trstu, tisti je uživač. Politika ga ne zanima, samo igralništvo, samo to. Guido pa, pošten starec, tak kot večina teh tukaj. Njega zanima samo balinanje in dobro rdeče vino. In še mu sveti luč, še. Če ne bi bilo nespodobno, zdajle ob dveh zjutraj in nekaj minut, bi šel do njega, da bi rekla kaj o junaštvih narodov iz vzhoda. Mnoge stvari je pobrkjal, ni ravno doma v zgodovini, a vsaj to ve, kaj je bilo v prvi svetovni, kar je pač slišal in v drugi vojni. Meni ni bilo jasno, da so se v teh prostorih tako menjavali gospodarji, saj so tudi Poljsko imeli drugi v rokah. Tu je neka podobnost, je. Uboge slovanske duše, ki rjovejo skozi stepske vetrove ... Nič, gor grem in bom skušal zaspati. S težko hojo pride v prvo nadstropje. Zasliši komarja. Ne zmeni se zanj. Spravi se med rjuhe in si podstavi blazino. Ugasne svetilko in se prevali na levi bok. Še nekaj misli mu skoči v zavestje. Začne z reševanjem lahkih enačb, to ga vedno uspava. Računa, računa ... Odnese ga v tišino, ki jo razlamljajo valovi tam zunaj. Nobene pohlevnosti ni v njih, nasprotno, spet se veter okrepi in stresa navojnice, valovi pa udarjajo drugačen ritem. Polagoma se mu zavest umirja v teh udarcih. Pa spet komar, ki manevrira tik nad ušesom. Zapotegne vogal rjuhe in se popravi, spodvije roko pod blazino, težko zavzdihne in polagoma zares odplava v ničnost, v krepak spanec.

Koprena jutra mu odškrne oči. Blaga poletna svetloba se razliva čez zglajen parket in se ujame na vzorec na tapeti. Ošine uro, nekaj čez šest, skoraj pol sedme. Zdaj bo kmalu Jani v službi, pomisli. Spodaj zasliši pokašljevanje. To bo

Gvido. Vstane in se pretegne. Zamaje se in se zamakne do težkih zaves, nihajoče zaradi blagega prepaha, ki veleče skozi spalnico. Pogled se mu ustavi na nedrčku na stolu. Ga je pozabila, se nasmehne. Nič, nocoj pride, nocoj. V kopalnici na hitro opravi in se vrne v spalnico. Poišče si elegantne poletne hlače in lepo zlikano srajco s kratkimi rokavi. Posluša radio, torej bo vreme, niti ne prevroče, niti trideset stopinj. Ja, ja ... Na Kras bom šel, na Kras. In spet sliši kašljanje. Zagotovo Gvido sedi na skali in kadi. Pogleda dol. Res je tam, s slamnikom in cigareto. Rubon že ve, da je Gvido tam, saj laja na poseben način in cvili. Stopi na teraso in vidi, da je v vdolbini še malo vode. Dva ptička sta priskakljala, na hitro srknila in odfrnila. Nasmehne se. Skloni se čez ograjo in zakliče: »Dobro jutro Gvido. Čakate na volka, da gresta v izvidnico?« ga vpraša, ker ve, da je ta jutranji obred za oba blag balzam. Neverjetno sta se ujela. Rubon ga uboga in razume njegove muhe. »O, dobro jutro. Ja, bi šla, zdaj je še dobro. Ko pripeče, bo sopara. Ma bova šla gor skozi vas, na kavo in po časopise grem.« Prikimuje in gre dol. Malo se pomeni s psom, ga počohlja in mu odpre dvoriščna vrata. Rubon pa v dir do Gvida. Najprej zavijeta med skalami ob morju, potem ju izgubi za šopom zelenja. Uro in pol ju ne bo, najmanj, da ... Danes pride Jacinta, no ... Pokliče jo, ker ve, da je zdaj že zagotovo na poti. In res, pove mu, da bo čez dve uri že pri njem, da naj pripravi limonado in kavo. No, no ... Preveri, če je dovolj limon, če je sveža kava, ja ... Skrbno skuhan kavo si nese v kabinet in si pripravi prenosni računalnik, da bo pisal. Zmoti ga tajnica centra za počivanje. Pove mu, da so uspeli nabrati skupino desetih ljudi, ki bi začela s terapijo že kar prvega septembra. Zaproši jo, da mu posreduje podatke in ji da napotke, kako naj jih nastanijo in kdo bo vodili prvo

terapijo. Za začetek jih bo Diran navajal na lenobljenje, na počasno doživljanje sebe in pokrajine. Počaka na elektronsko pošto in priponko s podatki. Odpre jo in prebira: dva Nemca, pet Slovencev oziroma tri Slovenke in dva Slovenca in še dve Angležinji in en Šved. No, pisana združba, vsi premožni in podjetniki. No, no, se začenja, se začenja. Očitno je Leninsky sestavil dober program in se je kar dobro razpisal. Odlično reklamiranje, res ... Ja, ja ... Potrdi ji, da je elektronsko pošto dobil in da bo stvar spravil. Napiše ji še nekaj navodil. Potem pregleda še ostalo elektronsko pošto in odgovarja, kar je pač treba. Med odsrki kave se zbira, da bo zapisal nekaj spominov. Odpre novo mapo z naslovom UTRINKI. Nagrbanči se in piše.

Jesen pred zimo, ko sem čakal na operacijo. Blaga jesen. Diran se je močno jezil in bentil nad ceno grozdja. Ko sva preračunavala, je bila cena grozdja ustrezna ceni sena – kaj takega. Ne razumem evropske kmetijske politike. In še bolj sem se smejal, ko mi je Diran pokazal odročne predele, kjer so metali trto ven, seveda s pomočjo evropskih subvencij. Na drugi lokaciji je isti lastnik dobil subvencijo za nove vinograde. Diran ni dobil subvencij za dve vrsti, dolgi vrsti vinograda. Čez sto metrov, v lepem zavoju, na severni strani centra, ki je bil takrat šele v gradnji – naredili so novo cesto, izkopali jame za bazena, za oba paviljona, za pomožne zgradbe. Pogovarjali smo se, kako bomo izpeljali zadnjo trgateg v tistem vinogradu. Sedela sva pred glavnim poslo-pjem. Svež omet je še izpuhteval vlago. Torej, sedela sva tam in modrovala. Zaupal mi je, da je tudi njegov oče bil tankist, da je še v Trst ... Kakšna podobnost. In v hiši je imel majhen kipec Lenina. Prišla sva na idejo, da bi bila zadnja trgateg simbolno obarvana z Leninom. In res, napo-

čil je dan trgatve. Povabil je nekaj prijateljev, jaz pa sem prijel kipec Lenina in smo v vrsti odšli v vinograd. Pred vstopom je sledilo fotografiranje. Potem sem postavil Lenina na najvišji kol in se je začelo. Najbolj zabavno je bilo, ko je prišel tisti lokalni pisec. Diran ga je povabil brat, brat grozdje, on pa je prinesel s seboj knjigo pesmi in jih prebiral na glas. Saj je prišel brat, je. In v veselem pomenku je bila trgatev hitro opravljena. Vmes smo se trudili dokazovati, zakaj je primerno, da se vinograd imenuje trtnik. Zanimiva logika, fignik, trtnik, kaj pa nasad kakijev, morda kakišnik, kaj vem ... O tem bomo še razmišljali. Sicer je tam že nasad mediteraniuma. Smo pa imeli s tistim Leninom še eno procesijo. Neki večer se je pri Diranu zbrala naša običajna mala zabavljaška združba. Diran se je oblekel v žensko krilce, prijel Lenina in smo šli po poteh novega centra ... Še dobro, da je bila ura zelo pozna in so vaščani globoko spali. Mi pa z baklo in s kipom Lenina na romanju, vse tja dol do vinograda. Tam smo padali v trans smeha, noro res. Pa še nekaj je bilo takšnih zabav, še. Morda tista, ko je ena od naših prijateljic prišla tja gor z nadomestnimi zobmi. Joj, joj. Tako se je smejala, da so ji padli po tleh v kuhinji pri Diranu. To je bilo smeha, ko smo bili vsi trije na kolenih in smo iskali tiste zobe. Kakšen smeh, kakšen smeh, do bolečine. Zdaj se premalo smejem. Pogrešam tiste naše sproščene večere. Kako bo zdaj tam zares, ne vem. Vaščani so skeptični, še bolj širša okolica. Tudi sicer se mi zdi, da je Ajdovščina nenaklonjena takšnemu turizmu. Toliko so že povedali o turizmu, toliko sestankovali, pa nič. Imajo majhen mladinski hotel, igralnico, bazen pa konec. Nobenega resnega organiziranega turizma. Pa je toliko možnosti, burja recimo. V našem centru bomo imeli organizirane pohode po njivah, kadar bo najbolj pihalo.

Sam sem že doživel to divjanje, dve zimi pred operacijo. Bil sem zgoraj pri Diranu. Naslednji dan sem se peš odpravil v Ajdovščino. Čudil sem se sunkom in vrtincem. Zaradi dolgega suhega obdobja je burja dobesedno premetavala cele kupe zemlje. Diran me je svaril, da so sunki tudi čez sto-petdeset kilometrov na uro. Neverjetno doživetje. Več kot tri ure sem pešačil, sicer je poti za uro in pol. Res, to bi lahko tržili, pohode skozi divjanje burje po ravninah, po poljih. Kaj takega bi bilo užitek doživljati. In kadar naraste Hubelj, jim steče veliko vodne energije v nič. Mar ne bi na platoju, blizu izvira Hublja, lahko zgradili veliko zajetje, in tista voda bi služila za namakanje in kot rezerva za električno energijo. Vložek bi bil velik, ampak z leti bi privarčevali, saj bi bila lahko cela dolina en velik zelenjavni vrt. Namakanje je včasih problem, pa na burjo se izgovarjajo. Toliko o tem. Kakorkoli, včeraj smo podpisali pogodbe, in to je zdaj začetek. Ne vem, na nek način me je strah te odgovornosti. Ne vem, ali mi je tega res treba. Moral bi samo še živeti, lepo živeti. Saj lepo živim. Imam hišo, imam denar, imam vikend, imam Jani in plemiški naslov. Da, to zadnje je najbolj čudno. Kar ne morem verjeti. Kaj bi rekla moja pokojna mama, ki je znala še star jezik omikanja. Oni so rekli, oni bodo prišli. Vidiš, o tem pa še nisem razmišljaj. Zagotovo je to še jezik iz obdobja, ko je v teh deželah vladalo tuje plemstvo in so se jim priklanjali. Res je zanimiv ta narod, ki ni nikoli zares klonil. Zlahka bi jih primerjal z mačkami. Mačka sicer priznava gospodarja, ampak mu ni nikoli vdana zares. In Slovenci so bili vedno vdani svojim gospodarjem, a popolno jih niso nikoli zares zaslužnjili. Kapital jih pa bo, pravzaprav jih je že. Nič nočem slišati o tajkunih, nič. Če se samo spomnim, koliko težav sem imel z gradbinci, ki so drug za drugim propadali. Ne razu-

mem, kako so bile banke tako naivne in dajale silne kredite, kar tako. In treba se je vprašati, kdo je postavil te banke. Leta in leta se je varčevalo, ljudje so dobivali plače in pokojnine na banke. Vsega niso porabili in s tisto maso denarja se je potem kupovalo poceni posojila na svetovnih trgih, potem pa so obresti poskočile, pa so zaloge pošle. O, vem, dobro vem, kako to gre, saj ima Jani dober vpogled v finančne tokove, pa tudi sam sem se na to spoznal, dokler sem bil v poslu. Zdaj, ah, zdaj bom gojil kult počivanja. Pravzaprav ima Diran prav, ko trdi, da je lenoba, kontrolirana lenoba, edina alternativa sveta. Če globlje premislim, potem je res. Leni ljudje manj porabijo, ustvarijo manj odpadkov, ne zapravljajo po nepotrebnem, ne delajo dobička in prestiža. Krog se začne lomiti. Ljudi bi morali navaditi na funkcionalnost. Nova funkcionalnost, tako bi se morale glasiti nove politične parole, tako. O tem se je razpisal Leninsky. Pa predaval je na to temo, veliko je govoril. Saj tako sva se našla. Ves visok in plavolas. Očaral me je s svojo inteligenco. Stal je nasmejan na odru in govoril in govoril. In potem, po tistem predavanju, sva končala v majhnem baru. Do jutra sva pila, ne pretirano, le toliko, da se je dalo znosno pogovarjati. Potem sem ga povabil v svojo pisarno. Takrat je iskal novo stanovanje. Ker sem imel nekaj zvez, sva to dokaj hitro uredila. No, pomembno je to, kar si on zamišlja. In z Diranom se neverjetno dobro ujemata. Diran ima včasih čudna stališča, nekakšne ortodoksne komunistične misli, ki mi niso ravno domače, bolje rečeno, ne več. Izkušnja našega komunizma je bila povsem drugačna, to drži. Kolikor vem, se je tu res živelo mnogo bolj svobodno. Zahodnjaška kultura jim je bila dostopna, res, da so se pač znašli, tako kot se povsod znajdejo. Majhna tihotapljenja in preprodavanja. Še veliko stvari ne vem,

kako je zares bilo tukaj. Po drobcih sicer spoznavam, ampak njihova tranzicija, to je pa spet nekaj posebnega. Tukaj se je vse tako divje privatiziralo. Pri nas je šlo v valovih, tukaj pa kar čez noč. Diran mi je pravil, da so nekateri v nekaj letih imeli lastno močno podjetje. Ja, tega niso bili vajeni pa se jim je dogajalo, da je družbeni denar šel v žepe. Tukaj pa so banke lepo razdelile prihranke ljudi; ljudje so dobivali zmeraj manjše plače, prihranki so se posušili. Pri nas se je vzpostavljala vzporedni trg z devizami, ne vem, kako je bilo tukaj, saj imajo že deset let evropsko valuto. Pa kaj zdaj to pisarim. Bi raje kaj zapisal o Jani. Tako lepa je, kadar sedi za mizo in srkne kavo. Pa kadar sedi in jo melje z ročnim mlinčkom. Hotela ga je imeti. Takrat tako ljubko otresa z lasmi in se ji naredi nasmešek. Mislim, da se najina harmonija vse bolj dopolnjuje. Danes zvečer pride. Kaj bom moral še narediti? Dopoldan bo minil, popoldan bom pa res šel z Rubonom gor na Kras. Oh, seveda pozabil sem napisati, da sem imel veliko opravka s sorodstvom po mamini strani. Še nekaj gozda je ostalo in se prepirajo, kako bi ga razdelili. Jaz ne vem, ne razumem, kaj je s temi ljudmi. Meni tako majhne parcele ne pomenijo nič, oni pa se za tiste krpe tožarijo in tožarijo. Preprosto, ne razumem. Eden od razširjene rodbine se še posebej repenči. Slišal sem, da bi rad pretental ostale, ja, seveda. Preveč izkušen sem v teh zadevah, preveč. In stric Janez, on, da, on bi vse samo zase. Jaz sem se z izjavo odpovedal, vendar ni šlo. Ja kakšni zakoni pa so to, da se koščku zemlje ne moreš odpovedati. Bil sem pri notarju v Ljubljani in mi je razložil, da moram svoj delež nekemu podariti ali prodati. Da bo komedija še večja, sem to hotel podariti državi, pa ni hotela, češ, da so stroški ureditve večji kot je vrednost zemljišča. In ko sem to raziskoval, sem ugotovil, da so si nekatere

parcele kar tako podarjali, ustno in nič zapisali, pravzaprav so to počeli njihovi predniki. In baje je bilo tako v navadi na podeželju. Ne vem, pri nas ni bilo takšnih neumnosti, čeprav so bila zemljišča kar tako nametana. Še najbolj je bilo urejeno tisto, ki je spadalo pod velika gospodarstva bivših plemičev in tista pod cerkveno oblastjo. Cerkvena posestva, koliko se jih je preprodajalo, kakšni posli so se sklepali. Kako je duhovščina služila!? Veliko sem imel pri tem, veliko. Kardinali, škofje, klanjanje, popivanje z njimi ... Da, kaj ne, imeli smo papeža, imeli. Ta čas je zdaj mimo. In čudim se, da sem jo tako poceni odnesel, da sem bil brez resne afere, ne pa vsi, ne. Koliko vsega se je primerilo. O tem še nisem pisal. Morda ni še čas, še ni. Vsekakor pa moram zapisati, kako je naš stric Janez prodal parcelo, na kateri si je zgradil hišico njegov stric. Zapleteno. In to je tisto, ustni dogovori. In potem jaz tega nisem doumel. Poklical me je in prosil, da bi mu pregledal pogodbo. Najprej sta jo spisala kar na navaden papir in podpisala. Temu sem se smejal, temu. Kar tako. Baje sta sedela pod orehom, pila in se prepričevala. Drugi stric pa ni nič vedel, kaj se dogaja, niti vprašala ga nista. Ne vem, zakaj je Brane dal parcelo Janezu, podaril mu jo je, če je na njej zgradil hišico Edi, brat njenega očeta. Kako zavozlano. No, potem je čez čas prinesel pravo pogodbo, ki pa spet ni bila po mojem okusu, ker ni bilo navedbe načina in časa plačila. Pol kupnine mu je odštél že prejšnji dan. No, tako se dela, ampak to je povsem skregano z evropskim pravnim redom, povsem. Povedal sem mu to, pa je samo zamahnil z roko, in mi še navrgel, da jaz prihajam iz drugega sveta. Menda res. Je pa zanimiv tale Janez, res. Raje plačuje najemnino, kot pa da bi si kupil stanovanje. In tudi to sem opazil, da v Sloveniji ni ravno razvito najemništvo, na podeželju sploh ne.

Koliko hiš je praznih, pa jih ne oddajajo. Objekti propadajo. Ta strašna zaljubljenost v materialnost, v avto in hišo. In čudilo me je, koliko hiš so si zgradili na krediti. Ko so mi govorili te zgodbe, me je kar zvijalo. Pri nas takega graditeljskega buma ni bilo, se je pa gradilo veliko državnih stanovanj, to pa. In kakšno patološko ljubezen gojijo do avtomobilov. Leninsky mi je razlagal, da je že zdravil ljudi, ki so se naravnost zaljubljali v avtomobile. Tam, kjer je bila doma naša mama, v tisti vasi, tam sem videl te čudne rituale. Še pred leti, da. Šel sem na sprehod, mislim, da je bil april, nekaj snega je še bilo po sencah, da, april je bil, pa sem začudeno gledal par, ki je imel zapeljan avto ob potoku. Ženska je z veliko gobo in s čistilom umivala pločevino, jo ljubeče gladila in se pri tem nasladno kremžila, on pa je iztepal krpe in pri tem prav mazohistično vzdihoval. Nista me videla. Kar stal sem in gledala. S tisto ledeno vodo je umivala avto. Videl sem, kako je potem vedro izpirala in so se pene vozile dol po studencu. Doma sem mamu vprašal, če je tu taka čudna navada, da avte vozijo k potokom in jih tam perejo. No ja, jaz sem pač mestni otrok in poznam avtopralnice. Tukaj v Italiji pa imajo radi prestiž, kič, če sem iskren. Samo da se vse blešči, da je lepo oblikovano, pa je. No, na oblikovanost se res spoznajo. Estetika je tu doma, zagotovo je. Če se spomnim sosedovega fanta, tistega, ki živi v Trstu, no fanta, saj je možakar, ki leze v štirideseto. On menjuje avtomobile po modi. Vedno mora biti nov bleščeč model, še najraje vozi malo športne. Ja, s tistim ferrarijem se je lani postavljaj. Takoj se je vedelo, da prihaja, tisti značilni zvok. In tudi oblači se sila gizdalinsko. Malo je podoben Romeu, tipu, ki je v Varšavi organiziral snemanje pornografskih materialov. Tisto je šele bila zgodba, tisto. Tip je iskal primerno hišo v oddaljenem pred-

mestju. Pa je neki petek pridišal v mojo pisarno. Govoril je obupno nemščino in še slabšo angleščino, francoščine pa sploh ni razumel. Komajda sva se sporazumela, za kaj gre. Našel sem mu tisto hišo. Majhen gozd je bil zadaj in dovolj je bila oddaljena od mesta, že skoraj v zanikrnem predelu, kjer so bili drogovi za telefon večkrat prevrnjeni, včasih je zmanjkalo elektrike, pa ga to ni motilo. Plačal je varščino in že naslednji teden je organiziral kupnino. To se mi je zdelo zelo sumljivo. Malo sem poizvedoval in zvedel, da bo tam studio za snemanje pornografskih filmov. In tudi neki domačin mi je zaupal – za tistega sem tudi urejal neki prepis – da se tam zdaj dogaja, da je videti kombije z dekleti, fante s kamerami in lučmi, da se celo poletje kaj dogaja. Seveda smo morali lastništvo hiše napisati na nekoga drugega; kar nekaj takih sem imel v registru, ki so bili pripravljene sprejeti fiktivno lastništvo, za določeno letno odškodnino. Taka je bila praksa, zaradi davčne službe in skritosti poslov, ki so se tam dogajali. No, kakorkoli, pogodbe so podpisane, in to je najbolj pomembno. Dovolj pisanja za danes, dovolj.

Ne ravno blaga senca na terasi mrči obraza, zdi se, da njenega bolj kot njegovega. Hijacinta elegantno prisrkuje kavo in pazi, da se ji šminka ne razmazuje pretirano. Tudi kozarec z limonado preprijemlje z nekim spoštljivim občutkom. Zalinsky gleda njene lepo oblikovane nohte in lak, ki se zablešči vsakokrat, ko Hijacinta zapelje roko na pramen sonca, to si je vendarle našlo pot v drobni razpoki nadstreška. Globoko padata v pomenek, ki ga rahlja svežljiva sapa, kotaleča se iznad morja. Rubon spokojno dremlje v senci srednje velikega limonovca v kotu terase.

»Pa ti zdaj te svetlobe, vsa ta razkošna luč, kaj pripomore k slikarskemu navdihu?« jo Zalinsky vpraša in poziblje levo nogo, vrženo čez desno. Na robu prstov težka belo coklo.

»Ja, a veš, da res. Zjutraj sem gledala vse te odseve od valov. Zgodaj smo prišli, še ponoči, no. Pa sem stala spodaj na pomolu, šla sem prav do vode in se je priklonila. Če verjameš ali ne, kadarkoli pridem dol na morje, ga poljubim. Veš, meni se zdi, da je to naša pramati, res. No, svetlobe,« zavzdihne. »Glej, s tem je tako, dobro veš, da je svetloba samo elektromagnetno valovanje, da nam je dano omejeno število registrov, da bi videli vse odtenke. Jaz jo čutim na drugačen način, smešno se zdi, a ne, a jo. Jaz svetlobo prevajam in jo potem prelijem na platno. O tem sem ti že govorila. Kdaj si pa nazadnje videl moje slike, kaj?« zasrepi vanj.

»Ja, kašnega pol leta bo že, kar sem nazadnje bil v Ljubljani. Saj veš, papirji, skakanje gor na Center za počivanje, in z Jani sva imela veliko dela z dodatnim urejanjem hiše. Prenavljal sem knjižnico, to mi je vzelo veliko časa, saj veš. Bom pa v jeseni večkrat tam, obljubim. Zdaj bo manj dela. Center ima upravo, osebje je nastavljeno, zdaj se začinja delo. Ne vem, svetlobe, dajva raje o tem, dajva. Saj sem tudi sam slaboviden, ampak to čutenje svetlobe, to me zanima,« jo grof skuša zaplesti v globok pomenek.

»Vidiš, potem ne moreš vedeti, ker nisi videl mojega novega opusa. Saj se tudi drugi čudijo, kako lahko slikam, če pa ne vidim dobro. Saj nisem čutno slepa, ne. Stvari čutim na svoj način, samo to je. Je pa smešno, veš, če ne vidiš, zdaj mi je smešno. Na začetku je pa bilo, ja, o tem ne bi ...« malo zagrenjeno reče.

»Vem, vem, oba imava podobno izkušnjo. Sam se nerad spominjam tiste zime, ko mi je ugašalo desno oko. Saj veš, telefoniral sem ti. In potem tiste preiskave in priprave na operacijo, ki je ni bilo in je ne bo. Veš, v Varšavi sem imel kar nekaj prijateljev, ki so se ukvarjali z umetnostjo, dva fotografa, en slikar, ta je še zdaj v Parizu in mu gre dobro, en je pa snemalec, prej je bil fotograf, ampak kot snemalec se je uveljavil v Ameriki. Tisti mi je odprl oči, če tako rečem, kako je treba stvari fotografsko gledati. Ta dejavnost zamira v meni. Saj veš, sam ne vozim avta, pa nimam toliko možnosti, da bi uveljavil ta svoj gon po estetiki. Jani, ona pa veliko fotografira, samo časa nima. No, kakorkoli, svetloba je res bistvo vsega, je. Svetloba, se mi zdi, daje stvarjem pomen in nam izriše začudenje. Kadarkoli se zagledam v sončni zahod na tej terasi, vedno je to neko posebno čutenje, zato se ne čudim, da ti stvari čutiš, fizično jih čutiš. Smisel je v energiji, ki jo svetloba ima, kajne?«

»Ja, ja, to. Vsaka barva ima svojo energijo, in tudi drugače, vsaka energija ima svojo barvo. A ja, ko sva že pri slabovidnosti, a sem ti že povedala, kaj se mi je zgodilo pred leti, ko sem hodila na ortopedsko kliniko na preglede. Sem ti že povedala to zgodbo. Ej, to moraš slišati, ta je bila dobra,« se Hijacinta navdušuje in si navdušenje poplakne z dvema požirkoma limonade.

»Ne. Povej, Jacinta, povej,« Zalinsky prikimuje.

»Joj, to je bilo tisto leto, ko sem nehala s terapijami, ko sem se začela pobirati. No, ko sem rekla življenju, da! Ti, pa grem jaz v Novo Gorico z avtobusom, ker takrat sem bila že ločena, ne. In nisem imela prevoza. No, pa grem jaz dve uri prej, da bom ja točna. Do Nove Gorice sem se že nekako znašala. Pač, sedem na avtobus in grem. Na Stari Gori so včasih imeli ortopedsko kliniko, no to zdaj ni važ-

no, no. Pridem jaz lepo z avtobusom v Gorico. Pa se razgledujem, kolikor sem se pač lahko, kje je govorilnica, da pokličem taksi. Številko sem imela, na pamet sem jo vedela. Ti, pa grem jaz tja, kjer je bila včasih govorilnica. Malo mi je bilo čudno, škatla je bila drugačna, pa nek velik rdeč gumb je bil. In tam okrog je bilo vse polno mladine. Nič, jaz se trudim okrog tiste škatle, tipam, gledam, kje ima ta hudič slušalko. Kaj sem pa jaz vedla, kaj je zdaj to, ne. Pa še enkrat pritisnem na tisti gumb, nič. Za sabo slišim pritažen smeh mularije. Joj, no. Končno pride eden od sprevodnikov, lep gospod, s tisto značilno torbico pod pazduho in me vpraša, kaj iščem. Rekla sem, da iščem telefon, da je včasih tam bil, tak na kovance. Pa se je samo nasmehnil in rekel, da so ga z novim letom odstranili, da je zdaj tam kondomat. Si zamišljaš, telefonirati sem hotela na kondomat. Si kar mislim, kaj si je vsa tista mularija domišljala,« se zasmeje, grof pa tudi. Zvijata se v smehu.

»Joj, no, na kondomat si telefonirala, no,« se še kar ne moreta otresti smeha.

»Ja, ja, ti rečem, no. Potem pa mi je neka uslužbenka na postaji poklicala taksi, da sem šla na pregled,« oddahnjeno reče Hijacinta in se premakne v globljo senco. Popravi si slamnik, ki ji ves čas leze na desno stran.

»Ja, slabovidnost je stigma, je ...« zavzdihne Zalinsky »Sam trpim, kadar moram v neznano okolje. Ne boš verjela, kadarkoli se najdem v neznanem kraju, me najprej požene, saj veš kam, no. Obseden sem od tega, da ne bom našel stranišča, res. In varen se počutim samo tam, kjer vem, kje so takšni kabineti. Zato tudi ne potujem prav dosti. Držim se bolj doma, v Varšavo grem samo enkrat na leto, v Ljubljano malokrat. Ne vem, to je moja travma, bi rekel« zagrenjeno doda grof in povesi pogled.

»Vsak ima svojo, ja. Sem enkrat šla nabirat bezgove cvetove, joj,« se Hijacinta zasmije.

»Kje, v Ljubljani?«

»Ne, ne, takrat sem živela v Vipavi. No, saj še, zdaj še, malo v Vipavi, malo v Ljubljani, kakor nanese. Ampak tista poletja sem bila kar tam, no. Ti, pa grem jaz neko junijsko popoldan dol ob reki. Vedela sem, kje raste bezga. Celu pomlad sem se tam sprehajala in občudovala rast narave. S sabo sem vzela marelo, dežnik no, malo zaradi sonca, malo pa zaradi praktičnih vidikov. Z marelo sem si pripogibala veje in nabirala cvetje. Tisti popoldan nisem šla sama, z menoj je šla še zgornja sosedica, tako, za družbo, za klepet. Pa pridem tja, njo sem pustila za ovinkom, ker je nabirala rože. Jaz, brljava, sem slabo ocenila moč tistih vej. Kaj se je zgodilo. Uspelo mi je z ročajem marele zahaklati močno vejo in jo nekako upogniti. Nakar se pa veja sproži in mene in marelo vzdigne v zrak. Kar obstala sem nad tlemi in se zibala. Vrešče sem klicala sosedo. Nisem si upala spustiti marele, da ne bi nerodno padla. Kaj ti misliš, če bi padla, bi si lahko poškodovala kolk, tega sem se bala, tega. Pa pride sosedica in se še ona obesi name, pa nama je le nekako uspelo. To je bilo smeha, ko sem bila rešena na kolovozu. Do solz sem se smejala, sosedica pa tudi. Si zamišljaš mene gor med močnim bezgom in staro sosedo, ki se vesi name, a!? To ti je bil prizor, to,« se Jacinta razpenja med smeh in končno odloži slamnik.

»Ja, to je pa bil prizor, to pa. Te kar vidim, vsa drobna in lahka, kako poletiš med omamne cvetove bezga. Meni se pa je že primerilo, da sem se podelal v hlače.« pridušeno reče grof. »Res, ni me sram priznati. Slabo sem ocenil zmožnosti zadrževanja in sem težko razbral napise, ki bi me pripeljali do javnih stranišč. Pa ne enkrat, večkrat se je

to že primerilo. Enkrat tudi v Ljubljani, blizu Tromostovja. Namenjen sem bil v antikvariat, zima ... Prišel sem z avtobusom v Ljubljano, takrat v drugem letu svoje preselitve sem dol. Nisem se še dobro znašel. No, grem lagodno dol po tisti ulici, kjer je veliko lokalčkov. Nerodno mi je vstopati v lokale in spraševati za stranišče, ker napisov ne vidim. Tudi če mi povedo, imam potem težave, da najdem prava vrata. Če že moram, to opravim na železniški postaji, tam pa je higiena, saj veš. Pa se mi je tisti dan zdelo, da bom dol do Tromostovja le zvozil. Figo, pa nisem. Začelo me je napanjati, skočil sem v prvi lokal, pa je bil tako obupno poln; malo sem gledal, kje bi bili tisti odrešilni znaki, pa nič. Grem ven, ves zakuhan v obraz in hitim dol mimo Prešerna, ampak vse zaman, hlače so bile že polne. Kaj zdaj? Nič, s seboj nosim rezervne spodnjice, dišavne robčke in take reči. S previdnimi koraki grem na javno stranišče, pa v kabino in potem ... Noro, kaj, da takole pušča grof usrane spodnjice. Sam sebi sem se takrat zagnusil, najraje bi kar skočil v Ljubljano, tako sem se počutil. Vsak tak pripetljaj me povozi, čeprav je komičen, ampak, kaj vem, mene pahne v depresijo,« resno doda Zalinsky.

»Ah, daj no. Jaz sem se že nekako navadila na to. Je pa res, da je potrebno določeno obdobje, da sprejmeš take stvari, da jih urediš na osebni ravni. Od začetka je kar šok, ja. Daj mi ti raje povej, kako je ljubezen?« ga skuša Hija-cinta razvedriti.

»Ljubezen,« zamišljeno reče Zalinsky. »Utrjujeva se, to je vse, kar lahko rečem. Sama veš, da po takšni operaciji ne verjameš več, da bi bil biološko povsem še dober. No, pa se je zgodilo. Resnično nisem več verjel v to, nisem. Pa je bilo poletje in jagode ... Stvari se urejujejo, se. Kaj pa ti in tvoji šepetalci, so še?«

»So, so, samo, no ... Rada imam svoj mir, svoj ustvarjalni mir. Veš, ko začnem slikati, sem srečna, res. Težko opišem, kakšna ekstaza je to. In včasih se moram prav zadrževati, da ne zapadem v pretiravanje. Se je že primerilo, da sem šla čez svoje meje, pa sem morala kar čepeti in se umirjati. Včasih si pomagam s pol tabletke, včasih grem ven na zrak, kakor kdaj. Kot sem prej rekla, delo z barvami je delo z energijami. Moj prijatelj, tisti pisatelj iz Ajdovščine, ima podobne trenutke, veliko sva o tem razpravljala. Včasih se je odpenjal, tako je on temu rekel, z alkoholom, danes pa je umirjen in dela. Kaj vem, svet umetnosti ima strašne vzpone in padce, včasih si res v depresiji. Jaz temu rečem izpad elektrarne. Kar brez energije si, ne veš, kam bi se dal, dokler ne pride spet nov val ustvarjalnosti. Tako to gre. Če bi pa z nekom živela, bi se ti moji ritmi razlomili, vem, da se bi. Cenim ta svoj mir, da lahko lenarim, ko me prime, in strastno delam, ko mi tekne. Ponavadi delam zvečer, po peti uri. Nikoli zjutraj. Takrat sem vsa taka, no ... Ubita. Nekaj dni bo trajalo, da bom spet v svojem ritmu. Veliko se bom sprehajala. Šla bom naprej v Istro, v okolico Pule. Tam imam prav poseben kotiček med borovci, ti ne veš, kako se tam napajam, kako diham. In v zalivčku je tako čista voda, da jo lahko piješ, evo, res. Ja, no, res,« se Hijacinta razpleta.

»Morsko vodo piješ?« se Zalinsky čudi.

»Ja, tam jo pijem. Joj, veš, enkrat me je en možakar iz kampa gledal, jaz pa njega nisem videla. Pa take lepe nove vijola kopalke sem imela. No, grem do pasu v vodo, se močim in potem zajamem vodo in jo spijem nekaj požirkov. To je še en moj obred. Možakar pa zakašlja in se v nemščini nekaj zmrduje. Nemško znam, seveda. Pa mu lepo povem, da smo vsi na neki način prilezli iz morja in da

malo mineralov ne škodi. Smejal se je in rekel, da je njegovo morje za pitje edino dobro bavarsko pivo, za plavanje pa Jadran. In še je rekel, da je on najbrž prišel iz piva na suho, tako je rekel, ja. Zabaven možakar, ti rečem. Pa je večkrat šel mimo naše prikolice. Moji ta mladi so me čudno gledali, kaj da tisti vampež hodi tam mimo. Nisem komentirala. A veš, neki večer pa me je presenetil pod prho in mi predlagal, da bi šla v mesto na sladoled. Pa sva šla. Povedal mi je, da je že upokojen, da že trideset let hodi na Jadran. Ko sem ga vprašala o družini, je rekel, da so šli z zetom na barko. Govorila sva o življenju tam zgoraj na bavarskem. Na umetnost se ni spoznal, bolj na tehnične reči, ker je delal v avtomobilski industriji. Malo je pa še bil nacionalist, ti rečem. Sicer je imel dobro besedo za naše delavce tam zgoraj, a da je tu še vedno veliko Balkana. In sem mu gladko rekla, da kaj pa rine sem, če pa je tu še vedno Balkan. Ti ne veš, kako me je pogledal, tiček. No, se mi vsaj kaj dogaja, se mi,« utrujeno reče in si pritegne mobilni telefon.

»Se ti mudi,« jo Zalinsky vpraša, ker vidi, da se globoko sklanja nad mobitel.

»Ja, sem zmenjena z našimi. Me boš peljal v Piran, a ne? Obljubil si. Pa lahko greva tam v ribjo restavracijo, potem bodo pa naši itak že nazaj s kopanja. Zmenjeni smo, da se popoldan spakiramo za v Pulo.«

»Prav. Takoj pokličem šoferja, prav,« Zalinsky prikimne in pograbi svoj mobilni telefon.

»Maš pa lepo tukaj, ja. Ti, vidiš, tega te še nisem vprašal, menda ne. Kako to, da si se odločil priti dol iz Varšave. Saj Varšava je ja veliko mesto, pa prideš dol v to obmorsko vas, v Italijo. No, saj to je zelo osebno, oprost, no,« je Jacinta zvedava.

»Hja, no ... Dolga zgodba, dolga. Leta 2004 je bilo zame hudo. Mama je umrla dvanajst let prej, oče samo leto pred njo, Varšava, kaj vem. Nehal sem z ljubiteljskim delom na radijskih postajah, vse se je razvodenelo. Sit sem bil svojega podjetja, stalnih popivanj. Ne vem, želel sem si spremembe, kaj vem. In Jadransko morje me je od nekaj privlačilo. Z mamó sva prišla nekajkrat dol, oče, on, je raje ostajal ob jezerih in hodil na lov s prijatelji. Tak je pač bil. Samo enkrat smo bili skupaj tu spodaj, samo enkrat, tam, mislim da tri leta pred njegovo smrtjo. Ne vem, preprosto sesut sem bil od vsega, pa še tista dediščina ... Vidiš, tak nenadni finančni pretres. Kar čez noč sem imel še več gozdov in dve vili in naslov, pa vendar ... Smešno, ne, nesrečen sem bil od sreče. Edinec, tako sam, pa še v ljubezni je škripnilo. Nisem imel namena, da bi se poročil, ne ... Najbrž tudi zato ne, ker sem videl, kako sta mama in oče živela drug mimo drugega. In nikoli nisem razumel mame, zakaj je zapustila čudovito Slovenijo, res je nisem nikoli razumel. Menda ji je oče obljubil celo študij in kaj vem kaj, pa si jo je potem naredil za pomožno tajnico in gospodinjo po potrebi. Kolikokrat mu je pozno v noč tipkala referate, ej. Še zdaj slišim šklepetanje tistega pisalnega stroja ... Ja no, potem pa sem iskal možnosti nakupa hiše v sončnih krajih. Pa sem našel ta oglas za to hišo. Vse prodajne mreže sem imel v računalniku, ni bilo težko. Lastnik je zašel v dolgove in je moral na hitro vse prodati. Še v istem tednu sem priletel dol, si stvar ogledal in takoj dal predujem, še isti dan. Potem se je začelo. Ne vem, bilo je hipno navdušenje. Svoje podjetje sem prodal in šel. Ja, največ zapletov je bilo s preselitvijo knjižnice. Moral sem najeti zanesljivega prevoznika. Nekaj mesecev sem razporejal gradivo in ga stavil v oštevilčene zaboje. No, nekaj jih je še zgoraj v Varšavi v

hiši, ki je nisem prodal, ker ne vem, kaj me bo še prijelo. Oddal sem jo sestrični, zdaj je tam njena hčerka z družino. Vidiš, za družbo sem si omislil tega čistokrvnega Germana, ki tamle steguje jezik. Pametna žival, več ve, kot si jaz mislim, da ve,« zadihano doda grof.

»Ja, vsak išče nekaj, kar mu bi spremenilo življenje. Ja, no, si pa res lepo to uredil, no. Pa bi zdaj res šla. Madona sva se zaklepetala. Oprosti, no, če sem te zadrževala, no,« postaja Jacinta nervozna.

»Ne, ne, s teboj se ujamem, res. Malo imam tako dobrih sogovornic, razen moje Jani. Takoj pokličem šoferja, zgoraj v vasi čaka. Se bova potem odpravila na kosilo, prav,« je grof prijazen in razpuščen.

Jacinta prikima in si nadene slamnik.

Končno, malo vedrine, pomisli Zalinsky in si oddihuje od branja. Ob nogah spokojno leži Rubon in je prav tako globoko zavzdihnil. Zalinsky se skloni k njemu in ga prime za smrček. Reče mu: »Kaj ti, mrcina, mrcinasta. A, ja, vem, ti bi zdaj lepo po blatnih kolovozih gor po Krasu, kaj. Pa veš, da se mi ne da. Ni še tiste prave jeseni, je ni. Letos kaže bolj slabo, veš. Saj si videl včeraj, blato in še enkrat blato. To je bila Jani vesela tvojih blatnih sledi, pa še sem gor si prišel in pustil sledi, ti, ti. Pozno v večer je čistila, pa sva bila lepo tiho. Dobro sva jo odnesla. Danes je spet ne bo, veš. Ah, nova računalniška oprema, testiranje ... Kaj ti sploh veš o tem. Tebi ni treba teh reči, ti imaš svoj svet, ki je nam nerazumljiv. Meni se pa zdi, da ti razumeš več kot smo mi sposobni dojeti, kaj. Ja, ja, kar zehaj. Vidiš, zunaj se je malce zvedrilo. Morda pride Gvido in te bo peljal daleč dol ob obali. Joj, kako si bil smešen, ko si se priselil

sem dol. Na valove si lajal, se spomniš? Spodaj za zidom si se repenčil, kadar je divje udarjalo ob betonski zid. Zdaj to razumeš. Nič me ne glej tako, ne bom šel. Len sem, ja, trebušast in len. Pravi predstavnik svojih prednikov, grof Zalinsky, to sem, da boš vedel. In ti nisi lovski pes, ti si plemenit German, kaj. Si videl včeraj tisto skupinico, kako pridno so delali v vrtovih, si jih videl. Vsi po vrsti so te hoteli božati in se ti dobrikali. Vem, vem, godilo ti je, da si bil tako pomemben, skoraj bolj kot jaz. Pa so bili smešni nekateri v agroterapijskem programu. Dama, ki je prvič v življenju jemala v roke motiko in prekopavala gredico, da bi potem posejala radič. Si videl tisto damo, si? Smešna je bila. Diran ji je kazal, kako se zamahne, kako se ravna z zemljo, kako se razbijajo grudice. Ona pa je zamahnila, pa še enkrat in potem je tako nerodno potegnila, da je padla na hrbet. Saj je bilo res komično, kaj? Joj, pa tisti Ljubljčan, ki bi se rad na novo priučil počasnega življenja. Tisti je pa samokolnico tako nerodno zapeljal, da je povozil eno drugo damo, kar čez nogo ji je peljal, pa še prevrnil je kompost. Ti si pa lajal vanj. Mogoče si mu pa hotel dopovedati, da je neotesanec, kaj. Ja, deset jih je, za zdaj, deset. Čedna skupinica. Zdi se mi, da bodo po desetih dneh že vedeli, zakaj so tam gor. Diran jim nič ne prizanaša. Dvema je bila potrebna pomoč s strani Julke. Ej, to bi rad videl, tisto opotekanje. Si slišal, ko je Diran pravil, kako je gospod z Dunaja pretiraval z blago narkozo in je zaspal kar spodaj pod paviljonom. Če ga ne bi našli, ne vem ... Diran je šel zvečer na obhod in ga je videl, kar tam med nasadom sivke in figami, tam je ležal in pijansko smrčal. Dva dni je pošteno počival. Prav mu bodi. Tisto vino izpod zvezde ima res posebno moč, če pretiravaš pa sploh. In tista dva, od kje že, ja eden je iz Nemčije, drugi je pa Japonec, tista dva

sta pa smešna. Prišla sta tja, da bi se otresla stresa, pa s seboj vlačita prenosnika in sprotno stvari urejata, neke posle pač. Pa jima je bilo povedano, da je zaželeno potrebno brezdelje, on dva pa ne in ne. Japonec je malo popustil, več počiva, najbrž tudi zaradi vztrajnega obiskovanja Julkine ordinacije, Nemeč pa, smešno res. Našli so ga spodaj pri koritu z vodo, kjer je mirno sedel in odgovarjal na dva mobitela in vztrajno delal na računalniku. Bajе ima kar precej stikov z borzami, nekaj pač preprodaja, pa da ne more in ne more izpreči. Ja no. Si slišal Rubon, da je tista voda tam spodaj posebna. Bajе daje nov zagon, novo moč. Diran jo že reklamira in tudi smerno tablo so postavili. Menda vrača celo spolno moč. Kaj vem, po nekaj požirkih tega še ne morem soditi. Sicer je zame premrzla, ti pa si jo komaj okušal. Že nisi bil žejen. No, če bo to dodatna ponudba, nimam nič proti. In zdaj bo kmalu čas, ko bo jesen, zlata jesen. A veš, ti moj Rubon, da sem najraje imel jeseni. V našem starem parku so bila drevesa, kaj vem, nekaj hras-tov, nekaj bukev pa kanadska platana, pa ne vem, ne spoznam se na botaniko, a vsako je imelo svoje odtenke. Vidim, tam bi te tako lepo sprehajal. In tam sem rad hodil na jesen. Velikokrat sem se popoldan spremljal z babico, pa mi je pravila zgodbe iz tistega parka. No, nekaj jih še vem, kaj se je pa tudi že porazgubilo. Enkrat sva se ustavila ob polomljeni klopi. Dolgo je gledala tisto visoko drevo in klop, kjer je bila samo še ena letvica in železno ogrodje. Po premolku mi je priznala, da se je tu sestajala z oficirjem, ki je bil zaljubljen vanjo, a je bila že poročena ... Lep, topniški častnik ... Plesala sta, se tu sestajala vsako sredo in soboto po plesu ... Pobožala je tisto drevo in spustila dve solzici na šušteče listje na tleh. Jaz pa, da boš vedel, sem v tistem parku nabiral izkušnje z dekleti, ja ... In ena, razvajenka

visokega državnega uslužbenca, je tja vozila majhnega črnega psa, ki je lajal za vsako figo in se zaganjal za golobi. Po pravici povedano, mi je šel na živce, res. No, damica pa je tja prihajala vsak dan, jaz pa tudi. In enkrat mi je le uspelo, da sem jo nagovoril. In veš, kaj mi je rekla smrklja, veš kaj!? Da sem prezelen zanjo, da še ne vem, kaj je ljubezen. Pa je bila moje starosti, petnajst let, ej. No ja. Kasneje sem jo videl z nekim moškim na sosednji ulici. Tlačila se je s psičkom v naročju v neroden star avto. Ko sta se peljala mimo mene, se je naslonila na šipo in mi pokazala jezik. Baba zmešana. No, so bile pa druge, bolj prijazne. Mala židinja, tista, kaj vem ... Sirota je bila. Njeni so bili reveži, mama je čistila v šoli, oče je bil pri železnici. Imela je še tri brate in še eno sestro. Živeli so v majhnem stanovanju, zato se je rada umikala v park, če je le bilo vreme. Da, govorila mi je o tem, kako so njene starše prevažali z vlaki med vojno, oba sta nekako preživela, a oče je ostal invalid, zaradi polomljene leve roke in šepal je, pa so ga kljub vsemu zaposlili na železniški blagajni, kjer je prodajal vozovnice, mama pa je imela okvarjeno levo oko, ker da so ji delali neke poskuse s kapljicami, preden so ju iz taborišča rešili. Imela sta srečo, oba sta se dolgo skrivala na podeželju, šele v poletju štiriinštiridesetega sta bila ujeta na neki kmetiji, pravzaprav ju je gospodar prijavil ... Tista veš, je imela nekaj v očeh, nekaj posebnega. In vedno je nosila kiti, črni mastni kiti in rdečo pentljo, le krila so bila izprana in ponošena. Na zimskem plaščku so ji vedno manjkali gumbi, včasih je imela kar z vrvico privezanega, čevlji pa, vsi pošivani, popravljeni in ponošeni. Niti misliti ni bilo, da bi takšno povabil domov, kje pa ... Pa še židinja. Ne vem, moj oče je imel čuden odnos do Židov, čeprav se je bojeval proti tistim, ki so jih tako masovno uničevali. Ne vem,

Rubon, res ne vem. Govoril je, da so preveč stiskaški, da imajo nezdrave namene, da so črvi v lesu družbe, take je imel. In z Rahelo sva se kar nekaj časa dobivala tam v parku, v šuštenju listja. Meni je bilo takrat šestnajst, njej štirinajst ... Nosil sem ji čokolade, bombone, tudi kruh in meso – mama se je čudila, od kod meni taka ješčnost ... Ona pa mi je spletla šal, lep turkizen šal. Tudi volno je sama obarvala, pomagala da ji je starejša sestra, ki je že dobila službo v tekstilni tovarni. Veš, Rubon, tisto so bile zame muke. Doma me je mama sicer spraševala, ali že imam dekle in to ... Rekel sem, da za to še ni čas, pa vendar. In ko je tiste zime padal prvi sneg, ah ... Rubon, veš, kakšni spomini so to, veš!? Vidiš, zmenjena sva bila malo okrog petih, tema je že bila. Luči v parku so že žarele. Še zdaj se spomnim tistega zvoka, ko so snežinke padale na balone luči in cvrčale. Rahela je prišla z novimi čevlji, ki jih je dobila za zimo od neke židovske pomoči iz Izraela, kjer so imeli sorodnike. Pa se prismeje in zapleše med drevesi. Naslonila sva se na deblo in gledala, kako snežinke padajo med gole veje. Takrat se mi je zdelo, da potujeva nekam gor. Rekla mi je, da naj zamižim. In sem. Začutil sem mehko in njeno vročo sapo na vratu in na licih. Takrat sva se dolgo strastno poljubljala, tako dolgo in tako silovito, da sem, kaj bi to ... Ogledeval sem si šal, lep. Ne boš verjel, Rubon, še zdaj je tam v omari v vrečki z naftalinom. Kot relikvijo ga prenašam po svetu in, ja ... V parku, da ... Žarela sva tam ob drevesu, tekala med debli in se čudila, kako sneg duši vse zvoke. Vse je bilo tako stišano, tako slovesno. Preden je šla nazaj domov, me je vprašala, kaj si mislim o naju, kaj bo z najino zvezo. Vidiš, takrat sem pa postal ledeni mož. Nisem ji znal odgovoriti. Čas bi že bil, da ji iz svojih prihrankov kupim spodobno obleko, čevlji so bili super. In potem bi jo

pripeljal domov, njeno židovstvo bi pa kar zanikal. Ampak oče bi slej ko prej zvedel, čigava je, on je imel povsod zveze, vse je izvohal, če je le hotel. Čez čas sem ji rekel, da bova že videla, kaj nama bo čas prinesel, da moram najprej poskrbeti, da bo v šoli šlo gladko. Kljub temu, da sem stanoval v svoji mali sobici v bližini parka, sem domov še šel na kosilo, pa k babici. Oče se je vedno vračal pozno zvečer in me ni pogrešal, ampak, če bi zvedel, da sem v njegovo hišo pripeljal Židinjjo ... Potem so snežinke padale na najine sanje. Govorila mi je o tem, da bo postala zobozdravnica z lastno ordinacijo, da ji bodo sorodniki pomagali pri študiju, da ji šola gre, odličnjakinja ... In tudi jeziki so ji šli, privatno se je učila latinščine, jidiša, pa še španščine in angleščine. Francosko je pa tako dobro zavijala, da sem ostajal brez besed. Rahela, Rahela ... In nanoslo je tako, da naju je zalotila mama, ko sva šla na čaj v manjši lokal. Tja je prišla s prijateljico iz službe ... Moral sem ji povedati, pa je pobleдела. Obljubila je, da očetu ne bo ničesar izdala. Nič mu ni povedala. So pa njeni potem nekako izvedeli, da se shaja z nekom, ki ima za očeta nekoga, ki dela v vladi. In tega so se ustrašili. Oče ji je prepovedal, da bi se še dobivala z menoj. Dalj ji je vedeti, da ji bo družina odrekla vsakršno podporo, če se ima namen poročiti z nekom, ki ni Žid. Vem, kako so izvedeli, vem. V januarju sva šla na vlak, da sva lahko šla nekam v predmestje na neko praznovanje rojstnega dne. In eden od sodelavcev njenega očeta, star železničar, je poznal mene in njo; mene zato, ker je včasih delal kot hišnik v sosednji hiši, kjer je stanoval visok vojaški uslužbenec, pa sem se igral z njihovim sinom. Tam me je tisti možakar videval, tam. Prekleteo, kako je svet včasih majhen. Tako je prišla ta zgodba na dan, tako. In v mrzlem februarju so njene solze primrznile v tistem parku. Dolgo sva tulila v

noč, se jokala, se grizla, ampak vse zaman. Grozili so ji z ukinitvijo hrane, če bo šla z mano v park ... Po tistem sem jo videl samo še nekajkrat. Pisala mi je dolga strastna in lepa pisma. Vsa so tam v vrečki poleg šala. Moral sem jo začeti pozabljati, moral. Vidiš, moj Rubon, tako je bilo to ... Pisala mi je še potem, ko je že končala srednjo šolo in bila na medicinski fakulteti. Res je postala zobozdravnica. In v devetdesetih se je z družino odselila v Ameriko, kjer ji gre dobro, zelo dobro ... Tiste ledene solze, tisti mraz ... Takih oči ni bilo nikoli več in takih vročih poljubov tudi ne, nikdar več. No ja, mlada sva bila, mlada. In jaz sem potem ostajal gor v nezakurjeni sobici. Ogrel sem se tako, da sem se pregrinjal z vsem kar je bilo. Malo je bilo trme, kasneje mi je gospodinja dovolila, da sem si omislil električno pečico. O, potem sem pa rad ostajal doma in prebiral. Takrat sem veliko bral, kar preveč za tista leta. Veš, Rubon, ko je uboga pokojna mama prišla pogledat, kje stanujem. Veš, kako je bilo to. To je bilo v marcu, po tistem, ko se nisem več dobival z Rahelo. Prišla je pod večer. Slišal sem njene značilne odločne korake po stopnicah. In potem trkanje, odločno in močno. Vstopila je in se skremžila. Usedla se je na stol in me samo gledala. Odložil sem knjigo in se skobacal izpod cunj. Čudila se je, da nimam zakurjene pečice. V sobi je bila pečica, je bila, le za kurjavo bi moral sam poskrbeti. Pa sem bil nepraktičen za te zadeve. Dolgo sva se pogovarjala. Tudi to mi je povedala, da je očetu razložila, kako sem doživel prvo ljubezensko afero. In prišla mi je povedat, da se oče strinja, da bi prišel nazaj domov, da pa bom moral iti do njega v pisarno in se o vsem pomeniti. Še danes jo vidim. Zardele roke je prelagala po krznu in po malem jokala. Jokajoče ženske ... Pogovarjala sva se o šoli in o tem, da če že res nočem domov, da naj si omislim vsaj

električno pečko, da jo bo ona kupila. In res. Pogovorila se je z gospodinjo, pa je bilo to urejeno. Vem, da sem jo zelo užalil s tem, ko sem zavrnil prošnjo, da bi šel nazaj domov. Bal sem se samo tega, da bi oče po njej poslal ostro zahtevo, ker takrat pa res ne vem, kaj bi naredil. Najbrž bi skušal zbežati čez mejo, tako kot so to nekateri že naredili. Pobegnili so najprej v vzhodno Nemčijo, od tam pa v Anglijo, večinoma v Anglijo. Druga možnost bi bila pobeg s tovorno ladjo, tudi to so nekateri počeli, so. Mama je potem šla. Gledal sem skozi podstrešno okno, kako je drobila po talečem se snegu. Nenavadno topel marec je bil, nekakšna nepričakovana odjuga. Nisem šel k očetu, moj drugi ne. Ostal sem v sobi in bral in bral ... Za smešen denar sem kupoval knjige v starinarni. Zbiral sem poljsko književnost. Pa sem naletel na redke reči, zelo redke, res Rubon. Tam so, v knjižnici, posebna omara. In če se spomnim tiste kratke zgodbe, tista me vedno znova prepriča, da jezik ni samo neka sporazumevalna obveza, neko sporazumevalno orodje. In prav tisto zgodbo sem bral, ko je prišla mama. Veš katero, seveda ne veš. Sienkiewicz Henrik – SVETILNIČAR. In še danes vem, kako je bilo akterju ime, Skawinski – na nek način sem jaz živel v podobni samoti, ja, ta Skawinski, ki je zaradi knjige izgubil službo, zaradi knjige napisane v poljskem jeziku, pozabil je prižgati svetilnik ... Rubon, zadosti pomenka. Čaka me resnejše delo. Moram pregledati vse dopise, vsa sporočila. Nov računovodja se je najavil, da pride, ampak se bo z njim ukvarjala Jani, ne jaz. No, midva bova pa pod večer šla dol ob morju, danes nobenih kolovozov, nobenih, si razumel poležuh! Zmoti ga pokašljevanje, ki je najavilo, da prihaja Gvido. Pozen je danes, saj je že skoraj enajsta dopoldan. Najbrž je bil sinoči predolgo zgoraj ob kartah, zdaj ga to obseda. Zalinsky

vstane in se pretegne. Z nekakšno zaljubljenostjo preleti hrbte knjig in nametane papirje na veliki pisalni mizi. Sami stari zemljevidi, ki si jih je navlekel pred dnevi. Same vojaške karte iz prve svetovne vojne. Preskrbel mu jih je stari- nar v Trstu, za čeden denar, pa vendar. Začel se je poglobljati v zgodovino tega prostora in slovenskega naroda. Celo prejšnjo zimo se je ubadal s tem in si izdelal izpiske. Fašizem, fašizem, premišlja in gleda lenobno valovje. Gvido stoji na vhodu in pritisne na zvonec. Tečno zvonjenje se vpija v težke zavese. Zalinsky si zadrigne domačo haljo in se odpravi dol. Rubon pa za njim. Ko zagleda Gvida, bevske ne v pozdrav. Gvido je ves pogrbljen in skrit v tobačni dim. Zagotovo je potreben močne kave. Povabil ga bom, saj ga moram vprašati, kako je bilo s tistimi fojbami, kaj je to bilo, in fašizem, ja, to ...

» O, sosed, danes smo pa pozni, pozni smo,« mu pooči- ta.

»Ja, smo kartali do treh zjutraj, ja. Pa pili, je treba zalo- ge pospraviti, novo vino se nataka v sode, novo. Letos bo veliko gnilega, ne bo dobro, ne. Pa vi, še ne na kosilo, še ne?« se Gvido pozanima, ker je včasih res že šel pred enajsto, včasih kar peš gor v vas v majhno gostilno, včasih pa ga je šofer odpeljal v Trst, kakor kdaj.

»Ne, sem dobro jedel, dober zajtrk in bo kosilo pozno. Nekaj sem prebiral in študiral, pa zemljevide sem gledal, še tiste iz prve svetovne vojne. No, bi močno kavo, tako bal- kansko, bi?« ga vpraša in mu odpre vrata. Pusti psu, da se pomeni z njim, da se nadobrika. »Bova kar na terasi, kaj?«

»Ja, ja, kava, tista vaša, tista je dobra. Na Poljskem ni bilo take, kaj?« vpraša Gvido in se primaje na dvorišče. Sledi grofu na teraso.

»Ne, mešanice, ki se jih je dalo dobiti pri nas, so bile slabi ponaredki prave kave. Tu in tam se je dalo dobiti, pa nisem bil izbirčen. Raje sem pil čaj, zdaj pa mi je več do kave. In tu imate zares pravo kavo. No, takoj bo, takoj. Bi še kaj ostrejšega, morda malo slivovke, morda ?« je grof ustrezljiv.

»Ne, ne, samo kavo in vodo, prosim. Bo kar v redu. A Rubon je že šel na špencir?«

»Malo sva šla naokrog, ja. Včeraj sva bila cel popoldan zgoraj na Krasu. No, takoj bo, kar sedite, pa se kaj pomenita.«

Gvido samo prikima.

Ko sta predelala lokalne novice, kaj se dogaja v Trstu, kaj onkraj meje, ki je izgubila pomen, in kaj bo z vremenom, pa grof vpraša.

»Ne vem, kako je zares zgledal fašizem. Vi se ga najbrž slabo spominjate, osemdeset let vam je, se pravi, ko je bil fašizem, ste bili otrok, ne, pa vendar.«

»Fašizem,« se Gvido namršči. »Pošteno rečeno, za nekatere je bil dober, dal je službe, dal je veljavo, red je bil. To, da so preganjali komuniste in Slovane, to je pa, kaj vem, tak čas je bil. Pa je dosti naredil, ceste, šole. Delalo se je, to ja. Izkoriščali so Slovence, to ja. Iz teh pokrajin so jih hoteli povsem izseliti, to vem. Ma so bili tudi med Slovenci nekateri na boljšem kot prej, ker so postali lojalni sistemu in so se preimenovali, pa so dobili službo. Moj oče je bil fašist, je bil. Delal je na cestah, delal je v tovarni, bil je nekaj časa tudi rudar, potem je bil vojak v Afriki. Nam ni bilo hudega, delo je bilo, zaslužek tudi, samo potem so prišle druge reči. No ja, vem pa, da so Slovenci res trpeli. Sorodstvo od mame je bilo slovensko, pa je moral oče lepo

molčati, ker bi izgubil službo in bi ga premestili na huda bojišča. Taki časi so bili. E, ja, so jih uničili, so jih.« prikimuje Gvido in priskrne močno kavo.

»Čakajte, kako je to bilo z nasilnim preimenovanjem, se je to res dogajalo?«

»Seveda, takoj po nastopu fašizma je prišel prav kmalu odlok o imenih. In vse so preimenovali, še imena krav,« se zasmije Gvido.

»Kar imena so spreminjali?« se Zalinsky čudi.

»So, so, še na pokopališčih je bilo tako. Še danes je tu in tam kakšen spomenik, kjer je popačen napis. Taki časi so bili, kaj hočemo,« skomigne z rameni Gvido.

»In Italija je dobila vse te pokrajine po prvi svetovni vojni. Gledal sem tiste zemljevide, kako so se meje premikale. V drugi svetovni pa je hotela še več, celo Ljubljano so okupirali, pa z žico so jo ogradili kot živino na pašniku. Ne rečem, pri nas so se dogajale strašne reči, strašne. Poljska je dala visok davek v drugi svetovni, pa v celi zgodovini tudi. Pa smo imeli državo, pa je nismo, pa so nas razkosali, pa spet sestavili, premikali meje. No, tu so pa spreminjali imena, pa ljudi prisilili, da so se odseljevali. Bral sem, da so jim zažgali kulturni dom in jih s krediti uničevali.«

»Ja, ja,« prikimuje Gvido in tlači cigareto v pepelnik.

»Je pa nekaj zanimivo, nacisti so odgovarjali za zločine, fašisti nikoli, nikoli!« pribije Zalinsky

»Ja, Američani in Angleži so se tako domenili, to se ve. Ne rečem, delali so tudi naši porkarije, so jih, samo ta politika je vse premešala. Vem, da so se takrat usrali, ko so partizani prišli v Trst. Takrat so mislili, da bo Rusija udarila še naprej, da bo komunizem šel do Rima. Bali so se spopada med Rusi in Američani, že takrat. Zato so italijanske

fašiste lepo pustili doma, da so pomagali delati državo, da so pomagali preganjati komuniste. E, ja, politika, naj jo vrag odnese. Mene ne briga, ne. Jaz sem pošteno služil na barkah, nagaral sem se. Moj stari je bil fašist pa kaj, umrl je od kapi. V Afriki so ga ujeli, pa je bil vojni ujetnik do konca vojne. Gonili so ga, da je za angloameričane delal v njihovih bazah, kar je pač bilo treba, največkrat so betonirali bunkerje in polagali nove tire, kjer je bilo treba. Po vojni smo bili doma, potem pa je prišla novica, da bo Tito vse pospravil v Istri. Kaj vem, neumna propaganda ali kaj. Našli smo hišo v tej vasi, malo s pomočjo mame, ki je poznala ljudi zgoraj na Krasu, malo pa zato, ker je bil očetov brat v službi na občini v Trstu in je šlo. Tisti moj stric Andrea, tisti je bil pa pravi fašist, oficir v Dalmaciji in kasneje tudi v Ljubljani. Tisti se je pa pijan hvalil, kaj so delali. Očetov rod je prihajal iz okolice Milana. Imel je še dva brata, eden je padel v Rusiji, drugi, ta Andrea ... Naš oče se je znašel v Istri, kaj vem kako, najprej je bil trgovec z vsem mogočim, potem pa se je v Istri oženil. In se ustalil. Ah, Andrea in njegove štorije ... Ne bi o tem govoril, ne. Jaz sem bil takrat še mlad pobič, ko sem moral to poslušati, kadar je prišel do nas. To so take štorije, da naj jih hudič vzame. Mulo sem bil, pa sem poslušal, ko sta se z očetom to menila. Ja, eno vem, kar brenči mi v ušesih,« se Gvido razgovori in okrog ust se mu dela rahla čipkasta pena. Očitno so ga čustva prevzela. »Tam, v tistih krajih se je dogajalo, tam, kjer je tisto jezero, ki izginja. Leta 1942, julij mesec. Oni so temu rekli, da čistijo teren. Pa so hodili po vaseh in iskali moške. No, na eni kmetiji so bile tri sestre pa mati. Pa pride naš Andrea s svojimi vojaki tja, vzame beležnico, preveri, če stanuje ta pa ta tam, in to ob štirih zjutraj. Možakarja dvignejo iz postelje, naročijo mu, da naj vzame

kramp in lopato. Odženejo ga v malo dolinico, tam si je moral izkopati grob in tam so ga potem ustrelili in površno zakopali. Hvalil se je s tem, kako so babe cvilile in kako je ženska s črno ruto padala predenj na kolena in prosila, naj ji pusti moža, pa ji je pljunil v obraz ... E, to ti je bilo junaštvo, to, a ... Loviti civile in jih potem pok pok. Mone, same mone. Pa še je takih imel, še, ker je bil specialist za odstranjevanje sovražnika, veren fašist, ki se mu ob koncu vojne ni nič zgodilo. Ko so prišli zavezniki v Trst, se je hitro izkazal kot dober kader v lokalni policiji, kasneje pa kot uradnik in prevajalec, ker se je naučil angleščine, balkanske jezike je pa tudi malo lomil, malo, ma zadosti, da je znal povedati osnovne reči. Jokal je, ko je izvedel, da bo Jugoslavija dobila kraje, ki jih je ljubil, Sočo in tiste hribe. Ja, ponosen je bil na svojega dedka, ki je v prvi svetovni vojni kot oficir sodeloval pri naskoku na neko goro, tam pri Kobaridu, kaj vem,« se Gvido razvname in drhti. Roka se mu trese. Tleskaje odloži skodelico, priškrne oči in pogleda nekam čez morje.

»Hude reči so se godile, vem. Saj se danes tudi, Sirija, Afganistan, Irak ... Mislite, da se bo to kdaj nehalo, te vojne,« je Zalinsky resnično zaskrbljen.

»Ne, človek je pol vrag pol Bog. Enkrat zmaga eden, enkrat drugi. Jaz ima doma dnevnik našega pokojnega Andrea, njegova žena jih je hotela skuriti, ko smo pospravljali vilo, po tistem, ko smo ga pokopali. Pa vem, da je pisal te stvari bolj samo zase, vem. Včasih prebiram, samo ponoči, me je groza. Pisal je tudi o kesanju, je. Tudi molil je, vem, pa k spovedi je hodil. Umrl je s to žerjavico v prsih, ta naš stric, vem. Prebelil sem celo vilo takrat, pred leti ... Ciroza ga je nesla, pil je. E, kaj vse je pisal, kaj vse. In o tem je pisal, da so Slovani sicer ljudje kot mi, a nas prehitvajo

s pogumom in iznajdljivostjo. Racist je bil, to vem. Veliko piše o tem. E moj grof, tega ne bo živa duša več brala. Ko bom vse še enkrat prebral, bom skuril. Včasih me ima, da bi dal kakšnemu zgodovinarju, ma ne vem, vseeno dam nekaj na čast naše družine. Mi smo častni ljudje, kljub vsemu. Nekaj damo na čast. Nič, skuril bom. Pa se je kesal, se je, zato vem, da je bil nekaj časa v njem vrag, nekaj časa pa Bog. Ima dve hčerki, ena je glasbenica, druga pa zdravnica za živčno bolne. Pa vam povem, da je prav taka tirana kot je bil on. Jaz ne bi rad bil na njenem oddelku, ne. Slišal sem, kaj dela, ljudi ne spušča na sprehod, jim odtegne obiske. Pa razumi, če moreš. Vse to je pobrala po njem. On je rad videl ljudi trpeti, rad. Že naš oče je pravil, da je hudič v njem; zapiral je mačko v kletko za več dni, mučil je psa. Tak je bil, Bog pomagaj. Zanimivo, v domačem kraju je pa pomagal ljudem, vojnim vdovam je preskrbel pokojnine, poskrbel je za šolanje otrok padlih, politično se je dobro znašel in je bil koristen uradnik, ja, to ja. Ampak to, kar je počel v vojni, to pa, to pa bo zgorelo, preden bom še jaz bil na vrsti, da grem v pepel. Mene bodo raztrosili z barke. Moje življenje je bilo na barki in od tam bom šel v večnost,« patetično doda Gvido. V očeh se mu nabira kalnina, roki pa sta še zmeraj zelo nemirni. Zdaj ima že belkast sli-nast venček okrog ust.

»Ja, usojeni smo si, ja ... Bi morda mineralno vodo, tisto s tremi srci, tisto hvalite,« se nenadoma domisli Zalinsky.

»Ja, prav rad, slovenska voda, ne?« se Gvido nekako otrese težnine spominov.

»Ja, ja, včeraj sem jo kupil v Sežani. Takoj skočim pon-jo«

Obema natoči šumečo pijačo. Gvidu očitno odleže, saj se ves utolažen nasloni nazaj in si sam naliže še en kozarec. Grof spije nekaj požirkov, pa se mu kolcne.

»Že nekajkrat sem vas mislil vprašati, tiste jame, kaj je bilo s tistim?«

»A, tisto ... po vojni, tisto. Ja, to ...« se Gvido zamisli in se ves naguba. »Svinjarija, revolucionarni poboji. Revolucija je bila, pa so odstranili vse takšne, ki jim niso dišali, tako sem slišal. Kaj več pa ne vem, gospod grof, res ne. Takrat sem bil še mulo. Vem pa, da so jih tudi tam v nekih gozdovih, kje že, čakajte, kako že, Kočevsko, nekaj takega ... Tam so jih kar nekaj pospravili v jame. In tudi o tem je bil obveščen naš Andrea, tudi o tem je govoril, ker je baje imel zveze z nekom, ki je ušel tisti moriji in je potem pobegnil v Argentino. Ne vem kako, ma Andrea mu je pomagal urejati papirje, ker je imel zveze. E, ja, noro, noro ...« kima Gvido in se odžeja.

»Ja, ja ... Kot pobjo naših oficirjev ...« se zamisli Zalinsky.

»Pustiva vojna sranja, gospod grof. Kdaj bova šla lovit ribe, a? Zdaj imam novo luč na čolnu. Če bo morje mirno, lahko greva zvečer, pa še mesečina je prava. Bi šli. Saj ne bova šla daleč, samo kakšen kilometer od obale. Vem, kje so jate, vem. Če bo res mirno kot je napovedano, potem bi lahko šla zvečer.« Gvido zaobrne pogovor.

»No, to bi me pa zanimalo, to. Saj si že dolgo obljubljava, da bova šla. Pa recite uro, da bom uskladi vse ostalo, kar recite,« je grof navdušen.

»Malo po deveti lahko odrineva. S seboj bom vzel sendvič s pršutom in oranžado, drugega nič. Kadra grem lovit

ribe, ne pijem. Morje je velik učitelj, velik,« resno reče Gvido in namršči bele obrvi.

»Ja, bi rekel. Prav, potem sva zmenjena. Kaj moram vzeti s seboj?«

»Nekaj proti vetru in dežju pa prigrizek, morda še termovko s kavo in svetilko, pa dobro voljo, to tudi, ja.«

»No, prav, ob devetih bom pri vas, velja.«

»Ja, tako naj bo, ja. Hvala za kavo, grem domov, da potrebam mineštro. Vi še ne greste na kosilo, saj je že odklenkalo poldan,« se Gvido zasmee. Vstane in se malo zaziblje. Spet pokašlja. Rubon misli, da je že čas za sprehod, pa zacvili in iztegne prvi dve taci. Postavi se ob Gvida in maha z repom. Grof ga samo pogleda in mu pokaže s prstom, naj gre nazaj v senco limonovca. Poslovita se.

Zalinsky še kar sedi v naslonjaču, srka mineralno vodo in pusti vetru, da mu oblizne zamišljenost na licih. Malo čez poldan vedno začne vleči veter čez valove z južne smeri. Razmišlja: Kaj je bilo treba, da so se Slovenci, ker jih je tako malo, razbili na več kosov med vojno. Eni so bili na eni strani v partizanih, drugi pa ... Mama mi je večkrat govorila, kako je bilo v njihovi vasi. Nekaj jih je šlo v gozd, predvsem hlapci in delavci na žagi, ostali pa, nekaj se jih je oborožilo in so se šli nekakšne vaške stražarje, nekaj jih je pobrala kasneje nemška vojska, nekaj pa kdo ve, nekaj časa tu, potem tam. Njen oče, naš dedek ... Ja, on je šel v gozd, Ni maral Italijanov in tudi ne župnikov, tudi teh ne, ker da so pomagali ovajati ljudi. Spiske da so delali in na nek način vohunili za italijanske oficirje. No ja, vojne igrice ... Pa vendar, kaj je gnalo ta narod, da se je tako razklal!? Je danes kaj bolje!? Rekel bi, da ne. Slišim zgodbe, kako se prepirajo, kdo je bil na pravi strani, pa celo spomenik da so

postavili tistim, ki so prisegli nacistični Nemčiji. Kaj takega, tega res ne razumem. Ima ta narod, narod moje mame, sploh kakšno vizijo, jo ima!? Kaj vidijo v tem premlevanju vojne, kaj jih v to žene. Kdo jih hujska, kdo!? Razumljivo, Amerika mora tu imeti vpliv, to razumem. Za eno pošteno mesto jih je, pa se gredo takšne politične zdrahe. Mar jim ni dovolj, da so bili stoletja pod tujimi gospodarji, pa se morajo še med seboj tepsti. Ne vem, podobni so volu, ki ne more brez vprege, se ne znajde. Potrebujejo bič in gospodarja, to potrebujejo, se mi zdi. Zadnjič, ko sva bila z Jani na grobu mojih prednikov, stare mame in dedka, sem videl, da so na cerkveni zid postavili tablo z napisom vseh pobitih domobrancev, da se ve ... Videl sem tam starko, ki je klečala in molila. Malo naprej je spomenik z rdečo zvezdo, kjer naj bi bil pokopan znan partizan. Kakšno zverženo malikovanje se gredo. Ob tistem grobu sta bila mlada fanta v majicah z napisom v angleščini in sta komentirala, da je vse skupaj že brez zveze, da bi oboje bilo treba pokopati v isti grob, pa naj se zmenijo ... Moj oče ni imel dobrega mnenja o Slovencih, ne. Vedno je govoril, da znajo biti preveč hlapčevski, da so preveč vneti za kateregakoli gospodarja, da ga preprosto potrebujejo, tako je menil. In mislim, da se ni motil. Na enem od naših skupnih izletov, ko smo šli v Bohinj, je razlagal, da so tod živeli trdni plemiči, ki so si to ljudstvo vzgojili po svoji meri. Da pa je bilo nekaj vstaj onkraj v dolini Soče, pa da se je našel tudi vitez, ki je zadrževal Turke dol pri nekem Sisku. Na zgodovino se je spoznal, ker je prebiral vse, kar mu je prišlo pod roke. Vedel je vse o nastajanju Habsburžanov, o močnih vladarjih srednje Evrope in o germanskih vladarjih, ki so krojili potek zgodovine. Mami je vedno očital, da če se ne bi zasukalo v vojni, kot se je, bi še vedno lahko bila dekla na

Dunaju ali v Trstu, z lepim belim čipkastim predpasnikom ... Ljubljana, da je bila tako in tako samo provinca ... da so tam bili sami kramarji in furmani ... Očital ji je tudi, da imajo samo za eno majhno polico knjig, da so kot narod komajda prepoznavni. In še je imel takšnih, še. Mama pa mu je vračala z zmerjanji, da hlapčujejo Moskvi. Tega ni maral slišati in ga je vedno oblila rdečica. Enkrat jo je tudi grobo prijel za usta in ji stišano rekel, naj vendar molči, da ne bi kdo slišal tega. Strah pred vohuni je bil povsod, joj. Vsaj enkrat na teden je pregledoval hišo, zelo natančno je to delal. In jaz sem si moral zapisovati avtomobile, ki so vozili mimo hiše. Čeprav je bil kot vladni uslužbenec kar naprej nadziran, zato je vedel; bal se je, da bi ga kontrolirali tudi tuji vohuni, vsaj mislim si, da se je tega bal. Kadar je šel v Slovenijo, se je moral redno sestajati z nekom v hotelu Slon ... In kadar smo imeli kakšne obiske, je skrbno pazil, kaj ljudje počnejo. Včasih smo imeli tudi nenadne obiske nekih možakarjev, ki so se delali, da preverjajo to in ono, enkrat elektriko, drugič plin in podobno, pa sem videl, da imajo s seboj čudne aparature. Prav neumno sem se počutil, ko je možakar v modrem delovnem kombinezonu sedel pri meni v sobi in me spraševal, kaj prebiram, kaj me zanima, takrat sem hodil v višje razrede osnovne šole. Prebrskal je mojo malo polico, kimal, se mrščil, tudi zvezke mi je pregledal in pohvalil mojo natančno in čisto pisavo. Na nek način sem hotel posnemati našo babico, našo plemkinjo ... Njena pisava, tako skrbno oblikovana in estetska. Priznala je, da je imela posebnega učitelja za pisavo, da sta to vadila dvakrat na teden. Res, njena pisava je bila nekaj očarljivega. Koliko pisem je napisala, pa jih nikoli ni odposlala. Mislim, da si je včasih koga kar izmislila, da je lahko pisala. Tudi tista škatla s pisanjem je v omari v knji-

žnici. Včasih prebiram tisti starinski slog pisanja. Največkrat je pisala malemu grofu, Potorowsky se je pisal. Ne vem, morda je na tak način izživljala svojo naveličanost v zakonu. Uspelo mi je rešiti tisto škatlo, sicer bi oče vse skuril, vse, kar se mu ni zdelo vredno. Menil je, da je to tako in tako sama navlaka, ki nima vrednosti, da se tega ne da prodati; takrat ga je že zajahal pridobitniški plamen, da ... In kar vidim našo babico, sedi v ogreti sobi, v domači halji, namaka pero v litrski črninik in piše – največ pisem je bilo napisanih pozimi. Res, kar vidim to sliko. Težko nihalo ure daje takt času, sliši se samo škrabanje peresa in ona piše. Tu in tam so črke razmazane, vem, zakaj; solze so padale in se vtopile v papir. Pa tudi kakšna kaplja čaja se najde. Tistih pisem je čez stopetdeset, še več jih je. Vseh še nisem utegnil prebrati. Moral si bom vzeti čas in jih kronološko urediti. Vsa so opremljena z datumom in uro in krajem, seveda. Vedno je to bila Varšava, njihov mali dvorec blizu parka ... Kolikokrat sem šel mimo tiste vile, ki smo jo potem kar ugodno prodali. Hodil sem tam mimo in si mislil: glej, tam se je rodila naša babi. In predstavljal sem si, kako bi bilo, če bi bili še vedno bogati ... Takrat sem bil otrok in moja fantazija je letela tudi v takšno smer. Res, živo sem si predstavljal, da bi imeli dve kočiji, najmanj dve pa avto, šoferja, hlapce, kuharice ... Take stvari sem takrat bral v pravljicah. Enkrat sem babici to omenil, pa se je samo nasmehnila in rekla, da se kolesa usode vrtijo, da se nič ne ve, kako se bo zame zares zasukalo. In če mi ne bi bilo treba v šolo ... Imel bi domačega učitelja, kot je to bilo v navadi pred stoletjem in več. Domačega učitelja, da ... Šolo sem sovražil, ker sem bil deležen grobosti kmečkih fantov. Oče me je namenoma vpisal v šolo, ki je slovela po trdoti, po neizprososti in po prilivu kmečkih otrok. Vedno

je rekel, da noče, da bi se meščansko pomehkužil ... Res, kako je lahko zaobrnil miselnost, kako je to zares bilo. Morda je bil v to celo prisiljen, kdo ve. Nič ne vem, kaj je zares počel v Moskvi, tega ni nikoli povedal, ne ... Da, tista vila, od tam so se selila babičina pisma. Dovolili so ji, da je pobrala nekaj osebnih stvari, pohištvo in oprema pa je ostala državi. Neki visoki funkcionar partije je bil tam začasno nastanjen, kasneje so se menjavali direktorji državnih podjetij, dokler ni bilo spet vse naše ... Oče se je nekaj časa poigral z mislijo, da bi se preselili, a je vse preračunal. Najemnina za državno vilo je bila znosna; vila, v kateri smo bili, je ostala last države, ker se židovski lastniki niso priglasili in niso hoteli tiste vile nazaj. Neki daljni sorodnik prvotnega lastnika je še živel v Izraelu, a ni kazal nobenega interesa, da bi se bodel z oblastmi za hišo svojih sorodnikov. Oče je potem svojo rojstno posest drago prodal in s tem začel povsem novo obdobje, noro kupovanje in prepredavanje ... Mama pa, nič, sanjala je svoje leskove grme in studenčke. Pisala je dolga pisma sestri v Slovenijo, hodila vsako poletje domov, dokler je na kmetiji še bila sestra, zdaj je tam samo še nekaj rož na oknih in v vrtu, senožeti oddajajo v najem, eden od bratrancev hodi tja na oddih. Samo enkrat smo babico spravili sem dol, samo enkrat. Navdušena je bila nad Bledom. Joj!? Kako je sedela v čolnu, ki je vozil na otok, in molila ... Začudena je bila nad lepoto, nad čistostjo in urejenostjo. Na vsak način je hotela videti kamniti lok železnice blizu Gorice. Peljali smo jo tja. Tam je ostrmela. Kimala si je in na glas rekla – to sem si dobro zapomnil. Avstrijski graditeljski duh, ja. Zmogli so, veliko so zmogli. Lahko bi bili svetovna sila, lahko, če bi imeli pametnejšo politiko. Vse je vedela o tistem mostu, prav vse, kdaj se je dal cesar prvič zapeljati čezenj, koliko

delavcev ga je gradilo in koliko jih je umrlo. Oče ji je seveda takoj oporekal, da je sovjetski človek tisti, ki bo zavladal svetu, da gredo že v veselje in takšne. Pa je babica zamahnila z roko in mu zabrusila, da je zgodovina že velikokrat povedala svoje, pa da bo spet. Preprosto, ni ji bil všeč ruski komunizem. In v njenih pismih je bilo veliko kritike, najbrž jih tudi zato ni odpošljala. Ah, tale vetrič, se grof naslaja nad svežljivim sapenjem sem od morja. Za hip ošine uro. Saj zdaj je pa že čez eno. Kaj zdaj, kosilo in to. Poklical bom šoferja, da me zapelje v Trst, kaj pa, če bi skočil v Ljubljano. Malo bi šel v antikvariat, pa na kosilo. Ravno prav, malo pred tretjo bova tam, poklical bom taksi in ... Ja, to pa je ideja. Cankarja bi kupil, še nekaj knjig imam rezerviranih. Tale Cankar ... kmalu bom imel vsa njegova dela. Inteligentna melanholija. Ja pa bom šel v Ljubljano, pa si bom privoščil to, zvečer bom bral pisma naše Miholjke. Aja, še prej moram telefonirati tajnici, da preveriva, kako bo z nadaljnjim programom, dokler ne pride naš Leninsky. In z Diranom se morava sestati, da dorečeva nekatere podrobnosti. Bodimo malo praktični, bodimo, si grof zaukaže in se sproži iz naslanjača. Pa Jani bo vesela, da bova skupaj, da.

Bel vlakec sije na ulici. Vrvež ljudi se hitro zliva mimo. Jani se zagleduje gor v grad in mu reče, da bi rada šla gor. Zalinsky se namrdne in neposrečeno rigne, povsem nesposobno. Jani ga z nasmehom opozori, da to ni olikano. Pa kaj, se je pač dobro najedel. In potem se spomni pripetljaja pri Nini, malce razmetani Rusinji, kjer so včasih imeli veliko večernih zabav, veliko ... Ah, vitka visoka Rusinja ... Ljubljana, takoj po mojem prihodu ... Olikanost ... Mislim, da je Tomo prijel hladen likalnik, ujel njeno belo mačko, jo dal na likalno mizo in jo začel nežno likati. In potem je slo-

vesno najavil, naj vendar pogledamo najbolj olikano mačko ... Iz misli ga iztrže Jani:

»Kaj tako vneto preišljuješ?«

»Nič, nič,« razbremenjeno reče in se zdrzne. Popravi si naramno torbo, polno knjig. Reže ga v ramo in upehanost mu sili v zaprsje. Nehote si spet potipa pulz, zagnan je, seveda, ta hoja po mestu z Jani, že kar nekaj časa sta na ulicah. Vzela si je nekaj prostih ur, da sta lahko skupaj. Organizirala se je tako, da bo pozno v noč dokončala, kar se je namenila, samo da bi lahko bila z njim. Opazila je to njegovo kretnjo, se nasmehnila in rekla.

»Kaj si spet meriš pulz. Joj, no, saj je vse v redu, zdravo barvo imaš na licih ... In dokler si tak kot si, saj veš, kaj mislim, tak in takrat, ti nič ni. Pozabi že enkrat, da ti je kaj bilo, no. Normalno, da bo zdaj pulz hitrejši, saj ne ležiš doma. Daj, greva še malo dol ob Ljubljani, potem te bom pa morala pustiti, moj sladki medi,« reče, ga pricukne k sebi in mu zatisne poljub na razgreto desno lice. Utolaženo se ji odsmehe in ji vrne poljub.

»Bi šla še enkrat čez most, tja čez, nekaj greva spit. Greš?« jo vpraša.

»Pa pojdiva, no,« Jani privoli in se ozre na mobilca. Kar naprej neka sporočila in usklajevanja, kar naprej. Finance ... Male prevare, male zagate ...

»Si dobil Cankarja?« ga Jani vpraša in odsrkne limonado.

»Sem, sem. Zbrana dela, vse iz leta 1928. Vonj starih knjig. Veliko jih je že, veliko. Te sem čakal skorajda leto dni. Tista gospa v antikvariatu mi je zatrdila, da se bodo pojavile te knjige, da ve za lastnika, ki jih bo prodal in jih je. Samo to sem kupil, samo to. Malo sem še brskal, a sem

nekam utrujen danes. Pa soparno je. Letos je prekleto dosti dežja, preveč. Daj mi raje povej, če si že prišla čez tisti novi projekt v službi. Kako ti gre? Kdaj misliš končati, da boš več časa dol pri meni, da bova lahko lenarila,« jo vpraša in odpre torbo, da bi ji pokazal knjige.

»Oh, še kakšen dan. Ni vse odvisno od mene, saj veš. Jaz svoje naredim, a kaj, ko je ta novi program butast. Res. Ta programer, če mu s prstom ne pokažeš, kaj hočeš, potem ne bo naredil, res. Daj, pokaži knjige,« reče in se skloni nad njegovo naročje, da ga obdrsne z dojkami.

Zdrzne se in začuti mravljinčenje med nogama. Kdaj sva, v nedeljo? Danes je četrtek ... To je dobro, to je zdravo. Sila se kopiči v meni. Jani prime staro knjigo, se nasloni nazaj in jo zalista. Nasmehne se. Dve jamici v licih ... V očeh se ji vžigajo dijaški spomini, vidi se ji. Cankar ... Zalinsky se nehote ozre mimo nje na par mladenk. Ena se zasučje in drugi s prstom kaže gor na grad. Govorica je čudna, še enkrat prisluhne in ugiba, Morda Finki, morda ... Ena ima moder nahrbtnik, druga pa rumenega. Turistki ... Potem tista z rumenim nekaj brklja na mobilniku in priki-muje. Jani ga zaloti v tej njegovi prežavici, ozre se čez ramo in se nasmehne. Reče mu:

»Že prav, da dobiš apetit, večerjal boš pa doma pri meni, boš, da veš,« mu zarotniško reče in ga zaobjame v pogled, ki obeta sladko izginjanje.

»Ja, saj res, večerja, kje bova večerjala. Kaj si želiš. Kamor hočeš, te povabim,« je pokroviteljski.

»Vem za dobro restavracijo s srbsko hrano. Enkrat si bil navdušen, bi šel. Delala bom doma, jutri pa zares zagrizla. Ej, tako malo časa imava. Bi šel. Avto sem pustila pred službo. Kako si se zmenil s šoferjem. Je še v Ljubljani?«

»Ne, mislim, da ne. Rekel sem mu, da če ga do petih ne pokličem, da to pomeni, da lahko gre domov. Itak sem načrtoval postanek pri tebi. Sicer je tista najeta garsonjera, ja no. Ne vem, zakaj ne pustiš, da ti kupim spodobno stanovanje. Denar ne bi bil vržen proč, to bi bila naložba, dobra naložba.«

»Ah, tudi tvoje finance gredo počasi navzdol. Dopoldan sem pregledala bilance. Ja, bom odkrita, tisti center ti je požrl več kot si načrtoval. In narobe je to, da nisi nadziral računov. Kaj vse so ti zaračunali. Se ti tega sploh zavedaš? Mislim, da ne. Samo montaža vsega informacijskega sistema te je stala, oh, za eno majhno podjetje. Od zdaj bom jaz vodila te reči, prav. Finančnega svetovalca lahko mirne duše odpustiš. Itak ti je svetoval narobe, da boš vedel. Pametno si naredil samo to, da si vse zavaroval na primeren način. No, malo prebrisano je tudi tisto, z razpršenim vlaganjem in z vpisom lastništev. Ja, lisjaško, res. Očitno si dobro preštudiral davčno zakonodajo, si jo, kajne.?« lezeta v resen pomenek.

»Moja Jani, veš koliko noči sem presedel za računalnikom in koliko zakonov sem si natisnil, jih prebiral, po večkrat sem jih. Veliko ljudi sem kontaktiral, pravnikov, finančnikov, pa tudi simulacije sem delal in navidezne posle, da sem videl, kako to gre. Me je pa osupnila ta prekleta birokratizacija, priznam. In še dobro, da sem te spoznal, še dobro, sicer bi najbrž naredil kakšno kalkulacijsko neumnost. Že tako sem preveč zapravil za tisti center. Vem, navdušenje me je potegnilo in nisem nikoli vprašal, koliko kaj zares stane. Vsi ti izvajalci, nobene etike nimajo. Joj, ti ne veš, kakšne komične reči so se dogajale. Ko so urejali brežine, se je izkazalo, da so šli tudi za pol metra predaleč, pa so sledile tožbe lastnikov. In, jasno velike odškodnine so

zahtevali, jaz pa nisem hotel slišati za sodne ceditve, pa bi jih lahko zahteval, ampak sem samo plačeval. Tam je šlo veliko denarja v nič. In pri urejanju asfaltnih poti, tam sem sam videl, kako malomarno delajo. Dva odseka so morali popraviti, pa kvaliteta asfalta ni bila prava. No, zdaj stvar stoji, ima vse certifikate in dovoljenja. Saj si videla, za eno polico fasciklov je papirjev. Pa ne bi zdaj o tem. Zdaj vem, da so finance v varnem naročju z menoj vred,« se nasmehne in seže proti njej, da jo poboža.

»Tako bova naredila. Zdaj bom s taksijem skočila nazaj v službo, potem pa okrog osmih pridi pome in bova šla v tisto restavracijo na pošteno večerjo. Zdaj je nekaj čez šest, bo prav tako?« mu reče in se izvije iz božajočih rok.

»Bo, bo,« prikimuje.

Jani vstane, gre okrog mize in ga zagrne v dolg poljub. Ves mehak, kar obsedi in miži. Rečeta še nekaj drobnarij in potem ona gre. Ostane sam v preji zamisleka. Nekaj časa kar sedi in malo preslituje knjigo. Zdaj mu ni do branja. Dolgo tišini in se vidi v tistih dneh, ko je prišel še na zadnji pregled, da so potrdili smiselnost operacije. Tisti popoldan ... Zataval sem, dobesedno zataval. Sedel sem v parku in iz nahrbtnika jemal pločevinke piva. Vse je bilo nenadoma tako lepo in prav. Počutil sem se odrešenega vsega. Tam sem sedel in pil, sam, zapuščen, jaz, grof Zalinsky ... Evropejec, polna vreča strahu in piva. Golobi so hodili tam okrog, življenje je teklo svojo pot, jaz pa sem sedel tam in ... Poklical sem Hijacinto in ji povedal, da je operacija potrjena. In neslo me je do majhne trgovine, kjer sem zaloge piva obnovil. Sedel sem nazaj v park in spet pil. Toliko še vem, da je prisedel neki bradatež, ki mi je momljal nekaj o tem, da piše, da je pisatelj, da pa trenutno nima nobene knjige v tisku. Razlagal mi je nekaj o tem, da je tranzicija

posebna priložnost za duhovnost, za novo notranjo rast, da je zdaj konec z režimskimi pisatelji, ki so imeli velike privilegije. Tega se še dobro spomnim, njegovega imena, tistega si pa nisem zapomnil, ne. In še mi je nakladal, še, dokler mi ni pomagal izprazniti zaloga piva. Govoril mi je o notranji ječi, o potrpljenju in o veri v dobro. Pa o krščanski etiki mi je govoril, ja. Momljaje in pijano se je jezil nad kolegi, ki da še sedaj vlečejo neke niti poznanstev in jim natisnejo vsa blebetajoča besedila, on pa da mora poklekati pred urednicami in uredniki. Ni mu šlo v račun, da sem Poljak, priseljen dol v Italijo in da sem v Ljubljani, da dobro govorim njegov jezik in da poznam literaturo naroda. Toliko še vem, da sva se skoraj sprla okrog veličine Prešerna, pa o tej novi literaturi, kolikor sem jo spremljal, pa sem jo, saj jo še. Neverjetno velikokrat se je v literarnih delih pojavljala železniška postaja in klošeraj Ljubljane. Kaj je v tem tako izjemnega, kaj. In nagradili so roman v slengu, v slengu predela Ljubljane ali kaj, saj ne vem. Ne vem, ali zato tako pišejo, da je branje bolj atraktivno, kaj vem. In kakšna je uredniška politika, profit, kaj pa drugega, samo to. Spremljam te reči ... Vse novosti preberem, vsaj načeloma ... In ko prižigajo kres, da bi slavili najboljši roman ... Mar ni to že neko malikovalstvo. Pa sem bil samo dvakrat na tistem hribu, kjer je živel Cankar. Smešno, spodaj je pa živalski vrt. Premalo humorja je v tem narodu, se mi zdi, premalo. Ko sem bil mulc, sem prebiral humoristični list Pavliho, pa ga nimajo več. Mama mi je organizirala te reči. Po posebnih kanalih je dobivala časopise in tisti list. Tega nisem vedel, kako in kaj, ne ... Menda je imela v Varšavi prijatelja, župnika, ki je imel dobre zveze z Ljubljano. Če bi oče vedel, ej!? Sicer se je strinjal, da se učim slovenščine in da se mama z menoj pogovarja tudi v slovenščini, to ja. Tiste

časopise sva skrivala, knjig ne, tega ne, časopise pa. Za tistega župnika je zvedela doma, od prijateljice, ki je bila nekaj časa kuharica v župnišču. Tako se je začelo poznavstvo. Skupaj da je študiral z nekom v Rimu, z nekom iz Ljubljane ... Župniki, vera ... Koliko tega je v slovenski literaturi. In neverjetno lep jezik uporabljajo ti župniki. Večkrat poslušam radio Ognjišče prav zaradi izbrane govorice, prav zato. Sicer se mi upira ta turboklerikalizem. Čakaj, a nimajo celo enega zapisa o tem, kako je primorski župnik maševal v domačem jeziku, kljub prepovedi fašistov. Kdo je avtor, ne vem, ne spomnim se. Vem, da sem bral to. Morda se bom čez čas spomnil avtorja. Moral bom pogledati zapiske. Včasih si o knjigah kaj zapišem. Kar nekaj zvezkov je na to temo. In pogrebništvo, patetika ob pokojnih. Ne vem, ne razumem, zakaj tako malikovanje umrlih. Ne razumem tega naroda, da je nekako zagledan v smrt. Veliko samomorilcev imajo, statistike ... Skorajda ni vasi, da se ni kdo obesil. Pa zakaj, zakaj. Mama mi je pripovedovala, kako je bilo z njihovim sosedom, upokojenim delavcem. Nič, kar tako, pil je žganje, neko dopoldne pa je vzel vrv in šel na konec vasi in se obesil, sredi dopoldneva da je tam nihal, vsem na ogled. Ja, tisto poletje je prišla užaloščena nazaj, vem ... Že ko sem jo počakal na železniški postaji, sem videl, da je vsa stlačena, solze so ji visele na robu oči, ja ... Potem mi je ob kozarcu malinovega likerja povedala, kaj je doma videla, tistega obešenca. Obesiti se ... ga zdrzne. Bine, prijatelj Bine, dvakrat je poizkušal te stvari, tudi on je doživel operacijo na srcu, tudi. Zdaj da je v redu, celo s športom se spet ukvarja. No ja, saj ga bi lahko obiskal, danes ne bo časa. Nekaj malega piše, še več pa slika, več kot je prej. Ampak tisti zapisi, tako hladni, tako pretresljivi, agonija ... Tisti drugi zapis, o tistem jutru, ko je povsem

obupal. Ne vem, zakaj nosim tisti zapis s seboj. Sicer pa, če se spomnim svoje zgodbe, po tistem, ko sem bi spet v bolnici, groza. Tisto jutro. Komaj toliko moči sem imel, da sem se z vsemi tistimi elektrodami splazil do omare in izkopal pas iz hlač. Skril sem ga v belo veliko brisačo. Tista noč je bila grozna. Hude bolečine sem trpel in srce je obupno divjalo. Nič ga ni ustavilo, ne elektrošok ne zdravila. Pustili so me tam in me samo opazovali. Zdravniki mi niso znali povedati, za kaj gre. In piskanje tistih aparatov me je ubijalo. Če sem se ozrl gor na krivuljo, se mi je ta pačila, dobesedno pačila ... Zelena krivulja na črnem ekranu ... Potem pa še bolečine v trebuhu, obupni krči, malo vročine ... To je konec, sem takrat pomislil. Celo noč sem razmišljal samo o tem, kako bi se obesil. Drog nad posteljo, tudi to sem pomislil, da bi se v postelji. Sester tako in tako ni bilo na spregled. Potem sem se spomnil, da je na koncu hodnika in na levo toaleta za obiskovalce. Do tam je kar nekaj poti, ampak zmogel bi, zmogel. Odločil sem se, da bom zjutraj zavil pas v brisačo in se delal, da grem v kopalnico, ki je bila v tisti smeri. In res, kmalu po šesti sem se odpel od aparatov, se vzdignil in šel, ves šibak in tresoč. Nobene moči ni bilo v meni. Sestra mi je zjutraj, kmalu po peti, namerila 38 stopinj vročine. To me je povsem porazilo. Domneval sem, da se zares začenja konec. In tista bela svetloba v noči. Res je bila bela in me jemala vase. Ne vem, kaj je zares bilo, a vse je bilo belo ... Ostali pacienti v sobi so spali, eden je sicer vzdihoval, a me ni motilo. Da, tista hoja zjutraj. In grem. Ko pridem v toaleta za obiskovalce, sem si dal pas okrog vratu in ga zavezal za debelo cev ob radiatorju. Mislil sem si, da bi se preprosto usedel in se zadržnil – nekaj takega sem že poskušal pred leti, prvič, ko so mi postavili diagnozo. No, pa tam sedem in se mi pas zažre v grlo,

pa ne dovolj, le malo me je dušilo. Nisem imel moči, da bi se spet dvignil, pas me je tiščal in tiščal, le malo dušil. Zbral sem moč in se le nekako dvignil. Takrat sem se tudi podelal v pižamo, od same stiske najbrž. K sreči sem prišel v bolniškem plašču. Spodnji del pižame sem potem pustil tam. Ko sem se spet postavil na noge, sem se pogledal v zrcalo, ves rdeč sem bil v obraz, pulz pa je bil tam nekje pri 150 na minuto in strašno neurejen. Ne vem, takrat se mi je res zdelo, da me neka tuja sila vleče nazaj gor na noge. Danes vem, da če bi s školjke zdrsel na tla, bi me zares zadrgnilo, ampak nisem imel nobene fizične moči, da bi se silovito zavalil s školjke. Mogoče bi moral pas tudi bolj na kratko zavezati. Potem sem dolgo poslušal, kaj se dogaja na hodniku. Ko sem slišal peketanje cokel, kar je pomenilo, da se obe sestri oddaljujeta na drugi konec hodnika, sem se ves tresoč le nekako spravil na hodnik in držal sem se stene, da ne bi padel. Vse se mi je meglilo, vse se mi je majalo. Povsem prazno glavo sem imel, nobene misli. Ko sem le prilezel nazaj v sobo, sem najprej pas zatlačil v omaro, potem pa se kar zvalil na posteljo. Čakal sem, da se srce vsaj malo unese. Popil sem požirek čaja in spet se je nad menoj naredil krog svetlobe. Nekaj me je vračalo v življenje, ne bi znal reči kaj, a me je. Po počitku sem se zares spravil v kopalnico in resnega medicinskega tehnika vprašal, če mi da nov pižamo. Sumljivo me je gledal, nekaj je moral slutiti, je moral. Dal mi jo je in vprašal, če bo šlo ... Za silo sem se umil in se dolgo gledal v zrcalu. Zaprepastilo me je to, da sem videl povsem spremenjen obraz, bolj mladeniški kot prej, v tistem malem stranišču, rdečem stranišču in ozkem, kjer je majhen radiator in močna cev ... Komajda sem zmogel nazaj na posteljo. Na viziti so bili zdravniki mrki, nobenega pojasnila nisem dobil, zakaj vro-

čina ... Samo to sem slišal, da so možni pooperativni zapleti, samo to, pa da naj me opazujejo na dve uri ... Tisti dan sem predremal, nič nisem jedel. Dali so mi infuzijo tekočine in vitaminov pa še druge reči, kaj vem ... Zvečer pa je vročina popustila, naslednji dan je že ni bilo več ... Vem, tista lepa bela svetloba, ki je lebdela nad menoj, tista me je pripeljala nazaj v življenje. Popoldan je prišla prijateljica, preprosto sem jo klical Pegi. Prinesla mi je orangino in sok rdeče pese z medom. Tiste pijače sem z veseljem pil. Prepričan sem, da je bila v tistih tudi energija dobrohotnosti in iskrene želje, da bi se res postavil na noge. Pegi ... Ko sem ji razlagal, kaj vse bom moral prestati, če se bom odločil za operacijo, se je samo obrnila na kavču in rekla: Vse bo v redu, ti to zmoreš. Naslednje dni sem samo lebdel, dobesedno lebdel. Nisem se več spraševal, čemu vse to. Preprosto sem se prepustil beli svetlobi. In takrat sem vedel, da se hujše stvari ne morejo več zgoditi, da mi je namenjeno življenje. Odpustili so me, a aritmija je še kar bila in bila. Nič niso vedeli, kaj še lahko ukrenejo. Domenjeni smo bili, da bi čez mesec dni spet prišel še na eno miniaturno smrt, na še en elektrošok, stanje, ko ti z električnim sunkom ustavijo srce in ga potem spet poženejo. Seveda vse se zgodi pod narkozo. To so ti čarovniki, najprej te ubijejo, potem pa te oživljajo. Dobesedno se igrajo male bogove. Maj je bil, ko sem bil odpuščen, maj. Vse je dehtelo, vse je živelo, jaz pa sam v hiši ... Gledal sem dol na morje in čakal na obiske, da mi je Pegi prinašala stvari, nov brivnik, jogurte ... Iz neke restavracije so mi dostavljali kosilo, ki je več ali manj končalo v školjki ... Potem pa, neko nedeljsko popoldne. Vedel sem, da je Diran na obali, ker je kot varnostnik delal na nogometni tekmi. Poklical sem ga, in ga prosil, če mi lahko od nekod prinese veliko porcijo čevapčičev. Nenadoma se

je v meni nekaj zganilo, dobil sem živalski tek, srce pa je začelo kar samo normalno biti, tako kot tiste dni po operaciji ... Povsem normalno, lep, umirjen ritem. Na naslednji kontroli so mi potrdili, da sem zdaj spet v sinusnem ritmu, da pa moram še cel mesec jesti zdravila proti strjevanju krvi, tiste male modre tabletko, ki prav tako lahko ubijajo, saj se ti lahko sproži majhna krvavitev, ki je ne opazijo. Vrednosti strjevanja so bile obupne. Pretiravali so z odmerki, po načelu, raje več kot premalo. Potem sem začel sam malo goljufati, pa so kimali, da kako dobro so zadeli odmerek. No po mesecu dni in letanju na tedenske kontrole je bilo konec s tisto terapijo, ostala je samo še tista z amijadaronom, ki je tako prekleto strupen ... O tem sem se poučil preko Thomasa, on mi je svetoval, naj kar neham s tistim sranjem, ki ubija ljudi. Odpravi jim aritmijo, a umrejo za zaplet s pljuči in podobno. Ostala mi je samo bela tabletko v obliki srca. Pa še tu so pretiravali, po mesecu in pol pa mi je začelo srce prepočasi biti in se za hipec zaustavljati. In spet panika, EKG – ji. Končno mi je moj dobri stari zdravnik le svetoval, da naj zmanjšam odmerek za polovico. Zdaj je v redu, zdaj živim. Ja, po tistem sem se zavedal, da mi je odmerjen še lep kos življenja, vse tja do devetdesetega leta, morda še kakšno čez. Tako sem slišal glas v neki nevihtni noči, sem ga ... In ptice, najprej golob na oknu, potem velik ptič na luči pred bolnico, ko sem šel na zadnjo kontrolo zaradi aritmije in je zdravnica potrdila, da sem v normalnem ritmu. Potem se je začelo življenje. Hodil sem na daljše sprehode, veliko bral, po malem nekaj zapisoval v dnevnik in sprejemal obiske. Pegi se je večkrat oglašala in mi dala vedeti, da mi gre na bolje. Oh, ti spomini, ga srhne in se ves stresa. Ošine uro. Še je čas. Oddahnen se vzdigne in odide nazaj gor proti Prešernovemu

spomeniku. Rad se tam ustavlja in prisluhne naključnim glasbenikom. Potem pa z Jani na čevapčiče, da, da ...

* * *

Diran in Zalinsky sedita na klopi blizu figovega drevo-reda. Diran mu je namignil, da je eden od mladih poslancev že prišel posedet pod figovo drevo, pa da se mu ni nič posvetilo, pod drugimi da pa posedajo naključni sprehajalci. Na tabli sicer piše, zakaj je ta drevored in kakšne vplive zna imeti. Morda se je še najdlje zadržala mlada študentka filozofije, ki je dobro vedela, kdo je bil Buda in tudi vzhodnjaška filozofska dediščina ji ni bila tuja. Diran mu razlaga, kako se je zapletel z njo v pomenek in ji skušal dopovedati, da je vsaka mistika zgolj še ostanek prastrahu, ki je v človeku ostal v usedlinah, iz časov, ko je človek še živel samo z naravo. Ona da je zagovarjala tudi vegetarijanstvo, pravzaprav bolj veganstvo. Pa da ji je spet rekel, da so vegetarijanci bili nenadoma degradirani, da se jim je možganska masa skrčila, ker niso potrebovali toliko umskega napora za preživetje kot lovci, ki so morali pokazati veliko iznajdljivosti, vztrajnosti in moči. Zalinsky je prišel preveriti, če je vse pripravljeno za vselitev zdravnika in psihiatra, ki naj bi jutri prišel. Pa sta pomenek zasukala povsem v druge vode. Po pregledu vseh površin in agromedicinskega centra, kjer so še nekoliko vrtnarili in pripravljali gredice za jesenske posevke radiča in drugih prezimnih zelenjadnic, sta se ustavila tu, na razgledišču. Diran skozi smeh reče:

»Dva dni nazaj, smo imeli prvega kričača gor na kričišču?«

»Ja, res, kaj pa je kričal. Imate posnetke?«

»Ja, ja imamo posnetke. Jaz sem bil spodaj v vinogradu in sem pospravljaj. Pa slišim. Mislim, ne, ne, tip je take metal vem, ma ne, to to, se ne da razložiti,« Diran zagnano pojasnjuje.

»Kaj pa je kričal, kaj?«

»Ma vse je pomešal, politiko, zgodovino, vse. Naš tehnik Samo ima posnetke. Tajnica jih vam lahko da na vaš prenosnik,« je Diran prizadeven.

»Je tajnica še v upravni stavbi?«

»Je, saj dela vsak dan najmanj do petih. Pošte je veliko, skupine se formirajo. Bo, bo zaživelo. Ko so slišali, da pride še mednarodno priznan strokovnjak za stres, je pa kar naval, je. Ta vaš Leninsky ima res močne reference. Tako kaže, ne, res, res. Tajnica mi je zaupala, da imamo do naslednjega septembra že vse oddano. Ja, bo, sem rekel, da bo, da je vizija v tem, da bo počivanje odrešilo svet. Saj sva že govorila o tem, ljudje, ki manj delajo, naredijo tudi manj ekološke škode. To, to, to je dejstvo,« se Diran zaganja in spet potegne novo cigareto. Koliko ta človek kadi? se zamislili grof.

»Bo držalo, ja. Po neki logiki je edina rešitev za naravne zaloge, da se ljudje naučijo počivati in da nehajo toliko trošiti. Velecentri, ta božanstva, ti sakralni objekti potrošništva, so ljudi spremenili v sužnje. Ljudje veliko časa delajo samo zato, da dosežejo reklamirane izdelke, da si kupijo umetno ustvarjeno željo. Če bi reklamna industrija začela programsko reklamirati samo izdelke za počivanje, bi se trendi hitro obrnili. In tudi na tem delamo. Zasnovan je že prvi povsem ergonomski počivalnik, ki ga bodo delali v propadlem domačem podjetju spodaj v Ajdovščini. Prepri-

čal sem enega Rusa, da je stvar kupil in bo po novem letu zagnal proizvodnjo vrhunskih, tako rekoč, butičnih počivalnikov. V njem bo moč dremati. Vse bo podprto z elektroniko. Vsak počivalnik bo ustrezal telesu kupca, uravnava se bo temperatura, možna bo masaža, skratka, v to smer smo zastavili. Prvi modeli bodo na voljo v paviljonu, A že v decembru. Idejo sem dobil, ko sem obiskal zasebni sanatorij v Tatrah, kjer so imeli take zaždevnike, tako bi se dalo to prevesti. Tam je tudi delal naš Leninsky. Posebni počivalniki, ergonomsko zasnovani za meditativno poseданje. In da bo farsa še večja, jih je ruski podjetnik zasnoval še več in jih prodaja tudi v Ameriki, kjer si jih lahko najameš v določenih lokalih, počivalnike lahko najameš ... Naši bodo tehnološko bolj dodelani, z več podporne elektronike in narejeni po računalniški simulaciji osebe, ki bo tak počivalnik uporabila. Tisti v centru bodo pač neko povprečje, a še vedno dovolj prilagodljivi za povprečno populacijo,« grof namelje in si oddahne.

»Ja, ne vem, meni se zdi največji izum človeštva deska straniščne školjke. Vsaka rit paše gor. Vaši počivalniki, ma ja, sem prebral o tem, samo, ne vem, ljudje bodo raje v naravi. Bomo videli. V agromedicinskem centru so kar živahni, so. Ko so zdravo utrujeni, začutijo, kaj je to počivanje. Ja no, se bomo pa usedli v tiste stole in sanjali, kot tista študentka, ki vsako jutro meditira v figniku,« Diran strastno doda.

»Ja, izdelana so tudi že ležišča, ki ponujajo res dober počitek. In tukaj sem našel lokalne proizvodne kapacitete. Kar naj se zamišljajo lokalne oblasti, naj se. Nihče me ne pokliče, jaz pa jim ustvarjam nova delovna mesta. Veste, Diran, politikov ne maram. Nikoli nisem bil v politiki, če ne štejem nekakšne mladinske sekcije solidarnosti, kjer smo

se predvsem prepirali, kako porabiti denar in v katerem hotelu organizirati seminarje na temo političnega aktivizma. Ti so bili samo dobri žuri, res. No ja, spremljam stvari pri vas, spremljam. Nova vlada, obeta se tudi nov župan. Jaz vidim v teh mladih demokracijah en sam problem, grabežljivost,« grof sproščeno reče in si ogleduje bližnji češnjik, pospravljen in še z nekaj napetimi vrvicami, s katerimi Diran povezuje veje, da so lepše osončene. Okrog teh vrvic je bila še ena teorija: Nekomu je v šali razlagal, da češnjeva drevesa privezuje, da mu jih ne bi odnesli tatovi, ker da so slišali, da so bogato škropljena z bakrom. Baker pa da ima ceno.

»Ja, ja razumem, vi hočete uveljaviti strokovni pristop k počivanju, razumem. Jaz sem bolj za agroterapijo. Razmišljam, kako je bilo v fevdalizmu. Zemljiška gospoda je na neki način organizirala kmetijsko proizvodnjo, takšno, kot je takrat pač bila, potem pa je nastopila še cerkvena oblast s svojimi zahtevami. In oboji so izkoriščali ljudstvo. Prišlo je tudi do rivalstva, kdo bo imel pravico izkoriščanja. Male vojne, poznamo to. In danes, kaj se dogaja danes. Finančna gospoda izkorišča vse nas, to je to. Včasih so imeli v posesti zemljo in ljudi, danes imajo pa samo finance in s tem tudi posredno ljudi. Ne, mislim, res, ne. To, to, to, te banke, ti finančniki. Samo dva odstotka ljudi ima praktično vso oblast. In kako bomo zdaj naučili tistih nekaj procentov elite, da naj nenadoma zaukaže ostalim počitek. Začeti bi bilo treba na vrhu. Žal tisti že znajo počivati in gonijo druge, da oni lahko počivajo. V njih mora res biti kakšen gen za grabežljivost,« se Diran razvema.

»Gen pravite,« se grof namršči. »Pa obstaja, res, obstaja. O tem mi je ravno včeraj pripovedoval Leninsky, ko sva usklajevala termin njegovega prihoda sem dol. Neki ameri-

ški genetik ga je dokazal. Rusi so očitno zanj že vedeli, dva japonska genetika tudi. Preprosto so ga poimenovali gen pridobitništva, jaz mu bi raje rekel, gen grabežljivosti. No, mimogrede. Rusi delajo celo na tem, da bi nekatere gene odstranili. Poizkusi so že daleč, vam povem, res. Zanesljivo vem te svari, ker v enem projektu sodeluje tudi moj dober prijatelj Thomas. Genetika v agronomiji, ja, že dolgo znana zgodba. Zdaj se seli na človeka. Nič ne bi imel proti, če bi znali odstraniti gene, ki povzročajo razne bolezni. Samo potem bi zapadli v posebno etiko. Pojavili bi se novi privilegiji. In spet bi se elita prva gensko očistila. Domnevam, da bi na ta način dobili resnične vladarje sveta. Na ta način bi se zares odkrižali demokracije. Sicer je demokracija zelo raztegljiv pojem. Veliko oblik jih je, v vseh pa vlada kapital, žal,« nekako potrto doda grof in kinkne z glavo.

»Komunizem je ponujal alternativo, a se je kriminaliziral, žal,« ugotavlja Diran.

»Pa še kako,« prikima grof.

»Pri nas smo imeli v zgodovini že nekakšno obliko demokracije. Naše plemstvo je bilo vedno izvoljeno od ljudstva, ni bilo nasledstveno, tako kot v ostali Evropi in pri vas, v teh prostorih, kjer so vladale močne grofije, vezane na kralje in carje,« pojasnjuje grof.

»Ja, cela Evropa je imela nasledstveni sistem oblasti. Pa še s porokami so širili gospostva. Kapitalska oligarhija ima tudi nasledstveni model, vendar lahko ena generacija izniči prizadevanje prejšnje. Poznam primer bogate družine, ki je dve stoletji rasla, potem pa je prišel dedič, zadnji sin, ki je v igralnicah zapravil večino premoženja. Vidite, to, to, to, se dogaja,« prikima Diran in spet prižge cigareto.

»Pa sva spet pri genih, kaj. Je že imel drugačno gensko opremo. Genetika, ta bo delala novo revolucijo. Tako jaz to vidim. Kapitalska vlaganja se v to raziskovalno področje povečujejo. Še mene so nagovarjali, da bi kaj vložil, pa sem rekel ne. No, zdaj sem večino denarja zapravil za ta center. In nič ne obžalujem. Kaj ste mislili, kaj bi se počelo pozimi. Le bežno sem prebral načrte za agromedicinski center,« grof zasučé pomenek.

»Zima, hja, no ... Obrezovanje trte, ročno okopavanje, obrezovanje ostalih dreves, češenj, redčenje fignika. Žaganje drv, ročno, se razume, pa kuhanje žganja, hoja po burji, to bo poseben izziv. Trasa je že dogovorjena. Si predstavljate, peš oditi vse do Ajdovščine, ko piha stopetdeset na uro. To bo za marsikoga atrakcija. No, to, to bomo posebej ponujali. Domnevam, da vsi ne bodo zdravstveno primerni za tak trening. Potem bomo še popravljali poti v vinogradih, skrbeli za mehanizacijo, popravila, mazanje, čiščenje. Vse je napisano, gospod grof, vse to bo možno doživeti v našem agromedicinskem centru. Pa še kaj se bo našlo, še, ker so programi šele v dogovarjanju. O vsem se bomo še pogovarjali, ker je tega res veliko. Ideje so, so,« Diran govori in strastno kadi. Pri tem pa še bogato maha z rokama.

»Da, stvar je tako zastavljena, da bomo morali še veliko dodajati. Saj je bilo tudi tako mišljeno, da bomo stvari skupaj usklajevali, kakor se bo pokazalo. Že to, da so se skupine formirale, že to me osrečuje. No, še nekaj morava doreči. Glede masažnega salona. Zadnjič ste omenjali, da so nekateri mnenja, da se bo tam dogajala, kakor se tu na podeželju reče, kurbarija. Nikakor ne, zato razmišljam, da bo enkrat na mesec v masažnem centru dan odprtih vrat,«

»Samo, da ne bo prepaha,« se Diran zasméje.

»Ne bo, morda bo komu prepihalo glavo od znotraj,« skuša grof duhovičiti.

»Ha, ja, ljudje so pač navajeni na svoj mir, na svoje vrtičke, ob nedeljah k maši in to je to. Je bedno, da bomo kmalu prišli do točke, ko bomo morali tudi sami kupovati vino. Ne, res, res, mislim. Eni mečejo trte ven, samo dva večja vinarja sta še, ostali pa bolj tako, samo zase, pa nič več. In res so mislili, da ste to kupili z namenom, da se bo delalo nekakšno novo vinarsko zadrugo. Zdaj se pa čudijo. Pa še vsa jajca in solato bodo lahko prodali, vse bio, vse naravno. Marsikdo se čudi, ko vidi, kako hrana raste, res, ne. In to jih bo privleklo, to,« Diran zatrdi in primahuje.

»Upam, upam,« prikimuje grof.

»In reklama je dobra, Almitine hčerke spremljajo. Jaz in internet, ah, ni to zame. Jaz sem še klasičen tip, kmečki. Priznam, malo sem tehnološko zaspal. Pomembno je, da sem koristen tudi tak. Sem včeraj govoril z nekom iz občine. Ja, mencajo. Nimajo pravega odgovora na to vašo potezo, nimajo. Na trenutke se mi je že zdelo, kot da jim je žal, da so vam dali soglasja. Za njih je bil višek turistične ponudbe pohod po Vrtovčevih poteh, razkazovanje hramov in morebitna prodaja vina. S tem je bilo konec akcije. Enkrat na leto, ja, tako je. Ljudje imajo radi mir. Zaspali smo v naši dolini, zaspali. Denar visi na vejah, mi pa ga ne znamo pobrati.« je Diran samokritičen.

»Ja, zdaj bo drugače, bo, upam,« mrmraje dodaja grof. Zazre se dol po dolini in si zamišlja tisto bitko, tisto usodno, o kateri je toliko bral. Bitka pri Mrzli reki. V mislih vidi rimsko konjenico, kako se vali in kako kričijo bojavniki v navale burje. Zelo živo vidi vse skupaj. Spominja se, da je babica rada govorila o neki bitki krščanskih vojska, nekje v

severni Italiji. Ne vem, ali je mislila prav to, a omenjala je neko mrzlo reko in vojskovodja na eni strani naj bi bil Teodozij. Potem je res mislila prav to. In kolikor vem, se temu tu posveča kar veliko pozornosti, tam v okolici Vipave. Morda bi z njimi navezal stik in enkrat letno uvedel teden rimskega življenja. Glej no, nova ideja. Stregli bi rimsko kulinariko, stražarji bi bili opravljeni po rimsko, plešoča dekleta, pojedine ... Lenarjenje na historičen način. O, ideja!

»Kaj ste se tako zamislili, grof Zalinsky,« Diran previdno vpraša in pohodi ogorek v travi.

»Prišel sem na idejo, da bi tukaj lahko imeli tudi teden rimskega izročila. Cel teden bi se lenarilo na poseben način, kulinarika, pijančevanjem ob bazenih, skratka, posnemali bi rimsko razvratnost, ne dobesedno, pa vendar.«

»Za lokalne vinarje izjemna priložnost. Pa še meni bi ustrezalo, ležati in jesti, to, to. Kaj pa tista vaša ideja, da bi uvedli tudi svojo klet z butičnimi vini. Kaj je s tem?«

»No, enologa sem že našel, kletarjenje pa menda obvladate. Na pristojnem zavodu sem naročil študijo, kje bi na teh gričih renovirali vinograde in katere vrhunske sorte bi gojili. Nekaj sezon bi bilo slabo donosnih, to so mi povedali, ampak potem bi pa stvar zaživela. Imeti svojo vinoteko, seveda, vsekakor bomo prišli tudi do tega. Čakajte malo, da najprej zaženemo osnovni program, potem sledi še ostalo. Načrtov imam še veliko, verjemite. Zdaj pa pohitiva, da ujamem tajnico, da dobim posnetke. Nocoj bom itak ostal zgoraj v svojem apartmaju, pa se lahko zjutraj dobiva ob kavi in še kaj dorečeva,« je grof že malo nestrpen.

»Ja, ja, prav, pa naj vam da še nekaj zapisov našega lokalnega pisatelja, neke komične reči na naš račun in še

druge stvari. Jaz bom tudi moral še nazaj v fignik, da pograbim nekaj listja, je že začelo odpadati. Vse mora biti urjeno,« Diran prikimuje in spet cigareta, spet.

»No, le stopiva,« je grof zagnan.

Gosta noč težko diha med trte, ki so zapeljane v lep zavoj prav pod oknom njegovega apartmaja. Nekaj časa sloni na balkonu in gleda v stišano dolino, kjer je okrog manjšega turkiznega bazena nekaj lučk. Tu sem bil tisto leto, nekaj dni, po tistem, ko sem zaživel. Pegi me je pripeljala gor in sva zobala češnje. Pa je rekel Diran, da bom še tisto leto zobal češnje, in sem jih. Kako lep pogled je zdaj na cesto, ki prereže dolinico in je v lepih zavojih speljana skozi opustele terase. Samo slutim lahko v temi tiste izmučene vinograde, in čisto na desni je majhna lučka, ki označuje, da je tam kapelica posvečena Mariji. Nekaj mistike se je zasnovalo tudi tam. Tista Marija naj bi čudežno zdravila revmatizem v kolenih ... in tudi drugod. Postavili so poseben kamen, na katerem je treba klečati in moliti, pa da se bolezen poslovi. Fenomen molitve, o tem mi je govoril pater Johanes, ki je včasih obiskal našo babico. Študiral je tudi filozofijo, ampak je bil ves v veri, navdušen nad poljsko versko vnemo. No, vera nas je v resnici poenotila in nam dajala moč, ko smo bili pod tujo upravo. Še v komunizmu je imela velik vpliv, je imela, je ... Ta noč, blaga jesenska noč, tu zgoraj. Jutri bo dež, taka je napoved. Če bi bila zdaj tu Jani ... Naslonila bi se mi na ramo, šla bi na sprehod, dol do bazena in gledala turkizno vodo ... Ah, vse to še bo ... Nič, zdaj bom poslušal prvega kričača, to bom delal, to. Potem bom prebral še tiste stvari in morda še kakšno zgodbico, ki je v tisti mapi na prenosniku. Tajnica mi vestno spravlja, kar ji pošilja lokalni pisec. No, povabil ga bom na večerjo ob prvi priložnosti, bom. Nič, v posteljo in pos-

lušati, tako, tako ... Zalinsky se zlekne, si nadene slušalke in požene posnetek. Pa sliši:

Pa kaj, kaj se greste, mone. Same mone. Evo vam, zdaj imate demokracijo. Zajebali so vas takrat 91. Prav vam je, budale. Kaj ste pa rasturali bivšo Jugo v prafaktorje, zdaj pa javkate in stokate, prav vam je. Ej ste budale, res ste. Mi Slovenci bi morali imet močnega kralja, da bi nam pisal zakone in nas komandiral. Evo, jaz sem vaš kralj, jaz vem, kako bi reformiral ustavo, kako bi imel posebno obliko monarhije z demokracijo. Izvolili bi samo pametne ljudi, ker pametni ne gredo v politiko. To je naš problem, to. Pametni so šli po svetu. Jaz, kralj, jih bom povabil nazaj in jim dal možnost, da so lahko bogati tudi doma. Davkarijo bom reformiral, vam povem. Davek na drek bo, ma bo tudi davek na bogatijo. In uvedel bi častno vojsko, ne te profesionalce, ki so zaprisedgli za NATO. Kaj to, kurc pa NATO. A zdaj pa naj naši fantje nosijo svoje riti za tuje interese, a!? Ne, kraljeva garda bo in obvezno služenje vojske. Kar pogledjte te mladce danes, kar pogledjte jih. Nič ne znajo, nič, nobene kondicije. Me slišite, ni kondicije. Ko bo redna vojska, se bodo naredili pokončni pravi slovenski dedci. Kaj me briga, nacionalist sem in se imam pravico boriti za svoj prag, za svoj rod, za svoj narod. Zdaj imamo vlado. Ljubčki moji, menjujemo vlade in jih plačujemo. Sama zguba, to stane, ej, to stane. Ko bom jaz kralj, bodo za več desetletji enake dajatve in enak upravni aparat, zdaj pa plačujete tiste, ki so že bili predsedniki in poslanci, pa jih še kar plačujete. Neumno, neumno. Mone na kvadrat. Kaj, a te kdo plača, če te odpusti, te, a, preprost delavec, me slišiš. Me kurac moj slišiš. Vi poslušate samo one norce, ki vam obljublajo in obljublajo, pa na komuniste vse zvrčate. Da so še vedno vsega krivi. Kurac, pa so res, vam povem, res

so, ker so takrat izpustili oblast iz rok, zato so krivi. In ne štekate tega, da so vas razprodali. In ta vlada bo ista pašta. Prodali bodo, kar bo še ostalo. Ja, saj se ve, ko se nekaj prodaja, se nekoga nekaj prime. Samo vi sanjate napačne sanje, dragi moji. Sanje so dovoljene, vam povem. Ko bom jaz prikorakal s kraljevo vojsko. Ne, ne bom prišel na konjih, ne, na novih oklepnikih bom prišel. Vse te griče bomo zavzeli in na Triglavu bo naša nova zastava, zastava, ki bo vredna časti. Vi še ne veste, da zares rabite kralja. In zato bom jaz prišel, pa ne izpod Pece, ne, izpod Čavna, da veste. Mogoče sem spal v Ledenici za Čavnom. Rojen sem, da vas popeljem proti soncu. Vidite te griče, to so samo zbiralniki za sonce, za sončno energijo, ki se potem pretoči v vino. V vaše vino je ujeta sonce, razumete to, vi, ki ste zavrgli znoj svojih dedov in ste metali trte ven. Pa bo prišel čas, ko boste z molitvijo spet sadili trto in bodo harmonike odmevale med temi griči. In to ujeta sonce bo grelo vaša splašena srca, bo. Me slišite. Ma kurac moj me slišite. Grof iz Poljske je moral priti, da vam je premaknil lene riti. Naredil je ta center, kaj pa vi. Lajate v luno in stokate, da ni tako kot prej. Pa kaj vam je. Potrebni ste gospodarja in biča. Grof je moral priti, grof. In to je znak, da potrebujete kralja. Imate ga, samo da vi še ne veste, da ga imate. Imeli smo rdeče kralje, samo enega, če sem iskren, vsi ostali so bili mini grofje. In kaj je bilo takrat, kaj. Kradli ste po podjetjih, dobili bolniški dopust, da ste lahko delali na kmetijah, gradili ste hiše z ugodnimi krediti, imeli ste zastonj dohtarje in zobarje, sindikalne domove in imeli ste solze v očeh, ko ste kukali tja čez mejo. Švercali ste kavo, pralni prah, kavbojke. Na vsa usta ste hvalili kapitalizem. Evo vam ga, ste zdaj srečni, ste. Kurac moj ste. Eni ste nekaj nagrabili, ja, ma večina štuka, samo štuka. V lonce vam vidim, ne mi vi

govorit. Eno pašteto namažete za vso mularijo pri hiši, eni molče hodite na Karitas, drugi, ste raje tiho in trpite. Kar z besedo na dan. Sem pridite, če imate jajca, pa na glas povejte, kaj vas muči. Ne boste, vem, da ne boste, poznam vas. Ko ste ob šankih, takrat pa ja. Ej, ko bom jaz kralj, bo temu konec. Kraljeve pisarne za pohvale in pritožbe bodo v vsakem zaselku, v vaseh, povsod. Celo na internetu bo, ampak moji uslužbenci bodo enkrat na teden v vsaki vasi. Njim boste lahko povedali, kaj in kako. In davki bodo pravično uporabljeni, nobenih privatnih grabljen ne bo. V tem je problem, da nekateri kradejo naš skupni denar, vi pa samo v klet, nekaj kozarcev in svet je lep. Ej, življenje vam beži. Imamo zgodovinsko priložnost, da postanemo visoko urejena kraljevina. To je šele moj prvi govor, naslednji bo na Gori. Vam je to znano, govor na Gori, vam je. Prepričan sem, da veste, za kaj gre, močno sem prepričan. Zadosti za zdaj, Za domovino s kraljem Bojanom naprej.

Kaj pa je temu, je to ... S tem bi pa imel veliko opravka Leninsky, bi. Takle govor. Toži se mu po komunizmu, noro. Če bi bil v našem, ne vem, če bi zdaj takole kričal, ne vem. Zdaj šele spoznavam, kako različna sistema sta bila, naš in njihov komunizem. No, že naš je bil malo modificiran od ruskega, ta tukaj pa. Ne vem, ekonomija jim je še kar nekako šla, ostalo pa. Verjamem, da so zmedeni, da nimajo prave orientacije, ker niso nikoli zares bili velika kraljevina. Vedno so bili vključeni v nekakšne fevdalne države, kasneje pa v obe Jugoslaviji, vsaj deloma, ker v prvi je manjkalo cel ta primorski del. Še najbolje se jim je godilo, dokler so bili v Avstro-Ogrski monarhiji. Njihov jezik se je začel razvijati, imeli so svoje profesorje, oficirje, župnike, zdravnike, pravzaprav veliko inteligence. O tem sem vse prebral. Dunaj je bila njihova velika prestolnica, in tam niso bili neznani, ne.

In moja babica je imela sorodstvo tudi na Dunaju, da, neke stare rodbine, neki njeni sorodniki iz cesarskih časov ... Kako že, njena stara mama, ne vem, saj imam vse napisano ... Ja, ja ... Se zamišlja grof in vstane, da bi se malo pretegnil. Celo admirale so imeli ti Slovenci, pa zagledance v veselje – Herman Nordung ... Njihov kralj Samo, da, kratek čas je bilo vse skupaj, in potem so sanjali kralja, ki da spi pod neko goro na severu. Posrečena zmes so, to že lahko ugotovim. Pomešali so se med jug in sever pa vzhod in zahod. Ne razumem pa te njihove strastne melanholije, tega ne. Govorec ima najbrž prav, ko pravi, da potrebujejo gospodarja. Težko je psu, ki je navajen svojega gospodarja, težko se znajde sam v naravi, in prav tako je s tem narodom, se mi zdi ... Všeč pa mi je tisto z ujetim soncem, to mi je všeč. Bo že res, da je v vinu veliko fotonov sonca, to bo že držalo. Nekaj te silne moči se zapiše v to žlahtno pijačo, v to verjamem. Ej, dokler sem še smel piti. Kako je bilo tisto leto, ko smo letali po teh gričih in okušali vina ... Diranovo rdeče, tisto izpod zvezde, tisto je bilo zares najbolj meditativno. Vedno sem bil tako prijetno razpuščen po tistem. Pa neko italijansko rdeče, oh, tisto. Tistega sem pil takrat, ko sem se zagledal v Lorelo, saj je bila mlada, je bila, ah ... Sanjal sem njene vasi tam okrog Benetk, pa njeno toplo dušo. Nič, zgoraj na gmajni sva se poljubljala in iskala neko razuzdanost. Kasneje se je izkazalo, da jo zanima smo moj položaj, moj denar in, ja ... Kar poročila bi se, je ropotala in ropotala. Prihajala je dol v hišo, in vedno je bilo isto, zvonil je njen mobitel. Izkazalo se je, da ima svojega mladeniča. Pretkano, pretkano. Poročila bi se z mano, da bi me na nek način pospravila, potem pa bi s svojim fantom lepo mirno uživala v moji hiši. Nisem naiven in hitro sklepam, prehitro za take avše. Po tisti nedelji, ko sem jo videl v Trstu, kako

se ob belem športnem avtomobilu poljublja s črnolascem, sem ji dal vedeti, da nima več vstopa v mojo hišo. Kaj bi to zdaj pogreval. Odplaknilo jo je vino v tisti jeseni, ko sem zares veliko pil. Zdaj je samo Jani, ona zna delati z menoj in razume moje megle, razume. Še vedno sem poln strahu in zbeganosti. Toliko spominov!? Je to staranje, je! Samo utrujenost je. Spet gre do okna in vdihne blago oktobrsko noč. Tišina. Nekje bevskne pes. In po dolini se zavrti stožec žarometov. Osamljen avto počasi leze gor v vas. Nemi-ren je. Sede za računalnik in še enkrat pregleda vse načrte in zapiske. Med elektronsko pošto je tudi vabilo na sestanek z lokalnim politikom. Pa še kaj, tega mi ni treba, prav nič. Zdravnici odgovori, da lahko sprejme sporazum z lokalnim lekarnarjem, če bo treba kdaj kakšno zdravilo urgentno pridobiti. Pa še nekaj je uradne pošte. In reklame, teh je preveč. Ponujajo vsemogoče, posebne vzglavnike, posteljnino, copate, masažne kadi ... Vse to bomo organizirali sami, po načrtih inštituta za počivanje. Kaj vam je, kaj norite. Kar naenkrat bi radi vsi nekaj pridodali. Nič, sam bom peljal ta projekt, sam. Oh, zadosti te uradne šare. Leninsky je potrdil, da pride jutri popoldan, krasno. Tale Leninsky. Malo mi je sumljiv, ne vem, nimam ga ravno naštudiranega. On mene pa. Zaupal sem mu svoje fobije, pa se je samo strokovnjaško mrščil in mi svetoval, da v takih trenutkih vzamem tabletko. Kot vsi psihiatri doslej, tabletko, tabletko pa še kaj. Čez nekaj dni greva z Jani na daljši izlet po Istri, gledati stare kraje, ki razpadajo. Fotografirala bo, pravi. Ima tri dni dopusta, končno ... To bo nekaj, to. Kako sem raznesen. Nič, še malo bom prebiral zapiske lokalnega pisatelja. Že dolgo se spravljam prebirat njegov roman, a nimam volje. Zdaj sem ves samo v kratki prozi. Od romanov, kaj sem nazadnje bral, ja ... Nič, zdaj

grem v posteljo in bom kar na prenosniku bral. Tako lepo greje, če ga imam v naročju, kot mačka, Janin mačkon, da ... Klikne na pravo mapo in prebira:

SMEŠKICE

Zdaj nam že znani gospod Janez mirno ždi na soncu in premišljuje, ker ga je dremec ujel po skromnem kosilu, se mu pač ni dalo kuhati. Premišljuje o Ljubljani, o tržnici, kjer je včasih kupoval radič po takšnih cenah, da ... In ko se je priselil v to dolino, ni mogel verjeti lastnim očem, ko je videl cele njive radiča, da, cele njive. Ampak na tržnici so prodajali italijanskega, kaj takega ...? To je skoraj tako, kot če bi sredi Trnovskega gozda prodajal drva, od nekod pripeljana. Glej stvarnica vse ti ponudi, le ... le organizacija prodaje šepa, da. Moj bioritem ... Tole premikanje ur. Mar ne bi bilo bolj enostavno, če bi spreminjali organizacijo dela, ne pa ure. No ja, o tem sem se že kregal s prijatelji, o ja, sem se. Koliko pa je danes ura, ja, dve popoldan bo. Le kje je danes Mici. Obljubila mi je, da mi prinese domač štrudelj s skuto, tega obožujem, res, pa štruklji, mmmm. Kje bi tu našel takle kmečki turizem, čakaj, kje že. Pozabil sem. Bom pa že moral poklicati turistični urad. Smešno, da bom turist kar v domačem kraju. In še bolj smešno se mi zdi, da skušajo domačini prodajati vino domačinom. Ne, ne, vino je tod dobro, ampak. No ja, pa se spet sprašujem o stvareh, o katerih nimam pojma. Lokalni pisatelj BB, tisti, ki me včasih obišče, me je lani peljal v neko vas na griču, čakaj, kam že, nekam vrt ... vrt ... Vrtovče, pa najbrž res. In sem se nasmejal, ko sem videl čudne napise ob cesti. Pa sem bral: Trtnik, Fignik, Počivalnik, Ljubčkalnik, Trst 35

km. In tisto, o trtniku, tisto mi ni dalo miru, saj res, kjer rastejo trte, je pač trtnik, tako kot je recimo tam, kjer je zelje je zeljnik, a ne. Pa kaj bi s tem. Sem pa tam gor videl tudi rdečo zvezdo v vinogradu. In to me je še bolj čudilo. In izjava mojega prijatelja, ki je sicer profesor na medicinski fakulteti, je bila originalna: Ja, kakšna slovenska vas pa je to, da nima cerkvice, ima pa rdečo zvezdo sredi vinogradov. Kasneje sem izvedel, da je lastnik napisov isti kot lastnik zvezde. Pa smo tam, levi naprednjaki in desni tradicionalisti, ali kako že. Ne, ne, o politiki pa ne, vsaj danes ne, ko me fižol napenja. In kako bi poimenoval nasad kakijev, glej no, kakišnik, kakiše ... Ampak kaki ima precej besedne podobnosti s kakanjem, ta pa s politiko ... Saj ljudje prav radi rečejo, da ga politiki serjejo, no, lepše rečeno, kakajo – pa ne vem zakaj potem rečejo, da se je nekdo podelal v hlače, torej bi lahko rekli, da ga politiki podelajo, morda bi se pa to razumelo kot da so prav dosti naredili ... Jej, jej, slovenska politika, trpka kot nezrel kaki, in ko bo kaki zrel, bo kaka ... Moji se še zibljejo na vejah, kar jih ni popadalo. Prelen sem, da bi jih pobral. Letos jih ni dosti, suša ... Če tamle ni Mici, glej jo. Majhen nahrbtnik, pohodni palici. Pa jo bo le prineslo mimo. Danes ji bom namenoma ponudil radensko, nič drugega. Žensče, se mi zdi, ga vse preveč rado srkne.

»Gospod Janez, a vas jesensko sonce uspava. Se martinčkate?« Mici zadihano zakliče gor in si oddihuje ob majhni vzpetinici pod hišo.

»Ne, ne, Martin je že mimo. Smo se kar dobro namartinčkali, ja. Takole po kosilu se mi prileže in premišljujem, vse mogoče premišljujem. No, kako, gre?« je Janez radoveden.

»Ta ura, se je še nisem povsem navadila, me malo meša. Prinesla sem vam obljubljeni štrudelj. Sinoči sem ga pekla,« Reče Mici in pridiha navzgor. Zagorela je v obraz in zadihana. Najbrž je zelo hitro hodila.

»Tega sem pa vesel. Bi kozarec radenske, za žejo je dobra,« je Janez sarkastičen.

»Saj se mi res suši grlo. Veste, da sem že zjutraj šla čez Slokarje, pa gor na Čaven, no, zdaj grem pa še v Žablje, pa sem šla tu mimo vas.« se Mici razgovori.

»Vam smem dati v radensko malo vina?« se je Janez le usmili.

»Škodilo ne bi« se ji obraz razvedri. Iz nahrbtnika vzame zavoj in mu ga da na mizo. Janez prikimuje in spretno naliva radensko na vino v velikem kozarcu, sebi natoči več radenske. Mici si oddahne in se usede na široko klop pred hišo.

»Hvala, hvala, Mici, za štrudelj. A tja gor ste rinili, na Čaven,« Janez zamišljeno reče. »Jaz se rad poleti zapeljem gor. Ko sva že pri tem, veste, sem razmišljal, lani poleti, takole sem razmišljal. To je nekaj edinstvenega. Stojiš na robu, in tam lahko najdeš celo kakšno rožico, ki je sicer značilna za alpski svet. Jaz se na to ne spoznam, a na Predmeji je gospa, ki piše knjige o teh rožicah, ona bi že znala povedati. Slišal sem, no, da so zgoraj tudi take, na pol alpske. Spodaj je pa že vinska trta. Saj to je neverjetna zgodba, da gamsi gledajo trto, da je dobre pol ure od alpske flore do trte. Vam povem, tega Evropa nima. In ne vem, zakaj se občina ne zgane in ne naredi urejene pešpoti, ki bi bila promovirana kot pot, ki te iz vinograda pelje med alpsko floro. Pa še nekaj mi je šinilo. Lahko bi speljali progo za spust s kolesi. Si zamišljate, spust od alpskega cvetja pa do

trte, najhitrejši spust v Evropi. In progo bi lepo tržili, sem prepričan, atrakcija bi bila,« Janez goreče reče.

»Joj, gospod Janez, kako vi fantazirate, o joj,« se Mici zasmije in nagne brizganec. S hrbtom roke si obriše ustnici.

»V turizmu je še denar, draga moja, je še,« skuša biti Janez prepričevalen.

»Ah, dajte no, saj ga še v bankah ni. Saj veste, da bomo najbrž morali na pol državne banke finančno založiti. Ja, ko bankam zmanjka denarja, je pa res revščina, ja. Moj pravi, da bo dal denar v banko samo še preko šanka,« se Mici zasmije in spet pridno nagne.

»Jaz nimam teh problemov, sproti zapravim, pa je,« Janez reče in odpije.

»Saj tudi midva vse zaprčkava. Pokojnine so take, da ... Pustiva to, mudi se mi. Pa niste še premaknili ure, saj je že čez dve. O, eno na hitro z naše planote, ko sva že pri uri. Ko so to neumnost sprejeli, tam v sedemdesetih prejšnjega stoletja, je bil zgoraj možakar, ki je zjutraj v gostilni takole modroval. Vse lepo in prav, nova ura, premaknjena ura, samo, kako bom jaz naučil petelina peti po novi uri, to bo problem. Ja, ga bo treba nest k urarju, ni druge ...«

»Ljudje smo se je navadili, narava pa ne. No, vam bom še enega nalil,« jo je bodril.

»Ne, se mi res mudi. Moj je siten danes, ker je zvedel, da so tudi del njegovega bivšega podjetja, kjer je delal, prodali. In veste, kaj je rekel, ta je pa kruta: Rekel je, če bi bilo več likvidacij, bi bilo tudi več likvidnosti. No, hvala za pijačo, pa nasvidenje. Se mi res mudi!«

Likvidacije, česa? Ljudi, politike ...!?

BRATSTVO IN ENOTNOST

Pa so bili dnevi nekakšne drugačne himne in drugačnih cen ... joj, kje je že vse to. In se primeri, da ob kakšni dolgočasni uri sedimo v lokalu, čemerimo, pogledujemo televizijo, ki nabliska novico o še eni odcepitvi, o še enem vzhičenju tam dol, na jugu. In seveda sledijo komentarji. Pa jim povem zgodbo, nekoliko preroško.

Bila so osemdeseta leta prejšnjega stoletja. Veliko delavcev z juga si je našlo kose kruha in salame pri nas v naši deželi, kot smo tedaj radi rekli naši Sloveniji. In bila je domačinka, res že nekoliko priletna, pa sama in brez možkega. Usoda je hotela, da je spoznala delavca z juga, tudi že nekoliko priletnega. Sledili so zmenki, pa kavice ... no, saj veste, kako to gre. In polagoma se je možakar preselil tja gor, na planoto, k njej. Idila, bi lahko rekli. In ker je ženska imela nekaj prihrankov, mu je kupila moped, da ne bi vedno pešačil do oddaljene trgovine. Ampak poleg trgovine je bila tudi gostilna, takrat še. In se je možakar, kadar je opravljal nakupe, prav rad zadržal v gostilni in nekoliko pomodroval z ostalimi pivci. Seveda je to žensko nejevolilo, včasih do te mere, da ga je šla kar peš iskat. In sta se potem oba peljala domov, res da nekoliko opletaje, pa vendarle, peljala sta se. In na neki jesenski dan se je primerilo, da je bila spet ena od takšnih cincavih voženj po lokalni cesti, ki pelje mimo tipične gorske vrtače, ki je imela tudi ime, »Juzljeva jama« No, naključje je hotelo, da je mopedist s sovoznico zgrešil rob ceste in z vratolomno vožnjo zapeljal prav na dno vrtače, kjer sta stokaje obstala. Na vrhu vrtače je grabil listje eden od domačinov in z nasmeškom opazoval, kaj se je zgodilo. Seveda je takoj odložil grablje in jima

U J E T O   S O N C E

šel pomagat. O, to je bilo smejanja, ko so pobirali moped pa južnjaka, ki je bil kar pošteno nadelan, in vreščečo domačinko, ki je po svojem izbrancu udarjala s štruco kruha in ga zmerjala. Stvari so se umirile in so moped in oba popotnika le spravili na cesto.

Pod večer pa je domačina, ki je grabil listje nad Juzljevo jamo, užejalo. Tudi sam je šel v gostilno. In vsem po vrsti je razlagal, da je šlo bratstvo in edinstvo v Juzljevo jamo.

In je res šlo, za vedno ...

PEKOVSKA

Pekovski kruh ni vedno lahak, ne, sploh ni lahak, saj ga nam v trgovinah pridno tehtajo, ampak ... Nočno delo, vročina, prazniki, mi pa vedno hočemo le svež kruh in žemljice in posebne vrste kruha. Pridne roke ga prelagajo v peč in potem vročega v košare. Se pa včasih dogodi, da se peki prav pošteno poveselijo, takole, ko svitanje napove dan in ko v pečeh zadobivajo zaltorumeno barvo še zadnje štruce.

In tole zgodbo je povedal eden od pekov, Silvo, ki hodi v lokal, kamor tudi sam prav rad grem na srkljaj dobre kave pa tudi kaj drugega. In kot že veste, se tam nasnujejo razne majhne zgodbice, vesele, kajpada.

Bili so pač takšni dnevi, da so imeli peki prav veliko dela in v sled tega tudi potencirano žejo, kar je iz psihofizioloških vzrokov razumljivo. Pa se je enemu nekoliko preveč zažejalo, takole, ob koncu noči. In je veselo sedel v svojega poskočnega jeklenčka, pa ga je pognal tja nekam proti Vipavi. No, blizu Zemona pa se je vozilce odločilo, da bo lastnika nekoliko spametovalo in se je meni nič tebi nič obrnilo na bok in se odpočilo, k sreči, na travi. Vozniku ni

bilo nič, no skoraj nič. Pa je urno poklical kolege peke, naj mu pridejo pomagat, mrcino železno, spraviti na kolesa, da se bo lahko odpeljal naprej, k zasluženemu počitku. Kolegialni duh pekov je dobil svojo verifikacijo in so se takojci znašli na prizorišču. Tako so bili urni, da si niso utegniti nadeti civilnih oblačil, ampak so bili vsi v belem, z belimi kapami; v tisti jutranji uri nenavadno beli, takole, za cesto. Iz nasprotnne smeri je prav počasi peljal delavski avtobus, na katerem so zehali ljudje in začudeno gledali bele postave, ki so se motovile okrog na bok zvrnjenega avtomobila. Kasneje se je ljudska govorica ob prvih kavah po ajdovskih lokalih razvila v teorijo, da je pa tam res morala biti huda prometna nesreča, ker je bilo toliko medicinskega osebja na prizorišču prometne nesreče: nekateri so naštel kar nekaj zdravnikov. Tako, vidite, so bili peki povišani v »študirane« ljudi. Kaj hočemo, ljudski glas ...

OLIMPIJSKA

Dogaja se, da se včasih tudi sam nekoliko zanimam za športna dejanja. Tam, na robu poletja smo sedeli, kje drugje kot v prijaznem vrtu pred gostinskim lokalčkom v središču Ajdovščine. Zdelo se je že, da se bo pogovor nasukal na politiko, pa se je našel nekdo, ki je prišel z novico, da imamo zlato medaljo na olimpijadi. Opa, to pa ni kar tako, me je takrat prevzelo. Pa sem hotel takojci izvedeti v kateri disciplini. No, tisti dobro obveščeni športoljubi so to že vedeli in so se prišleku nasmihali in ga spraševali, kje da živi. Ko je bilo posmehovanja konec, so mi le razložili, da je naš dečko tako krepko vrgel kladivo, da je zmagal. In jaz sem potem tole takole pokomentiral:

»Ja fantje, saj to pa ni nič čudnega. Človek bi kaj takega pričakoval, glede na to, da v naši državici ni veliko tistih, ki radi poprimejo za kakršnokoli orodje, s katerim je treba delati. Vidite, možakarju so dali kladivo v roke, pa ga je jezno zalučal daleč proč, da mu ne bi bilo treba delati. Se vidi, da smo v Evropi, a.«

PIVCE

Pred nekaj dnevi sem bil povabljen na branje poezije v Idrijo. Rad sem se odzval, rad sem šel v grapo, da jim preberem nekaj pesmi. Ker sam ne vozim avta, me je tja gor zapeljal stric. Pa sva med potjo kramljala o tem in onem. In ko sva se peljala mimo bencinskega servisa v Črnem Vrhu, mi je povedal zanimivo novico, ki se nanaša na priljubljen hmeljni napitek. Na tisti bencinski servis kaj radi zahajajo okoliški kmetje s traktorji, in ko se jih nabere skupinica, obredno sedejo k pripravi mizici in se pridno odžejujejo. To da se tako pogosto dogaja, da črpalkar proda več piva kot nafte ... No ja ... pa bodo rekli, da je kriza.

Ker sem pa že omenjal mojo literarno pot v Idrijo, naj vam zaupam, da sem bil tam izredno toplo sprejet. No, ko me je voditeljica predstavljala, kdo sem in od kod prihajam, je nizala približno takole:

»Bojan, prihaja iz Ajdovščine, natančneje, rojen je na Predmeji, kamor, kot sam pravi, se rad vrača. Kako tudi ne, saj je tam veliko lepih razgledov, tam je svet bolj odprt. Tu, v naših grapah, pa smo bolj zaprti.«

In jaz ne bi bil jaz, če ne bi hitro odvrnil:

»Ah, to pa res ni problem, odkar reklamirajo mineralno vodo Donat.«

P O K A N J E

Pokanje je ponehalo. Novo leto se je začelo, da, da ... Premišljuje gospod Janez, ko po kosilu dremlje na kavču in se pogovarja z mačkom, ki si ga je umislil, da mu ne bi bilo dolgočasno. Vidiš, moj dragi, čakaj, saj ti niti imena še nisem izbral. Pa bodi Castro, no, boš ... Nič! Maček samo leno pogleda in se spet preda udobnemu dremežu. Castro boš, da veš, pa nič drugače. Ej, moj Castro, kako je postal svet zapleten. Kaj ti veš, kaj je tam v mojem mestu, v Ljubljani. Ja, ljudje so bili na ulicah, zahtevali to in ono, vlada pa nič. In tisto zmerjanje s pošastmi? Pa ja, ko si ponižan in razžaljen si pa pošast. Ni mi všeč, veš, da ljudje takole rogovilijo, da morajo tako rogoviliti. Saj jih razumem, o ja, jih. Vidiš, tebi je lepo, zagotovljeno imaš vse, prav vse ... Pa še osnovne dejavnosti ti ni treba opravljati, ti lenoba, niti miši ne loviš več. No, lepa reč, maček pa tak. Nič ne boš rekel, kaj. Prav, ti kar predi in sanjaj svoje mačje sanje. Pa bi ti lahko povedal, kako je bilo, ko sem bil še v službi, ko smo odgovarjali za vsak odpust delavca, ko so ti imeli sindikalne domove na morju, ozimnico, pravice ... Vidiš, moj dragi Castro, pozabilo sem ti povedati, da se je zadnjič neka gospa repenčila, da ne verjame, da so nekateri otroci lačni. In veš, kaj je še rekla, joj ...! Naj jedo pečene golobe. Takšni bi še tebi teknili, kaj. Ja, sita vrana lačni ne verjame, sit maček pa ... In kaj bo iz tega moj Castro, a? Zdaj je novo leto. Že nekaj dni čmuriva v hiši, Mici pa ni in ni. Voščila mi je po telefonu, ampak ... Če bi moja pokojna Amalija vedela, da imam ženske obiske, ej jej! No, Castro, bo revolucija. Ti si strokovnjak za to, no!? Kaj, nič ne bo!? Politika se bo zamenjala, narod pa!? Ja, vem, kako je to, vem. Veš, Castro, zdaj se mi zdi, da se prepiramo, kdo bo vozil pok-

varjen in razmajan avtobus. Pa niti tega najbrž ne vemo, kam se peljemo. Takole, v neki sanjavici, vidim našo državo, v podobi tistega razamajnega avtobusa v znamenitem filmu iz naše bivše skupne države. Ja, takšni smo zdaj, ja. Pustiva to politiko, moj Castro. Včeraj si bil pa ljubosumen, ker me ni bilo cel dan, no skoraj cel dan. Veš, kje sem bil, zdaj ti že lahko zaupam. Šel sem tja gor do novega prijatelja, do tistega, ki ima zvezdo sredi vinograda. Dobil sem ga v kuhinji, z očali na koncu nosu in v nekih papirjih, vsega osuplega in jeznega. Študiral je nakazana plačila za grozdje, za letnik 09 - 10. In še sam sem osupnil ob tistih številkah. Ugotovila sva, da je bila cena grozdja v letu 09, 5 centov, kar bi letos zadoščalo za pol kilograma sena, ja dragi Castro, račun je pravilen. Poglej, letos je bala sena približno 30 €, težka približno 300 kg, so tudi že dražje, ampak povprečje ... Letnik 010 so plačali 0,10 € za kilogram grozdja, torej ravno toliko kot je letos kilogram sena. Da bi seno vrednotili z grozdem, joj! In zdaj da bo vrednost grozdja 35 centov, torej 3,5 kg sena ... Castro, a razumeš to ekonomijo? In potem govorijo, da je zadruga godna za odpis. Kako tudi ne, če tako čudno oblikujejo cene osnovne surovine ... Zagotovo bi bilo ekonomično krave hraniti kar z grozdem. Potem bi lahko tržili posebno mleko, ki bi bilo morda primerno tudi za pijance ... In s tem bi rešili še mlekarno, ki ji tudi slabo kaže. Ej, moj Castro. Cena tvojih briketov, hmm ... No, to je pa posebna zgodba. Veš, v evropski skupnosti je vsaka krava deležna vsaj 1,5 evra na dan, kar je več, kot premorejo revni ljudje v Afriki, koliko pa stane maček potem!? Tebe to ne zanima, kaj? No prav, bom pa tiho. Zdaj veš, zakaj me ni bilo včeraj. Ravno, ko se je Janez namenil, da bi zadremal skupaj z mačkom, se na vratih oglasi kleno trkanje. Pa prav zdaj, hudič babji, Janez

ponejevoli, se odkašlja in zakriči gromki »Naprej«. Majav je vstal in se pripravil na voščilo, na ocmokovanje.

To je zdaj za njima. Posedeta za mizo, Janez postreže že prej kuhano kavo, zdaj samo pogreto, seveda pricurne malo žganja, malo govorniške vneme, kot on temu reče. Zdaj že ve, da je prišel vaški Google in da se lahko pripravi na vse novice bližnjega okraja. Na hitro mu natrosi nekaj novic o tem, kdo vse se je polomil med poledico, kdo je šel kam za novo leto, kaj je novega v Ajdovščini in podobne čenče.

»Odkar me ni bilo, se je veliko dogajalo tam v tisti vaši Ljubljani, pa Maribor, a. Ste videli, kaj. Moj pravi, da so Štajerci res ta pravi, da on že ve, ko pa je vojaka služil v Mariboru. Saj sem ga šla enkrat obiskat. Meni je bila najbolj všeč cerkvica na griču nad mestom nad vinogradi. In sva šla peš tja gor. Ja, pa dobre gostilne so imeli. Ampak, da hočejo kar z ulice pa v občino. Si predstavljate, da bi pri nas drli gor do župana, a?« si Mici da duška.

»Predstavljam si že, ne vem pa, če bi bilo tu to možno, ker se mi zdi, da je v Ajdovščini vse tako zaspano. Podjetja jim ukinjajo, narod pa nič. Kar nekam se porazgubijo med vinograde in v kleti, pa najbrž tam preklinjajo in robantijo, čeprav lokalna politika nima nič pri teh razprodajah, ker so pač prišli trgovci z novci. In tega se danes ne zavedajo, da smo v času, ko lahko denar kupi tudi zrak nad dolino, da,« Janez jezno reče.

»Ja, denar rihta vse, prav vse. Boste malo slanih arašidov. Ko grem na pot, jih včasih meljem po novih zobeh. Bi?« reče Mici in ustrezljivo drži škrnicelj.

»Ne, hvala,« je Janez odrezav.

»Kaj pa pisatelj, vas je že obiskal?«

»Ja, je že bil, pa sva se kar nasmejala. Včasih pove kakšno takšno, da te zvija od smeha.«

»Vam bom še jaz eno povedala na njegov račun. Pa mi je vseeno, če mu boste to povedali, ker meni ne bo zameril. No, ko je še hodil v osnovno šolo gor na Otlici, pa ni bil med najboljšimi učenci, da boste vedeli, ni bil. Celo ponavljal je sedmi razred.«

»Res!?!« se začudi Janez.

»Res, res, no ... In je bila ura zemljepisa. Priložnostni učitelj, ker takrat so vsi učili vse, si je omislil spraševanje. Pa je bil vprašan naš pisateljček: No, Bojan povej, od kod pridejo arašidi. Bojan pa menca in vendar reče glasno in možato. Od Berteta (žal že pokojni znani trgovec na Otlici). Seveda je sledil smeh. Učitelj se pa zresni in reče: Ja, ma Berte prodaja tudi žeblje na vago ... In je dobil velik cvek naš pisatelj,« Mici sklonjena naprej zaupljivo pridoda.

»Te mi še ni zaupal. Čakaj, naslednjič ga bom vprašal, kako je, če pri zemljepisu dobiš cvek, no, no. Bi še malo žganja v kavico, bi,« Janez ponuja.

Mici odkloni in se začne poslavljati, češ da se ji mudi, da mora shujšati to leto ...

Bodo že poskrbeli vladni ukrepi, morda s pečenimi golobi ...

No, tole, še jih je nekaj, a zdaj je humorja zadosti, in tiste cene grozdja, ja no, se Zalinsky zamisli ... Čas je, da preberem še kaj resnejšega. V tem mehkem zraku mi gre branje. Dovolj sem umirjen in še spočít. Komar, prekleto ... Vstane, vzame brisačo in nameri. S slabim vidom mu ne gre najbolje. Pa vendar, oddahne se, ko na beli steni vidi rdečkasto črto. Utolažen v potovalni torbi poišče knjigo

lokalnega pisatelja. Kratka proza. Potegne zaznamek ven in vidi, da sledi naslednja kratka zgodba. Nastavi si svetilko, nadene čitakon, si podstavi blazino in se usede. Ni še polnoči, ni. No tole bom še prebral, to zgodbo, si reče in začne brati.

ČRTE NA NEBU

Vaja in še enkrat vaja, si je rekel, potihoma, da ga ne bi slišala samota, ki se je sukala okrog osi njegove zavesti. Prinesel si je še eno čašo vode in si zrahljal ležišče; ležišče, če se temu reče ležišče!? Stara medvedja koža položena na nekaj grobo stesanih desk in podložena s praprotjo in slamo; vzglavnik pa je bil en sam omot iz starih cunj, ki jih je dobil v dar, ko je po vaseh nosil obljubo božje besede. Z neizmerno radostjo je pridigal o nebesnih skrivnostih, o Kristusu, ki je hodil po vodi in je bil križan, da bi odreševal ubornost teh ljudi, ki brezzobi umirajo v zanikrnih kočah in še vedno orjejo tudi brez živine, moj Bog, moj Bog. Tale moja kočica, prislonjena na breg, stesana pred leti. Stari Janjo je imel za lov, tako je rekel. Ja, njemu je šlo dobro, za gosposko v gradu je lovil in skrbel, da v njihovih gozdovih ni bilo nepovabljenih. Ja, pa ga je Bog poklical na čuden način. Našli so ga golega in spečega dol ob potoku. Govorilo se je vsemogoče, da so ga zle vile v gozdu zapeljale in slekle, pa da so ga obsedle, da ga je čarovnica našla, da ... Ko sem jaz prišel do kočice, je bil že pripravljen za onkraj. No, meni se pa le zdi, da ga je Bog pripravil na zadnjo pot takega, kot ga je dal na svet. In govorili so celo, da je bil umit in nadišavljen z nekimi zelmi. Moj Bog, kakšni so človeški jeziki, moj Bog. O, saj bom molil za njih, bom, si je

zašepetal in se naslonil na trhlino okna. Šipi sta bili tanki in v kotih se je že nabiral zelen mah. Kar strmel je in gledal tisti trak mahu. Sklenil je roki in se predal jutranjim molitvam. Tako dolgo je moli, da je kar pozabil, da mu v kotličku nad ognjiščem brbota voda, v katero je imel navado nasuti nekaj koruznega zdroba, ki si ga je nanosil s plodne ravnice, kamor je šel trikrat na leto do znamenite cerkve in tam tri dni premolil brez hrane in vode. Največkrat se je potem tudi onesvestil in so ga spoštljivo pustili v tej njegovi zamaknjenosti. Prenesli so ga v bližnje župnišče in ga oskrbeli, da je spet šepetaje pomolil in je v nekaj dneh bil sposoben za pot. Včasih se je primerilo, da je s seboj pripeljal kozo. Revica se je pasla okrog kolibe, celo seno ji je pripravil za zimo, a je vedno tako naneslo, da so jo zveri zavohale in jo pokončale. Volkovi, ti presneti volkovi, si je mislil, ko je dokončal molitev in je poljubil lesen križec, že ves oguljen in črnkast. Rožni venec je spustil v velik žep ohlapnega ogrinjala, ki si ga je sam sešil, nekakšna črna plahutnjava, ki je v vetru ovijala njegovo suhoto. Ostala oblačila je dobil spodaj na gradu, kamor je hodil nekajkrat na mesec, da je v kapeli pomolil in se pogovarjal z mladim učenim gospodom, ki so ga zanimale mnoge stvari. In kakšno knjižnico si je že omislil. Žal so mu dopustili le nekaj ur, da je v njej prebiral latinske spise učenih mož, kajti mladi gospod je s knjigami ravnal lepše kot z damami. Samo v posebnih rokavicah se jih je smelo preprijemati in obračati. Na bralno mizo jih je prinašal sam in potem tiho sedel v kot. Zoprno je bilo tudi to, da je mladenič kadil pipo, ta prekleta navada, ki se je zanesla sem od obmorskih mest. Privzdignil je vrečko z zdrobom in jo skrbno razvezal. Kako je bil smešen s temi vrečkami. Razdelil si je zdrob na več obrokov in zato si je sešil vrečke, posebne so bile za dopoldan-

ski in opoldanski obrok, za večerni spet druge. Polagoma je začel sipati in mešati. Dim se mu je vrtinčil v lase, pa se ni zmenil za to. Mešal je s počasnimi enakomernimi kretnjami in spotoma z nogo porival debelejšje poleno na ognjišče, da je prasket isker zletel mimo kotliča v odprtino nad ognjiščem, ki je bilo prislonjeno ob osmojeno in črno skalo. Pameten je bil stari Jan, pameten, da si je to čuvajnico postavil sem gor na breg in ob skalo, ki je tako trdna stena, pa še majhen izvireček je blizu, no ... Samo, koza, koza mi spet manjka. Pa bom poprosil grajske, da mi eno dajo, zdaj jih imajo za krčenje lazov, okrog štirideset jih lahko našteješ, in mladega pastirčka iz vasi, pomaga pa mu dekletce s takimi lepim obrazom; če to ni angel, potem ... Pa kako je prijazna in s kakšnim glasom zapoje. Ah ja ... Sladko se mu je razlezlo čez raskav obraz. Kar prenehal je z mešanjem in si zaprispodbil včerajšnje srečanje. Šel je čez rebri, da bi obiskal staro Anžinko, ki zdihaje odhaja – baje so se ji zamešala čreva in je v krčih prosila boga, da naj jo vendar vzame na nebeško tlako. Pa je prišel med koze in se veselil meketanja. Tu in tam je katero pobožal in se jim dobrikal. Razdrobil je skorje stare polente in jim jo je podelil. Kot velik grozd so se nabrale okrog njega in se mu meketaje prilizovale. Malo je bilo, premalo za vse. Pa ti pride dekletce z nasmehom in s šopom nabranih jagod. In je rekla: »Gospod, tele vam dan. Me boste naučil brati, gospod, boste?« je moledovala. In vzel sem tiste jagode. Seveda jo bom učil, če jo bodo starši pustili. Kaj vem, Matic, njen oče, je strog možakar in mrk. Preveč je vdan vinu, moj Bog. Kadar odsluži tlako in gre potem vse dol do morja, kjer kot dober tesar kaj zasluži, potem pa pijančuje, da je joj. Pet otrok ima, ko pride zima, je pa ... Moj Bog, kakšne preizkušnje delaš nad ljudmi, zakaj, zakaj? Zaradi dima so se mu oči

rahlo solzile. Z grobim rokavom si je obrisal solznino in potem z ihto zamešal preostanek. Jezil se je, ker se mu je del zdroba prismodil, da je zasmrdelo. Počakal je, da so se jeziki plamena znižali, potem je premaknil verigo, na kateri je visel kotlič in odstavil jutranjo polento. Del jo je takoj pretresel v leseno posodo in jo pihal, da bi se stvar prej ohladila. S čim bi jo danes zabelil. Mast sem porabil, špeha ni. Nič, malo ječmenove kave gor, pa bo. O, če bi zdaj imel pol litra kozjega mleka, svežega, zavretega, spenjenega. No, tudi kravje ne bi bilo odveč, da o kisle m ne govorim, takim, z debelo smetano, trdim, da bi se kar potresavalo na polenti. Spodaj na gradu ga mečejo svinjam, ljudje pa ... No, to je pa že druga zgodba. Bog že ve, zakaj je nekaterim dal preveč, druge pa šele preizkuša, če so vredni njegove ljubezni. Zaobljubil sem se mu, da bom moli in molil, pa da bom zmeren pri hrani. Ječmenovka, kje je ječmenovka. Saj sem jo včeraj skuhal in pripival. Aha, tu se skriva ta črnina črna ... Sklonil se je in izpod klopi povlekel neroden lončen lonec, ga za trenutek postavil na žerjavico, da se je tekočina nekoliko pogrela. Potem je prelil polento in z leseno žlico pojedel, kar si je pač pripravil. Ko se je odteščal, je sklenil roki in se Bogu zahvalil za daritev hrane. Prišel je trenutek, ko se je zleknil na klop pred kočjo in čakal, da jaso zapolni zlat slap sonca, ki je že pregriznil mračine v gozdu. Poslušal je zapoznele ptiče in vmes so se oglašali drobni zvonci onkraj dolinice. Pastirji so pasli na skupnih pašnikih. Francoz se bliža, vojne bodo, vojne, se mu je utrnilo v glavi. Mladi gospod v gradu, hm ... On misli, da je Bog samo neka izmišljena reč filozofov. Ne vem, če ima prav, nima ... Mene so menihi drugače učili in izučili, samo ... Tega se pa nočem spominjati, tega ne. Tisti dan, ko so mi odprli vrata in me poslali v življenje ... Oče Santorin mi je rekel: »Sin,

prelomil si železna pravila samostana in zato ne smeš več motiti sobratov s svojo preživahno naravo. Nisi dovolj ukročen, da bi Bogu služil s takimi orodji, kot jih imajo tvoji sobratje, tišino, delom in molitvijo. Preveč vrele krvi je v tebi in niti dvakratno puščanje ni pomagalo, zato smo se v tem jutru odločili, da ti pokažemo pot, kjer bo tvoja kri lahko dobila zadoščenje. Preveč begaš svoje brate s svojimi miselnimi spekulacijami. Vse mi povedo, vse. Dejal si celo, da je brezmadežno spočetje nemogoče. Kaj takega, moj Bog, nezaslišano. Podvomil si o resnicah Svetega pisma, kar ni dopustno. In to si govoril svojim sobratom, ki so vdani molitvi in spoštujejo božje razodetje, zapisano v sveti knjigi vseh knjig. Ne rečem, lepo si pisal, lepo, veliko koristnega si postoril na samostanskem posestvu, učil si vaške otroke, radi so te imeli, dobro, to šteje, ampak, da na glas izrekaš nedopustne misli in jih sporočaš svojim sobratom, tega ne smem dopuščati. Če bi bilo to v obdobju svete inkvizicije, dobro veš, kaj bi se zgodilo. Srečo imaš, da si v našem samostanu, kjer je veliko učenih mož in razumejo, da lahko kdo tudi drugače misli, kakor je zapisano v svetih spisih, vendar mora to obdržati v svoji zavesti! No, ko se bo tvoja kri zdivjala, potem pa lahko potrkaš na naša vrata. Vedi, niso ti zaprta za vedno, ne, to ne. Gospod, ki te je k nam pripeljal, nas podpira, zato smo dolžni bedeti nad teboj, ampak, nekoliko se boš moral zdivjati, to bo. Mlad si, dvajset let ti je, pa pojdi. Urejeno je tako, da boš našel zatočišče pri ostarelem lovskem čuvaju, ki se je s tem že seznanil, ko je bil ob veliki noči pri nas na spovedi. Kar k njemu se napoti. In uči božjo resnico, kjerkoli boš hodil. Bog ti bo že pokazal pravo pot.« potem me je pospremi do vrat. April je bil, sonce je obelilo jutro in padalo na golo glavo očeta Santorina, ki se je smehljaj, ko sem poklapano

šel proti vratom. Nisem se ozrl. Šel sem skozi ozke uličice in vohaj jutro. Kam, kam, mi je takrat pelo. Šel sem dol med travnike in trte. Nisem si upal pogledati nazaj, da ne bi videl, kako so se za menoj zaprla vrata. To je bilo pred dvema letoma. Potem, potem, ah ... Vaja, rekel sem si, da bo potrebna vaja. Takšna razmišljenost ne more pripomoči, da bi vzpostavil stik z najvišjim, ne. Tako, zdaj bo treba opraviti drugo jutranjo zahvalno molitev. Danes bom prosil Boga, naj odžene vojske. Zdaj, ko je cesar začel zapirati samostane, moj Bog, kaj takega ... Mene so izgnali, pa sem slišal, da bo tisti samostan ostal, ker je oče Santorin nekako le našel način, da je pretental cesarske uradnike. Bajе je dvakrat pisal cesarju, po posebnem slu mu je pošiljal pošto. No, no ... Sklonil se je v gubo in molil, dokler ni čutil, da mu kolena mrtvijo. Povsem izsušena usta je imel, ko je dožebiral. Vstal je in se prekrižal. Nekajkrat je poljubil velik križ med okni in se prav po tiho zahvaljeval križanemu: »Ti, ki si okušal bič in trnje, ti, ki si vzdržal hojo pod križem, hvala ti, za to milo poletno jutro, hvala, ker mi daješ moč, da zmorem hojo skozi mrak časa. Veš, obljubil sem, da bom širil tvoj nauk med te uboge ljudi, ki tržejo tod okoli gozda sence, da naredijo prostor, ki bo v prihodnje premajhen za zarod, ki pride. Moja zemeljska pot bo prej sklenjena, preden bom smel videti, kako se nove senožeti napenjajo čez te hribe in se množijo ljudje. Oblast, ki je od Očeta Boga, pa ima trd bič, najbrž nič trši kot tisti, ki je tebi raztrgal kožo. Danes bom spet šel dol v grad, kjer je mladi gospodar nagnjen k molitvi, čeprav dvomi, in je kar nekam preveč navdušen nad tistimi Francozi, ki so sekali glave kralju in kraljici, pa ostalim tudi. Od te pripovedi me je še nekaj dni strašilo, res. Rekel je, da so se glave zbirale v košarah, kakor se nabira v jeseni zelje, preden se nariba in

da v kade. O moj Bog, celo posebno veliko sekiro da so iznašli, giljotina da ji pravijo. Poklekneš, položiš glavo na tnalno, ki je verjetno še krvavo od tistega pred teboj, potem pa ... O moj Jezus, mar je Bog oče res to zaukazal, veš, da resnično dvomim v to. Bog oče je blag in poln ljubezni, po drugi strani pa nas kar naprej preizkuša, kajne. No, ti si tiho, nič ne rečeš. Pa sem ti povedal, da so doli v večji vasi zgradili nekakšno šolo, kamor naj bi iz teh hribov zdaj hodili otroci in se naučili branja in pisanja. Vsi že ne bodo šli. Nekaj kmetov se je že odkupilo od gospodarja, pa so zdaj na svojem. In ti potrebujejo dosti pridnih rok na posestvih. Doli med vinogradi pa še več. Tod so ljudje še kar vraževerni in vidijo stvari, ki jih ni. Še kar naprej verjamejo, da so neke čarovnice krive za pogine živine in za točo. Lansko leto je toča klestila po krompiriščih, pa so rekli, da so jo hude babe naredile zgoraj v vrheh. Saj je bilo res hudo, ko je tako klatilo, in potem je bila lakota. Vem za revne koč, kjer so krompirčke šteli, ja, ja ... Še dobro, da ni daleč, do plodnih ravnice, tja čez, kjer so speljane poti za tovarnike. Pa so malo trgovali, tudi na skrivaj, da so lahko preživeli. Koruzna moka jih je nekako preživela, tako kot mene. Grajske kašče so bile polne, to pa. In mladi gospodar je na moje prigovarjanje prodal pet konj in zob dodelil najrevnejšim, tistim, ki bi v zimi zagotovo pomrli od lakote, če ne bi kuhali vsaj redkega močnika. Tisti konji so bili samo za okras, pa tudi že v letih, da je njihova iskrost ugašala. Šli so na sosednji grad, kjer je čuden gospodar. On vse stavi na meč. Omislil si je majhno vojsko in se pripravlja na to, da bodo prišli Francozi. Tako bo to, kajne, gosposka se bo menjala, ubogi ljudje pa bodo imeli nove dajatve, še višje, in spet bodo morali tlačaniti. Mladi gospod mi je razlagal, da je bilo včasih res hudo. Gospodar je imel vse svoje vasi z

vsem življem. On je odločal, s kom se sme kdo poročiti, določal je tlako, dajatve. No, če prav pomislim, potem so se igrali Boga. Da, prav tako bom rekel, igrali so se Boga. O vsem so odločali ti zemljiški gospodje, prav o vsem. Ne zameri mi križani, če tolikokrat dvomim o resnici, ki jo je preko drugih sporočil Bog oče. Menda mi je dal zato pamet, da jo uporabljam. Zdaj bom šel dol v vas, da malo pogledam, kako se ljudje ubadajo s košnjo. Vse je zdaj v tem delu, vse, staro in mlado. Seniki se počasi polnijo, kosci pa so že skoraj pomlatili tudi že odročne senožeti. Nekaj je še ostalo na grajskem, ampak tam je mladi gospod odredil, da bo namenoma pustil staro travo za konje, da taka mora biti. No, on že ve, kaj dela, saj je učen in si je dal prinesiti tudi knjige, ki že govorijo o tem, kako se umno ravna z živino in konji. Včasih, veš, me prime, samota, da ... Gledam to svojo kočo in se kar zasanjam, kako bi bilo, če bi jo ob jutrih pometala ženska, pristavila kotlič, potem ... Vem, rekel boš, da sem se očetu Bogu obljubil in da moram opustiti skušnjavo, da bi se meseno sladil. Pa vendar, dokler sem bil v samostanu, sem bil s sobrati. Lahko smo skupaj molili, delali, se pogovarjali, zdaj pa ... Dolge ure minejo, jaz pa otrpnem v molitvi. Moja moška leta me napenjajo, če me razumeš moj križani. Da, včasih se mi oko ustavi na kateri od mladih kmetic, še posebej zdaj poleti, ko vihtijo grablje po senožetih in so z golimi meči. Kar ustavim se in gledam in gledam ... Bog je dal žensko lepoto, da se moškemu oči spočijejo, pa da ga povabi onkraj, kjer molitev umira. No, no ... Vaja, vaja, vaja ... Takole križani, zdaj vidiš, da sem nepopustljiv v tej svoji samotnosti, tu zgoraj, kjer je hlad ... mir. Odpovedi in še enkrat odpovedi, da bo Bog oče zadovoljen z mojim služenjem. Tako, zdaj grem dol v vas, tudi v župnišču se bom ustavil, kjer je stari župnik že

ves v pričakovanju, da bo poklican. Mladi, ki mu pomaga, pa je nestrpen in preveč poln neke ihte, ki je ne razumem. Mene je obtožil, da trosim neresnice, da begam ljudi, pa sem mu povedal, da nosim tvoj nauk med ljudi, da naj jih kar lepo vpraša, kaj jim govorim in kako jim razlagam Sveto pismo in pripovedujem zgodbe, ki povečujejo ime Boga očeta. Res pa je, da si včasih še kakšno izmislim, to je res. No, ko pridem zvečer domov, pa bom spet pomolil pod tabo. Čuvaj mojo skromnost in verjemi, tvoji nauki bodo zacveteli, bodo.

Sparinast dan se je polagoma spremenil. Od vzhoda je grmadilo težke gmote oblakov in jih gnalo sem od morja in plodnih ravníc. Predolgo sem molil ob Anžinki, predolgo. Revica, poslali so po mladega župnika, da jo pripravi za onkraj. Gor do gradu je pa še daleč. Po ravnini, pa čez potok in potem hoja po zložni poti zadaj po gozdu. Ne vem, ne vem, če bom utegnil priti pred nevihto. Joj, dobri Bog, usmili se, prenehaj strašiti. Ubogi ljudje imajo veliko sena na tleh, pa ga ne bodo utegnili prigrabiti. Je že prav, da malo pogrmiš, a ljudje bodo trpeli. Mogoče so res grešili in so hlapci vlačili dekle na seno, pa tudi gospodarji so si katero vzeli, vem ... Zdaj, ko je hrane več, zdaj se jim tudi sla oglašá, tako si pač uredil. Grešnost je v nas, to je res. Tamle pri znamenju bom pomoli in te iz srca poprosil, da odženeš to črnino kam drugam, kjer je zemlja žejna. Te rebri pa so namočene še od prejšnjih deževji in ravnina, poglej, kako je zelena. Trava že spet veselo žene, potok je poln vode, reka onkraj hriba tudi. Letos ne bo suše, hvala ti vsemogočni. Zamajal se je in se še bolj zavil v ohlapno črnino, pod katero ni nosil poleti ničesar. Rad je čutil veter na goli koži, na dlačju na prséh in na mečih. Kadar je tako pihalo, se je rad razgrinjal in se nastavljal vetru. Odslonil

se je od starega hrasta in se zagnal naravnost v žito, ki je že zorelo. Razgrnil je ogrinjalo in se predal divjemu vzhodniku, ki so ga napajali visoki vrhovi na severovzhodu. Čutil je mrazino in se malce nagnil nazaj. Smejalo se mu je. Najraje bi kar vznak padel v žito in gledal, kako nadenj pride dež. Bil je tako zamaknjen, da ni slišal nerodnega drdranja stare kočije onkraj njive. Par konj je hrznil in slišalo se je smejanje, ki ga je sem čez prinašal veter – tudi žensko smejanje je bilo vmes. Ves preplašen se je nenadoma zagrnil in si zategnil vrv okrog ledji. Pogledal je tja čez in prepoznal grajsko staro kočijo. Oster vid mu je prikazal dve ženski glavi v oknih. Kočijaž pa je z dolgim bičem priganjal konja, da je kočija kar poskakovala. Ženski smeh je še kar plaval nad žitom. Bog moj, takole sem se razgaljal in delal sramoto. Pa kaj, tak sem, kakršnega si me ustvaril. Vem, da to ni spodobno, vem, dobri moj Bog, oprosti, moja krivda, moja krivda, je zastokal in padel na kolena v žito. Hitro je zmolil nekaj kratkega in se zvijal. Potem se je zagledal v makov cvet, ki je nemočno nihal v mrzlem vetru. Poslušal je to šumenje in božal makov cvet. Vidiš, drobna cvetka, tako nas življenje upogiba, a se vedno znova vzravnamo. Ti si tako lepa in nežna, tebe je bog namenil, da lepšiš dni mojim očem, kajne. Ovohaval je pšenico in si šepetal: Takole raste kruhek, mehak kruhek, ki ga ima gospoda v gradu. O, kako je bel, kako se topi v ustih. In če je namazan z maslom, o, še topel, o ... Pa tudi sam je dober, o, pa še kako. Tak, še iz peči in hrustljiv. Kako diši zgoraj v grajski pekarni, kadar zjutraj pridejo ven hlebci. Stari Maduno zna, o zna delat kruh. Mladi gospod ga je pripeljal nekje dol od morja iz enega mesta, kjer je imel svojo pekarno. Pa mu je ponudil nov dom na gradu. Mislim, da se mu toži po morju. Vsaj rekel mi je tako prejšnjo nedeljo, ko sva sedela

pod drevjem in mi je pravil, kako pogreša galebe, pesem mornarjev in vrvež v mestu, kjer je imel na majhnem trgu pekarno, ki jo zdaj vodi sin. Gospod mu je ponudil dobro plačilo, pa je prišel. Ja, pa še hlebec kruha mi je na skrivaj dal. Pol sem ga pojedel, še preden sem bil doma, nekaj sem ga odščipnil tudi za ptičke, ja ... Oster vijoličasti blisk se je zajedel v hrib za njegovim hrbtom. Zagrmelo je in siknilo, da ga je kar pretreslo. Trznil je z rameni in se boječe oziral po oblačju, ki se je vrtinčilo. Silovit sunek vetra je kar polegel žito. Shulil se je in se spet umaknil pod hrast. Čakal je, da se ulije. Spet so ostre strele razklale nebo. Bog, zakaj se tako jeziš, zakaj? Je šepetal in se ves tresel. Pokleknil je in hitro molil molitev, ki naj bi urekla grom in dež. Minile so dolge minute. Potem pa se je močan naliv zagnal sem čez polje in divje bičal žito in klestil listje hrasta. Vmes so padale tudi drobne ledene kroglice, nekakšen sodriš. Vse je trajalo le nekaj minut, a dovolj, da je bilo v trenutku žito poležano, on pa premočen. Ko se je uneslo, se je vzravnal in utrujeno gledal poležnino na njivi. Šel je do makovih cvetov in gledal, kako so zatlačeni med žito. Na cvetu, ki ga je malo prej božal, je ležala debela ledena kroglica. Vzel jo je in jo pokotrljal po dlani. Čutil je hladno pikavico. In si je rekel: Bog, so to tvoje hladne solze, kajne. Jočeš, ker smo grešni, ker nisi hotel, da smo taki kot smo. Saj se bomo poboljšali, boš videl. Prej ko bo nekaj stoletji mimo, bo človek vendar postal človek. No, poglej, kaj je zdaj tu. Pšenica ne bo nasitila lačnih ust. Te njive so grajske, vem, a oni imajo denar in bodo pšenico kupili drugje. Kaj pa kmetje, ki morajo svoje dajatve opraviti, kaj pa oni. Na njih si pa pozabil, o Bog. Nevihta je odgrmela za hribovje. Pri tleh je že vlekel toplejši zrak, najbrž gnan sem od morja. Počakal je, da se je skozi pretrgnino v oblačnih gmotah prepikalo

sonce. Stopil je izpod drevesa in si ožemal težko tkanino. Še dobro, da je bil stisnjen pod drevjem, sicer bi bilo huje. Nastavil se je soncu in si gladil dolge lase, zdaj kar nabrekle od dežja. Posmrknil je. Malo ga je mrazilo. Poskakoval je in otresal vlago iz las. Mlačen veter mu je dobro del. Čutil je, kako mu suši kosmati nogi in skromno obuvalo, nekakšen podplat, privezan na nogo z jermeni. Vse si je sam naredil. Tega so ga naučili samostanski bratje. Po ozki stezi se je namenil do jase, kjer bi obesil mokro ogrinjalo. Pretipal je cunjasto bisago. Kos polente, ki ga je nosil s seboj, je bil ves namočen. Zagrizel je v razmočeno rumenino in pocmokal. Lakota se mu je začela oglašati. Še malo, pa bo v farni cerkvi zazvonilo poldan, je pomislil in se s kislim obrazom oziral tja čez, kjer se je zvonik šilil v nebo. Oziral se je gor proti gradu. Zamislil si je, kako je zdaj tam gor. Miza v jedilnici je najbrž že pregrnjena. Kuharici sta z razgretima obrazoma nad kotli in kotlički, vse diši ... Če bi bil povabljen k mizi, o ... se mu je naslikalo, da so se mu sline kar same pocedile po črni gosti bradi. S tankimi suhimi prsti si jo je razčesal in izbežal nekaj okruškov polente. Kam zdaj, kam zdaj? Našel je mirno jaso, kjer se je že večkrat gol predajal soncu. Prav blizu je bil studenček. Slekkel je ogrinjalo in napeto poslušal, če se ne bi od kod prignal kakšen zapoznel kmet, kajti onkraj gozda so imeli senožeti. Jasa je bila namenjena paši grajskih krav. Od tu je šla ozka pastirska steza vse gor do gradu. Vsako leto so jo trebili. Za zdaj ni bilo nevarnosti, da bi ga pastirji presenetili, kajti pasli so komaj v avgustu, ko je bilo drugod že manj sočne paše, v tem gozdu pa je še bila. Sedel je na gnijoče deblo podrtega drevesa. Obraz je nastavil soncu. Zdelo se mu je, da vanj lije božja luč in ga razsvetljuje. Premišljal je, kako je s tem, s srcem, z ljubeznijo. Odkar je bral tiste spise, tisto leposlo-

vje, se mu je zdelo, da je človeško srce velika uganka. Bije in bije pa se ne utruji. In v srcu je vse zapisano, srce ve več kot pamet ... Mladi gospod na gradu ima tudi medicinske knjige, kjer so opisi in risbe. Joj, mrličje so rezali in potem risali ... Prašiča sem že videl, kako je narejen od znotraj, prav nič drugače, baje kot človek, čreva, pljuča, vranica, obisti, ne, ledvica pravijo, ja, no ... Pa pljuča in srce, le glava in nogi sta pri človeku drugače razraščeni. Ja, kako je Bog vse ustvaril. Da pa ima prašič srce takšno, no skoraj takšno kot človek, joj ... Kakšno mora imeti šele krava, pa konj, volovsko se prodaja, kadar jih pobijejo, tudi kravje. No, teh še nisem videl. Smo pa v samostanu dostikrat pražili goveja jetra, ja ... Ja, pa bi jih zdajle jedel, bi jih. In potem vse poplakneš z vincem. Ne, ne, vinca ne, vaja, vaja, odrekanje! Vince meša glavo in razburka kri. Po vinu kar pozabim, da sem Bogu obljubil treznost in skromnost. Kri je potem polna divje moči in seme hoče ven ... Seme, kaj mi bo seme ... Skopiti bi se moral dati, da bi bil krotek in mehak. Dva brata sta bila ob moškost. Ne vem pa, če po lastni volji. Zavaljena sta bila in mehka, leniva. Pela sta s čudnima glasovoma. Bi bil prav tak, zavaljen in krotak, tako pa ... Res, kaj mi bo seme. Ogledoval si je svoje sramje in se pogladil po kocinju. Pretipal si je mošnjo, ki je bila od vzdržnosti že kar zatekla. Res da je skromno jedel, a s časoma se je le nekaj nabralo. Olajšanje, če bi si priredil olajšanje, mu je vrelo v glavi. Tu, na jasi ... In če bi mimo prišla katera od mladih kmetic, ki se je zatekla pred nevihto pod okrilje grmovja. Pa če bi legla dol k meni in bi ji izgrebel bele kipeče prsi, takšne kot sem videl, tu blizu, lansko poletje, ko se je neka bajtarka kopala v veliki kadi zadaj za vegasto kočjo. Jaz sem stal za grmovjem in gledal. Mlada je še bila, komaj odrasla, z razpetimi lasmi. Skakala

je ven iz vode, da sem lahko videl njeno sramje, njen kosmati trikotnik med nogama. Potem se je umirila in dvigovala roko, da so dol kapljale kapljice. Prsi je imela še nekako ne prav velike, bolj bodičaste, ne kot tista druga kmetica, ki se je preoblačila in metala cunje v škaf. Spravljala se je k pranju. Brat Simon je imel knjigo, v kateri so bile risbe, kako se plodita mož in žena. Početi tisto ... Štrcelj zarineš ženski nekam med noge, kjer da je vlažno in toplo, potem pa brizgne sem vanjo. Pri tem da človek kar malo umre, tako mi je pravil brat Simon, ki je bil v posvetnem življenju v več mestih, kjer se je dalo plačati ženskam, da so te olajšale. Če bi predstojnik Santorin vedel za tisto knjigo, o Bog! Pa je rekel Simon, da je po njegovem prepričanju to Bogu všečno, da je zato tako ustvaril ljudi, da se svobodno plodijo, da s tem pravzaprav izpolnjujejo njegovo voljo. Cerkev pa da to duši. No, če bi njega slišal Santorin. Dvomim, da bi Simona pognali čez prag, dvomim, saj je koristen – kaj vse zna. Joj, takole leči na kmetico, ji usta položiti na vršička dojk, jih gnesti, o ... Čutil je, kako mu štrcelj nabreka in se postavlja. Miže se je gladil in videval mlado kmetico, kako se sklanja dol k njemu. In potem se uleže v travo. Nogi gresta narazen ... Dihata, dihata, se grabita, stokata ... Moj Bog, spet bi grešil, nad sabo bi grešil. Ta zver v meni, ta zver ... si je šepnil, ko je pretipal ogrinjalo, ki se je za silo že osušilo. Stlačil si je v usta preostanek trde polente in jo divje pogrizel. Poplaknil jo je s studenčnico. Namenil se je po pastirski poti kar gor na grad, pa bo, kar bo. Potem se je spomnil, da mora še do znamenja na križišču med njivami, ker se je pred nevihto tako zaobljubil, vendar ga je deževje ustavilo. Obrnil se je in klecavo šel nazaj na kolovoz do znamenja. Križani je tam bil že nekoliko nagnjen v desno. Očitno ga je veter še bolj razmajal. Pokleknil je in kljub

razgretini pomoli. Čutil je, kako mu sonce lepi tkanino na usločen hrbet, a je vseeno vdano molil. Ves poten in tresoč se je vzdignil. Razrahljal si je vrv na ledjih, popravil cunjas-to bisago in šel nazaj na bližnjico, ki je vodila proti gradu. Še preden je prišel do senc, je čez njive udaril opoldanski zvon. Zaradi izčiščenega zraka in toplega vetra, ki je vlekel iz tiste strani, je bilo zvonjenje še močnejše slišati. Ustavil se je in se pokrižal. Ne vem, če bo primerno, da pridem ob taki uri gor na grad. Gospod bo pri kosilu, hlapci pa tudi. Mogoče bo celo čemerren, kdo ve. Zadnje čase, odkar veseljači z ostalimi gospodi in hodi gor v gozd v neko kočo, ki ji rečejo kar Anina kočica, kaj vem ... Vedno pride nazaj ves mrk, nič kaj pripraven za pogovore. Tam se dogajajo tiste stvari, tisti ples mesa, bi rekel. Slišal sem, da si dajo gospodje pripeljati žlahtnih mladih damic prav dol od morja, takšnih, ki so vajene takih zabav in rade ustrezajo. Mladi gospod je zaročen, to že, a poroko odlašaja, češ, da še ni pripravljen, da se mora malo zdivjati. No, pa je samo dve leti starejši od mene. Lansko jesen so ga prvič povabili tja gor, zdaj pa kar zahaja, takoj ko sneg skopni gredo. V maju je bil trikrat tam gor, no ... Neki večer sva govorila o moških stvareh, o semenu, o pomenu ženske, o nuji ... Dolgo sva premlevala, kako je s tem pri živalih, kako pri ljudeh. Zaupal mi je, da ga je v to vpeljala služkinja, ki je bila za to na gradu, da poskrbi za ugodje, kadar je treba. Lepa plavolas-ka, ki je sicer dobro igrala na violino, mu je pokazala, kako je narejena ženska in kako to gre med žensko in moškim. Prvič, da je bilo kar tako, kar na hitro. Potem, potem so se v tisti zimi vaje nadaljevale, pa mu je bilo komaj šestnajst let. No, do pomladi je že vedel, kako je s tem. Jaz pa ne bom tega nikoli vedel, ne ... se mu je zagrenilo. Ustavil se je in na ovinku počival. Tu je bila ozka izseknina, skozi katero

je videl vas okrog cerkve in daleč tja na zahod, kjer se je dolina prelila v široko plodno ravnino. Tam je bilo manjše mesto, velika cerkev in visok cerkveni dostojanstvenik, ki je tako počasi lupil pomaranče, počasi ... in pridigal, da je potrebno božjo resnico nositi med ljudi, da je potrebno grešnost odpravljati, da je potrebno biti veri vdan in skromen. Nemalokrat mi je priporočal, naj se raje vdano polotim študija teologije, da mi preskrbi mesto, da ... Pa sem mu samo poljubil velik prstan in se umaknil iz njegovih prostorov. Belolas starček se je temu samo smehljaj in še nekajkrat zamahnil z roko, kar naj bi pomenilo: pojdi, pojdi, zguba! Nad hribovjem je še blisknilo, na jugu pa se je modrina že izčistila. Prekrižal se je in se napatil gor proti gradu. Kmalu je prišel na pokošeno čistino in zdaj je že lahko stopil na cesto, vso razjedeno od neurja. Zastrmel se je v majhna korita, po katerih je še vedno tekla voda. Pa bodo morali spet delati tlako. Po vsakem neurju je tako. Odkar se je zlomilo kolo pri novi kočiji, mladi gospod kar naprej ukazuje popravljati cesto. In baje je najel novega inženirja, da bi speljal cesto po gozdu, kjer je manj strmo. Lani so že zabijali količe, kjer naj bi šla ta nova cesta. No, bomo videli, bomo videli. Stari gospod, ki je kupil ta grad mlademu, njegov oče, ne vem, ne vem, če bi bil za te novotarije. On je ljubil gozd, o, on ja. Sicer je dal speljati nekaj novih cest in se je dal večkrat zapeljati skozi svoje gozdove. Ne, on tega ne bi dopustil, ne. Še tistih dveh velikih smrek zgoraj nad mojo uborno kočjo ni pusti posekati. Kmetje pravijo, da če bo vihar in bodo polne snega, bodo padle na mojo kočjo. Kar je usojeno, to naj bo. Mlada grajska dekla je hitela s košaro na glavi gor po cesti. Vsa je bila zaparjena v obraz in dolgo krilo ji je opletalo po cesti. Grob grušč se ji je valil izpod nog. Gledala je samo pod noge in hitela. Usta-

vil se je in zaklical proti njej. Šele zdaj se je zdrznila, privzdignila rdeč, poten obraz in zadihano rekla. »Vi, gospod Dreja. Joj ste me ustrašili, Jezus Marija, srce mi bo vrglo na cesto, pa tak klanec, pa spet vroče. Kam pa, k nam gor?« je na kratko vprašala in si popravila košaro na glavi.

»Ja, gor sem namenjen, če so mladi gospod doma?« je vprašal in si zategnil vrv okrog ledji.

»So, so. Zjutraj so spraševali, če vas je kaj videti dol v vaseh. Pa sem rekla, da vas že cel teden ni bilo. Ja, telovo se bliža, velik praznik, a ne gospod.« je zažebala in si z desnico pritegnila dolgo krilo.

»Res, ja, še dva dni. Velika procesija se pripravlja. Jaz bom molil v samoti, ker tam tudi najdem Boga. No, gor pridem. Me lahko najavite pri gospodu. Kaj pa tovorite v tej vročini?« je bil radoveden.

»Ribe, gospod, ribe, danes zjutraj nalovljene, pa jih ribič ni mogel prinesti, ker ima veliko opravkov. Hlapec jih je pozabil vzeti, pa sem jaz morala dol do ribiča. Za večerjo bodo. Lepi kosi, vam rečem. Dol v grajskem ribniku jih pita naš ribič. Pa ne vem, zakaj te ribe danes za večerjo. No, bodo obiski, se mi zdi. Bom rekla, da pridete. Kosila še ni bilo, ker so gospod bili zjutraj na krajšem lovu in zdaj počivajo. Bom rekla, bom. Hvaljen bodi Jezus,« je še rekla in se zagnala mimo njega. Res je podišalo po rečnih ribah. Gledal je za njo, kako jo spodnaša na grušču. Mar je to tista, ki je dojenca zakopala v gnoj, je ta ...? se mu je sčrnilo v glavi. Slišal je zgodbo, da so hlapci na pomlad, ko so vozili gnoj na grajske njive, našli zakopanega dojenca. Vedelo se je, da katera od dekel tu in tam zanosi in rodi, potem ... Ena od dekel je ubila dojenca na tak način ... Bog, Bog, ga je lomilo. Ne verjamem, da bi bila ta, preveč odkrit obraz ima,

preveč miline je na njej. Nikoli pa ne veš. Mladi gospod o tem nič ne ve, ali pa se dela, da ne ve. Najbrž je zanosila s katerim od hlapcev, kar ne bi bilo nič nenavadnega. Brezmadežno spočetje, moj Bog, spočetje, ja no ... Zdaj mu je bilo lažje, ker bo mladi gospod Vito vendarle obveščen, da pride. Pa če bi si danes le privoščil nekaj čaš vina, nekaj Kristusove krvi. V samostanu smo ga redno pili, strogo odmerjeno, vendar smo ga. Odkar pa sem zgoraj, ga še nisem okusil, še ne. Čeprav so me silili z njim, a sem dal Bogu obljubo, da bom zadržan in skromen. Kozarček vina zunaj v senci in gledat plemenito gospo, njegovo sestro, sicer omoženo z zavaljenim gospodom – tukaj sta čez pletje, sicer pa tam zgoraj na Tirolskem nekje. Gospod samo je in počiva. Kdaj pa kdaj ga spravijo na lov, a hitro omaga. Primerilo se je že, da so na pol zavestnega prinesli v grad. Obšla ga je nekakšna slabost. Ne vem, ne vem, preveč hrane stlači vase in nič se ne giblje. Oče Gildo nam je govoril, da je vsa hrana sad zemlje, tudi divjačina, in da več kot jo spraviš vase, prej postaneš tudi sam zemlja. Ja, ja, vaje, vaje, skromnost. Šibkost mu je lezla v kosti. Mišice ga niso več dobro ubogale. Zleknil se je na kup vej, da se malo odpočije. Gledal je grajski stolp in zastavo na njej z grbom starega Attemsa. Močna rodbina, dobri vojščaki so bili ... Zdaj pa ... Ta mladi, ne vem, ta ne bo nikoli vojak. Njega zanimajo knjige, zabava in ženske, ja. Rad jih okuša, to pa. Sam mi pravi o tem, o vonjih kože, o vonjih las, o gibkosti mladih kmetic, o ... Pa me spet oblivajo grešne misli. Bog, kako naj se kaznujem, povej, kako? Danes sem že dosti grešil v mislih. Mar naj gladujem, povej!? S čim mi boš namignil, s čim. Glej, molil sem in še bom. Pomagam revežem, če je treba, hranim ptice, hodim in učim ljudi tvojih zapovedi. Vdano ti služim, a sem le človek, tak kakršnih je

polno, iz mesa sem, moj Bog. Krotiti meso, krotiti meso, krotiti meso ... Takole bova naredila. Danes se bom nasitil in napil, da si opomorem od dolgega gladovanja – samo polento sem jedel in to, kar sem našel v gozdu, jagode. Lahko bi si v potoku ujel kakšno ribo, a se mi smilijo. Sam ne bi mogel ubiti živali, ne ... Vem, da si jih ti naplodil dovolj, vem, a jaz spoštujem svetost vsakega življenja. Res pa je, da sem vmes pojedel še dva para suhih klobas, ki mi jih je dal kmet, ko sem mu pomagal razvažati gnoj na njive, pa njegovega sina sem učil računanja in pisanja. Tako bova naredila, kajne dragi Bog, tako. In potem se bom spet posetil do Marijinega vnebovzetja, tako, tako ...

Blage južne sape so nihale liste trte, ki je prekrivala del preddverja v levem krilu gradu. Za mizami je bilo še kar veselo. Dreja se je kljub vsemu opijal, nazdravljaj je in se smejal, da že dolgo tega ne tako. Neka priletna gospa se mu je cel popoldan dobrikala in mu skušala nakazati, da pa bi morda šel z njo na posebno spoved gor v sobo. Mladi gospod se je zapletal z novim inženirjem v dolg pomenek o cestah in poteh, ki so jih že stare civilizacije potegnile, pa jih je nekje čas že dobesedno prerasel. Slišal je, da so včasih vodo speljali po posebnih mostovih, da so že Rimljani spodaj potegnili cesto vse tja do stare Emone in še naprej. Da je bila zgoraj utrdba, kjer se še da videti ostanke. In pogovarjala sta se tudi o tem, da je bila ravnina pod gradom že večkrat poplavljen, da pa si je voda vendarle urezala dovolj globoko strugo, da odteka. Dreja si je nosil kose mesa v usta in vestno pomazal maščobo na pločevinastem krožniku. Pridno jo je poplaknil s hladnim vinom, ki ga je še bilo nekaj v globoki grajski kleti, kjer je bil tudi poleti primeren hlad, da je vino obstalo skorajda do novega. Gospa se pa kar ni dala odgnati. Spraševala ga je, kako menihi

prenašajo to, to, da so vendar moški in kot taki, no, se ve ... včasih narava vendar hoče svoje. Pa ji je razlagal, da je glavno to, da so v stalni molitvi in delu ob pičli hrani – no, ne vedno. Gospa je pridno pila, zelo pridno, da je večkrat nesramno kolcnila in si z orokavičeno roko naredila zaslon pred mesnatimi ustnicami. Bogat dekolte je razodeval, da je zmožna mile tolažbe, vendar so se ji gube na obrazu nesramno razlezele v neko potuhljivo grimaso. Toliko ga je le premamila, da ga je povabila pod lipo, kjer je bila še ena klop in majhna okrogla mizica, tam so jima postregli z dodatnimi kosi mesa in vinom, pa še nekakšno pecivo za gospo, ki je odklanjala meso, češ, da že ima rokavice, da se nekako pripravlja na večerno zabavo v manjši dvorani, kjer bo ples v čast napredovanja njenega brata, povišan je bil v visokega cesarskega oficirja, pa se je odločil, da bo praznoval na gradu svojega mladega prijatelja.

»Kaj ste pa dopoldan strašili, tam v žitu, čemu, mladi videc,« je skozi smeh rekla. Potem se je zresnila in nadaljevala. »Pravijo, da znate napovedovati prihodnost. Marsikaj da razberete z večernega neba. Nocoj, no, kaj vidite nocoj. Mrak se dela, pa vendar, kaj vidite?« je silila vanj.

»Stopim pred grad in vam povem, prav,« se je Dreja pijansko zasmel in se vzdignil. Čutil je omotnjava in neko težo, ki je ni bil več vaje.

»Samo, da mi ne pobegneta,« mu je požugala z belim orokavičnim prstom. »Nekaj vam moram zaupati, nekaj ... No, pridite hitro nazaj, pa vam povem,« je rekla in zamahnila z roko, tako nerodno je to naredila, da je prevrnila plemenit kozarec in polila gosto črno vino. Ena od dekel ji je hitela pomagat. Dreja je šel pred grad in čutil, da se mu je svet skrčil na pijano zibanje. Pogledal je gor v mračino, kjer je svetloba risala nekakšne črte čez nebo. Moj

Bog, črte na nebu? Mar niso to bojne puščice, mar niso to strele zla, mar ni to napoved novih vojn. Rdeče črte se vlečejo sem od vzhoda. Meč, ogenj in kri, kaj meč, zdaj so že tudi topovi. Ogenj bodo pljuvali in sejali smrt. Bog se usmili, vojne bodo, vojne ... V trenutku je postal bolj trezen. Pogledal je svoje nemarno zavezano oblačilo. Zagnusil se je samemu sebi. In takle visim med gospodo, ki je v lepih opravah, in tisti novi oficir, joj ... Kako je lep, ponosen, in njegova sablja. Bo tista sablja kmalu sekala v meso, bo delala rane ... Jo bo spiral z vinom, jo bo namakal v tuje reke? Bo ostal živ? Vojne bodo, voham jih. Francoz bo res prišel v te dežele. Te črte na nebu, Bog se usmili. Od tam se vlečejo, prav od tam. To jim moram naznaniti, to ja. Pijani hlapec ga je zmotil in se zazibal. Prekrižal se je in smeje rekel: »A gledate angelce, Dreja. Nocoj bodo angelci zgoraj v sobah sladko vzdihovali, boste slišali, boste. Veliko se jih je pripeljalo, celo sem od morja, ja, ja ...« Izgubil se je za prgiščem mladih dreves. Še enkrat se je ozrl za njim in pomislil. Kako preprosto razumejo vse – treba je dobro jesti, se ploditi in to je življenje, vse drugo ni pomembno. Šel je do kamnitega korita, ki je bilo namenjeno za napajanje konj. Dolgo je gledal svoj obraz v temneči vodi, pa je videl, da so se rdeče črte še bolj odebelile in se razlezele. S tleskom roke je razbil odsev na vodi. Opljuskal si je obraz, otresel glavo in se zbral. Šel je na dvorišče in povsem zbrano stopil do glavne mize. Obhodil jo je in mlademu gospodu šepnil, da bi rad nekaj oznanil. Gospod je vzel lovski nož in dolgo cingljal ob čašo, da se je šum rezgetavih smehov vendarle unesel in se polegel. Slovesno je rekel: »Draga gospoda. Naš Dreja, naš samotni pridigar Božje resnice je nocoj nekaj videl. In o tem bi rad spregovoril. Bodimo strpni in mu prisluhnimo, kaj nam je pripravljen zaupati. No,

Dreja, stopi na stol in povej, no, prosim. Gospodar je vstal, nastavljal svoj mogočni stol in mu pomagal, da je stopil nanj. Najprej se je lahko zamajal, a je spretno ujel ravnotežje. Drobne sveče so že cvetele med jedmi, pa se mu je zdelo, da je pred njim velik oltar in okrog njega posvečeni obrazi, ki so kar lebdeli v mraku. Dobro se je razgledal, ker se je bal, da bi bil med njimi kateri od cerkvenih dostojanstvenikov, ki bi ga hitro razglasili za blazneža in bi se trudili, da ga spravijo v ječo ali kam drugam. Že tako jih je veliko slišal od škofa, češ da se norčuje iz uradne cerkve, a ga je pustil, ker ni delal prevelike škode in je kar dobro razlagal sveto pismo in delil nauke. Pa je začel:

»Plemenita gospoda. Dobri Bog Vam je nasul darov in moči, da se zmorate nasititi z zemeljskimi darovi, ki so bili oplemeniteni s tlačanskim znojem. Vendar pridejo časi, ko bodo skorje kruha komajda zadosti za lačna usta, ki ne bodo zmogle molitve. Prejle sem šel pred grad, in kaj sem videl. Videl sem rdeče črte na nebu. Ozrite se v nebo, ozrite se v okno, kjer je dobri Bog. Vidite tiste črte, jih vidite.« Malo je pomolčal in počakal, da so se obrazi spet obrnili vanj. Šepetaje so si nekaj govorili, mlad novopečeni oficir pa se je zasmel in rekel, da so te štrahe znamenja novih zmag. Dreja se ni zmedel in je nadaljeval. »Noč bo svetla in lajali bodo veliki topovi. Vojna bo, vam sporočam, vojna. Bog Oče je narisal krvave poti po katerih bodo prišle trume vojščakov, da bi nas pokončali in bi zver v njih grizla naše živo meso. Krokarnji bodo krožili nad grobovi in nad trupli, ki bodo pozabljena ležala na njivah. Nočem vas strašiti, samo svarim vas, da se pripravite na Francoza, ki se bo priklatil z zli nameni!« je dokončal in sklonil glavo. Nena doma pa jo je spet sunknil gor in zakričal: »In to bo kazen za našo šibko vero, za naša teptanja božjih naukov. Prema-

lo molimo, premalo spoštujemo božje zapovedi. Vidite, nič nisem boljši od vas, čeprav me je Bog poslal med vas, da bi oznanjal njegovo resnico. Premalo sem mu vdan, priznam, premalo, a naj vam ne bom za vzgled. Nocoj sem razgret od mesne hrane, od vina, divji, in če sem iskren, željan ploditve, ja, tako je. Glejte, pod to cunjo sem jaz, sem samo jaz, igrača Boga, ves iz mesa in krvi. Jaz vem, da me Bog ljubi takšnega kot sem, in vas prav tako, vendar nismo spoštljivi do njegove resnice, ki nikakor noče biti vedno in povsod prisotna v našem razumu. Zato si zaslužimo kazen, zato. In ogenj vojne bo iz nas izžgal sramoto in napuh, dobri moji ljudje!« Nekaj medklicev ga je skušalo ustaviti, nekateri pa so se tudi smejali, kajti tako nerodno je razvlekel cunje, da se mu je pokazalo osramuje. Mladi gospodar ga je pocukal za rokav in ga potegnil s stola s tako silo, da mu je končal v objemu. Prekinjen je bil v silnem zanosu. Začel se je tresti in jokati. Šepetal je: »Dobri moj gospod, dobri moj gospod, pojdite na varno, dokler je še čas. Vojna bo, res bo. Ne zamerite mi, dobri gospod, če me gospod opominja in mi daje znamenje.« Mladi gospodar je samo zamrmral, da je že vse dobro. Namignil je dvema strežajema, da sta ga poprijela in odpeljala v neko majhno sobo s posteljo. Za njim je pohitela gospa, ki ga je prej zaman čakala pod lipo. Položili so ga na posteljo, vsega tresočega in jokajočega. Stresalo ga je in zvijalo. Gospa je ukazala prinesiti vrč vode in limone pa cunje za obkladke. Naročila je tudi deklo, da bo poskrbela, za kar bo pač še potrebno. Dala si je prinesiti tudi udoben stol, da bi ob njem počivala. Skozi misli so mu korakale trume vojakov in angeli so mahali z ognjenimi meči. Čutil je žerjavico, vohal je dim ... Govoril je dolge latinske molitve in neke zarotitvene besede. Preobračalo ga je in pene so mu silile na usta. Gospa ga je prisilila, da je

spil veliko vode, v katero so natisnili dve limoni. Počakala je, da se je vendarle malo odkrčil. Popravila mu je blazino in prestavila veliko svečo na mizi. Blaga svetloba mu je lila čez obraz in ga delal tako svetniškega, ukročenega, nezemeljskega. Hropel je in nekaj po latinsko govoril, da se je mlada služkinja križala, ko mu je polagala na čelo mrzel obkladek. Pred nočjo se je umiril in bil toliko priseben, da je bil voljan poslušati gospo, ki mu je začela odvijati njegovo zgodbo. Moj Bog, moj Bog je zahropel in se na pol usedel. Nenadoma se mu je zazdelo, da se je pomanjšal v gozdnega škrata, da lahko zleze skozi veliko ključavnico, v katero se je zastrmel. S čemernim obrazom je poslušal zagrenjeno gospo. In je slišal:

»Veste, Dreja, jaz sem poskrbela, da so vas peljali v samostan, ko ste dopolnili petnajst let. Na našem gradu ste bili rojeni, mene se najbrž ne spomnite, ker sem prihajala samo na obiske. Vaša mama ...« je rekla in pomolčala. Prestavila je svečo, da mu luč ne bi migljala v temnih očeh. »Vaša mama je bila spretna šivilja na našem gradu. Umrla je, ko ste se vi rodili. Pobrало jo je. In služkinje so vas vzredile. Oče, oče je menda bil krepak konjar, ne vem natančno. To sem vam bila dolžna povedati. Naučili smo vas pisanja, branja in še mnoge druge reči. Imeli ste uglednega kateheta in učitelja, potem, potem pa so se v vas začele oglašati divje življenjske sile. Ko ste dopolnili petnajsto leto, ste v nočeh ukradli konja in dirjali po njivah med vasmi. Pa v ribniku ste plavali, žive kače prinašali, no, no ... Se spomnite tega, Dreja, se, kaj?« je vprašala in se sklonila nadenj. Zagledal se je v črto dekolteja v hlebini, na katerih se je ustavil soj sveč, trepetajoč in čist.

»O, se ...« je dahnil. »Vi, ste, vi ste, plemenita Hilda, ah!« je dahnil. Megleno se je začel spominjati visokorasle

dame, ki ga je včasih prijela za ročico in ga vodila na sprehode spodaj pod grad in med njive. Kazala mu je, kako raste krompir, kako pšenica, utrgala je kakšno rožo in mu pela neke stare nemške uspavanke. Nekajkrat se je tudi peljal s kočijo na izlet, vse do lepe reke, kjer so imeli pojedino na neki pristavi. Spomnil se je tistih ulovljenih kač, spomnil ... Prinašal jih je v grad in dražil osebje z njimi. Potem je prišla tista jesen in temačna kočija. Meglen dan je bil, rahlo je deževalo. Vozili so se vse do noči, da so prišli do velikih samostanskih vrat ...

»No, ste se le toliko streznili, da ste me spoznali, no,« je gospa kimala in se mu nasmihala. Zdaj je imela goli roki, le naborki so ji krancljali suhotno zapestje. Kljub velikosti je imela obilne prsi. Segla mu je z desnico v lase in mu odstrla šop, ki mu je zakrival levo oko. »Od takrat vas nisem več videla, dragi moj Dreja, od takrat. Zdaj z možem živiva spodaj ob morju v mali palači. In ne bi bilo napak, če bi kdaj prišel k nama. Žal mi je, da se niste v samostanu še bolj izobrazili, da bi potem odšli v Milano na spodobne študije. To je bila moja želja, veste, pa ... No, obveščali so me, to ja, pa ...« je premolknila in se mu odtegnila. »Razumem, da me niste takoj spoznali, postarala sem se, ni kaj. Ko smo vas dali v samostan, mi je bilo petinštirideset let, zdaj me pa kar jemlje. Morski zrak me sicer oživlja, leta pa tečejo. Bog že ve, kakšne načrte ima še z menoj. No, vi pa, takole, samotarsko ... Tega si nisem želela in ... Ah,« je težko vzdihnila.

»Bog, Bog je tako hotel. Ne bom zanikal, da me ne žeja po znanju in vedenju. Velikokrat sanjam, da sem v veliki knjižnici in po cele dneve prebiram knjige. Tukajšnji gospod ima res bogato knjižnico in nekajkrat me je že pustil, da sem bral stvari, ki jih v samostanu nismo smeli. Rad bi

se naučil tudi francoskega jezika, tudi tega, a kaj, ko mi je ostala samo pot in skromna kočica. Ne vem, zakaj so me dodelili k ubogemu pokojnemu staremu lovskemu čuvaju. Morda vi veste?« je zasrepl vanjo.

»Pa naj vam zaupam še to,« je nežno rekla in ga pobožala po mokrih laseh. Poklicala je služkinjo in ji naročila, naj jima prinese močan čaj. »Tisti je bil brat vašega domnevnega očeta, zato. Vaš stric je bil, tako, ja. In stari konjar, vaš oče, o katerem sem najprej dvomila, da bi bil vaš oče, je sam priznal, da se je dobival z vašo pokojno mamo, lani je odšel k Bogu. Do zadnjega je skrbel za naše konje, vesten človek, a malo domišljav, to že moram reči. No, pokopali smo ga pri Svetem Ivanu, tam ima grob. Lahko ga boste obiskali, tam je tudi vaša mama. Sama sem plačala tisti grob, da sta vsaj v smrti združena, če za življenja nista smela biti. Vem, da so to grenke stvari, a prišel je čas, ko morate izvedeti resnico. Meni bi razneslo srce, če vam tega ne bi zaupala. Tako, Dreja, zdaj veste, od kod in zakaj. Ne terjam zahvale, ne. Hočem le, da bi se oprijeli kakšnega bolj zemeljskega poslanstva, to hočem. Glejte, lahko bi še vedno šli v Milano. Bi že uredila, da bi opravili nekaj šol in se potem izučili za profesorja ali pravnika. Za duhovnika je vaša natura resnično predivja. Preveč očetove krvi je v vas, da bi zmogli krotiti meso, če me razumete. No, ko se boste odpočili, na jesen recimo, pridite dol na morje, pa bomo uredili. Zdaj bi pa vas pustila, da se malo zberete in si opomorete. Marsikaj imate premisliti, marsikaj, ljubi moj Dreja. Na nek način vas imam rada, vsaj tako rada kot svoj sinova, ki se šopirita v vojaških službah, hčerka pa je ostala v samostanu. No, Bog vsakemu dodeli, kar mu je namenjeno. Molate in počivajte. Služkinja vam bo stalno na voljo, če boste kaj potrebovali, no ... Janja ji je ime, tako.

Zdaj pa grem dol v dvorano, da vidim, kako se bodo gospodje odrezali pri plesih. Slišite, glasba že vzdiguje peruti,« je rekla in vstala. Služkinja je bila med vrati s pladnjem. Namignila ji je, naj pladenj odloži na mizico, sama pa je še enkrat pogledala zmedenega Drejo na postelji. Zamizal je in zajokal. Spet ga je stresalo in zvijalo. Gospa je nekaj zašepetal služkinji in tiho zaprla za seboj vrata.

Prvi petelini so že peli, ko je nemočen slonel na oknu in vdihoval svežino jutra. Polagoma se mu je um bistril. Kakšna noč, je siknilo skozi zavest. Janja ... Sedla je na posteljo in mi menjala nekaj obkladkov, kar naenkrat pa ... Okusil sem žensko, trikrat, joj. Dobri moj Bog, zdaj nisem več čist, zdaj nič več. Pa te ne zapuščam in tudi ti me, prosim, ne zapusti. Nisem vedel do te noči, da meso da take odpustke, da te razbremeni in ti odvzame pamet. Sladko zibanje z Janjo me je odneslo tja, kamor z molitvijo še nisem prišel. Njene prsi, oh, so dišale kot praznični pomladni dan in njena moča tam spodaj!? Dragi Bog, zdaj sem odveč, kajne, v občestvu čistih, ki bodo doživeli večnost. Mar se bom zdaj kot pes klatil po deželah in lovil samo še meso. Ne, dragi Bog, v srcu je še vedno pramen tvoje luči, ki me bo vodila. Očitno si ti tako hotel, da sem spoznal, kaj je ploditev, da vem, kaj je grešnost. Kako naj potem pridigam čistost, če ne vem, kaj je grešnost. Glej, moje srce je danes polno joka. Gospa Hilda mi je povedala o moji materi, ki je umrla zame – in tako umiram jaz zate, verjemi mi moj dragi Bog in me ne zapuščaj. Molil bom, še bolj goreče bom molil. Obljubljam ti, da bom sledil stopinjam Jezusa in širil njegov nauk. Če pa me še kdaj zanese v mesenost, moraš to razumeti kot spotikanje na poti do tebe. Naučil sem se hoje, pa je še vedno majava. Misleci znajo povedati, da se je treba nekajkrat spotakniti, preden se zares naučimo hoditi. In v tem

jutru, ko je sad naslade še ves v meni, ko tamle na postelji še diši po Janji, po njeni mladi divji koži, se ti zahvaljujem za to daritev, dragi moj Bog. Janji nisem bil prvi moški, kje pa. Šepetaje mi je povedala, da je pač na voljo gospodom, kadar pridejo na grad. Da ima rada to in da je to njen namen. Zdaj bom šel do vode, da izperem s sebe ostanke noči, vso to nažrtost in zbitost. Potem bom šel gor v svojo kočo in se bom ves posvetil molitvi. Daj mi namig, dragi Bog, da me nisi zapustil, daj. Pošlji mi goloba, ptiča, karkoli, da bom vedel, da me še nisi zapustil. In v tistem trenutku se je mimo okna zagnala neka jutranja ptica, ki je hitela na drugo stran grajskega obzidja, kjer se je začel gozd. Spodaj se je oglasil rezget konja, ki ga je nekdo pozabil spraviti v hlev. Cepetal je po dvorišču. Bog, O Bog, je Dreja zastokal in padel na kolena. Spet je videl dve drobni črti na nebu. Po dolgi molitvi se je oprijel okenske police in se dvignil. Pregledal je nebo. Črti sta se razkosmičili v drobne oblačke. Še enkrat je pregledal sobo, ostanke čaja, razpelo nad posteljo. Šel je do postelje, pograbil ogrinjalo in ga slastno ovohaval. Z močnimi zobmi je odtrgal kos in si ga zatlačil pod cunjasto ogrinjalo. Zategnil si je vrv. Še nekajkrat se je prekrižal in potihoma zlezal na hodnik. Od nekod se je slišalo debelo smrčanje, spet nekje drugje je bilo slišati sopenje in tresenje postelje, spodaj pa so škripnila vrata. Shuljeno je šel po stopnicah, hitro stekel v vežo in skozi velika vrata na dvorišče. Pograbil je še kos hladnega mesa, ki je ostal na mizi in še nekaj drobnarij si je zmetal v bisago. Stekel je do glavnih vrat, na pol priprtih in se namenil na levo v gozd in po stezi dol do studenca, kjer se je imel namen umiti. Na cesti je zaslišal divje udarjanje konj. Ozrl se je. Manjša skupina cesarskih vojakov je hitela gor na grad. Za seboj so puščali prah. Ja, črte na nebu, črte na

nebu, na vojno se pripravljajo, mu je nekaj šepnilo. Pogledal je v nebo in spet so se oblaki nizali v drobne črte daleč nad ravnino ... Padel je na kolena in se ovil v mrmravo molitev.

Spet mistika, no ... Pa se da brati to, se da ... Čas je, da padem v črte spanja. Oj tole je pa pesniško ... Nikoli nisem pisal verzov, kakšno pesem sem prepesnil, to ja, pa kašen pameten izrek sem izpljuval, to je bilo pa tudi vse. Jani bom nekaj napisal, da bo zjutraj dobre volje. Vzame zajetnega mobilca in poišče Janin elektronski naslov. Pa napiše: Noč brez tebe, je kakor pomlad brez sonca ... Ah ceneno, no ja, vsaj iskreno ... Tako, zdaj pa sladko spanje. Ugasne luč, odloži čitakon in še enkrat premakne mobilca, da bo pri roki, če bo treba. In skoraj že zadremlje. Kdo? Jani leže zgodaj, kdo. Potegne mobilca in ... Hijacinta, zdaj!? Preklopi na slušalke in se ji oglasi.

»Kaj pa ti ob tej uri. Ne moreš spati?« jo vpraša.

»Oprosti, da te kličem tako pozno, oprosti. Sem te klicala na domač telefon pa te najbrž ni doma, kaj?« je spoštljiva.

»Ne, sem tu zgoraj, v centru za počivanje. Še zadnje kontrole, samo še to. Jutri pride Jani in bova naslednje dni šla po Istri. Pa Leninsky pride, psihiater. Jesenski potep. Kaj je tako nujnega, imaš spet težave?«

»Ne, ne, sapa mi uhaja, pa ne od zadaj, ne,« se Hijacinta zasmije. In s tem spravi še njega v smeh. »Veš, zgodilo se je, da imam novo knjigo. Tukaj je, se kar medim. Pa jo gledam, jo voham, prebiram. Novo pesniško zbirko imam. Saj sem ti rekla, da bo izšla, da mi pomaga pisatelj iz Ajdovščine. No, zdaj jo pa imam, jo imam,« kar zapoje v telefon.

»Čestitam. Malo prej sem prebiral kratko prozo tistega tvojega prijatelja. Pa kratke humoreske sem prebral, tudi ja. Torej, nova pesniška zbirka, ja, lepo, ne. Upam, da mi jo boš v kratkem dostavila. Kdaj spet prideš dol na Primorsko, v Vipavo?« jo vpraša.

»Zdaj sem v Vipavi. Obožujem jesen tu, res. Čez zimo bom kar tu. Ne maram megle in dima. Pridita mimo z Jani, pa ti bom dala, mislim, samo knjigo, ne« se zasmeje.

»Se razume, se razume. Si bila v toplicah?«

»Ja, bila. Oh, ti ne veš, kakšno zgodbo imam od tam, ne veš. Pred leti se je zgodila. Tega ti še nisem pravila, res ne. Pravi čudež, res, zgodil se je čudež. Imaš čas, greš spat?« je oprezna.

»Ne, ne, kot rečeno, maloprej sem odložil branje, ampak zaspan še nisem. Bom poslušal, kar povej, bom,« se Zalinsky povsem razdrami.

»Ti, tam smo bili sami taki, jaz po bolezni, takrat, ko je bilo že jasno, da sem zmagala, da sem premagala krvnega raka. No, to že veš. No, tam smo bili klapa, veliko takih, ki so komaj hodili, pa taki, ki smo še bili v gibanju. No, pa smo se dobivali vsak večer spodaj v kavarni in pokali vice, kot se temu reče. In potem pride neki večer možakar na vozičku, no, pride, se pripelje, no. Me poslušáš?« zagnano vpraša Hijacinta.

»Ja, te, kar povej, pride vozičkar, in potem?« Zalinsky našpiči ušesa.

»Pa se pripelje tja in vljudno vpraša, če se nam lahko pridruži pri mizi. Sprejeli smo ga in se je z nami smejal. Tak lep, veš, velik, že malo siv, ma lep možki, no. Potem sva se gledala, se nasmihala, kaj vem, neka kemija se je dogajala. Pomagala sem mu do dvigala in izkazalo se je, da

je v istem nadstropju kot jaz. Povedal mi je, da je imel hudo prometno nesrečo in da ne bo nikoli več hodil. Dala sem mu telefonsko številko in ga pospremila do sobe. Nič, potem smo se dobivali pri zajtrku, pri kosilu, tako pač, ne. Veliko sva klepetala. Ja, veš, en večer me je pa prosil, če mu pomagam pri kopanju. Sicer to naredijo sestre, da pa jih ne bi ob tej uri nadlegoval, ker to počnejo samo dopoldan, on pa da bi rad šel svež spat. Nič, pa grem z njim v kopalnico v njegovem apartmaju. Mu pomagam, tako pač ne, bolj kot mama, no. Mislim, stala sem tam, mu podajala milo, ga namilila, mu pomagala. Malo sva se smejala in to. Nič takega. Si še tam« preverja Hijacinta.

»Ja, ja, si ga kopala, no. In potem?« Zalinsky raste v radovednost.

»Ja nič, zaupal mi je, da ga je premamil moj smeh, da je to bilo nekaj, kaj vem. Rekel je, da se mu je zdelo, kot da teče studenček čez skale. Veš, kar pesniški je postal, no. In se je odvijalo naprej. Neki večer smo pa imeli ples spodaj, malo pred nekim praznikom ... ne, ni bil še osmi marec. No, saj ni važno,« po premolku nadaljuje Hijacinta. »Tam smo bili, glasba je bila in potem, veš, potem pa on meni reče, da bi zaplesal z mano. Si predstavljaš, jaz še vsa trda, ker me je bolel hrbet, on pa na vozičku, pa da bi plesala. Pa je vztrajal. In na začudenje vseh je sam vstal iz vozička. Mene je zgrabila panika, da bo kar padel, pa sem ga podprla. Velik je bil, Madona, no. In potem so vsi zaploskali. Umaknili so se s plesišča, da sva bila sama. In pesem, Bela snežinka, ja tista je bila, pa sva zaplesala, nerodno, pa sva, res, ti povem. Zelo nerodno je stopal, joj, saj zdaj se mi zdi hecno, kot nekakšen robot se je premikal, a je shodil. Razumeš to, shodil je. Jaz sem bila vsa rdeča in on se je naslanjal name. Vsi so nama vneto prigovarjali in ploskali.

Potem sem mu pomagala, da je šel do vozička in se usedel. Naslednji dan je tudi še poskušal vstati, vedno boljše je bilo. Zmogel je tudi že kratek sprehod po parku. Ti ne veš, kako se je čudil življenju, res. Kar recitiral mi je neke verze, pa govoril, da kako je srečen, da me je našel, pa mi je kazal rožice v travi. Marec je že bil in prve trobentice v parku. Res, čudež, no,« Hijacinta še kar zagnano govori.

»Pa je bilo to medicinsko dokumentirano. Kaj so rekli zdravniki?« zamišljeno vpraša Zalinsky

»Ja, ja, je bilo. Zdravniki so ga večkrat pregledali in se čudili. Ti ne veš, kako je bilo, ko sva šla skozi park. Res je hodil kot nekakšen, kaj vem, robot no, veš, tako nerodno in počasi, a je hodil. Pa so nama ploskali zgoraj na oknih. Ne vem, res je bil čudež.«

»In kako se je končala ta romanca?« se Zalinsky povsem zaradovedi.

»Nič, jaz sem morala potem domov, kmalu po tistem. A veš, da sva oba jokala, sva. No, on je bil poročen, kaj hočem, no. Po tistem mi je še velikokrat pisal. Toliko si je opomogel, da je šel nazaj v službo za štiri ure, no. Ampak, to ti pa še moram povedat, to. Ti, pa pride eno soboto potem dol iz Maribora. Nič, kar znašel se je pri meni v Vipavi, kar prišel je z velikim šopkom rož. Lep, visok, z dobrim avtom. Šla sva na kavo, se sprehajala, malo se objemala, no. Potem pa nič, čas je tekkel, on je ostal pri ženi v Mariboru in tako, no,« kar nekako potrto dokonča Hijacinta.

»Vidiš, ljubezen res zdravi,« se zasmije Zalinsky.

»Ja, ja res, je pa tudi edina bolezen, ta ljubezen, ki v posteljo položi kar dva hkrati, kaj?« se Hijacinta zasmije.
»No, zdaj veš več. Ti, pa pridita z Jani te dni po knjigo, no.

Sem ti že napisala posvetilo, no. Veš, da sem srečna, pa kako, no. Veš, kar se ne morem umirit. Pa vstanem, pa grem, preberem kakšen verz in se zamislim,« zapoje Hijacinta.

»Imeti knjigo, si predstavljam ja. V Varšavi sem imel prijatelja, ki se je šel pisca, ampak nič uspešnega. A veš, da je spal v spalni vreči pred tiskarno, ko so mu ponoči tiskali knjigo, res, tako jo je komaj čakal. In dopoldan je pijan prišel k meni s knjigo in s pivom. No, čestitke še enkrat. Se veselim branja.«

»Hvala, hvala. Ti, zdaj te pa ne bi več morila. Saj sem te klicarila na domač telefon, ampak tebe ni. Na mobi pa nočem, saj veš, zdaj pa kar nisem mogla. Dobro, lepo se imejta golobčka, pa pridita mimo, no!«

»Bova Jacinta, bova. Hvala za zgodbo, pa lahko noč.

»No, lahko noč gospod grof, lahko noč. Pozdravi Jani.«

Nekaj časa kar sloni in premišlja o človeku, ki je od same ljubezni shodil ... V mislih vidi dolgina, ki se majavo premika ob Hijacinti ... Trobentice, pomlad ... Res, čudež, ja ... Medicina nikoli ne doreče stvari, volja, samo volja in zmaguješ ... Mora biti neki presežek nas, mora. Ugasne svetilko, prekriža roki na prsih in si pritegne rjuho. Diši po sivki. Kako dolgo že ni zaznal tega vonja, vonj blagega juga ...

Nečimrn dan, je pomislil Leninsky, nov zdravnik v Centru za ... saj to je smešno, res je smešno, v Centru za počivanje. Včeraj sem prišel sem gor, na tale hribček. No, poglejmo, ali je med prtljago vse, kar mora biti. Morda sem pa kaj pozabil. Iz Varšave sem odletel, kar tako, na vrat na nos, in niti moji sladki Mini nisem uspel natanko razložiti, kaj bom tu delal. Moj Bog, ljudi naj bi odvajal od dela, ah! Spotegnjen plavolasec se nagne čez odprt usnjen potovalnik. Dolgo ogleduje lepo zloženo perilo pa nogavice in zimski pleten pulover z jelenčkom na prsih. Natanko vem, kje ga je mama kupila, o ja. Ona je imela rada te severnjaške reči, te mite o ljudeh zime ... Sanjala je celo, da bi eno zimo preživela pod šotori na severu Finske. Le kaj ji je padlo na pamet, pa saj, no ... Nogavic bo več kot dovolj, bo. Morebiti pa je nabor srajc le nekoliko okrnjen. Tale, pa tale, pa ... Kje pa je tista črna, tisto tako ljubim. Mina mi jo je pomagala izbrati, ona zna, ona ima visok čut za estetiko. Kje je? Mar je nisem vzел s seboj. Ja no, zaupal sem mami, da bo vse tako kot mora biti. Morda pa namenoma ni hotela, da bi vzel tisto srajco. Glej no, na to pa nisem pomislil, no ... Nekako je ne prenaša, rekel bi celo, da je ne mara, če to ni le preveč zapletena trditev. Pa je res ni. In ravno to srajco sem nameraval obleči, ko bi se predstavil lastniku te male grofije, ki jo je kupil grof Zalinsky in tu ustanovil ta center. Seveda je glavni tu tisti obritež z brčicami, ki me je včeraj pričakal na letališču v Italiji. Predstavil se mi je kot Diran prvi. Moj Bog, Diran prvi, se plavolasec zamisli in se sesede na udobno razsežno posteljo. Za hip se zazre v veliko zrcalo nasproti postelje. Dolgo gleda svoj podolgovati obraz in pretirano začesano levo stran lasišča. Danes je pomemben

dan, pa bi moral biti ultra urejen. Tak pa res ne morem pred grofa, tak ne. In ta grof ... sproščen sanjač, ki je dobil te griče za smešen denar. Pri nas na Poljskem je obogatel z gozdovi in s prodajo stanovanj. Je pa iz plemenite stare družine, ki se je vlekla še iz pradavnih časov, ko se je Poljska mešala s cesarstvi. In kolikor sem uspel prebrati na medmrežju, so njegove sorodstvene vezi bile napeljane celo na avstrijsko plemstvo po stari mami, in nekaj ruske plemiške krvi po dedku. Njegova mama pa je bila iz Slovenije. Težak nevrotik, tale grof, težak ... Nisem prepričan, da ni že poskušal kakšnega manjšega samomorčka, nisem prepričan. Kolikor sem ga imel priložnost globlje spoznati, je imel kar veliko težav z alkoholom, pa s strahovi zaradi invalidnosti, pa še tista neprijetna operacija. Mislim, da bi bil zrel za resno obravnavo, da ... Pa razumi Evropo, če moreš, pa razumi. Črne srajce ni ... Potem bom oblekel umirjeno modro in suknič pa stroge hlače, nogavice pa ... Ja, ja, tamle, tiste ... Tako, usklajen sem, usklajen. Navzven že, navznoter pa ... Tisto vino, oh. Diran je kar točil. In zgodba, kako je postal Diran prvi, no ... Ko je raziskoval svoje korenine, je naletel na plemiške gene, ki so kazali na jug Italije. In geni so se tako uspešno mešali, da je postal slovanski princ, z nekaj južnjaške krvi. Ne vem, če nisem pretiraval z vinom. Ni moj običaj, da toliko popijem. Koliko možganskih celic je šlo po zlu, koliko ... Kdo bi jih štel, bodo pa druge morale več delati. Ah, rahlo mi nabija v glavi. In čaj, kje bom zdaj srkal svoj priljubljeni pravi čaj. Mešanico imam tamle v priročni torbi, samo, kdo mi ga bo skuhal, ja ne vem ... Sicer imam tu blizu kuhinjsko nišo, pa se bom moral znajti sam. Seveda, zdaj odpade smehljanje mame in njen lepi vrč za čaj. S kakšno prefinjeno kretnjo ga zna naliti v samo mojo skodelico ... Ja, pa je nisem pri-

nesel s seboj. Dve sem imel, eno doma in druga je ostala na kliniki ... Na to pa sem pozabil. Tu ne bo maminega vzdihovanja, ne bo. Kakšno jutro je bila res nadležna z vprašanji. Mislila je, da če sem se podal po klasični medicini še na psihiatrijo, da bom pa zdaj brzdal živčke celemu klubu njenih soklepetavk, ne, ne ... No, vsaj tega sem za zdaj odrešen, za zdaj ... Pretegnil se je in stopil do okna. Oktober, 2014. Gleda čez dolino na nasprotni breg, kjer se je rumenina polagoma spuščala v dolino. Občuduje lepo urejene vinograde, sprehajalne poti in veliko vrtnih gredic v dolinici na desni. Na koncu so majhne utice z orodjem in še naprej je nekakšen steklen paviljon, ki služi za priprave na terapijo. Prav posebna terapija je to, agrotterapija ... Ampak, zakaj ljudje pridejo sem pa delajo, če je to center za počivanje, pravzaprav nekakšen inštitut za počivanje. Več o tem mi bo zagotovo povedal grof Zalinsky, ki je idejni vodja, praktik je pa Diran prvi z njegovo družico Almito, okretno in praktično žensko. Še nekajkrat se pretegne in do kraja odpre okno. Še vedno dežuje. Posluša štropot na listih trte, ki je kot senčilo speljana nad okni novega dela hotela na vrhu hriba. Pogleda na desno in se zdrzne ... Na srebrnem drogu zagleda veliko rdečo zvezdo. Kaj je pa to, zakaj to ... !? Preziral je ta simbol, ki ga je doma videval še kot otrok, potem je pa izginjal. Babica mu je pravila, da so rdečezvezdniki ubili dedka samo zato, ker je imel manjšo tovarno. Vse da so jim pokradli, potem pa jih je reševal stric, ki je bil v Ameriki. In naenkrat se je spomnil zgodbe, ko je bil šolarček. Zabarantal je nekaj zvezkov stripa za lepo rdečo zvezdo, z zlatom obrobjeno. Prinesel jo je domov in jo kotrljal po mizi. Babica je prišla iz trgovine in tlesknila zeljnato glavo na mizo. Nekaj je zarenčala in odfrnila tisto zvezdo na tla, pa še pohodila jo je in nanjo pljunila. Debelo

sem jo gledal in nič nisem rekel. Potem me je prijela za glavo, z obema rokama mi jo je tiščala med vroče dlani; srepela je vame. Rekla mi je: fantek moj, to je simbol morilcev, slišiš, to so nosili morilci. Vem, da sem ji takrat zakričal, da ni res, da so morilci nosili kljukast križ. Pa je babica živčno stresala z bogatimi modrimi lasmi, najbrž si jih je takrat že barvala, in zakričala, oboji so bili morilci, oboji! Če ne bi dedka ubili eni, bi ga pa drugi. Preklete vojne ... In zdaj pridem sem in vidim ta veliki simbol. Kaj pa vem o tej deželi, skoraj nič. Prebiral sem, da je tu bila do prve svetovne vojne Avstro - Ogrska, potem Italija, nato Jugoslavija, zdaj pa so svoja država, silno klerikalna, vsaj tako je pisalo na medmrežju, ampak ... Kakšna vas pa je to, če nima cerkve in ima to veliko rdečo zvezdo. Diran mi je sinoči nekaj omenjal o tem simbolu, mislil sem, da se samo napihuje. No, glej, rdeča zvezda nad vinogradom in spodaj so nekakšni ležalniki. V priponkah, ki mi jih je poslal grof piše, da imajo posebne energetske točke, kjer se gostje lahko napolnijo s kozmično energijo. Nekaj bo že na tem, svetloba, svetloba, sonce. Nič še nisem moli to jutro, nič, zadregno pomisli. Globoko vdihne in začne moliti. Iskreno si je zaželel, da bi bil tu uspešen. Utolažen z molitvijo sede za mizo in si pripravi skromen zajtrk. Zajema med in ga kar z žlice polize, kruh pa malo odškrbne in poje samo sredico. Boji se, da bi si s trdo skorjo poškodoval dlesen, da ne bi spet imel zoprnih bulic v ustih. S svojo medicinsko učenostjo se je prepričeval, da bo tu v zraku že preveč mikrobov, ki jih njegov imunski sistem ne pozna. Zakaj sem sploh privolil, zakaj. Honorar, plača, morda to. A sem imel možnosti, sem imel, pa .... Zdaj je prepozno za vse. Pogodba je podpisana in Mini sem obljubil, da bom v dveh letih napraskal dovolj denarja, da si bova lahko kupila lastno stanova-

nje, katerega nama je rezerviral grof Zalinsky. Še vedno ima odličen pregled nad stanjem nepremičnin. Kar je res, je res, spreten trgovec je bil. Njegov oče, vladni človek, potem pa nepremičninar. Kaj ne, oni so imeli informacije in vpogled v registre nepremičnin. Prvi so bili pri koritu, mi pa ... Zdaj ni čas za ta domnevanja, zdaj ne, ob pol devetih moram biti v glavni pisarni v paviljonu A. Grof bo tam. In ob enajstih imam že prvega pacienta, Japonca, sedemdesetletnik, bi se rad ustavil, ne zna nehati delati. Ja no, no. Japonci so tako in tako zapadli v nacionalni kult presežne delavnosti. Hiperprodukcija in nepopustljivost. Najbrž se ne zavedajo, da svoja življenja razprodajajo za vse ostale. Tehnološko so doživeli revolucijo in prednjačijo, a kvaliteta življenja, o tem se najbrž ne sprašujejo. Ko sem bil v Tokiu, joj. Slišal sem predavanja njihovega guruja psihiatrije. Trdil je, da je sreča v tem, da občutiš uspeh, ko presežeš svoje želje. Tisto mi je dišalo po budizmu. Mama bi rekla, da je dela dovolj takrat, ko imaš žulj v duši ... Mama, zdaj je verjetno v veliki sobi in bere. Mogoče lije glasba iz solidnih starih zvočnikov. Nikoli ne bo pozabila očeta, je pač šel, ta visoki ponosni Nmec. In smola, Tudi dedek je bil Nmec in je babici ušel ... Ponovljivi vzorci usode. Tale med, dober, domač in maslo baje tudi. No, vsaj s hrano se bom tu lahko razvajal, vsaj to. Pristavi si za čaj. Ko čaka, da voda zavre, se ozira v drugo smer, kjer se lepe terase spuščajo na drugo stran, na severno stran hriba, spodaj vidi Ajdovščino in silose za žito. Dolgo samo strmi in gleda. Kaj je to, to mesto. Na medmrežju so le skopi podatki, burja, nekaj industrije, zgodovinsko mesto, Rimljani, utrdba in Mrzla reka. Vse si bom ogledal, za vse bo čas ... Mrzla reka ... Včasih so umobolne zdravili z mrzlo vodo. Moj Bog! V velike kadi so jih stlačili in polivali z mrz-

lo vodo, da so doživeli šok. Ne vem, ali fiziološki šok lahko ozdravi zmedene živčne vozle, ne vem. Veliko sem razmišljal o tem, a sem naletel na vrzeli v študijah. Mogoče bi kazalo še kaj postoriti na tem področju. Blage simptome je mogoče do neke mere nevtralizirati s fizičnim naprežanjem, to že, ampak lahko se zgodi preobrat, pa se ti še okrepijo. Na to bom moral paziti pri sestavi terapij, kajti vsak ima svoj prag utrudljivosti, prav vsak. Resda so si tu zamislili skupinsko delo, a bo znotraj tega diferenciacija. To bom danes grofu vse lepo razložil, prav vse. Saj sem mu vse napisal, pa ne vem, če je zares prebral. Občutek imam, da je površen in zaletav. Če bi hotel izdelati popoln profil njegove osebnosti, bi moral z njim prekrohati noč, ampak, kolikor vem, si je pridelal še eno fobijo, strah ga je tudi alkohola. Zaupal mi je del medicinske dokumentacije, vendar, na podlagi tistih izvidov bi lahko popil nekaj kozarcev na dan. Pri njem je prišlo do zanimive živčne reakcije, ki jo psihiatrija pozna pri vseh zasvojenjih, možgani doživljajo stranske učinke alkohola tudi kadar teh ni, torej pride do nekakšnega spominjanja, ki je hkrati opomin. V bistvu ga je strah strahu, ki ga prinese opoj. Najlažje ljudi spoznaš, kadar so v opitem stanju, takrat padejo še zadnje maske. Bo že držal rek, in vino veritas, bo. Mama bi rekla, da vino razveže jezik in odpre srce. Oče, on je rad zbiral vina, polna klet jih je bila, moj oče, Bruno iz vinskih dežel ob Renu. Trgovec z vini in predstavnik v Varšavi, potem pa je šel nazaj v Nemčijo, kar čez noč. Spomnim se njegovih šal, ja. In kadar me je vzel v naročje, mu je iz ust vedno prismrdelo po vinu. Kako tudi ne, ko je pa moral biti na tolikšnih pokušnjah. Oskrboval je z vinom hotele in nekaj restavracij. Sorodnike je imel v vzhodnem Berlinu. In ko je padel zid, je pohitel v Berlin. Ni se več vrnil, ni. Smešno, ne.

Nemci so najprej prišli in pobili veliko Poljakov, potem pa ti pride moj oče in jim prodaja vino. Moj dedek po očetovi strani je bil visok nemški oficir, ki je bil ranjen v bližini Varšave, ko je vendar bil preobrat. Vidiš, o tem pa še nisem razmišljal ... Prav sem dol sem moral priti in se napiti odličnega rdečega vina, da me zdaj takole razpira. Moj dedek na fotografijah. Visok mož, drugi dedek je pa bil trgovec in čevljar. Imel je delavnico za izdelavo čevljev in, kaj vem, ni bil ravno premožen, dokler ni ustanovil tovarne, potem pa da ... Očetova linja izhaja iz Vzhodne Nemčije, vendar je Dedek po vojni šel v Zahodni Berlin. Ni bil kaznovan, ker je bil v redni vojski, nikoli ni bil vmešan v kakšne zločine. Bil je samo vojak. No, kasneje je bil nekaj časa v hišnem priporu, nekaj so mu že našli Američani ali kaj. A se je kmalu izkazal kot spreten organizator obnove, ker je bil po osnovni izobrazbi gradbeni inženir in je vodil inženirske enote v vojni, ti pa niso ravno morili, ne. In po kakšnem ključu je prišel moj oče v Varšavo, ne vem, nikoli ni govoril o tem. Vem samo to, da je diplomiral na zgodovinskem inštitutu in je najprej delal kot zgodovinar raziskovalec, ker pa se je strastno zanimal za Rimljane in vinske kulture, se je izobrazil še v to smer, postal je strokovnjak za vina. Joj, njegovo ovohavanje, mlaskanje in mrščenje ... Nedeljska kosila, vedno je morala biti buteljka na mizi, vedno. Mamo je prepričeval, da se morajo Poljaki šele naučiti uživati v vinu. Kaj me zdaj tako strastno obsedajo ti spomini, kaj ... Se živčno zatezne in vsuje čajni drobir v krop, da prostor kmalu napolni mehak vonj. Počaka predpisane minute. Počasi naliva in pazi, da je curek pravilen. Potem sede in srkne, počasi in obredno. Tako, tein bo začel počasi delovati, počasi ... Pripravljen sem za grofa.

»Tako, kar se nanaša na delo, sva najbrž vse dorekla,« utrujeno reče Zalinsky in se mimogrede odžeja z mineralno vodo, ki jo prisrkuje tudi Leninsky.

»Da, mislim da res. No, priznati moram, da me ta pokrajina preseneča, to že. Dobro, danes je turoben dež, ampak konfiguracija in pogledi s teh gričkov, to zna navdušiti, zna. Ko sem se včeraj popoldan vozil sem gor, sem si mislil, da bo to osiromašen kraj, pa vidim, da je vse tako zelo evropsko. Malokrat sem potoval sem v te predele, samo enkrat v Rim, z letalom. No, upam, da bom tu našel pravo mero ustvarjalnosti, kar se znanosti tiče. Menda veste, da sem se odločil raziskovati v smeri fiziologije preutrujenosti in specifične stresorje. To je deloma že odkrito in veliko zapisanega, vendarle, tukaj bom imel opravka s pregorelostjo vseh stopenj, pa bom lahko nadaljeval tam, kjer sem na kliniki v Varšavi končal,« Leninsky doreče in do kraja izprazni kozarec.

»Kar se vaše znanosti tiče, imate popolnoma proste roke. Nekaj pa mora biti jasno, delo mora biti opravljeno korektno, to zahtevam in želim. In dodatnega financiranja tudi ne bo, če ste me imeli namen zaprositi za denar, da bi podprl vaše raziskave,« se grof odločno brani.

»Ne, ne, nisva se razumela. Delal bom, kolikor bo pač treba, o tem ne dvomite. Nenazadnje bom tu vsak dan, cel dan. Moje raziskave bodo podprte iz drugih virov, o katerih pa vam nisem dolžan poročati. V pogodbi jasno piše, da smem delati raziskave in da smem nadaljevati z delom, ki sem ga začel na kliniki v Varšavi. O tem sva se že sporazumela po elektronski pošti in na najinem drugem srečanju, se spomnite,« je Leninsky malce ogorčen.

»Ja, ja, spomnim se. No, tako, delali boste v korist klientom in sebe. Proste roke imate za svojo znanost, to drži. Sicer pa, če je karkoli, moj telefon imate in Andreja me bo tudi našla, če bo treba. Z Diranom bosta v stikih vsak dan, ostalo je pa stvar vaše strategije. Od vas pričakujem lojalnost in zavzetost. In nenazadnje, ponujajo se mi tudi drugi, vendarle, sem hotel dati priložnost prav vam, ki imate že določene izkušnje z zasvojenostjo z delom, ne vi osebno, nerodno se izražam, pač pa vaše znanstveno delo govori o določenih raziskavah, ki sem jih prebral, verjemite, natančno sem jih prebral,« grof živčno reče in si natoči mineralno vodo.

»Hvala za zaupanje in priložnost. Če sem iskren, sem na to pristal smo zaradi te nenavadne oblike zdravilišča. In filozofija počivanja me je povsem zagrabila, res. No, pa še nekaj povsem osebnega, želel sem spremembo. Naveličal sem se togega vsakdanjika in vseh tistih depresij in živčnih zlomov, pa še ostalih zlomljencev vseh vrst, ki jih je polna Evropa. Sem bodo ljudje prihajali prostovoljno, to je prednost. Tako, čez dobro uro imam prvo stranko, Japonca. Gospod prihaja na pogovor, ker bi se rad otresel zasvojenosti z delom, si mislite, pri sedemdesetih. No, se razume, da podrobnosti obravnave ostajajo v strogi tajnosti, se razume,« Leninsky kar drdra in drdra.

»Ja, to vem, ja. Tak je kodeks, se razume. Pravno mora biti vse, korektno. Torej sva domenjena, poročila pričakujem vsak mesec, plačo boste dobili šele v decembru, tako piše v pogodbi. Ostalo pa, dragi Leninsky, veselo na delo. In še nekaj, povsem zasebno. Bi se dalo domeniti, da bi se malo pogovorili z mojo Jani. Preveč dela, prekleto da ja. Jaz ji ne morem dopovedati, da je v življenju še kaj več kot prestiž. Bi šlo?«

»Ja, jutri vam sporočim, kdaj jo lahko uvrstim v večerne urnike, velja,« se Leninsky odsmehe.

»No, prav.« Grof energično vstane. Pospremi ga do vrat. Ostane sam v udobnem novem naslonjaču, ki je nekakšen prototip delovnega počivalnika. Zdaj ne morem več nazaj, zdaj ne več. Kaj sem si to nakopal, kaj. Mar bi samo užival in se sprehajal. Živeti brez skrbi, to ... Pa če bi vse skupaj prodal, če bi. Jani bi bila strogo proti, vem. In tale polizanec, tale Leninsky. Ja, on pozna fiziologijo duše, pozna, pa sila veren je. Zgražal se je nad zvezdo in ... Ne vem, njegova mama je res globoko verna, oče pa, protestant, ja ... O tem mi je govoril, ko sva se pogajala o tem, da bi res prišel sem dol. Ne vem, deluje mi tako zelo hladno in ostro. Zdaj je, kar je. Kaj sem si nakopal ... Morda je to moja splošna blodnja, ki je posledica zavedanja, da sem na novo zaživel. Saj bi se dal obravnavati temu psihiatru, bi se, a ... Vem, prerekala bi se o tem, koliko tablet bo treba, da bodo moji možgani vsaj približno sposobni dojeti razsežnost mojih nevroz in ostankov travm. Včasih se mi zdi, da sem bil rojen z namenom, včasih pa, da sem odveč. Ta nihanja, silna nihanja. Danes se počutim praznega in odvečnega. Tak dan je pač. In pogrešam tisto veselo družbo z Diranom in Tejo, ki ne more preboleti svoje velike ljubezni. Patološka zaljubljenost. Ne vem, ne vem. In zdaj bom moral prebirati poročila, gledati pod prste računovodji, nadzirati račune, skratka ... Neumno, neumno. Jaz sem narejen za samoto, sem res to ... Če se prav spomnim, mi je babica razlagala, da sem malce podoben ruskemu dedku. On ni maral ljudi. Še najraje je bil sam na neki pristavi v gozdnati pokrajini. Tam da je prebiral in opazoval živali. Še na lov se je malokrat odpravil. Po novem letu bo Jani prevzela finance, vsaj to, ampak bova oba zapletena v te skrbi.

Namignili so mi že, da sem utopist, da to ne bo šlo, da ... Koliko vprašajev. Koliko sreče je v tem. Morda bi pa res moral izpreči. Ne vem, potreben sem šok terapije. Naj se ga spet napijem, kot včasih, kadar mi ni šlo. Zajahal sem konja pijanstva in se izgubljal v konstruktih alkohola, dokler nisem sprevidel, da je vse iluzija. Nič, za danes imam zadoستي teh pomenkov. Dol bom šel, vzal psa in šel čez gmajne. Tam se najbolje dobim, res. Ko ležem v stare trave in voham tisto zemljo, ki tako malo rodi. In ko sedem med borovce in poslušam burjo, oh ... Samotni iskalec sebe. Dol bom šel, dol. Odpovedal bom sestanek z Diranom. Ja, še to, naročiti moram, naj detoksikacijski prostor opremijo s kamero, tako je pač naročil Leninsky. Opazoval jih bo na daljavo, sicer bodo s tem seznanjeni, v toaleti ne bo kamere, jasno, smo v sobah. Sicer bo medicinska sestra ves čas ob pacientu, pa vendar. Ne, ne, čim dlje od tu, čim dlje ... Zdaj mi to ni več v veselje, prav nič. O tem se moram resno pogovoriti z Jani, se moram. Ko sva hodila po Krasu, mi je že nekaj jamrala, da je noro to, da sem zapravil denar za ta center in da znam čez leta biti osiromašen. Kmalu bo začela s tem, da bi stvar prodal, vem. Ona je racionalna, doma je v financah. Jaz, jaz sem znal zavohati, kaj se spleča, zdaj pa znam samo še sanjati. Kako sem bil neumen. Jaz, grof Zalinsky, potomec plemičev, ki so v zgodovini tako blago ravnali s kmeti, da so jim ti sezidali kapelico v zahvalo. Obnovili so jo. Posvetil jo je papežev odposlanec ... Tisto je še dočakala naša Miholjka, da ... Kaj bi rekla mama na to, na te griče. Rekla bi, da sem zmešan, vem. Dva strica sta že bila tu in se čudila in zmajevala z glavo. Eden je celo pripomnil, da bi me morali malo v bolnico dati, da mi je operacija najbrž pustila posledice v glavi. Pa ja, še kaj. Če se spomnim na intenzivnem oddelku, sem tam že reševal lažje

matematične naloge na pamet, pa obnavljal sem vse telefonske številke. Najbolj sem se bal tega, da bi mi narkoza požrla veliko spomina, kar se rado zgodi. Na to so me opozorili. Ne vem, zmeden sem in utrujen. Gvido bi rekel, da se je treba utrgati. Ta moj Gvido, tako poln sredozemske filozofije. Njegov prijatelj, upokojeni profesor zgodovine, mi je pred dnevi razlagal, kakšne majhne državice so bile in kako so trgovska mesta počasi uničevala fevdalce, zanimivo. Malo se je kremžil, ko je zvedel, da imam naziv grofa ... Hitro mi je postregel s teorijo, da so vsi plemiški naslovi pravzaprav izpisani s krvjo in opečateni z mnogimi smrtmi. Kaj pa, bo že res, bo. O tem se nisem nikoli spraševal, kaj zares nosim s seboj, kaj vse je v meni, ne. Razlagal mi je, ta Antonijo, da smo plemiči sprva bili samo dobri vojaki znotraj plemen, kasneje smo si oblast kar vzeli in so se naslovi in zemlja podeljevali glede na bojno slavo. Da so v bistvu vsi plemiški naslovi nekakšni bojovniški čini znotraj večjih skupin, ki so prerasle plemenske skupnosti. Kasneje so se stapljali v ljudstva in narode, dokler ni prišlo do prvih fevdalnih držav, te pa so se pretopile v nacionalne in boržuazne revolucije so prinesle nov način razslojevanja družbe. In še in še je govoril o vseh filozofih in o italijanski spretnosti, da z diplomacijo marsikaj dosežejo. To bo res, ja ... Vendarle se bojovníki sčasoma utrudijo in postanejo plemeniti. Ah, težke misli, težke. Nič, zdajle bom poklical šoferja in odpovedal vse sestanke za danes. Dol grem. Moram malo izpreči. Padel sem iz svojega ritma, zato se bojim, da bom doživel še kakšen panični napad. Na hitro preveri, če ima v priročni torbici vse potrebne tablete. Vse je tu, se pomiri. Nekaj časa hodi gor in dol po razsežni pisarni. Pogleduje na blatno vozišče pod stavbo. V novem vinogradu težkemu modremu traktorju drsi ... Nasmehne se in si misli: Tale pa

res nima pojma, v takem deževju nima kaj početi v vinogradu, no, tisti ni moj, ne ... Pred operacijo sem si obljubil, da bom samo še užival življenje. Mar ga ne, z Jani ... Ne, pa ga ne. Več pozornosti ji moram nameniti, ja ... Nič, zdajle bom poklical šoferja, prav zdaj. Jani bom sporočil, da se dobiva ob morju. Dol grem. Pa ga prehitil klic. Diran. Z Almito ga vabita na štruklje. Tem se pa nikoli ne odpove, ne. Pristane na kosilo. Šoferja naroči šele za peto popoldan. Jani pove, da se bo zadržal do večera, da naj pride jutri popoldan.

Ob kavi je Diran spet oprhan s cigaretnim dimom in sprašuje:

»Ta detoksikacijski oddelek, kaj bodo tam počeli? Mislim to, to, da bodo samo tam, ne vem, ne znam si predstavljati. Razumem, če bi šlo za klasično zasvojenost z drogo ali alkoholom, ma, to, to, z delom. Kaj bo to?«

»Ja, Leninsky je predlagal, da se ljudi tam pusti v popolnem brezdelju prve tri dni. Nimajo interneta, nimajo telefona, razen linije do urgentne pisarne, če bi bilo kaj narobe z zdravjem, sicer bodo lahko pripeti na majhen EKG, ki bo povezan z računalnikom, pa krvni tlak bo večkrat spremljan. Sicer pa nič, tam bodo. Niti televizije ne bo, ne radia, nič. Sami bodo s seboj in lenarili. Vem, da bo to za večino noro, in bodo želeli že po nekaj urah v normalen oddelek, a tako to je. Najtežje se je seznaniti s samim seboj. Tako se pač začinja to zdravljenje. Dovoljeno pa jim bo oditi za nekaj ur v agromedicinski center, kjer bodo fizično aktivni, samo to,« grof razloži in prisrkne kavo.

»Ja, razumem, ja ... Ma, ne vem, če bodo vsaj malo delali, ne bodo imeli možnosti, da spoznajo brezdelje,« Diran sklepa.

»Obdobje brezdelja pride kasneje, ko se bodo malo fizično utrudili. Problem vseh teh je, da ne znajo čutiti utrujenosti, prave fiziološke utrujenosti, kar je osnova, da začnejo spoštovati lenobo in blagodejne učinke le te na telo. Če sem iskren, jih bomo skušali zasvojiti z lenobo. Plemstvo je bilo nekoč povsem prekuženo s tem, kajne,« se Zalinsky zasmije.

»Ne samo plemstvo, ne. V skupni državi smo imeli celo republiko, ki je bila znana po tem, da je cenila tak način življenja. Vam bom dal knjižico, kjer so izreki, ki so kot nekakšen katekizem proti delu, vam bom dal. To je bila samo folklor, samo to. Če si se poglobil v zgodovino tistih hribovskih plemen, si videl, da so razvili svoj sistem preživetja in da so se kar uspešno bojevali proti Turkom.« Diran skuša razpotegniti pogovor, čeprav se grofu vidi, da ga daje rahla nevroza. Trza z nogo in kar naprej pogleduje na uro.

»Koliko vsega še ne vem o teh prostorih. Mama mi je sicer pripovedovala, da so vas hoteli povsem balkanizirati, v vojski je bil skupen jezik, v Beogradu v parlamentu, ne, v skupščini, no, tudi več ali manj, pa da so vam skušali vsiliti tudi v šolo neko skupno kulturo. No ja, dva milijona, to je res majhnost. O tem se bova pogovarjala naslednjič, danes se mi mudi dol. Zdaj bom večkrat tu, brez skrbi. Pa hvala za odlične štruklje in kavo. Kam pa je šla Almita, kar odvrtila se je. Pozdravite jo,« reče Zalinsky in se dvigne.

»Ja, no, se vidimo, ne,« prikimuje Diran. S plemenito kretnjo ugasne cigareto in tudi sam vstane.

Grof se nameni peš do apartmaja. Z nerodnim dežnikom opleta mimo starega nasada češenj, na desni je že nov, in še malo naprej je nasad kakijev. Nekaj časa gleda v dolino in na severu se že redči črnina. Dežuje manj kot je dopol-

dan. Tale Diran, Diran prvi. Blazno željo ima po ukazovanju, in zdaj mu to laska. Saj je strašno inteligenčen, a mu manjka zagnanosti, to bo. Nič. Ven iz tega blata, dol, dol na morje, da bom poslušal ritem valov in njenega dihanja, ta moja sladka hrčica, se razneži. Zagazi v blato na slabo uhojeni poti. Pogleda čevlje, vse samo blato. Takole nas zemlja privija na svoje prsi in nas vabi ... Blato, samo blato. Za trenutek se ustavi ob stari trti, ki se pne ob zidu. Še nekaj listov rumeno sije v oblačen dan. Skloni se in gleda črne pege in vodne kapljice. Solze, same solze, se mu zdi. Kaj me grabi, spet mejna depresija, morda to. Pa bi res bil že čas, da se ga pošteno napijem, da malo grem onkraj, kjer ni nobene misli. Vstopa v svoj apartma. Zdi se mu, da je ta sterilnost tako boleča. Odloži dežnik in pohiti do odprtega računalnika. Mora preveriti elektronsko pošto. Nič pomembnega, nič, se potolaži. Jani sporoči, kako je potekla pogovor in ji pošlje nekaj digitalnih poljubov. Vse je ujeto v to elektroniko, vse. Srca utripajo v ritmu ponorelih elektronov. Stvar je prignana do nekih meja, se mi zdi, se grof razpušča v razmišljanju. Nič, malo lenobnosti, saj sem v centru počivanja. Zlekne se na ležišče, si naravna glasbo in se zamisli. Če bi svet začel manj trošiti, bi lahko bil tudi bolj počivajoč. Amerika je izumila potrošništvo samo zato, da bi spodbudila nove in nove želje. Kaj je treba toliko stvari. Kar naprej je treba najti nekaj, kar te naredi srečnega. Kaj pa je sreča, kaj je to. Če bi bil reven, kot je bilo večina mojih prijateljev v mladosti, če bi bilo spet tako, ko se je hrepenelo po nemogočem. Joj, takrat še nismo vedeli, kaj je to, kaj je ta nori kapitalizem. Sanjali smo dobre avtomobile, lepe obleke, hiše, kaj vse smo sanjali, priznam, tudi jaz. Od vsega sem si najbolj želel veliko knjižnico. In jo imam, soliden avto, pravzaprav tri, ne ... čakaj, pet, ja pet,

pa hišo na obali v Italiji, pa tale center, pa. ... Takrat, v tistih letih, imeti radio, imeti televizijo, kolo, ja, to so bili takrat statusni simboli. In gramofon, dober gramofon, nemški, sem imel. Kolikokrat smo imeli posebne večere, tišina in potem poslušanje glasbe ob svečah ali samo v temi ... Pivo in glasba ... Potem sem ga prodal, drago prodal. Zdaj pa se tudi tam ljudje prenažirajo in kupujejo ponaredke sreče. Naša sosedka, tista, ki je bila trikrat poročena, in vedno z nekom, ki je imel visok vojaški čin, tista si je omislila prenovo vile in zasebni solarij, pa jih ima že osemdeset, ampak ena od hčerk, ja ... lepotica, res. Pozirala je že za revije, celo v pornofilmih se jo je dalo videti. Končala je nekje v Nemčiji, potem v Ameriki, zdaj pa da spet živi v Berlinu. Z njo sva imela malo šolo seksa pri njih doma, v njeni sobi. Nisem bil edini, ne. Skozi okno sem lahko videl, da smo se v enem večeru zamenjali tudi trije. Potem me je prijela panika in sem šel k zdravnici, nič se ni zgodilo. Bal sem se, da bi staknil AIDS, ker je punca res pretiravala z burnimi stiki. Od takrat se nisem več dobival z njo, nič več. In zdaj počivam v Centru za počivanje, ah. Starajoče meso, ki si domišlja, da je še vedno prožno. Kaj mi je danes. Tole s potrošništvom, to. Ko bodo ljudje manj delovno razdraženi, bodo pa tudi manj trošili. Nekako jih bomo okužili z lenobo. Leninsky mi je zatrdil, da obstajajo tehnike, ki človeka pripravijo do tega, da začne razmišljati o drugačni vrednosti življenja. Manj bodo delali, manj bodo trošili, manj bo ekološke škode in manj bo stisk zaradi tega, če nečesa nimajo. Še vedno bo delovala energija reklamiranja, ki si izmišlja nove in nove mamljivosti. Bombardirajo nas preko vseh čutil, z vonjem, zvokom in vidom. Z vonjem, vonj vanilje, recimo, ki da je v materinem mleku. In potem ti dišavijo prostor s tem, pa ženske kupijo več oblek. Kak-

šne neumnosti si bodo še izmislili. Daleč gredo s tem, daleč. In potem se zavrti krog. Če imajo ljudje potrebo po zapravljanju, bodo skušali tudi več delati, dobiček se bo pa koncentriral pri posameznikih. Ne, ne, začeti bo treba revolucijo s počivanjem, bo. Diran pravi, da bo lenoba rešila svet. Ja, na nek način res. Malo bi zadremal, pa ne gre, ne gre. Do petih je še ura in pol, kaj zdaj. Oh, saj res, s seboj imam pisma naše babice. Sinoči sem jih začel spet prebirati. Da, to, to. Poišče čitakon in iz priročne potovalne torbe izbrska plastično mapo s pismi, ki si jih je pripravil za branje. Spet leže, prižge lučko nad glavo in bere:

Spoštovani.

Zdaj, ko se pomlad nezadržno širi, ko me zapušča zimska okostenelost, si drznem vam pisati. Prsti me še ne ubogajo, kot bi si sama to želela. To zimo sem prezebala, huda je bila. Naši prostori so bili tako nerazumno hladni. Saj sem jih priganjala, da naj bolj kurijo, ampak nič ne pomaga, osebje je leno in nobene prave vesti nimajo. Težko jih pripravim do tega, da bi sami kaj postorili, da bi videli, kaj imajo narediti. Malo več trdote bi si vendarle lahko privoščila, pa nimam te pravice, ker sem se zaobljubila, da ne bom kruta. Moj mož pa, naj mi bo milo prizaneseno, mož pa se ne briga za hišna opravila. Če sem mu kdaj omenila, da kurjava ni prava, da so drva mokra in slabo gorijo, mi je sila netaktno svetoval naj se pa malo več gibljem. Njemu je lahko, vsak dan je izginil do pristave in tam zganjal svoj cirkus s konjem in lovom. Meni je puščal skrb za naš mali dvorec. Kaj mislite, dragi moj, da mi je bilo lahko vse tiste temne mesece. Edina svetloba ste bili vi, si drznem priznati, in pri tem priznanju mi sila drhti srce. Če bi zdaj stali tukaj za mojim hrbtom, bi ga

utegnili slišati. Divje galopira nekam proti vam. Maj je in piše se leto 1935. Nekoliko me plaši divjanje v Nemčiji. Od svoje sestrične, mlade Natalije, ki je nekaj časa bila na Bavarskem, sem slišala take reči, da se mi ježijo lasje. Res. Zdaj je spet v Varšavi. Njen mož je Jud, veletrgovec. Tam so mu že vse zaplenili, nekaj trgovin pa razbili. Uspelo mu je, da je nekako le ušel, ne vem, natanko ne poznam te zgodbe. To me plaši, veste. Da se kar nenadoma nekdo najde in govori narodu, da je več vreden kot ostali. In bojim se tudi za vas, ker ste še vedno aktivni oficir. V zadnjem pismu ste mi omenjali dolg zimski pohod. Pa vi sploh veste, v kakšne skrbi ste me spravili. Trepetala sem in trepetala, vsak dan sem bila na dovozu in čakala poštno službo. Pa je v marcu le prišlo vaše pismo. Tamle je, pod vazo z rožami. Prebiram ga. No, na tistega sem vam hitro in kratko odgovorila, vi pa ste mi samo dali vedeti, da ste pismo prijeli, in da ste sedaj prestavljeni v garnizijo na zahodu. In omenjali ste mi, da boste v maju imeli daljši dopust. Zato moje srce zdaj gori in nori. Komaj čakam, da bi smela v vaših očeh videti svetlobo ponosa in odločnosti. Tisti vaši črni brki me še zdaj ščegetajo in me delajo vznemirjeno. Vsak dan grem mimo najinega drevesa v parku, vsak dan. Poljubljam lubje, kjer je slonel vaš močni hrbet. Domišljam si, da ste še vedno tam vi, da se mi smehljate in me zajemate, če si smem dovoliti to predrznost, ki malo že meji na opolzčnost, te pa ne marate, vem, da ne. Pozabila sem vam napisati, da je moj mož dobil še dve posestvi, dobil, bolje rečeno prikartal jih je, če verjamete ali ne. Ti njegovi hazarderski tovariši so tako zagreti za kartanje, da gredo v takšne neumnosti. Ja, neke noči v aprilu je prišel ves pijan domov in me prebudil. Kar nekaj časa je tolkel po vratih in se pijan zurnil po preprogi. Mis-

lila sem, da je z njim kaj narobe, da je bolan. Poklicala sem služkinjo, pa jo je dal takoj odsloviti. Potem je iz žepa izvlekel orumenel papir z nekimi pečati. Prižgal je veliko svečo ob toaletnem zrcalu in mi na glas bral pogodbo. Dal si je tisti papir na prsi in mi po zraku pošiljal poljubčke, tak, oprostite izrazu, banalno pijan, tak, je teatralno stal in se mi gabil, če smem biti nespoštljiva do nekoga, ki je samo oče najinim trem otrokom, pa nič več. In tudi, če bi silil vame, ga v tisti noči ne bi spustila v posteljo, ga ne bi. Spravil se je v svoje prostore. Mislite, da je meni lahko, ko takole hrepenim med rjuhami po vaši moški moči, mislite, da je takšno vroče pričakovanje lahko prenašati. Vam je lahko, vem. Imate mlado ženo, ki vas prav tako žejno čaka kot jaz, a najina hrepenenja so ujeta v drugačne višine, vsaj tako upam. Res me skrbi, kaj se bo še zgodilo, kajti politika me je začela obsedati, če sem iskrena. Z možem o teh stvareh ne morem govoriti, njega zanimajo samo zabave in mlade nameščenske pri prijateljih. Naj jih jemlje, če se mu pustijo. Pri meni je opravil, kar je imel opraviti, zdaj sva samo še skrbnika svojim otrokom. Za vzgojo mu je malo mar. Starejši sin ima nekaj njegove krvi, ima, hčerki pa ne. Včeraj sem ju peljala čez park, pa spet mimo najinega drevesa. Pobožala sem drevo, mlajša je vprašala, zakaj to počnem. Tiho sem bila in se smehljala. Najina sreča je samo najina. Veste, kolikokrat vas sanjam. In tudi danes ponoči se mi je sanjalo, da ste prijahali do našega dvorca na rjavem konju. Oblečeni ste bili v bele hlače in moder suknjič z zlatimi gumbi, sablja se je lesketala, konj pa tudi. Stopili ste s konja in se rokovali z mojim možem – tega si ne bi želela, tega srečanja, čeprav je moj mož že slišal, da sva veliko preplesala, nenavadno veliko. Dvo-

mim, da on sploh zna biti ljubosumen, o tem močno dvomim.

Žal morajo te sanje ostati na blazinah, kjer so posušene solze, kjer se suši moje divje hrepenenje po vas. Zavedam se, da sem pet let starejša od vas, tako rekoč starajoča se dama in si moram to priznati, pa tudi vam, da me je tega iskreno strah. Vendar vaše besede plavajo okrog mene. Se še spomnite, kaj ste rekli takrat pod drevesom, se. Takole ste rekli, če si smem privoščiti to ponavljanje, takole, dragi moj junak. Vi ste kakor zvezda vodnica, vaše oči, draga Miholjka, vaše oči so jezera zvestobe, so svetloba ujete srne v globokem snegu. Tako ste rekli, in potem ste se sklonili. Veste, tisti poljub je v meni razpihal žerjavico, ki je predolgo tlela pod pepelom tihih dni v našem mrzlem dvorcu. Na pristavi sva potem imela nekaj noči, za katere močno dvomim, da se imajo še kdaj ponoviti. Tudi, če se ne, upam, da bo med naju vendarle speljana stezica zaupljivosti in neko nadčasno tovarištvo. Včasih razmišljam, kako to, da ste oblekli težko vojaško suknjo, ko pa je v vas toliko ognjevite nežnosti, in celo pesnik je v vas, pa če si priznate ali ne. Sami ste mi priznali, da napišete kakšen verz. Kakorkoli, nenavaden žar je v vas, tako močan, da se kar bojim, da me bo posrkal. Tresem se, če samo pomislim, da bi me spet povabili na pristavo in bi ležala na medvedji koži ob kaminu. Mi bo dano še kdaj okušati vaše znojno čelo, vaše ustnice, ki drhtijo v vetru ljubezni, bo, dragi moj. Ne vem, ali mi boste sploh še odgovorili, kajti življenje vas žene v daljave, kamor meni ne bo dano priti. Ne slepim se, da bi se imelo med nama zgoditi kaj zelo velikega, a strah me je, da bi izgubila vsakršen stik z vami. Vsako vaše pismo je zame sonce, vroče sonce. Vi si ne morete predstavljati, kako drhtim, kadar grem z vašim

U J E T O   S O N C E

pismom skozi park in se zaprem v svojo sobo. Po večkrat ga prebiram, poškopim ga s solzami in tisti dan odklanjam hrano; da boste vedeli, v kakšne muke me spravljate, čeprav vas nimam namena krivit, ker sem sama šla z vami na plese in na pristavo.

Goreče vas prosim, da se mi čim prej oglasite, da me koprnenje ne uniči. V mojem srcu boste varovani in Bog naj vam nameni milo usodo, moj dragi. Če boste v maju res že v Varšavi, morda ste že, zdajle, ko to pišem, pa se potrudite in nama organizirajte srečanje. Napojite me z močjo za samotno poletje, ker vem, da boste imeli kar veliko dela v novi garniziji, kjer ste tudi napredovali.

Vam vdana Miholjka

Romantika, ki je umrla na bajonetih in v krematorijih, domisli grof in skrbno spravi pismo nazaj v mapo. Pokliče šoferja. Zadosti ima počivanja. Vleče ga dol na morje, da bo v valovih našel melodije pozabe.

* * *

Leninsky sloni za računalnikom in predano ureja zapis. Oddihuje se. Tale Japonec, ne more iz svojega pedantnega kroga. Prepozno je za resno obdelavo, prepozno. Tudi somatske motnje so, kar konkretne. Anja je nanizala izvide, povečano srce, neurejen krvni tlak in prebavne motnje, morda lečasne, a glede na to, da se je zdravil tudi že s kitajsko tradicionalno medicino, bi moralo biti bolje. Razlagal mi je, da je bil tri mesece v nekem samostanu, da je hotel že izstopiti iz podjetniške vneme, pa ga je vedno zno-

va nekaj pognalo nazaj. Ne vem, za začetek bo v osami in tri dni v detoksikacijo. Nič mu ne bo dovoljeno, prav nič, prehranski režim pa bo skromen. Pristal je na to in podpisal pogodbo. Bolj me skrbi grof, če je zares grof, kajti, zdi se mi, da so ti novodobni napihnjenci kar kupovali ta ime-na in so si naredili nove identitete. Poznam to, doživljal sem to na kliniki, na svoji ljubi kliniki. Zdaj ne bom videl starih dreves v parku in breze vzdolž sprehajališča. In prav zdaj, ko šumi listje pod nogami in se sprehajalci ozirajo v čudovite barve. Ta pokrajina, ti griči ... Sem res naredil prav, sem ... Mar je vredno vse to, ta iluzija, da bo tu ljudi navajal na počasnost. Ne vem, ali grof ve, da je ta ideja živa že na drugem koncu sveta. V Patagoniji, v Čilu je možakar kupil ogromno zemlje, ki jo ima namen spremeniti v eno samo veliko počivališče. Boniek je bil tam dol, moj Boniek. Dober novinar, samo, ja, preveč si privošči, preveč. Kamorkoli gre, povsod preizkuša substance. Nazadnje me je hotel prepričati, da so nekakšne gobe, ki imajo zapis prainformacije. Ne vem, ne vem, koliko bo še preneslo njegovo telo, nazadnje, ko je bil na naši kliniki, da smo ga vsaj malo uravnotežili, mi je deloval precej izžeto, tiste gobe ... Razložil sem mu, kako se biokemija v možganih sicer lahko uravnovesi, vendar je vprašanje, koliko so poškodovane celične membrane, ki stražarijo, membrane na nevronih, da ... Star je toliko kot jaz, skupaj sva hodila na gimnazijo, zdaj pa ... Kako daleč bo še šel!? Vedno si piše dnevnik ob teh poizkusih, nekaj tega je tudi že objavil, nekaj pa še čaka. Pravi, da bo napisal knjigo o teh svojih notranjih potovanjih. Prepričan sem, da bo to uspešnica. Sestaja se tudi z vodilnimi etnobotaniki v Ameriki, vleče ga v etnologijo in obseden je s šamanizmom. Kako sem se mu smejal, ko je šel med Laponce in mi razlagal, da se njihovi duhovni voditelji

zadevajo z neko strupeno gobo, ampak ne direktno. Počkajo, da severni jeleni popasejo tiste gobe, potem pa ližejo njihov urin, ki vsebuje presnovek tiste učinkovine. Kaj takega!? Napisati mu moram, kje sem zdaj. Povabil ga bom sem, da napiše reportažo o tem norem grofu, ki si domišlja, da bo svet spreobrnil k počivanju. Po sestanku lahko ocenjujem, da je v hudi nevrozi. Njegovi trzavi gibi in zatiščan glas, to so očitni simptomi, ki kažejo na to, da ima mož kar veliko težav s sprejetjem te nove situacije. Če je zares grof in ima še kaj kapitala, ga bo tu zagotovo izničil. Stvari so infrastrukturno še nedorečene. Videl sem, da je konferenčna soba še v izgradnji, da je še marsikaj v surovem stanju. Ne vem, če bom zares vzdržal do pomladi, čeprav me mika ta južnjaška pomlad, ta mediteranska, bi lahko rekel. Klima je res mehka, to že, ampak ljudje, domačini, kaj vem. Zdi se mi, da ima ta narod kar preveč patologije. Bral sem o samomorilnosti in zasvojenosti. Sicer imajo nekaj zelo usposobljenih psihiatrov, vendarle se mi zdi, da je njihova skupna genska oprema zelo kaotična, ker pač živijo na tako zgoščenem prostoru, kjer se najdejo mnogi evropski vplivi. In Diran, da, posebna zgodba, posebna. Malo preveč, tako le, na prvo žogo ocenjujem ljudi, ampak to je moja poklicna bolezen, je ... Res ne vem, zakaj sem si privoščil tale izlet, zakaj sem sprejel to službo. Zdaj bi lepo mirno sedel v svojem kabinetu, predpisal dodatne injekcije, šel skozi park in srečal svoje nasmehljane. Srečal bi Skladsko, ki pestuje punčke, kupljene v kiosku. Razvršča jih po klopeh in si domišlja, da še vedno ima baletno šolo. Zmešalo se ji je, ko je doživela spontani splav med baletno vajo, kar tako, ulila se ji je kri in ... Od takrat je pri nas, joj ... Zdajle je zagotovo na svoji klopi in varuje svoje varovanke. Daje jim moralne nasvete. Da, večer, preden sem se poslavljal, sem stal tam

za drevesom in jo slišal: Dekleta, ko boste doživljale svoje ljubezni, najprej pomislite na svojo mladost, na svoje telo, ki je v teh letih pametnejše od pameti same. Fantje pa, no ja, kakor kateri, ampak večina jih je takih, da bi čimprej radi zvedeli, kako je ženska narejena. Veste, moje drage, ljubezen je smaragd v srcu, odkriti ga je treba. In balet vam bo pomagal oblikovati telo, to že, a telo bo le lepa obleka za vašo dušo, to pa morate drugače negovati. O tem vam bom govorila, ko bo konec tečaja. No, zdaj pa spati, moje lepotičke, spati, je plosknila. Včasih je imela dolge govore. Pa tudi lasanje je bilo in metanje tisti punčk ob drevesa. Po navadi je tako norela, kadar se je spreminjalo vreme. In starček, ki si je umišljal, da je otrok samega Stalina. Tudi obnašal se je tako, da. Renčal je na druge in jim rad ukazoval. Kadar je le preveč kričal, je dobil dodatno injekcijo. Kričal je pa vedno, če je le bila priložnost. Enkrat je kričal, da so nas sprejeli v NATO samo zato, da bi užalili njegovega očeta, ki da bo že še poslal Rdečo armado. Da on ve, da jih zbira daleč za Uralom in bo silen val zajel Evropo. Spet drugič je kričal, da se bo njegov oče vzdignil s svojimi vojskami in da bo nebo črno od njegovih padalcev. In eno jutro me je ustavil in mi zaupno povedal, da ga je ponoči trikrat klical oče na mobilnik, ki ga je res imel in mi razlagal, da mu je oče naročal naj bo potrpežljiv, da zdaj njegovi inženirji konstruirajo nove rakete in tanke in orožje, ki bo s smrtonosnimi žarki izžgalo cele pokrajine. Pa da mu bo poslal zdravila, skrite v bombonih, ki si jih bo kupil v kiosku. Od tistega dne je potem res kupoval vrečke bombonov in se jih prenažiral. Domenili smo se s trgovkami, da mu rečejo, da pošiljka preprosto ni prišla. Pred leti pa je bil uspešen bančnik, pa se mu je zavrtilo, ko so ga razkrinkali ... Nesramno ugodne kredite je ponujal samo na zaupanje.

Težko verjamem, da bo še kdaj zmozel razumno preceniti svojo situacijo. Da, da, zdaj bi šel v njegov apartma, pa bi se povsem mirno pogovarjala o zgodovini denarja, o vrednosti denarja, o zgodovini finančnih prevar. Na tem področju je bil res doma. Obložen je bil s knjigami, preprosto je verjel, da mu je Stalin namenil posebno usodo ... Moji čudaki!? Filozof, ki je plezal na drevesa in od tam kričal, da je poslan od novega Boga, da bo zarja zdaj zdaj zasvetila in bo novi komunizem zavladal svetu, da! Tukaj bodo pa sami naveličanci in pregorelci ... Joj, kaj sem si izbral. Bom res zmozel brez vseh tistih mojih v majhnem sanatoriju, kjer sem tudi delal, bom. In kako bova z Mini zvozila, kako? Prejle je klical in tožila, da jo dajejo napadi panike, da ne bo zmogla ... Se mi je kar zdelo, da bo tako. Tako krhka je, vem ... Vse jo pretirano prizadene. Povsem jasno je, da je del krivde tudi v biokemiji. Veliko oksitocina se pretaka po njej. Občutljivost je njen plašč, težko ga bo slekla. Naslednji teden pride dol za deset dni. No, škoda, da je tu samo blato in dež. Morda se bo zvedrilo. Diran mi je razlagal, da se tu vse na hitro suši, ko zapiha silovita burja. O tem sem bral. Pa bi res rad doživel, kako je, ko piha sto in več. Ko sem lansko zimo bil na smučanju v Karpatih, se mi je zgodilo, da sem doživel beli strah, bi temu lahko rekel. Z Mino sva s terencem prečila po gozdu, pa se je zgodilo. Nenaden vihar naju je ustavil. Po radiu sva sicer slišala, da je napovedano viharo vreme, ampak na vsak način sva hotela do koč, kjer so stregli ribe v čebulni marinadi, jezerske ribe ... Mina jih je hotela, ne jaz, ja, ja ... In potem nisva mogla ne naprej ne nazaj. Signal mobitelov je bil mrtev, s seboj sva imela samo odeje in pomirjevalne tablete. Vedel sem, da bo Mino v trenutku zagrabila panika. Ne bi bil dober psihater, če ne bi imel s sabo nekaj ampul močnejšega pomirje-

vala pa še vse druge medicinske šare v predalu terenca. Začela je vreščati, me tepsti. Bila je prepričana, da bova oba umrla v tistem gozdu, da naju bodo šele na pomlad odkrili. Imel sem jo dovolj. Dal sem ji injekcijo, v kar je privolila, vzel močno svetilko in se odpravil do zaselka. Po dvesto metrih je mobitel oživel, na GPS-ju sem ugotovil, kje sva, da je zaselek pravzaprav tik pod nama. Skozi hrumič metež sem se odpravil navzdol in v dobre pol ure bil pri prvih hišah. Potrkal sem in domačina vprašal, koliko je še do koč. Zaletavo sem mu povedal, kaj se nama je zgodilo zgoraj v gozdu. Pa si je samo vihal močne siveče brke in se smejal. Razložil mi je, da tisto bližnjico uporabljajo domačini, če so pogoji primerni, sicer pa je državna cesta, speljana okrog hriba, vedno očiščena in bi se lahko prerinila do koč za plugom. Potem sva se domenila, da bo vzel močno luč in povabil še dva soseda in mi pomagal spraviti dekle dol v vas. Malo pred osmo zvečer smo jo na pol zavestno prinesli v hišo, kjer sva potem prenočila. Ponoči se je vihar unesel, zjutraj so domačini pomagali z močnimi traktorji, da smo nekako odprli pot do najinega zasutega terenca. Tako se je končala tista noč in tisti božični prazniki. Od takrat Mina noče več slišati za smučarijo. Ne ... Ne vem, res ne vem, kako naju bo oblikovala ta daljava, Leninsky zagrenjeno pomisli in se pretegne. Vstane. Stopi do okna, ga odpre in globoko vdihne. Prisluškuje noči. Zdi se mu, da sliši v listju šum vetra. Kar nenadoma se je vreme zaobrnilo. Napeto posluša. Vrtinec vetra privzdiguje listje iz osutega vinograda in ga z neko ihto prinese prav pod njegovo okno in nenadoma se zažene čez hrib močan sunek. Sprašuje se, ali je to začetek tiste burje, če je to, to. Odpravi se na majhno teraso, si zadrigne ohlapno trenirko in posluša. Ves napet je. Mlad vihar je dobil krila. Zdaj že lahko sliši,

kako spodaj v dolini buči in hrope. Oh, veter, veter, vzdihne. Pa bo odneslo to preklemsko vlago. Verjetno to še ni tista prava burja, piha pa močno, ugotavlja. Zmrazi ga. Odloči se, da nocoj ne bo pisal Mini, prepozno je. Zdaj je verjetno že odložila svoj pribor za urejanje nohtov, nočna vlažilna krema je na licih, vatke, brisača, kopalni plašč, vse je na svojem mestu, ona pa pred zrcalom ob toaletni mizici in vsa zaskrbljena nad prvo gubo. Obsedena je od tega, da bo nekoč stara, pa čeprav jih ima komaj osemindvajset. Da, da, prava tarča je za kozmetično industrijo. Kako sem se smejal tisto nedeljo, no, pred tremi tedni, ko je opravljala jesensko čistilno kopel. Najprej sem se jezil, ker ni in ni dvignila telefona, potem sem se usedel v avto in se odpeljal k njej domov. In še to, vrata stanovanja so bila kar odprta. Našel sem jo v kopalni kadi, v neki zeliščni juhi, res, potapljala se je v razna zelišča, med njimi so bile tudi vrtnice. Da, polno cvetov vrtnic. In ven so kukale njene prsi in njena koničasta kolena. Kakšen prizor. Obstal sem na vratih in se smejal. Ona pa je brcnila in me oškropila z vsemi tistimi smetmi. Umazala mi je novo srajco, ki mi jo je mama kupila nekaj dni prej. Da, tista nedeljska kopel. Dobro se je končalo. Šla sva na kosilo, spila dve buteljki vina in do poznega večera dihala v njeni veliki postelji. Ah ja ... Leninsky odprhne te spomine, sede na posteljo in na glas reče: Kakšen tepec sem, res sem tepec. Nasedel sem temu zanesenjaku, temu domnevnemu grofu, da bom tukaj priča pionirskim časom v psihiatriji. Ne, ne, to je iluzija, to je velika iluzija! Najbrž mi ta iluzija, poplemenitena z odličnim Diranovim vinom, v katerem je res ujeto sonce, to že moram priznati, kroji neko novo usodo, ki ji ne bom kos. Ujeto sonce, ha ... Moje sonce je zdaj najbrž leglo med rjuhe tam daleč v Varšavi, če je seveda opravilo vso kozmetič-

no torturo. Pogrešam njene vonjave, pogrešam sebe ob njej ... Najraje bi pogodbo razdril in že jutri odletel nazaj gor. Pa če bi res. V znanstvenem svetu ne bi izpadel neresno, v poslovnem, ja ... In če imam namen odpreti povsem zasebno prakso, kaj potem. Joj, kaj sem si naredil, kaj sem si naredil, grabi obup Leninskega. Nič, koktajl za dobro spanje si bom vbrizgal, pa bo, tako, tako. Poišče ampulo in svežo injekcijo. Privihne si rokav in si z vajeno kretnjo vbrizga pomirjevala. Z olajšanjem se sesede na ležišče in počaka, da se v glavi zgodi tista posebna omotnjava, tisti lepi krogi, posebna svetloba koncentrično utripa in potem, potem se megla noči zavleče v vsak kot zavesti. Jutri bom razdril pogodbo, bom, To blato, ta samota, ti vinski griči, ne, ne, ne, ne ...

* * *

Se je začelo, se je, premišlja grof Zalynski. Ta Leninsky, ja ... Pa sem mislil, da sem izbral pravega, res sem mislil. Tukaj je pa nekaj brezposelnih zdravnikov, ki bi lahko kasneje specializirali psihiatrijo. Kaj ga je obsedlo. Deloval mi je tako znanstveno in vestno, in toliko navdušenja je pokazal. Zdaj pa bi razdril pogodbo in celo določeno odškodnino je pripravljen plačati. Pa kaj mu je, kar nenadoma. Kaj bom zdaj? Spet iskanje, posvetovanja, pogovori, dogovori, joj, no. In momljal je in momljal, da je ta okoliš zanj preveč melanholičen, da vendar pogreša veliko mesto, pa da klinika in sanatorij kar ne moreta brez njega. Vraga, vsak je nadomestljiv, prav vsak. Kaj bo zdaj. Jani sem že sporočil. Rekla mi je, naj ga skušam še enkrat pregovoriti. Ona ga je tudi poklicala, pa se možakar ni omehčal, ne. Naročil je že

letalsko vozovnico in ... Še pes nekaj sluti, zavija spodaj. Rubon, ne nori, ne bom umrl, daj mir. Ne greva na gmajne, danes ne, čeprav je sonce, me slišiš. Klinc, ti misliš samo na svoje muhe. Ne vem, pogodba je sestavljena tako, da jo sicer lahko razdere, če plača odškodnino. Pravno gledano ne morem nič, prav nič. Sam sem si dal tako sestaviti, zdaj pa imam. Moral bi napisati, da je za pet let brezpogojne zvestobe. Kaj bom zdaj. Vsi njegovi programi bodo v zastoju, sicer mi je dovolil, da jih uporabim in posredujem tistemu, ki ga bo nasledil. Nič, na nov razpis se moram pripraviti. Popoldan pride Jani in bova videla, kaj se da narediti. Spet ta strah. Pulz, ja, ja ... Saj dela umirjeno, dela ... K vragu vse skupaj. Ne bom si meril krvnega tlaka in štel utripa, ne bom, pa pika. Zdaj se vse domine nenadoma podirajo, najbrž zato, da bom lahko kaj novega sestavil. Ne, danes bo dan za nov dan. Nobenih strahov več, nobenega dela. Center bom prodal po kosih. To zimo naj tečejo programi, na pomlad pa bom vse skupaj prodal ... Naj gre vse skupaj k vragu. Zdaj bom zagrnil težke zavese in legel k popoldanskemu spancu, ne preveč, le toliko, da se odpočijem od vseh teh mor. Kaj mi je tega treba, čas je za življenje. Zdi se mi, da imam znotraj sebe novo uro, ki teče po drugačnem ritmu, kot mi je bil ob rojstvu vsiljen. Nekako pogrbljen se zamakne k oknu in v sebi čuti strašansko težo. Nekaj časa gleda skodrano morje, na katerem se lomi jesensko popoldansko sonce in drobne iskre se razblinjajo. Ugrizne se v spodnjo ustnico, popraska se po zatilju, potem z roko seže v podpazduho in ovoha prste. Smrdim, smrdim kot strah. Strah ima svoj vonj. Pa menda ne bom spet padel v te trapaste pasti. Nič mi ni! Nič mi ni! Grof sem, grof Zalinsky, ki se je blazno zakalkuliral in padel v moreče sanje, da bo prisilil svet k počivanju. Le kaj mi je bilo treba

odselitve iz Varšave, le kaj!? Ne rečem, tale obmorska idila ... Moji geni so povsem celinski. Gozd, jezera, ravnine, močvirja, to, to je moj pradam. Kaj počnem tukaj!? Kaj počnem? Ne vem, če bi se Jani strinjala, da bi se vrnila nazaj v Varšavo, mislim, ali bi se jaz najprej vrnil, potem pa bi še ona prišla za menoj. Naša vila je še vedno v dobrem stanju in mogoče bi kupila hišo ob jezeru, da bi v miru pričakala jesen življenja. Ne vem, tega danes ne bom omenjal. Danes ne. Kar nenadoma se mi zdi, da sem v tej pokrajini tujek, da sem nekdo, ki je prišel na daljši dopust – deset let že traja ta dopust, deset let. In zdaj, ko sem končno spet pri močeh, ko vem, kaj pravzaprav hočem, komaj zdaj vem, kaj hočem. Da, Leninsky me je dobesedno streznil. Dal mi je vedeti, da sem zapadel v poslovno iluzijo, ki sicer ni patološka v smislu psihiatrije, pa vendar, ta moj idealizem ... !!! Nič, malo me skrbi, kako bom spet selil to ogromno knjižnico, po drugi strani pa to ne bo nič nenavadnega, saj vem za primer, ko je upokojeni profesor filozofije, daljni sorodnik po očetovi strani, pripeljal iz ZDA trideset tisoč knjig in jih s pomočjo študentov lepo namestil v svoji domači knjižnici v Varšavi. Zaželel si je, da bi pač na starost živel doma na Poljskem in se je skupaj s knjigami vrnil domov. V bistvu bi imel realen načrt, otipljivo delo. Spet bi čutil tisto vzhičenje ob knjigah, ki me je vedno spravljalo v posebno stanje. Knjižnica je urejena tako, da bi v trenutku lahko vse zložil v oštevilčene zaboje in po nekem pametnem sistemu spet spravil na police. To bi se dalo urediti, to ja. Kaj pa Gvido, kaj pa vsi tisti dolgi sprehodi z Jani, kaj pa topli poletni večeri na terasi, kaj pa pomenki z naključnimi intelektualci v Trstu ... Nekaj let sem potreboval, da sem si zgradil krog novih sobesedovalcev. Zdaj pa naj naredim vsemu konec. In če se vprašam, kaj me je pravzaprav prig-

nalo dol. Da, strah ... Vedel sem, da operaciji ne bom ušel, pa sem tista leta raje pijančeval in begal, da bi pozabil, da sem jaz, jaz. Potem so prišle črne megle obupa in tisti preklet december, ko sem ležal tamle na kavču z merilnikom krvnega tlaka, ki ni in ni hotel pokazati pravih vrednosti. Čez dva dni sem že bil v bolnici. Kardiologi so mi povedali, da imam samo še enega aduta v rokavu, sicer ... Pa je bilo prav tako, prav ... Nič, zdajle bom vzel pol tabletko, da vendarle ubijem to preklemsko tesnobo v sebi. To, da je Leninsky šel tako nenadoma nazaj domov, to je tudi v meni privzdignilo neke domotožne vibracije. Kje sem pravzaprav zares doma? Če bi bil patetičen, bi rekel, da sem tam, kjer je Jani. No, no, zdaj pa pol tabletko z mineralno vodo, psu bom nesel dodatne brikete, mu lepo razložil, da imam stisko in naj da mir. Ko bo zvečer prišla Jani, ga bo peljala na sprehod.

Bela svetloba se razteza čez elipsast prostor, v katerem se oglašajo močvirske ptice. Čudne sledi so v blatu in nenadoma se od nekod prikrade povsem bel krokodil. Taca in taca in se plazi proti meni. Odpira rožnat gobec, kaže mogočne zobe in tleska z luskinastim debelim repom v nekem čudnem ritmu, ki tako zelo odmeva, da splaši vijoličaste ptiče. Nenadoma se spremeni v robota, ki se kotali sem čez močvirje in spreminja blato v vaniljino kremo. Segam po njej in si jo nenasitno nosim v usta. In potem se iz ločja dvigne najprej moja mama s starim cekarjem, v njem nese v prtič zavito steklenico vina, kruh, slanino, sir, pršut, nož, zobotrebce. Smehlja se mi na tisti njen blagi način, s tisto hudomušnostjo, ki me je vedno ogrela. Sprašuje me, kam bežiš, sin. In jaz se ji zasmejem in rečem, da bežim v pokrajino vseh svojih prednikov. Ona pa zamahne z roko, pričara leseno mizo, nareže kruh, razpostavi jedila

in me povabi k mizi. Kar nenadoma iz močvirja vstajajo, da, vsi po vrsti vstajajo, oče, babica, dedek in še nekaj ljudi. Vsi so blatni, umazani, vendarle na poseben način očarljivi in dobre volje. Segajo po kruhu, pršutu in ostalih dobrotah. Smejijo se. Smejijo se moji neumnosti, da sem hotel svet spraviti k počitku. Babica, zdaj že oluščena blata, zapleše med ločje in mi z ukrivljenim prstom žuga. Pravi mi: Krokodil časa se bo nasitil s tvojimi iluzijami in počil. Potem boš šel v temen gozd ob jezeru in tam boš našel mehko praprot za vse svoje trudnosti. Samo ti boš počival, samo ti, svet pa naj nori po svoje, pusti ga ... Čez čas pa se čez močvirje priplazi gosta zelena megla. Podobna je dimu na rokovskih zabavah. In tudi tako spreminja barve, vse mogoče odtenke videvam. Potem pa ... nenadoma oster zvok hišnega zvonca, še in še in še. Za hip grof odpre oči in ne more dojeti, kaj je res in kaj ni. Spal sem, ugotavlja, dolgo spal. Spodaj zasliši bevskanje psa. To nemirno bevskanje je takšno, kadar pride Jani, se zdrzne. Je res že toliko ura. Madona sem globoko spal in sanjal, vse sorte sem sanjal, oh, koliko sanj, koliko sanj ... Pa vstane, se zadene ob stol ob mizi, pogleda čez balkon v majhen park in ugotovi, da je že trdna noč in da tam zunaj res laja pes. Seveda. Mobitel mi spet ni zvonil, seveda ... Kje sem, se sprašuje, kje sem ... ?!?! Saj tole ni ... ?!?! Nobenega psa ni tu, zunaj je ...?!?! Kaj torej slišim ... ?! Ja, nedvomno zvonjenje na vratih, to slišim. Prižge luč in začudeno strmi v vse svoje knjige, naphane v majhni garsonjeri. Stopi do vrat in jih končno odpre. In jezna Jani ga začudeno gleda, takega, vsega razmršenega, bledega, zmedenega, s čudno svetlobo v očeh.

»Kaj pa ti je?« vpraša Jani in se zrine mimo njega v majhno stanovanje.

U J E T O   S O N C E

»Ah, spal sem celo popoldne. Po dolgem času sem vzel pol tabletko pomirjevalke in se mi je sanjalo, ti ne veš, koliko se mi je sanjalo. Cel roman. Res, ej, res,« mlahavo reče in jo spusti mimo sebe.

»Joj, joj, te kličem na mobi, te kličem na drug mobi, na hišni telefon, pa nič. Ej, dve uri te kličem, ti pa spiš,« jezno reče Jani in se usede na razmetan kavč.

»Ja no, če sem pa sanjal, da sem grof, poljski grof. Pa še fajn je bilo. Imela sva hišo ob morju, psa in veliko knjižnico. Cel roman, ti rečem, res ... In zdelo se mi je, ne, to se mi ni zdelo, to vem, tega nisem sanjal, ne, tega nisem sanjal,« zmedeno govori in opleta po stanovanju. Pa nadaljuje: »A veš kaj, zdi se mi, da se je sonce ujelo v tvoje oči.« Zajame jo v objem in ji šepne: »Evo, pa sem ujel sonce. To je ujeto sonce.«

»Joj, ti si mi en grof, ja, saj si res grof, ko lahko takole lenariš. Jaz sem imela pa celo štalo v službi,« Jani reče in se zasmije.

»Pa še enega vola imaš zdaj doma,« skozi smeh reče B. Nekaj časa občemita v objemu. In skozi njegove misli še enkrat zavibrirajo sanje – cel roman, lahko bi mu dal naslov Ujeto sonce.

»Jutri bo lepo vreme, bova šla loviti sonce,« utrujeno reče Jani.

»Ja, ulovila bova svoje sonce, ja ... !«